

POEZIA / toamnă 2012

APARE SUB EGIDA
UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

POEZIA

revistă de cultură poetică

POEZIE ȘI MUZĂ

toamnă 2012

Editor: FUNDAȚIA CULTURALĂ POEZIA

NUMĂR APĂRUT CU FINANȚARE DE LA BUGETUL LOCAL

REDACTIA:

DIRECTOR FONDATOR: Cassian Maria SPIRIDON

SECRETAR GENERAL DE REDACȚIE: Marius CHELARU

REDACTORI: Liviu PAPUC

Emanuela ILIE

SECRETARIAT DE REDACȚIE: Doina BUCIULEAC, Mariana IRIMIȚĂ

COLEGIUL:

Lucian ALEXIU (Timișoara)

Leo BUTNARU (Chișinău)

Dragoș COJOCARU (Iași)

Chiril COVALGI (Rusia)

Olimpia IACOB (Satu Mare)

Miron KIROPOL (Franța)

Carmelia LEONTE (Iași)

Marilena LICĂ-MAȘALA (Franța)

Mihaela MOSCALIUC (SUA)

Mircea M. POP (Germania)

George POPA (Iași)

Christian W. SCHENK (Germania)

Baki YMERI (Kosovo)

Andrei ZANCA (Germania)

Michael WATERS (SUA)

coperta: doina buciuleac

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Iași, Str. I.C. Brătianu nr. 22, etaj 1

Tel./Fax: 0232-260390

e-mail: poezia95@yahoo.com

<http://poezia.3x.ro>

ISSN 1582-0890

Cont RO32INGB0000999901811228 – ING BANK IASI

Revista apare și cu sprijinul
SED COM LIBRIS IAȘI
EDITURII TIMPUL IAȘI

ABONAMENTE pe adresa **REDACTIEI**

Prețul abonamentului pentru anul 2012 este de 36 lei + 16 lei taxe poștale (9 lei/număr)

Tipărit la **BLUE SIM & CO**

Bd. Carol I, 3-5, 700037 Iași, 0332 111021, 0721 571705, simonaslf@yahoo.com

SUMAR

Cassian Maria SPIRIDON: *Muza însoțitoare* / 5

„Pot fi un scriitor al națiunilor, nu un scriitor național” – convorbire cu scriitorul și jurnalistul Sabahudin HADŽIALIĆ (Bosnia și Herțegovina) / 9

„România este o țară frumoasă” – dialog cu poetul Stanisław Leon Popek / 16

POEME de: George POPA (18), Dorin PLOSCARU (19), Theodor George CALCAN (26), Ion SCOROBETE (28), Filip KÖLLÖ (31), Ion PACHIA-TATOMIRESCU (34), Boris MARIAN (38), Lorian CARSOCHIE (41), Gabriel-Vincentiu MĂLĂESCU (42), Eugen D: POPIN (45), Adrian BOTEZ (47), Dan MINOIU (49), Gabriela PACHIA (50), Florentin DUMITRACHE (54)

TINERI AUTORI: Mihaela GRĂDINARIU (56), Ștefan CIOBANU (59), Any DRĂGOIANU (61), Vlad GALER (66)

INEDIT: Iulian Marcel CIUBOTARU – *Din corespondența poetului George Mărgărit*, O scrisoare inedită / 75

Arte poetice la români: Ion PILLAT (1891-1945) – *Poezia și plastică (fragment)* / 78

POEME românești de: Mihai EMINESCU (81), George COȘBUC (85), Lucian BLAGA (87), Tudor ARGHEZI (89), Emil BOTTA (90), A.E. BACONSKY (90) Ștefan Augustin DOINAȘ (91), Leonid DIMOV (92), Ion MILOȘ (93), Petre STOICA (93), Nichita STĂNESCU (93), Ioanid ROMANESCU (96), Mircea IVĂNESCU (97), Grigore VIERU (98), Marin SORESCU (99), Ion PACHIA TATOMIRESCU (100), Adrian BOTEZ (102), Theodor DAMIAN (106), Paulina POPA (110), Dumitru PĂCURARIU (116), Mircea M. POP (121), Magdalena Dorina POPA (125), Lazăr POPESCU (129), Corneliu ANTONIU (131), Adam PUSLOJIĆ (132), Florin SAIOC (132), Paul ARETZU (133), Vasile PONEA (133), Virgil TODEASĂ (134), Adrian FRĂȚILĂ (135), Cassian Maria SPIRIDON (136), Irina Lucia MIHALCA (145)

traduse de către: Gabriela PACHIA, Olimpia IACOB, Jim KACIAN, Rebecca COOK, Renate MÜLLER, Mircea M. POP, Alexandru G. ȘERBAN

Marius CHELARU – *Biblioteca HAIKU* / 152

POEME de: Antoine-Vincent ARNAUD (158), Alphonse de LAMARTINE (159), Iulia HAȘDEU (160), Guillaume APOLLINAIRE (161), Charles BAUDELAIRE (162), Patrick DRUART (163), Danièle DUTEIL

(163), Christophe ROHU (163), André CAYREL (163), Philippe QUINTA (163), Frédérique de RANCOURT (163), Pierre SAUSSUS (164), Soizic MICHELOT (164), Olivier WALTER (164), Klaus-Dieter WIRTH (164), Patrick CALSOU (164), Albert PONCIN (164), Alain LEGOIN (164), Henri CHEVIGNARD (165), Pascale CHARMEL (165), Janick BELLEAU (165), Monique COUDERT (165), Lydia PADELLEC (165), Sebastien RAUX (165), Michael WATERS (166), Mihaela MOSCALIUC (168), Gerald STERN (169), Ryszard KORNACKI (172), Zineb LAOUEDJ (179), Wilfried MWENYE (181), Nora ATALLA (184), Amal DONQOL (186), Ahmed Abd el-Mu'ti HÉGAZI (189), Mohammed 'Afifi MATAR (190), Béatrice ROSSI-BOUCHRARA (192), Ali PODRIMIJA (194)

în românește de: Constanța NIȚĂ, Ion ROȘIORU, Mihaela MOSCALIUC, Alexandru G. ȘERBAN, Marilena LICĂ MAȘALA, Baki YMERI

POEZIE ȘI MUZĂ:

George POPA – *Poezie și muză* / **199**

Daniela ANDRONACHE – *Pe strada inspirației, la braț cu muzele și poezia...* / **202**

Lucian GRUIA – *Muzele, inspirația* / **207**

ESEU:

Leonida MANIU – *IDILA. I Apariția și consolidarea speciei* / **210**

Donald EULERT – *Introducere la Modern Poetry/ An Anthology* / **215**

Traducere de Alexandru Ioan PASCU

Ionuț CARAGEA – *Poetul* / **224**

Ema ILIE – *Raftul cărților de poezie* / **226**

Cărțile autorilor ieșeni: Un debut poetic neobișnuit: Doru Scărlătescu / **228**

George BĂDĂRĂU – Adina Al. Enăchescu – *Frumusețea poeziei nipone* / **230**

Lucian GRUIA – *Mircea Florin Șandru – Drumul Damascului* / **232**

Ladislau DARADICI – *Odiseu, cel din urmă naufragiu* / **235**

BREVIAR – Victor STEROM / **238**

P A R O D I I d e Lucian Peța / **240**

P R I M A V E R B A – Carmelia LEONTE / **245**

Mihai EMINESCU: *Mușatin VI* / **248**

Muza însoțitoare

Homer deschide epopeea sa, *Iliada*, prin apelul adresat Muzei: „Cîntă, zeiță, mînia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul,/ Patima crudă ce-aielor mii de amaruri aduse” (Traducere George Murnu). Primul cînt se încheie cu o trimitere tot la muze: „Cîntec frumos le cîntau și Apolon din lira-i măiastră,/ Muzele toate cu farmec în vers le cîntau dup-olaltă”. În *Odiseea*, cîntul ultim, XXIV, Homer, narînd moartea și arderea pe rug a lui Ahile, aduce în scenă Muzele: „... Iar cele nouă Muze/ Cu vers frumos jăleau de-a rîndul toate,/ De nu rămîne nici un om cu ochii/ Nelăcrimați: așa-i mișcase Muza/ Cu glasul plin de farmec...”

Mnemosine, personificarea Memoriei, era fiica lui Uranus și a Gaiei. A fost iubită de Zeus timp de nouă nopți. După un an a născut nouă fiice, cunoscute sub numele de Muze. Și Hesiod își deschide *Teogonia* cu întreaga poveste a Muzelor: „Muzelor din Helicon cîntare slăvită să-ncepem,/ Celor ce au stăpînire în sfîntul și marele munte/ Și împrejurul fîntîinii limpezi, cu zvelte picioare,/ Lîngă altarul Cronidului plin de putere, dansează./ Care lăindu-și întîii făptura plăpîndă-n Permesa,/ Ori în fîntîna din Hippos sau în divina Olmeia,/ Coruri măiestre încheagă pe-a Heliconului creastă/ Și bucurîndu-se, mișcă picioarele, neobosite. (...)

Haide să-ncepem cu Muzele care în cînturi desfată/ Marele Duh al lui Zeus ce stăpînește Olimpul,/ Cele ce sînt preamărind, ce fi-vor ori fost-au-nainte,/ Voci măiestrite-mbinînd; neînterupta cîntare/ Curge din gingașe buze, se bucură-a tatălui casă,/ Zeus ce bubuie-n trăsnet; Olimpul cu stînci troienite,/ Nemuritorilor casă, răsună cînd încă ecoul,/ Ca o mireasmă de crin, își stinge refrenul din urmă./ Neamului vrednic de cinste, mărire dau fără preget/ Celor ce Gea născut-a cu nemărginitul Uranos./ Zeii ce ei zămisliră, împărțitorii de daruri;/ Cîntă de-asemeni pe Zeus, părinte-ntre zei și-ntre oameni,/ Zînele cîntă-ncepînd cu el și sfîrșindu-l asemeni./ Cum stăpînește pe zei, cu cît e-ntre ei cel mai mare,/ Cîntă și neamu-omenesc și neamul Giganților care/ Are mai multă tărie, și cîntecul lor veselește/ Marele duh al lui Zeus, ce locuiește Olimpul;/ Muzele olimpiene, din Zeus, purtătorul egidei,/ Căroră datu-le-a viață, de Tatăl Cronidul iubită,/ În Pieria, stăpîna plaiului Eleutheros/ Mnemosyne, ca s-aducă uitare de griji și necazuri/ Zeus înțeleptul a fost, cu dînsa, nopți nouă-n iubire,/ Sfîntul culcuș pentru nuntă, de zei așezîndu-și departe!/

Luni după luni descrescînd, sffrîindu-se multe zile,/ Vremea la crugu-
venind, născut-a nouă fecioare,/ Inimi asemenea aveau, deschise și fără
tristețe,/ Grijă de cîntec și dans purtând în gingașe piepturi/ Limpezi,
pluteau în Olimpul cu piscuri înzăpezite;/ Coruri măiestre și case ca-n
basmă aflat-au acolo./ Stau lîngă ele, la ospăt, Dorul și dalbele Grații./ Glas
fermecat izvorăște din buze și veșnic cinstește/ Legile celor eterni și
demne de cinste-obiceiuri./ Iată, se duc spre Olimp, cu viers minunat se
desfată-n/ Cîntece fermecătoare – și Geea cea neagră răsună/ Zvonul de
imn cînd se iscă sub pașii ce vin către Tatăl,/ Domn în văzduh și stăpîn pe
fulgeru-aprins și pe tunet,/ Care-nfrîngîndu-l pe Cronos, ce tată i-a fost,
împărțit-a/ Dreaptă cinstire și daruri nemuritorilor semeni./ Muzele astfel
cîntau, stăpîne-n olimpice case,/ Nouă fecioare născute din Zeus cel
puternic și mare;/ Clio și Euterpe, Thalia și Melpomene,/ Terpsihora și
Erato, Polimnia și Urania,/ Caliope, dintre toate, întîia-n sclipire și faimă,/
Căci se așază cu regii cei vrednici de cinste alături/ Cînd pe vreunul din
regii purceși de la zei, spre cinstire/ Fiicele marelui Zeus l-aleg, aceluia-i
toamnă,/ Încă de cînd s-a născut, ca rouă de proaspete haruri;/ Vorbe, ca
mierea de dulci, din buzele-i curg, și norodul/ Către acela se mișcă, să-i
facă dreptate degrabă./ Sigur în orice-nvrăjbire, discordia curmă îndată./
Regii-nțelepți și puternici cu bunătate i-alină,/ Plată-mpărțind după fapte;
la răufăcători dau osîndă,/ Darnic ajută lipsiții, voios fericire le-mparte;/
Cînd către jocuri se duce, ca pe un zeu îl slăvește/ Imnul cel dulce, și astfel
lumină e gloatelor sale./ Astfel de danie sfîntă oamenii au de la Muze,/ Căci
prin arcașul Apolo, prin Muzele Olimpiene/ Sînt pe pămînt cîntăreții,
bărbații vestiți, chitarezii,/ Cum de la Zeus sînt regii; fericite acela pe care/
Muzele sfinte-l iubesc, căci curge din gura-i cînt dulce./ Cînd la vreunul
durerea ori frica-i pătrunde în suflet,/ Mîna pe strune de-și trece cel ce
slujește pe Muze,/ Fapte de seamă cîntînd, de vrednici străbuni săvîrșite/
Ori pe nemuritorii ce au în Olimp stăpînire,/ Grabnic se uită durerea
atunci, iar frica se șterge,/ Darul zeițelor lesne îndepărtează măhnirea”
(trad. Dumitru T. Burtea).

Fiecăreia dintre Muze i-a fost atribuită în timp o anumită funcție,
patronau una sau alta dintre feluritele arte și științe: Caliope era Muza
poeziei epice; Clio a istoriei; Pollimnia a pantomimei; Euterpe a cîntecului
din flaut; Terpsihore a poeziei lirice și a dansului; Erato a liricii corale;
Melpomene a tragediei; Thalia a comediei și Urania a astronomiei. Mama
lui Orfeu, se spune c-ar fi fost Caliope, prima dintre Muze.

În dialogul platonician *Ion*, Socrate explică rolul Muzelor în actul de
creație: „Muza își umple ea însăși pe cîte unii de har divin, iar prin
mijlocirea acestora harul divin pătrunde și în alții, alcătuiindu-se astfel un
șir în care fiecare depinde de un altul. Într-adevăr, nu în virtutea unui
meșteșug poezii epici, toți cei buni, dau glas tuturor acestor frumoase

poeme, ci fiind pătrunși și de harul divin; la fel stau lucrurile și cu bunii poeți lirici: la fel cum cei cuprinși de frenezia coribantică nu sînt, cînd dansează, în mințile lor, tot așa nici poeții lirici nu sînt în mințile lor cînd alcătuiesc frumoasele lor cînturi, ci, de cum se cufundă în armonie și în ritm, ei sînt cuprinși de avînt bahic și, stăpîniți de el – asemenea bacantelor care, cînd sînt în stăpînirea lui, scot miere și lapte din rîuri, nu însă și cînd se află în mințile lor – cu sufletul poeților lirici, după propria lor mărturie, se petrece același lucru. Într-adevăr, nu ne spun oare poeții că își sorb cîntările din unda izvoarelor de miere care curg în anume grădini și vîlcele ale Muzelor și ni le aduc nouă întocmai ca albinele, plutind și ei la fel în zbor? Și e adevărat ce spun: poetul e o făptură ușoară, înaripată și sacră, în stare să creeze ceva doar după ce-l pătrunde harul divin și își iese din sine, părăsit de judecată. Cît își păstrează judecata, nici un om n-are puterea să creeze poezie sau să dea glas, în vers, unei preziceri. Așadar, dat fiind că nu prin puterea unui meșteșug, spun ei, în creația lor poetică, atîtea lucruri frumoase despre faptele de care se ocupă (cum spui și tu despre Homer), ci printr-un har divin, fiecare dintre ei este în măsură să creeze poezie frumoasă numai în genul către care i-a dat Muza avînt: unul ditirambi, altul encomii, altul versuri pentru pantomime, altul poeme epice, altul iambi; în rest însă, fiecare nu este decît un neputincios. Căci nu meșteșugul le călăuzește spusele, ci o putere divină: altfel, dacă s-ar pricepe datorită meșteșugului la un singur lucru s-ar pricepe și la toate celelalte. Iar divinitatea le ia poeților mintea, lor și prezicătorilor și prorocilor, și îi folosește ca pe niște slujitori ai ei tocmai pentru ca noi, ascultîndu-i, să ne dăm seama că nu ei, lipsiți cum sînt de mintea lor, sînt cei care spun lucruri de atîta preț, ci că cea care vorbește, glăsuind prin mijlocirea lor, este divinitatea însăși”.

Viziunii exaltate a lui Socrate din dialogul peirastic al lui Platon, Aristotel, în *Poetica* sa opune fireasca normalitate. Stagiritul afirmă în deschiderea capitolului IV că, *în general vorbind, două sînt cauzele ce par a fi dat naștere poeziei...* Prima e *darul imitației* de care nimeni nu duce lipsă și a doua, *darul armoniei și al ritmului*, care la cei din fire înzestrați, *desăvîrșindu-și puțin cîte puțin improvizările, au dat naștere poeziei*. Vedem cum harului divin Aristotel îi anulează orice putere asupra poetului, înclinînd balanța cu totul în partea opusă – oferindu-ne o altă exagerare. Și harul și travaliul împletite sprijină înălțarea poemului.

În *Metamorfozele* lui Ovidiu nu lipsesc Muzele și înaripatul cal al inspirației, Pegas. La fel în *Eneida* lui Vergiliu. La cele nouă Muze anticii alăturau pe-a zecea, Sappho, poeta din Lesbos, pentru puterea ei inspiratoare.

Cînd încep a se afirma trubadurii provensali, italieni, portughezi, truverii și minnesängerii, după anul 1000, secolele XI-XII, pînă la *dulcele*

stil nou (denumire dată școlii de Dante – totodată reprezentantul ei cel mai strălucit), divinele Muze sînt coborîte de pe Helicon printre pămîntene, care le iau locul ca inspiratoare însoțitoare ale poeților. În locul Muzei, femeia iubită, reală sau imaginată, e sursa liricii ce mișcă strunele inspirației. Dante, urcat în Paradis, își ia alături de Muze divina iubită Beatrice (mutată la cer, călăuză a poetului pentru ultimele cercuri ale Purgatoriului și prin Cerurile Paradisului) după cum citim în primul Cînt din *Paradis*: „O bun Apollo,-n lucrul ultim faur,/ fă-mă-al virtuții tale-atare vas/ precum ceri spre-a da doritul laur./ O culme pîn-aicea din Parnas/ mi-ajunse; dar cu amîndouă, iacă,/ am a intra-n arena ce-a rămas” (trad. Giuseppe Cifarelli). Beatrice pare a fi a unsprezecea și ultima Muză atinsă de aripa duhului. După, femeia iubită, fecioară, mamă – iau pentru totdeauna locul zeieștilor Muze. Părăsite în Olimp sau printre stîncile Parnasului, sînt invocate arar și mai totdeauna parodic.

Dacă Hölderlin avea drept Muză pe Diotima, la Goethe aflăm aproape o duzină de astfel de inspiratoare, la Petrarca avem pe Laura, la Ronsard pe Hélène, la Shakespeare pe doamna brună din sonete, la Eminescu pe Veronica...

Am putea continua pe cîteva pagini o astfel de înșiruire fără a avea, o clipă, pretenția de a fi epuizat numerosul trib al Muzelor pămîntene.

În încercările sale poetul își cheamă alături Muza însoțitoare, fie cerească sau mundană, cu dorința ca demersul său liric, întru afirmarea talentului primit să nu fie părăsit de strălucirile ei, cîntata și încîntătoarea purtătoare de har.

Viitoarele numere vor avea ca temă:

2012 – *Poezie și trudă*

2013 – *Poezie și urît; Poezie și frumos; Poezie și imposibil; Poezie și posibil*
2014 – *Poezie și hazard; Poezie și necesitate; Poezie și absurd; Poezie și nonsens*

„Pot fi un scriitor al națiunilor, nu un scriitor național”

– convorbire cu scriitorul și jurnalistul **Sabahudin Hadžialić** –
(Bosnia și Herțegovina)

L-am „cunoscut” pe „Sabi” pe calea netului, prin intermediul prietenului Roman Kissiov, din Sofia. Era vorba despre colaborarea pentru *Poezia, Cronica, Carmina balcanica* și, ulterior, *Kadō*. Apoi am constatat, când ne-am „aprinș” amândoi din nu știu ce, că avem unele idei asemănătoare. Am tradus din poezia lui, pe urmă ne-am întâlnit la Sarajevo, un oraș a cărui parte „veche” e ca dintr-o poveste în care timpul pare că a uitat să treacă ca peste tot și lasă doar câte o șină de tramvai sau lumina electrică să îți aducă aminte în ce an te afli.

Sabahudin Hadžialić e un uriaș de vreo doi metri, atent la cei din jur, cu respect față de munca celorlalți, care pune suflet în ceea ce face.

Sabahudin Hadžialić s-a născut la 23.9.1960. în Mostar, Bosnia și Herțegovina. Este membru al Asociației Scriitorilor din Bosnia și Herțegovina, Asociației Scriitorilor Croați din Bosnia, Asociației Scriitorilor din Serbia, Academiei “Ivo Andrić” (Belgrad), Asociației Jurnaliștilor din țara sa, ambasador al Poetas del Mundo. Este redactor șef al jurnalului tipărit și pe net „Diogen” și redactor șef al *e-revistei* MaxMinus, Sarajevo. Este freelance editor al editurilor Dhira, Küsnacht, din Elveția. Scrie poezie, proză, recenzii, a publicat poeme, articole, eseuri, aforisme, teatru, proză scurtă în aproape toate revistele și jurnalele din Serbia, Croația, Macedonia, Slovenia și din țara sa. A publicat și în jurnale din Anglia, Irlanda, Spania, Italia, SUA. A publicat cărți în țară și peste hotare.

Marius Chelaru: Sabahudin Hadzalić vorbește-ne despre copilărie (poate cea mai frumoasă parte a vieții noastre), meleagurile natale, familia ta, oamenii din acele vremuri, despre anii de școală etc...

Sabahudin Hadzalić: În ce mă privește, fiecare parte a vieții umane este cea mai bună. Până la urmă depinde de ochiul fiecăruia. Simplificând, cred că omul ar trebui să rămână mereu copil, și să joace jocul vieții lui. De ce? Pentru că doar fiind copil poți să te joci creând o nouă imagine a vieții.

A propriei vieți, mai ales. Dar, în același timp, trebuie să fii foarte atent, fiind și copil, dar și creator al răspunderilor, riscului vieții. Ce vreau să spun prin asta? Răspunsul este simplu: în creația inocentă a gândurilor care conduc, prin intermediul jocului, la soluția problemelor din viață, nu trebuie să uităm niciodată că suntem doar vizitatori pe pământ, și ne vom reîntoarce în ceruri/ sau în iad, depinde de cum vom juca jocul pe pământ.

Mai pe larg, am avut o copilărie foarte fericită, creându-mi primii pași pentru „jocul vieții”. Actualmente abia de am terminat o primă parte a trilogiei mele românești, în care este o porțiune autobiografică cu porțiunea de secol XXI (cealaltă parte a romanului se petrece în secolul XI), în care personajul meu își amintește copilăria prin cuvintele: „Fericirea nu e o cale de a trăi în copilărie. Este la *raison d’être* a copilăriei.” Simplu, dar adevărat.

Pe de altă parte, a povesti despre „meleagurile natale, familie, oamenii acelor vremuri, școală etc...” mi-ar lua prea mult, așa că voi sublinia, din nou, în cel mai simplu mod, că eram oameni mai buni: meleagurile mele, familia mea, oamenii acelor vremuri, școlile. Acum? Fiecare este concentrat pe supraviețuire (inclusiv eu, desigur), uitând de bucuria de a trăi, și asta, din nou, împreună cu familia și ținutul și oamenii și școala vieții...

Eram noi oameni mai buni sau pur și simplu vor fi pentru noi mereu „frumoasele timpuri de odinioară”, comparativ cu timpul în care trăim? De ce? Pentru că, odată cu trecerea timpului, e din ce în ce mai rău pentru civilizația umană în general. Astfel, în fiecare clipă ce va veni vom spune despre cele care au trecut: „frumoasele timpuri de odinioară”. Nu-i așa?

Binele individual câștigă doar pe termen scurt

M.C. Sabi, când ne-am întâlnit am discutat, în drum spre Travnik, despre clișee, despre cât de puține știm de fapt unul despre altul azi, când clamăm că informația circulă... Ce înseamnă Bosnia și Herțegovina din punct de vedere al începuturilor literaturii scrise?

S.H. Bosnia și Herțegovina înseamnă totul. Întâi de toate – meleagurile natale, dar și ținutul „egalității, libertății și fraternității”, și nu așa cum este astăzi, în vremurile de după război: un ținut „necazurilor, urii și invidiilor”. Soluția este să înțelegem partea cea mai bună a ființelor umane care viețuiesc în Bosnia și Herțegovina, și să începem să construim o societate a înțelegerii diversității, să fim capabili să avem o țară a iubirii. Sloganul revistei „Diogen Pro culture”, al cărei redactor șef sunt, este „noi unim diversitățile”. Pentru asta merită să lupti. Și, dacă vorbim în legătură cu „Ce înseamnă Bosnia și Herțegovina din punct de vedere al începuturilor literaturii scrise”, atunci înseamnă ținutul copiilor, nu al

nostru. Chiar noi, scriitorii, ar trebui să ne gândim la asta, să inspirăm națiunea și conducătorii să se gândească la un viitor mai bun pentru copiii noștri. Pentru că dacă ne gândim la binele comun, pe termen lung toți câștigă. Binele individual câștigă doar pe termen scurt, nimic mai mult.

Iar dacă ne gândim la (B și H) Bosnia și Herțegovina ca la musulmanii bosniaci și croații catolici, atunci ar trebui să adăugăm un „S” de la „sârbi”, de asemenea, pentru că în principal trei națiuni locuiesc aici, în Bosnia și Herțegovina (entitățile Republica Srpska și Federația Bosnia și Herțegovina). Răspunsul pentru chestiunea abia menționată este în aforismul/ gândul meu: „Suntem trei triburi ale aceluiași popor, dar problema este... care anume?” Este, de asemenea, un profund subiect de inspirație pentru scris. Mă refer la a ne înțelege unul pe celălalt și a interacționa cultural cât de mult se poate pentru a putea evita implozia grupurilor închise, fapt care se va petrece dacă nu comunicăm cu „celălalt/ ceilalți”. Din nou, un alt gând al meu: „Națiunea este o categorie istorică. Trebuie doar să așteptăm sfârșitul istoriei.”

M.C. Cum ai ajuns să fii pasionat de cultură, de poezie, de scris în general? Ai avut un *spiritus rector*, un model? Se poate vorbi de mentori, pe care i-ai întâlnit sau nu, care ți-au influențat într-un fel sau altul pașii în ale scrisului?

S.H. Răspunsul este simplu: a fost scris în codul genetic. Doar a ieșit la iveală din mine, ca persoană care a dorit să lase o urmă în ideea de a face lumea să devină un loc mai bun pentru a vieții pentru noi toți.

M.C. De fapt, când te-a vizitat pentru prima oară muza? Ce s-a întâmplat atunci și care ți-au fost următorii pași?

S.H. În cazul meu nu i-aș spune muză. Ci mai degrabă i-aș zice soartă, destin...asta pentru că muza este o ființă imaginară. Cu adevărat există o soartă, un destin... când m-a întâlnit? Cred că în ziua când m-am născut. A lăsat semne să încep să scriu la vârsta de 19 ani. Nu înainte. Și de când a început, a ținut, până acum, 33 de ani. Pașii următori? Încă vreau să găsesc. Mai exact, de fiecare dată când mă gândesc că îmi voi întâlni la pasul următor, acesta a fost deja.

M.C. Cum/ care a fost debutul tău literar, publicistic și în volum?

S.H. Debutul meu în jurnal e undeva în timp, înapoi, în 1979, ca reporter pentru „Dzuboks”, revista de muzică rock din Belgrad (Serbia), când făceam un reportaj din Mostar (Bosnia și Herțegovina) în e privește un concert rock al grupului „Most” („Podul”). Celălalt debut, în volum, a fost în 1978, când am fost considerat unul dintre cei trei cei mai buni tineri poeți din fosta Iugoslavia (din 256 de poeți), câștigând locul trei, și fiindu-

mi publicat primul poem în antologia „May Pen” (Svetozarevo, Yugoslavia, 1987). Din nou, debutul a fost de ziua mea de naștere, întâlnindu-mi soarta și/ sau destinul. De ce? Era scris așa despre viața mea.

„Nu e greu să scrii. E greu să știi cum să scrii”

M.C. Am discutat pe drumurile dintre Sarajevo și Travnik despre Ivo Andric, despre literatura din fosta Iugoslavia. Cum sunt, de fapt, cultura, literatura, activitatea editorială și presa (și culturală) în Bosnia și Herțegovina de azi?

S.H. Pe scurt, cum a spus poetul Branko Miljković, din Iugoslavia (1934-1961: „Va veni ziua când toți vor scrie poezie”. Da, prin rețelele sociale toți scriu acum nu doar poezie, ci și proză și alți pași ai sufletului lor, dar așa cum am spus recent: „Nu e greu să scrii. E greu să știi cum să scrii” ... pentru proză și poezie: „Oricine poate scrie versuri, dar puțini pot scrie un poem.” Reflectări ale ultimului război se văd în scrieri, de asemenea. Pentru mine, acesta a fost o sursă de inspirație, ca să dezvălui prostia și șovinismul tuturor taberelor, pentru că nici un suflet (să nu mai spunem cultura *sui generis*) nu poate exista fără a interacționa cu alte suflete și/ sau culturi. Prin intermediul scrisului, eu interacționez cu suflete asemenea cu scopul de a face lumea aceasta un loc mai bun pentru toți, indiferent de etnie, rasă și/ sau de e bărbat ori femeie.

Fiind președinte al Uniunii Jurnaliștilor din Bosnia și Herțegovina, încă în 1998 am spus că, în zilele noastre, poți deveni jurnalist având două exprimări pentru asta. Da, avem inflație de jurnaliști și deflație de cunoaștere. Puține jurnale și puțini jurnaliști se pot defini ca atare. Cealți slujesc „tajcoon-ii”¹ și șoviniștii. De ce? Pentru că în sufletul ei ființa umană este ipocrită. Eu? Pur și simplu nu îmi place democrația. De ce? Pentru că în loc de un idiot, servesc milioane de idioți.

E o rușine că sunt singurul scriitor în viață pe teritoriul fostei Iugoslavia care este membru al Asociației Scriitorilor din Bosnia și Herțegovina (Sarajevo, Bosnia și Herțegovina), Asociației Scriitorilor Croați Herzeg Bosnia (Mostar, Bosnia și Herțegovina), Asociației Scriitorilor din Serbia (Belgrad, Serbia), Asociației Scriitorilor din Muntenegru (Podgorița, Muntenegru). De ce? Ca să arăt că pot fi un scriitor al națiunilor, și nu un scriitor național.

Viitorul? Doar prin cunoaștere. Dar cunoașterea bazată pe fapte, nu cea bazată pe mituri.

¹ Oameni care, în timpul tranziției, au dobândit sume importante pe căi ilegale sau cu sportul politicului.

M.C. Și, în subsidiar, ce faci tu în viața de zi cu zi? Vorbește-ne despre Diogene, MaxMinus, despre revistele de care te ocupi... Începând cu primul ziar particular din Bosnia, al căprui patron ai fost, despre radio...

S.H. Simplu, scriind, editând, scriind, editând ... de curând, am fost în Albania, în iunie 2012, ca oaspete de onoare, invitat să mă prezint singur la Festivalul de Poezie de la Saranda, am spus: „nu știu să vorbesc despre mine. Așa că... „just Google me.” Opera mea vorbește în locul meu; citeți revista “Diogen pro culture” și revista “MaxMinus”.

Despre primul ziar particular din Bosnia și Herțegovina, din 1990, pot spune doar că s-a întâmplat doar cu câteva luni înainte de război și știam că facem treabă bună. De ce? Pentru că, toate cele trei tabere șoviniste ne-au atacat. Cum? Unul dintre numerele ziarului (intitulat „Potez” – „Mișcarea”) a dus la atacuri cum că suntem pro-musulmani, altul pro-croați, altul pro-sârbi. Din nou – de ce? Spuneam adevărul care uneori comporta pozițiile amintite, dar de cum vorbeam despre lucruri care nu se potriveau nici uneia dintre tabere eram dușmanii poporului! Eram dușmani doar ai hoților. Ultimii 20 de ani de „democrație” au dovedit că aveam dreptate. În plus, mai este o întrebare: cine sunt mai răi decât comuniștii? Răspunsul este: foștii comuniști. Sabahudin Hadžialić nu a fost niciodată nici comunist, nici șovinist. El încearcă doar să fie pur și simplu om. Pot vorbi ore despre experiența mea la radio și televiziune, dar vă rog să aveți bunăvoința să vizitați website-ul meu, și veți vedea ce spunea Sabi în 1987, și ce spune 20 de ani mai târziu (video, până în 2012). Nu mă credeți, ci doar vedeți singuri, vă rog.

M.C. Ai fost tradus în mai multe limbi, poemele tale au apărut acum, iată, prin intermediul revistelor ieșene, și în România. Vorbește-ne despre scrierile tale.

S.H. Da, sunt tradus în 15 limbi ale lumii (în reviste și antologii), am publicat cărți în cinci limbi, dar limba mea de bază este cea a scrierilor (proză și poezie). Care, așa cum spune sloganul revistei „Diogen”, unifică diversitățile.

Din clipa în care terminăm de scrie un text, fie el poezie sau proză, nu ne mai aparține. Aparține cititorilor. Cred că ar trebui să îi întrebăm pe ei. Eu? Sunt doar o mică insectă a civilizației inimilor pierdute.

M.C. Am călătorit aproape peste tot prin țările care au rezultat din fărâmițarea fostei Iugoslavia. Conflictul recent care a dus la starea asta de fapt a lăsat urme adânci, care se văd, într-un fel sau altul, peste tot. Cum se întrevăd acestea în ceea ce scrii? Și, în general, care sunt temele poeziilor tale?

S.H. Cum am mai spus, conflictul recent a lăsat răni nu doar pe trupurile umane, ci și în sufletele lor pe teritoriul fostei Iugoslavia. Da, este vizibil în scrierile mele. Cum? Într-un sens al reînvierii adevărului că recentul război nu a fost nu doar un conflict între națiuni (ce naiba sunt națiunile dacă noi toți suntem ființe umane?), ci și conflictul între civilizație și barbari. Cine sunt ei? Răspunsul, prietene, e vânare de vânt... Acesta nu a fost un război civil. A fost un război între „cerșetori ai minții”¹ și lumea civilizată. Cine sunt ei? A fost un război pentru extinderea teritoriilor „poporului meu” în dauna celui al „lui/ ei”. Cine sunt ei? Numele lor, în final, nu a fost generalizat ca „sârbi”, „croați” și/ sau „musulmani bosniaci” ... numele lor a fost al ticăloșilor din toate taberele. Cum să vedem, în final, cine erau ei? Vedeți la Curtea Internațională de la Haga. La urma urmelor, este o curte legitimată. Sunt de acord cu orice decizie ar lua ei împotriva criminalilor de război din toate trei taberele. De ce? Pentru că sunt un om, nu un musulman bosniac sau un sârb ori un croat.

M.C. Scrii aforisme, poezie, eseu... Există vreun gen despre care poți spune că e „favoritul tău”? De ce?

S.H. Depinde. Cum am menționat, într-o anume pondere cum mi-e dat de soartă, ori de destin. Uneori e un gen, în altă zi altul. Singurul meu gen „favorit” este reflectarea sufletului uman pe hârtie. Uneori este aforism, apoi poezie, apoi eseu, apoi roman, apoi proză scurtă, apoi piese... De ce? Nu știu răspunsul.

M.C. Sarajevo este un oraș interesant, în opinia mea încă nemarcat definitiv de latura mai puțin plăcută, uniformizatoare a „progresului”. Maratonul poetic, ca și felul în care conduci revistele, relevă și o altă latură a personalității tale. Îți place să crezi oportunități pentru ceilalți, în a căror creație crezi, din ce am constatat...

S.H. Sarajevo a fost un oraș mai bun. Azi, Sarajevo încearcă să se refacă. Încă se reface. Dacă maratonul poetic „Diogene caută o ființă umană” a reușit să ajute în refacerea orașului Sarajevo, sunt mai mult decât mulțumit.

Da, îmi place să creez oportunități pentru alții. Ce câștig din asta? Nimic, doar sentimentul că „binele face bine”. Nu pot suporta pe oricine lângă mine. Doar scriitorii adevărați, poeții adevărați și oamenii adevărați: trei în unul. Pentru civilizația binelui.

¹ Este titlul unei cărți a lui Sabahudin Hadzalić, tradusă și în germană, de Samira Samira Begman, din Elveția. A fost publicată în Elveția, în 2011, cu ilustrații ale artistei austriece Hannelore Greinecker Morocutti.

M.C. Să încheiem cu gânduri despre viitor, mulțumindu-ți că ai acceptat să avem această convorbire. Ce proiecte lirice, eseistice ai în pregătire?

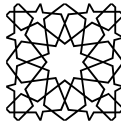
S.H. Întâi de toate mulțumesc că mi-ai oferit ocazia să-mi prezint gândurile în revista aceasta deosebită. Iar viitorul?... Ei bine, am terminat prima parte a trilogiei mele „Răscrucea lumilor” (titlul primului roman este „Cutia vieții”) și sper că îl voi publica până la sfârșitul anului. Acum lucrez la a doua parte a trilogiei. Călătoresc mult: festivaluri de poezie și creație. Editez reviste: „Diogen pro culture” și „MaxMinus”. Editez cărțile altora. Predau la universitate (Facultatea de Media și Comunicare în Travnik, Bosnia și Herțegovina

M.C. Pe care am vizitat-o împreună. Este modernă, așezată într-un loc foarte frumos...

S.H. Mulțumesc... Îmi pregătesc și teza de doctorat (voi lucra la a până în 2014). Pregătesc al treilea maraton de poezie pentru 2013 (am o mulțime de schimbări), care este cel mai lung, mai mare și sper și cel mai bun maraton de poezie până acum. Altceva? Scriu eseuri, recenzii, aforisme, poezie, proză scurtă... și, desigur, în primul rând încerc să devin un om mai bun. Înainte de orice.

Sarajevo, 27.6.2012.
Bosnia și Herțegovina

Interviu, prezentare, versiunea română și note: **Marius Chelaru**

„România este o țară frumoasă”

Dialog cu poetul Stanisław Leon Popek

Alexandru Șerban: Cunoașteți România? Scriitorii români?

Stanisław Leon Popek: Ca psiholog cu experiență nu mă încumet niciodată să spun că știu ceva realmente. De aceea dau răspuns cu responsabilitate: cunosc slab România, ca și pe scriitorii români. La fel nu pot afirma că aș cunoaște bine creația literară din Polonia, ci am doar o orientare generală.

Ca poet sînteți cunoscut în România? De cînd?

Ca poet, presupun că am fost remarcat, cu urmări, în România, de către cititori și aceia nu mulți, care citesc poezie, iar din aceștia sînt în Europa mai puțin de 1% din populația matură. Dacă totuși am fost remarcat în România, o datorez prof. Alexandru Șerban și Editorilor.

Cînd ați apărut în presa românească? La edituri?

În editurile românești am apărut relativ nu demult, chiar în 2009.

Ce fel de ziare și reviste românești cunoașteți?

Necunoscînd limba română, nu pot afirma că știu ziarele și revistele românești.

Ați fost în România? În care orașe?

Am fost în România, în trecere (Timișoara, Cluj). Știu, în principal din literatură și din ilustrații că România este o țară frumoasă, care posedă numeroase monumente încă din vremurile Romei. În prezent, din cauza sănătății nu mă încumet să cunosc îndeaproape România.

Prin ce se deosebește creația poetică a dvs. de alți poeți din zona Lublinului?

Poezia mea se deosebește fundamental de a altor poeți lublinezi. Problematic a poeziei mele se constituie din: valorile general umane, reflexii filozofice asupra identității și condiției umane, arta antică și contemporană, sensul acestora în viața omului, aspectele psihologice ale comportamentului uman. Consider că cea mai frumoasă a unor versuri nu-i justifică existența, dacă poezia este goală de conținut și banală. Din punct de vedere stilistic, folosesc forme diverse: de la versul clasic, pînă la sinteza modernistă. „Perdelele Romei” au fost acceptate la tipar de către Papa Ioan Paul al II-lea.

De ce în epoca socialistă poeții și prozatorii polonezi erau mai mult publicați în România, iar acum merge numai pe relații?

La această întrebare nu mă simt în stare să răspund în mod competent.

Cum apreciați creația poetesei Wislawa Szymborska? Merită tradusă în limba română? Cum apreciați creația lui Czesław Miłosz? Merită să fie tradus în limba română?

Opera Wisławe Szymborska este așa numita poezie a "zilei de toate zilele", corectă ca atelier poetic, cândva anecdotică, dar fără profunzime filozofică. W. Szymborska a primit Premiul Nobel, pentru că era femeie și a lucrat întreaga viață în redacțiile revistelor literare, ceea ce i-a facilitat contactele dincolo de graniță. Czesław Miłosz este, după părerea mea un gigant intelectual și artistic. Consider că ar trebui publicat în primul rând Miłosz și, ulterior, Szymborska.

De ce are nevoie un traducător român, care nu este un polonez născut din neam, originar polonez, pentru a traduce bine din poezii polonezi? De ce are nevoie un traducător român, care nu este un polonez născut din neam, originar polonez, spre a traduce bine poezii polonezi în românește? Facultatea de romanistică de la Universitatea Maria Curie-Sklodowska din Lublin are un aport considerabil în înțelegerea și traducerea poezilor polonezi în limba română.

Traducătorul ar trebui să cunoască bine limba polonă, cultura poloneză, să fie spiritual, din suflet – poet, de altfel și meloman, pentru că poezia are în sine ceva din muzică. Trebuie să cunoască bine poezia românească, pentru ca traducerea să redea forma și ideea acelei țări, ne pierzând originalitatea poeziei poloneze. Din păcate, facultățile de Romanistică, precum și cele de Germanistică și Rusistică (?) nu știu bine poezia (în sine), de aceea și aportul lor este foarte slab.

Interviu realizat de **Alexandru G. ȘERBAN**

20 Iunie 2012

Melancolii de aur

Străin fiind în lume,
de unde smuls am fost ?
Și pentru care vină?
Sau pentru care rost?

Ca să cunosc neantul,
cel viu, și să încerc
prin gândul demiurgic
să rup închisul cerc

al vieții întru moarte?
– Puteri de infinit
melancolii de aur
mereu mi-au dăruit.

Melancolii de aur
porți după porți deschid
și-aprind altă amiază
în nenăscutul vid.

Și dincolo de ceruri,
din piscul cel mai sus
de praguri – or să-nceapă
netimp fără apus.

Antropos plolitikon zoon

Cu cel infirm la minte – infirm devii și tu.
Căci *animal politic* e omul : se dizolvă
în magma anonimă. Inconștient, se-absolvă
de orice sine însuși. Devine propriu-i *nu*.

Poemul – al treilea ochi

Prefacerea-i eternă. Dar încotro se duce
nimeni nicidecum nu ști-va și nu va ști nici ea.
Mireasma-acestui nufăr spre ce zări o s-apuie
și ce-are să devină, nu știe nici o stea.

În orba goană însă – venit din ce departe ? –
apare ochiu-al treilea. E supraconștiința
care transcende-absurdul vieții într-o moarte.
Schimbând spre-a treia stare ființa-neființa,

poemu-n toată clipa re-ncepe Existența,
– în fiecare clipă îi primenesc esența.
Atâta zbor spre piscuri și de iluminare
un alt cer va deschide și porți spre *ne-uitare*.

Dorin PLOSCARU

ud pînă la piele în mansarda de sticlă a lumii

da am văzut lacrima
transparentă în dimineața de azi
pe obrazul curat, alb al
zilei douăzecișiunu din Florar
da am văzut rana pe degetul sîng
al mîinii mele,
pe piept și pe mîini
picurînd stropii grei din roșu
de petală trandafir

da am văzut pescărușul săgetînd
marea caraibelor în alizeul-muson
al croazierei noastre de nuntă
da am văzut deltaplanul
avionul ce te purta despletită peste
țări, oceane și munți

da am văzut trenul verde
ce se depărta pe o muzică roșie

pe niște căi ferate curbate
din plastilină
ce se depărtau
ca-n drumurile paralele
ale lui plutarch
tremurînd din toate șuruburile
din toate traversele
încheieturile lor

și cămașa albă pătată la
piept de sîngele drumului
cruții

din nou mă-mbrac în
cămașa
ființei tale
mă-ncalț cu pașii firii
tale
și văd prin colț de
cameră doar ochi de
heruvim

cu inima în palme

florar văd aura hărții
lumii acesteia în lumină
vineție
alb pîlpînd
alb pîlpînd
abia pot atinge chipul
tău
obrazul de lapte
ochii tăi
ca un bolero
de ravel

„ploaia care va veni
le va potopi pe toate”

ud pînă la piele
în mansarda de sticlă
a lumii

zgribulind în așteptarea
arhanghelului
poate că așa ploaia...
„silence de la pluie
silence de la pluie”...

și cămașa albă pătată la
piept de sângele drumului
cruții

1966

1. văd și acum pe betonul crud
săpate cifrele anului
omienouășuteșazecișise
scrise încet după apusul soarelui
de fănică a' lui pavăl
ca o serpentină prin
hățișul
memoriei
și colbul din drum

2. cine a dat foc casei
înaripate
MILI MIHAIL
Sfânta Treime 1896
viziune dantească în palatul
mitropolitan
într-o uriașă vitrină
cu o tăblie a tabloului alb

3. am tot strigat Mac
de douăzeci și cinci de ani
tirania întoarcerii
îndatoritor îmi apare
scorușul ca doi ochi
ce-mi zîmbesc zi și
noapte fără de capăt
fară sffrșit
ca un sărut neatins
ce -mi alintă diminețile

aurale , pelița trandafirie
a strugurelui dat în pîrg
ce-și sună clopoței de vînt

doar pentru aceasta eu
m-am născut
să văd sufletul
să văd alb
porumbelul
cel verde

4. poate că nici florile
nici cîntecele
nici iubirile
nu te mai pot ajuta

și... Doamne cîte ploii
au curs din lacrămile
sufletului meu

5. rănile toate îmi stau
supurînde

6. aud sonurile 'nserării
tot mai rar
tot mai rar
aud sonurile 'nserării

simt cum îmi cresc unghiile
în tăcere
fără de voie

7. cartier a timpului
cartilaj al gardului
forjat

8. concert cu vrăbiuțe
bascrevitalul indolent
construcții areopagitice congruente

9. văd și acum pe betonul crud
săpate cifrele anului

omienouă suteșai zecișișase
scrise încet după apusul soarelui
de fanică a' lui pavăl
ca o serpentină prin
hățișul
memoriei și
colbul din drum.

recluziunea torențială (nordul extatic)

1. recluziunea torențială
a refluxului energetic mă topește
în munți
din picioare
odată îndrăgostit nu mai
poți afla nordul
extatic

al înfrunzirii – desfrunzirii
eflorescenței, inflorescenței
fioarliei mirabila

tristețea aceasta a irișilor
verzi
mă leagănă – tragănă cu fruntea
în colbul zăpezii
Doamne ce muzici – furtuni
(se pornesc atunci preste mine)
mă potopesc atunci din picioare
că pășesc prin nisipul deșert
al tăcerii
tăcut prin deșertul tăcerii
aici unde se întîlnește mintea
cu inima
în locul tîmplei
la jumătatea căii între
cer și pămînt.

optmartie, opt noiembrie
între aceste plus și minusinfinituri
gravitez

culcat ca pe fîn în
ieslea șurii eu însumi
am devenit o serpentină
o sinusoidă – enclavă
în oracolul acesta al pendulării
porfirice

2. se topeau zăpezile și mustul
lor îmi urca pînă la
oul piciorului
genele băteau din aripi
simțeam de departe
din cîmpul de luptă unde mă
aflam plecat la război

se topeau zăpezile sub picioarele
noastre și mustul ardea în
noi aprindea lumînări
apoi auzeam bătaia cuielor în
sicriu cu o piatră lată rotundă
pe care toți o călcau în
picioare
o piatră albă rotundă
ce a fost aruncată la întîmplare
oriunde
așa se cuvine
să bați cuiile cu piatra
din care să iasă scînteii
din care să sară stropii
de sudoare a rîurilor
tale subterane
și sîngele sfîșietor ce-ți urcă
în seve
cînd se duc ,se topesc zăpezile
pe munți
cum se topesc tulpinile fragile, cum se topește
vîntul
pe dealuri
și rămîn pe ceruri desenate zborurile
răstignite
ale păsărilor obosite
întoarse acasă.

3. retroversiunea uterină
introversiunea uterină
panaceul cuprinderii
pătrunderii răsucirii
cercetării măruntaielor

ziua nu mai e noapte
crește lumina în marte
rădăcinile miros a zambilă
zorii miros a vivaldi
și a muzică introspectă

o sămânță pusă în
pîntecul pămîntului – ogor
pentru a răsădi și răsări
cîntecul recluzionar, aluvionar
al pămîntului
rebarbativ din
cordonul ombilical
sau omphalosul
matern uterin
castrat afectiv
cum ar zice laura
lui petrarca

4. dintr-o perspectivă a imbecilității
crisalidice
conștiința marsupizării
tradusă în limbaj apodictic

5. simt muzica în degete
cum voi sta la judecata de
apoi
fără pian
fără antonio vivaldi și
concertul nr. 1 spring
nu-mi pot închipui viața fără
„ploaie în luna lui marte”

6. societăți românești eclozate
eclozarea

cafe-concert

7. senzația că vezi lumea
 în galben
pe necuprinsul acela întins
 al albului
 violaceu
 că vezi stele verzi
pe întinsul acesta alb

. reclusiunea torențială
a refluxului energetic mă topește
 în munți
 din picioare
 odată îndrăgostit toată
primăvara îndrăgostit nu mai
 poți afla nordul
 extatic

Theodor George CALCAN

Tropăi spre iarnă într-un singur picior

Un viitor ermetic se naște din cafeaua
Pe care am sorbit-o mai ieri
Din mîna ta.
Casa e ultima-n noaptea în care
Stă farfuria pustie
Fiindcă cred c-au ajuns la o mie
Șoaptele fără de fapte
„o” sau „ei și” sau „oho”
Timpul din mie, din zece
Noi sîntem mulți el e unul.
Poetul flămînd și cu capul lui Yorik
În palmă
Se-nclină
(sau ar trebui să se-nchine)
Timpul petrece încet
Tu, spune-mi unde se nasc
Corăbieri warnemünde

Sensul jalei și-al plîngerii
 Iată-l
 Trupul slab al Ofeliei veșted
 După cunoaștere viu
 Își răzbună destul de veselă
 Tatăl
 Segmentul de aur cu viitor de argint
 Își anunță încet surîzînd
 Sîngele încă semantic.
 De trei ori gol rămas în fața morții
 Amurgul poartă-n nor
 Un șarpe vînat
 Și-n forfota plină de săbii
 Se mișcă o viperă verde
 Și vie
 Mi-aud scutul tîrziu sunînd
 În noiembrie
 Abdenland dansul Cetăților Obosite
 Verigă a bizantinului
 Cenușiu către negru
 Tot așteptînd un semn în aprilie
 Gol și grețos pare timpul
 Cînd două solitudini se întretaie
 În miezul cuvintelor mele
 Amurgul în viziune burlească
 Nu e decît o coadă de vulpe
 Victoria la samotrace
 Fără cap, fără aripi
 Sare peste Murinii
 Dar orhideele negre pot fi
 Duar florile fumului
 Gol metafizic după-amiaza la Fotburg
 Sădesc neliniștea VET
 Și studiez curajos lovitura hermeneutică
 Jocul acesta se-nvață singur
 Chiar dacă pare a fi risipă
 Fum de țigară, măști sumbre, gunoaie
 Și poate că-n trunchiul gravid
 Eu însumi îmi plîng gutural
 Nașterea viitoare
 Ca și opera încă nescrisă
 Nimeni nu va deschide ușile

Casei acesteia
Și nici cînd nimeni nu va juca
Aceleași raze între halebarde și oglinzi
Aceleași vise în lungul rîului european
Dinadins desfacînd paturile
Care așteaptă în umbră
Febra și noaptea pot fi oprite
La porți anonime
Grația și sărbătoarea sabatului
Nu pot avea însă loc
Decît pe bulevardele oblice
O piruetă ușoară pe genitalele
Unui taur
Sînt cel mai blînd cavaler al cunoașterii
Și împreună cu Alfred Jarry
Mi-am făcut mormîntul în aer.

Ion SCOROBETE

GRĂDINA SUFICIENTĂ

e bine merci, bransată la toate energiile capabile
să se rotească în puterea astrului vieții
de parcă ar fi cartea de vise
a copacului din patruleterul de pe strada a șasea
care mă circumscrie plăcerii
de a-ți strînge-ntre priviri
sîinii
pîină-mi explodează inima
să nu mai doarmă nimeni în preajma fîntîinii
din colț

* * *

singură își adună puterea uscată
de parcă ar fi mama
care mă întîmpină
dintr-o dimensiune în alta

elementar de rotund
e gestul
care mă urmărește
din zori
pînă se culcă soarele sub tîmple

TELINA

îmi iau libertatea de a intra în această fotografie
la minut
în care tot ce s-a demolat se recompune
flash-ul e pulsul seminței de țelină
ce-și joacă o carte mare cînd pune la colț
noaptea
instalată cu tupeu în echinocțiul de septembrie

întinde brațe fragile
care dezmoțesc orice tulpină vie

un verde intens explodează pe retină
și aceeași voce
reanimată însă – cum îți cuprind palma fierbinte
aproape împletită pe momentul
inedit –
insistă locvace peste anotimp

* * *

are un zîmbet discret de cireș cu fructe
amare
abia pîrguite
circumspect
sub focul moale
al începutului repetat
care din intenție domină cîntecul
ce ne învăluie
adunînd frunzele moarte
la rădăcina făcută ghem undeva
în imemorie

* * *

în cartea deschisă la capitolul... și altele
din evanghelia frunzelor
e splendoarea ce digeră totul
într-un nimic
cît focul
din structura poemului neerodat
sub care mă frîng
copleșit
cînd adie un nou ciclu
în perimetru

* * *

se bucură cum ploaia îi mîngîie formele
și deschisă promisiunii așteaptă
din principu
să intre sturzii
sub streășina amiezii
să te întîlnesc
între două cuvinte
apoi să aflăm cum urcă lichidul
în formula apei
împotriva normelor fizicii
care șopotind descriu urme sonore
pe scara blocului
inundată
la etaj

* * *

se amăgește dar nu pune la socoteală
diferențele
în plus ori în minus
căci simte că-i scriu povestea
cu pașii mei dezordonați
între atîtea încercări de a desluși
cum e cu lumea care se lasă
învîrtită pe degete
sub un potop
de vreme

precum în preajma unui homer vrăjitor
din filmul rulat cu ineputabil
dispreț

Filip KÖLLÖ

Bisînd în abis

Bisînd în abis.

Împărtășesc și eu preferințele Cosmosului
care ae îndreaptă și spre stelele nevăzute
străine și dragi mie, acolo unde poate
domnește Paradisul; fîntîni, călugărițe parfumate...
foarte bine, alte insuficiențe mă bîntuie:
stranii cărți ce nu le-am citit, înfioratoare
săli de lectură în care-am refuzat să pătrund
bibliotecarii palizi din Palatul Culturii
culoarele reci ca de cavou, lansări de tot
soiul unde „juriul” vorbește ca să vorbească
răsfoind poemele întocmai unui plictis cotidian
cel ce recită-încărunțitul încărunțiților
bătrînul pianist încheind socoteala
acel teatru numit „Protocol”.

O, bisînd în abis!

Un final dispăre, un debut brutal apare.
Acțiunea, petrecăreață(în felul ei), se
petrece în deceniul unde îmbulzirea prosperă
toți sînt grăbiți, aleargă care-ncotro...
Sau pur și simplu, plec dintre voi cu
o pelerină marină într-un pelerinaj celest.
Sau pur și simplu întîrzii printre voi
precum pescărușii atașați în mers de vapor
înhățînd din zbor hrana azvîrlită de turiști.
Sau pur și simplu, lansez pe apă, ca pe-o paia
un volum de versuri să facă tumbe cît mai multe.
Și mă sustrag în liniște-pacient la fereastra
spitalului-cercetînd vîrfurile brazilor
decapitate de acoperișul serviciului
de Internări.

Splendoarea capcanelor

În locul solicitării frunzei
lovi vîntul, pe spinarea ei aprobatoare.
Deseori, scrisul o ia sprinten razna
cu leșul moleșelii, tulburător.
În fiecare vineri este ca și astăzi, joi.
Și asta, adică nimic.
Și ceilalți cinici, adică nimeni.

Instinctul, compromițînd providența
dispare-n întîlniri despărțite.....
ei evitîndu-se.
Modest stoicism, scorpioni
pe manechini urlînd...
Recalcitranți crini! Chiar tăiați
acolo, în glastra stîngă
fără flori și fără importanță palidă.
O, locatarii bisericii...
Lilieci aninînd de relief
icoanelor catapetesmei, călugării
numărînd țechinii cedați de turiști
Maicii Domnului.
Apoi, colivia pentru Duhul Sfînt
coborîță cu lanțul
în locul solicitării
picturii cu aripi patinate.

La față de față cu un bec

Din franca mea impresie
de la ultima viziune falsă
nu mi-a mai rămas nimic, nimic
ca să justifice înalt namila înțelesului
justețea găselniței, adevărul umbrît parțial;
întorcîndu-mă invers, la cea de-a doua
pînă-n penultima, am găsit firul filmului
plictisitor, scărpinatul frunții mistuitor
m-am iluminat la față de față cu un bec
aprins și stins, aprins și stins în atingerile
comediei cotidiene, enunțul că nu vă voi
chinui, sinteza la sînge a geamului refractar
negru de fum, negru de ivoriu, negru grunjos.
Din „coana mare” amiază, scăpată de sub control,

(de fapt, mint), ei, l-au ajuns pe acest
 incelest rege, întrecându-l ca analfabet,
 l-au reales pentru acea relație constrânsă.
 Tot pălmuind pălăria lampei de masă
 de ieri, de-alaltăieri cu-aceeași ciorbă
 la reîncălzit, zidesc pagini paranormale
 proscrise, indubitabil, războinice.
 Audiez muzica altor blocuri, blocată
 într-un nevrotic refren, revenind, revenind...
 Până când, îmi spun rezemat de o țigare
 rezemată de o biserică (încă în lucru),
 până când vecini răi de voi cobori
 la voi și frînge, mediocru țambalul-ce
 bal-mascat, ce bal-mascat?!
 Filme de el pe care le-am văzut, cinci; ori
 cinci... douăzecișisase, yes, mon auteur,
 regia: „cioc, cioc... sînt eu, Woody Allen!”
 Sau eu, Pilip Köllö, într-o apropiată înserare
 înveșmîntată în gri sideral, cald arcuit
 precum curcubeelul strigîndu-și
 ecoului culpabil, dominanta: bleu-oranj.

Calypso lipsă

Senectutea teancurilor
 de monezi absente, nivelul
 acvariilor față de telefonul
 scufundat, totuși răsunînd
 chemînd în ajutor sirenele
 moarte de oboseală și obeză
 poluare lină, invers elixir.
 Mă pun în locul meu
 așezînd un nedezvelit bust
 un vernisaj ratat din start.
 Starea de spirit a incertitudinii
 îmi este încă stabilă, doar
 blitzul stins mai adia, optimist.
 Se instaurează o-lumină subminată
 ceva să na distingi nimic bine...
 Decît căutări perpetue
 regăsirea de sine, sau crinul
 prins în pumn, puțin sub inflorescență.
 Blînda formulă radicală pierde

desdoind visurilor colțurile
după care alt și alt coșmar
apare; cu pletele-n flăcări.
I-am lăsat să crească delăsării
aripi de ceară
pentru soarele ce-l presimt.

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Muză de-april'...

Muză din cireș,
muză mie, din păpădie-nflorită-n belșug, de livezi,
muză de-april', mai crezi și astăzi în stilul viril de febril,
astăzi, când fiecare fecioară de martie-i un vibrant peristyl,
astăzi, când fiecare fecior de mai-iunie-și afirmă nou styl,
astăzi, când fiecare bărbat de solstițiu este mai mult decît păroasa omidă
ce-naintează – chiar prin pupilele hieroglifelor –
pe bisectoarea vîrf-unghiului de piramidă,
astăzi, când fiecare femeie-de-vară este mai mult decît mărul
oferit de cobra semnelor tale de-ntrebare,
astăzi, când fiecare moș de echinocțiu este mai mult decît focul
dăruit de semnul mirării ascuns în bastonul din socul
ce trebuia să nutrească auriu-înmiresmate bucle-corole
doar pentru șampania mea, cea de se-ntrece cu spuma laptelui,
astăzi, când fiecare babă de octombrie este mai mult decît clorofila
dăruită-ntre perlele-lacrimi din colierul tău agățat-murmurat-tremurat
de argintiu-auriul mistreț, în lumina cu bigudiuri aburos-mîngîietoare,
pentru misteric-ploiosul colț al lunii...?!

Muza-mi grăiește despre ingrata absență a lecției de norologie...

Nici eu nu mă mai pot mișca de-atîția nori:
dacă-ntorc, la dreapta, capul, dau de-un pufos cumulus cît toate zilele,
dacă-ntorc, la stînga, fruntea, dau de-un cirrus cît toate nopțile,
ce-și aliniază un soi de-albi urși, fioros de blînzi, gata de-atac, la copcă,
dacă-mi reazem de vîrfurile pantofilor privirile, dau de tranșeele
unui stratocumulus cît toate dienocurile, de unde arhanghelii, prin lunete,
îmi examinează matinalii coriambi, împușcîndu-mi doar avangarda,
dacă-mi reazem de-un călcîi-Ahile encefalul, chiar și-n somn,

dau de-un altocumulus cît toate zilele, ca de la spargerea celor nouă ceruri,
 încărcat cu grindina cuvintelor din limbile lumii de-aici, de la noi,
 dar și din limbile strașnice-ale lumilor de-apoi,
 dacă sar cu neatenție-n zenit, în ciuda ochiului de sub căciula-prismă,
 din piele de crocodil, vătuit-înnisipată, a piramidei, dau de-un lenticular
 amenințător, ce-n cîrcă duce-un mamatus, cît un tavan de peșteră,
 îmbrobodit-antifonic în toată mătasa carmină a împărăteselor bizantine,
 un mamatus cu toate nuanțele sîngelui meu din aprilie, încît crezi
 că-i o magnifică farfurie zburătoare, un coș de celeste proporții,
 plin-ochi cu ouăle roșii, de Sfintele Paști, ale cloncănitorei Cloști-cu-Pui,
 ce-și roise, mai devreme, pe-un plaur, bobocii-i de aur,
 dacă vîr hîrlețul – fie el și cu coadă de-oțel argintit –, mai adînc, în pămînt,
 mereu dau de-un vulcan ce-aruncă-mpotrivă-mi, cu irepresibila-i putere,
 nor-Magellanul cît toate dienocurile, deși e vremea,
 ca-n spirala-mi-tornadă, tras de îngeri
 c-un lung și ramificat-fluviul fulger, tatomiresc,
 de fidelul meu nor, cît toate ziuă-noapțile, să mă izbesc...!
 Mare didactic păcat că manualele din ultimele decenii au renunțat
 cu o etern-condamnabilă ușurință la lecțiile de norologie,
 ori despre a norilor bogată tipologie, în funcție de care trebuie
 să-ți reglezi umbrela, ori parașuta, pe oriunde te-ai duce:
 dus-întors, ori numai la dreapta-naintînd prin răscuri,
 dalb-de-pribeag și fără de-ntoarcere...!

Și Zîină, și Muză, și Poezie...

Stăm pe plaja-cometă – ca un triunghi isoscel – a nemuritoarei mele Dacii,
 între Saturn și Venus, da, pe cometa cu șase albe nuclee-stele
 de mărimea-ntîi: ea, etern-călătoarea cu două nuclee, cel de nord,
 cel de sud – și noi, tot două nuclee, dispuse-ncît să facem
 o zalmoxiană cruce cu ele: tu, nucleul-yin, din Gemeni,
 ce-arunci cu vișine-n solstițiul de vară – singurul nucleu bifurcat
 în sinea-ți și-n oglinda sinelui, de parc-ar fi semănător de-androgini
 pe plaiul infinitului de-aramă fertilă, dintre izvoarele-aburoase-ale Tisei –
 Maramarisul de-odinioară din arterele nemuritorilor mei; eu, cel din
 Vărsător,
 yang-nucleul ce lansează lebede-n seară, pe sub orbitele muzei
 de-nflorirea socului pentru fluiere de nuntă, pe sub irișii zînei-mirese
 ce scaldă-n cinci lacrimi corzile-raze-ale Lyrei, pînă-n undele de-azur
 din ochii nimfei centrale de la Fîntîna Medicis, bucurîndu-se
 neasemuit de mult la-ndepărtarea însinguratului meu praf cosmic –
 adineaori uitat pe-nrouat-marmoreana-i piele de mai;

pîn-aici, noi, cele patru nuclee, putem trasa curcubeie
pentru panoul central al unei religii de minus-infinită chemare-cîntare,
ori, și mai strașnic, poate, ne-am constitui-n primele patru conducătoare
de lumi – ce-nsumate-n spumă de lapte galactic dau zece,
căci de zece nu se trece, totul se reia într-o-nmuguritoare progresie
geometrică pînă-n solstițiul de iarnă; dar să nu ne-mpăunăm prea tare
nici de-a ta aniversare: spre-a nu cunoaște-acel galben de gelozie
nici nucleul-Poezie, al cincilea, căruia-i datorăm secțiunea de aur, nuntind
galacticele elemente; spre-a nu cunoaște neliniștea ultramarinului intens
nici laserii-pupile din zenit, de la al șaselea – divinusul nucleu de-aburariu
ce se-ntrupează doar într-una din cele șase muze crescătoare
în aproape-nemărginita logodnă de soare...

Și cu telecomanda neadormitei muze, în mîna stîngă...

Poemul meu de la ora cinci
are vocale incandescente, de wolfram – înalt-vibrant, și-n corolă
cu petale alese parcă din coroana solară a florii-soarelui –,
fiind gustat numai de privighetori cu pene beznite,
ce predau – cu gust cu tot – ștabela mea lirică mierlelor
de-au corzi vocale, de-argint, și pliscul de aur
de douăzeci și patru de carate – și, bineînțeles, ele, la rîndu-le,
îl mai lansează ciocîrliilor, să-l poarte-n blînde fulgerașe,
dincolo de dunele-galaxii și de turbatul vînt Ahab,
tocmai în sfînta-mi, nemuritoare-mi Dacie-de-Dor...!

Poemul meu de la ora cinci,
în tornadele piroclasticilor nori de consoane,
mai este gustat, întotdeauna, la ora cinci fix –
nu din cînd în cînd, ci-n fiecare dimineată
garantată de soare, ori de sora-i, spuma laptelui –,
și de celebrul filosof, Kant, al purei rațiuni curcubeolat-criticate,
cînd iese la plimbarea-i – celebră deja –, în orizontul sublim
al cunoașterii mele metaforice, pe deplin magnetizat
și cu telecomanda neadormitei muze, în mîna stîngă,
spre a-și alege ecranul extraplat, cu priveliștea ființei, mai departe –
cam cît săritura-nflăcărată a unei rachete – de Platon...!

Draga mea muză de undrea...

Nu mai am nimic de comunicat, muză dragă, nu mai am nimic,
ministrii culturii din guvernele trecut-prezente mi-au confiscat epepeile

și mi le-au aruncat pe apa sîmbetei, să străbată galaxia în jos, ori în sus, sau, mai ales, la vale, după cum rostit-am și după cum întrupatu-mi-s-au reliefurile de la-ncrețirea genunii – norocul meu că le-am pus în sticle cu serioase dopuri de plută anti-atlantică și anti-atlantică, perfect sigilate cu ceară neagră – mai rar –, ori cu smoală roșie – mai des –, mi-au întemnițat poemele pentru c-aveau metafore puternice, antiprezidențial-atomice, antiregal-macrocosmice, antiimperiale, mi-au arestat holopoemele, înjurîndu-mă de cosmicul meu Dumnezeu, mi-au dat pe mîna puterelor aproape toți salmii – să-i schingiue evmezic-barbar, ca-n filmele coreene-ale Palatului, după cum vezi de-aproape două decenii, dragă muză din cerul-ventuză –, mi-au dat pe mîna puterelor, spre-a le zdrobi-n meghini picioarele, aproape toți salmii – cei de mai, cei de cireșar, cei de cuptor, cei de gustar, cei de răpciune, salmii mei de brumă și de ninsoare oblică, pentru că sînt, muza mea hadronic-bosonică, instauratorii celei mai scurte forme fixe de micropoem din lume, pentru că ei – miniștrii noștri foarte păroși, ca mistreții zbîrlindu-se-n toamnă, ori chelioși ca rechinul-ciocan, ce sfîrtecă focile sinesteziiilor din toate-anotimpurile –, draga mea electronică muză, pentru că ei, guvernați-președinții noștri reformatori, promovează doar nonvaloarea, impostura, tot ce ține de corupția-n progresie geometrică, draga mea muză de undrea...!

Hai, muza mea, ia-ți bosonii...

Muza mea este hotărîtă să introducă bosonii într-o microcosmică metaforă, „hai, boson-boson...!”, regîndește și pune la punct peștera-mi-univers – da, este vorba despre acele noi particule-dumnezei, descoperite recent, grație celui mai performant accelerator de părți subatomice din lume, amplasat în deja-faimosul tunel înfipt în auriculul drept al Alpilor Elveției, la apreciabilă distanță de cosciugul chihlimbării cu-acel trup de om neolitic, păstrat pînă alaltăieri într-un ghețar-muzeu, „hai, muza mea, ia-ți bosonii și-nfige-i în trei sulițe, redă-le nemurirea Cogaionului meu strămoșesc, că ne-am cam săturat de-acest timp care nu mai are răbdare nici măcar cu bosonii-dumnezei...!”

Adversități

Unui amic i-a fugit nevasta în insula Madeira. Poliția nu știe nimic. În schimb au fost găsiți galoșii contabilului șef de la societatea „ Condorul”. Plus niște oase femurale din secolul trecut. La teatru nu ai voie să strănuți, riști să iei o amendă pentru abuz în serviciu și plagiat la vedere. La omul sărac nici peștii nu trag. Diferența de înălțime dintre oameni este mai mică față de diferența dintre câini. Rothschild avea o vioară, scrie într-o carte. Din vioară curgea aur, din aur se făceau decorații pentru vii și morți. Morții sunt mai importanți. În cutia viorii zace un om. Bate din buze. Am auzit ce spunea un fotoliu unui alt fotoliu. Mi-e rușine să reproduc. Nimfele și-au lăsat parfumul pe brațele lor. Închipuți-vă un codru în care cresc fotolii. Mistreții nu ar fi mulțumiți. Fericiții seamănă între ei, nefericiții defel. Am cunoscut un motan , care din ură pentru șoareci, le mânca și cașcavalul. Cărțile dorm în biblioteci, oare vine Judecata de Apoi? A fost descoperită holera pe o insulă nelocuită. Cineva s-a folosit de un pian pentru a-i strânge mâna vecinului. Am intrat într-un port depărtat, m-au primit, apoi m-au uitat, sprijinit în baston am privit cum lumina vine din răsărit. Pirați, cămătari, mulți leproși, femei alergând după groși, ce frumos mirosea a jasmîn, acolo putem să trăim. Mi-am făcut o colibă pe mal, noaptea stelară-i un bal, acolo aș vrea să mă duc, între stele pe-o scară să urc. Eu de dorul tău mă usuc (am uitat să-ți spun). Halucinant, spuse bucătarul șef înainte de a-i trage o palmă după ceafă unui subordonat.

Dumnezeu este pe cerul gurii, El nu este în vârful limbii, în fața sfințeniei Lui eu îngenunchez. Dumnezeu nu este o ruletă rusească, nu poți să fii artist fără să crezi în viața de apoi. De acolo începe Poemul.

Mă aflu în holul Marelui Aeroport, în jurul meu roiau mulți căutători de perle, comandori, diverși inși fără profesie precisă. Cineva vorbea de un atentat. Un pendul gigantic străbătea spațiul lovind mortal câte un nefericit. În loc de sânge, curgea miere și albine lacome se năpusteau asupra celui rănit. O pasăre șia răspândit găinațul chiar la intrare. Unii afirmău că era doar un nor mai noroios, care nu putea produce schimbări de orar. La bufet se serveau boabe de grâu. Atât din ceea ce mai rămăsese. Unul dintre piloți nu venise încă de la o nuntă. Putea fi înlocuit cu o pilotă, dar nu se găseau pene de struț. Mireasa pierise în valurile oceanului, în prima cursă. Toată lumea s-a lăsat în genunchi, se auzeau scârțâitul articulațiilor sticloase. În depărtare flăcările cuprindeau orașul. E doar repetiția generală, anunță dispecerul.

Condamnarea

Ați scăpat în seara asta, mai aveți șapte zile, ne spune Sergentul, pregătiți-vă echipamentul, lopata, glonțul, sicriul, rugăciunea.

Ne-am prăbușit pe scaune. Unii plângeau cu sughituri, alții hohoteau de nervi, dar azi am scăpat.

Eu nu aveam nici de glonț, că de restul...Dar planuri aveam o mie. Trebuia să fur ceva. Libertatea. Să pot sări spectaculos de pe un pod înalt. Vedeam zâmbetele ucigașilor. Dansul morții. Cunoșteam o filieră, dar legăturile erau rupte. Un apartament, acolo stătea o femeie frumoasă care mă părăsise pentru un vânzător de pește. Omul ne surprinsese și eu sărisem de la etajul trei fără să-mi fracturez nimic.

Moartea cânta la xilofon. În bibliotecă era liniște. Mai puteam citi cel mult șapte cărți groase. Dacă apucam să o citesc și pe a opta, eram salvat.

Verdictul s-ar fi amânat din nou, ca și execuția. În bibliotecă erau numai șapte cărți. Eu trebuia să o scriu pe a opta și apoi să o citesc.

Astfel am început să scriu.

Cavalerul și Moartea

Un cavaler al Ordinului Runei era iubit de-o bună gospodină, un oaspete străin din vremi străbune veni să-i spună cine e de vină. El descuie centura castității, sperând să fie doar prieten, ce s-a-ntâmpnat e-n ordinea vieții, astfel născu femeia doar trei fete. Trei, Doamne, trei destine fericite, din care unul a intrat în cronici, ștampila a semnul clipei universale ca oricare colici. Căci pe uscat și mare doar iubirea mișcă înalții munți și norii, rătăcitorul fiu e-n revenire, în almanah se-nscriu nemuritorii. Cu care coarne și copite dă damnatul, iar vârcolacii rād pe întuneric, lui Hercules îi recunoști și statul și cinstea, el nu-i luciferic. În criză suntem toți, căutăm și slava, deșertăciunea e oriunde, are casă, comorile se-ascund sub lava de vorbe goale, gura-i păcătoasă. Suntem pe-o scenă, spune Shakespeare, iar împăratul este gol mai toată vremea, noi știm de ce Adam căzu din ceruri, iar Eva tace mîlc, așa-i fu vrerea. Execuțați de propriile cuvinte, poeții scriu ce vor li nu-i citește decât un om lipsit de practică și minte, curat ca ochiul unui pește.

Ce să-i spun eu viitorului biograf? Tun și tutun. Să scoatem fițuicile din manșete. Fericirea nu se simte întotdeauna, dar nefericirea mereu. Uneori este prea devreme, alteori este prea târziu, niciodată la timp, ca o mireasă fără mire. Nu pedala pe mine, spune orgoliul.

Pericolul nu vine de la clone, de i-am putea clona pe Einstein, Picasso, pe Eminescu, periculoasă este doar santa simplicitas, mai puneți, vă rog, un braț de vreascuri, îmi este frig. De unde atâtea bile goale, atâtea chelii care nu acoperă nimic, guri turuind fără a dărui înțelepciune? Carne macră, neatinsă de Sfântul Duh.

Se poate muri din orice, un vânt rău, o căpușă, un virus original, un infarct banal, din iubire fără iubire. Poesia este un panaceu, desigur, dar poate fi doar un paleativ, cu efect „placebo”.

Vacanțele s-au terminat, un vacuum se-nstăpânește leneș printre noi, ne invidiază Pan și Bacchus, cu nici o vrajă n-aduci timpul înapoi. Vampirii-și fac de lucru noaptea, ziua, vandalizând ce-i mai frumos în amintiri, barbarii fluieră și scuiță, strigă, varianta-i una singură- murim. Un viaduct lipsește-n spațiul-timp, tu ești aceeași, nici eu nu mă schimb.

Adânca mea dezamăgire

Să nu cauți adevărul. Nici dreptatea.
Ai să găsești cadavrele copiilor uciși.
Bunicii împușcați pe malul apei,
Prea sângeros e adevăru-n ochi cruciși.
De aceea, mai molcuț s-o luăm, ca melcii,
Să fim mai blânzi ca mieii sub cuțit,
Cu lacrimi se inundă Universul,
Când mor oameni, adevărul e mințit.
E cineva care m-amenință cu moartea,
dar eu, în conjurat de nimfe, fără păs
nu am armate, scriu câte o carte
și nu dau patrupezilor ovăz.
Mi-e dor de cântece și voia bună dintre oameni,
De erotismul doamnelor de vis,
De ochii verzi, căprui, albaștri, îți cer, Doamne,
Să fiu de multă dragoste ucis.

Lorian CARSOCHIE

dacă aş fi dorit să fiu

dacă aş fi dorit să fiu, aş fi încercat să zbor dar eu nu ştiu să zbor
şi atunci nu pot să fiu şi cad
chiar dacă sînt
dar nu sînt

eu nu sînt

tu eşti
înţepată de un ţînţar roşu
în inimă
acolo unde durerea îşi face casă şi nu ştii
chiar dacă
te mişti printre futilităţi cu atîta naturaleţe
ca şi cum ar sta un prunc cu
stea în frunte la rînd
să se nască, păzit de cîteva vrăjitoare şi de un mag

nu ştii că destinul ar putea să fie
sau ar putea să nu fie

nu ştii
că viaţa vine la rînd şi iubirea vine la rînd şi ura vine la rînd
...singure şi vesele numai pentru o zi
şi o noapte
nu ştii

şi e bine că nu ştii...

...unu, doi, trei, unu, doi, trei,
atît de trist
că şi-ai dori să nu fi fost atunci
cînd ai scris pe buletinele de identitate
ale oamenilor numele şi prenumele
şi data de naştere

dar ce ştii tu, chiar dacă ştii multe
nu ştii că
mi-am dorit să zbor şi mi-am dorit să vînez vulturii
şi să umbresc avioanele şi norii şi luna

cu chipul tău exasperant de
hîd
ca o dictatură
nu știi că mi-am dorit mult de tot puterea de a cădea cenușă
pe o stea
și
norocul de a mă înălța pe un nor
pulbere, pulbere, pulbere
în neființa asta a mea
de om dorit

și niciodată fiit
niciodată trăit

tu nu știi,
nu
iar eu
nu sînt

Gabriel-Vincentiu MĂLĂESCU

Recviem pentru un poem nescris

Cauți febril în tomuri de bibliotecă
cuvinte neștiute cu multe-nțelesuri;
noaptea nu dormi, rupînd filă cu filă,
cărțile de poezie pe care le știi de demult.

Uneori, între atîtea imagini bizare,
zăbovești pînă la ziuă, cu capul pe birou,
nu găsești nicăieri cuvintele potrivite
pentru poemul ce, încă, nu s-a scris,
dar care ai vrea să rămîină
măcar o vreme în urma ta.

De cîte ori încerci să scrii un vers
ți se pare că l-ai mai citit undeva,
scris de o altă mîină, în miez de noapte;
ai sentimentul hoțului prins asupra faptului,
te cuprinde un sentiment de zădărnice,

de neputință, poate chiar de revoltă,
o senzație ciudată de *deja-vu*.

Te rogi atunci demonului din tine,
Divinității de deasupra ta,
să-ți lumineze calea, să te-ndrume,
să-ți dea un semn ce poate fi urmat.

În așteptarea ce se prelungeste,
rupi cărți întregi, le-arunci la gunoi,
pînă ce rafturile toate rămîn goale.

În tot acest răstimp se plămădește
în mintea ta poemul, vers cu vers.

Îți tot repeți că-atunci cînd vei fi treaz,
îl vei transcrie, pentru a dăinui.

Cînd, în sfîrșit, natura te trezește,
uiți tot ce ai gîndit, fiind nevoit,
ca-n fiecare noapte, doar în somn,
să recompu poemul mult dorit.

Pe vasul meu

Am vasul meu de croazieră
de cînd m-am născut,
călătoresc pe toate mările cunoașterii
cu un singur pasager la bord,
care e căpitan, marinar și bucătar,
cunoaște toate meseriile din lume,
pe care acum le practică
pentru prima dată.

În fiecare colțișor de pe vas,
de la cabine pînă în cală,
știu unde să mă aciuesc,
cînd vine furtuna pe mare,
pe care de cele mai multe ori
nu o ocolesc,
chiar dacă nu o doresc.

Din orice luptă vreau să ies învingător,
învăţ lucruri noi, am idei,
mă lupt cu mii de sentimente,
pe care nu le pot ignora,
nu le pot alunga.

Ţin un jurnal în camera căpitanului,
care nu cuprinde alte coordonate,
decît pe cele ale gîndului,
care circulă liber.

Din cînd în cînd,
apare cîte-un poem,
care - nu ştiu de ce -
aş vrea să nu se piardă,
să rămîină şi după ce voi debarca
în ultimul port,
pentru reparaţii capitale.

Fiecare zi m-apropie de ultima escală,
mai sînt puţine mări de explorat
şi asta-mi dă un sentiment de siguranţă.

Tot mai senin îmi conduc vasul,
sînt tot mai aproape de adevăr,
nu absolut, acesta nu există,
ci doar unul relativ, dar coerent,
plin de miez, de maxime şi cugetări,
care pentru mine sînt arhicunoscute,
dar pe care vreau să le dăruiesc
tuturor acelor care vor să asculte.

Numai aşa pot considera
că misiunea mea a fost dusă la bun sfîrşit,
numai aşa voi putea,
să-mi găsesc liniştea interioară,
din care aştept să răsară
fulgerul visului meu de odinioară,
din copilăria care se sfîrşea
într-o zi de vară.

Eugen D. POPIN

preludiu

apartamentul în care am investit
destui bani și o parte a vieții
trebuie acum golit

de fiecare dată
când fac înconjurul anilor
petrecuți acolo
și încerc să ridic ancora
am senzația că marea s-a evaporat
iar zidurile s-au pulverizat –

pe locul lor
sunt acum doi melci
un morman de pietre
și liniște
mult prea multă liniște

recunosc
ar mai fi încă un amănunt –
în camera de zi
vecinul care a cumpărat apartamentul
vopsește de zor tocul geamurilor

egoism

ei bine
da
eu iubesc profund paradoxul

exact eu – cel care-și dorește
răspuns la toate-ntrebările

ce va spune cenzorul

unora o să li se pară neobișnuit faptul
că mi-am mutat masa de scris
la mansardă

și pe deasupra
fără voia cuiva
am luat lângă mine
kilometri de peisaj alpin
un ciobănesc german
și o arhivă prăfuită

pentru unii povestea asta n-are nici o importanță
alții se oripilează la lătratul câinelui
sau îi apucă tusea
ori de câte ori răscolesc printre hârtii –

câțiva
așezați pe malul lacului din apropiere
privesc mirați arborii
cum intră și ies prin fereastra mansardei

sincer să fiu
nu m-am gândit niciodată
la ce va spune cenzorul
și ce verdict va da
ori dacă se va agita din cauza mea

utopie
– Sanatoriu –

locul
în care fiecare pacient
e posedat de dorința de a schimba
patul

pauza de publicitate

nebunia știrilor
face în sfârșit pauză
și-n vreme ce-și reinventează
gâfâitul și ceremoniile
oferă pe gratis
imagini multicolore
plonjând subtil
în tot ce mai e viu

și încă mai zboară

demodat
cu aripile ascunse în rucsacul jerpelit
poetul reușește iarăși
și iarăși
să se strecoare până-n marginea zilei

așezat pe pajiște
își deschide fără grabă rucsacul
eliberând iarba
cuvintele
țipătul

Adrian BOTEZ

AUGUST SPRE SEPTEMBRIE

se povârnește carul vremii spre
tot mai multă umbră – și noaptea stăruiește – tot
mai sfruntată – să mă
hipnotizeze – dansînd cu pași din ce în
ce mai apăsați – mai expresiv lascivi – prin
spatele retinei mele obosite

din flaute nu mai cîntă orbii lunii – se scurg
ca zărul – printre degetele Moșneagului
ursite părăsite

tot mai sărac sînt – tot mai
multe gînduri îmi cad – pleșuv – din
ramuri – și simt că
zidurile fortăreței au renunțat la
flamuri

tot mai indiferente la moarte sînt
stelele din cer: încep să se ferească de
flacăra minunii – armate mari de

îngeri – se predau
sfios îndurerat – furiș
genunii

OSTROV

ostrov de liniști greierinde
în nopți de vară se aprinde
și hori de zîne se rotesc
bătrîne graiuri se rostesc

pîraie elocvent aprinde
iar grațioasele luscinde
se scaldă-n vis de flori în jind
de vezi luceferii tînjind

lumină de-amintiri și dor
scoboară-te din zori în zor
trezești colindele sticlinde
izvoarele agonizînde

ostrov cu măreții de sfinți
recheamă harul de părinți
străluminat de-nțelepciune
lunecă lin în rugăciune

e margine roind de rai
nu te clinti căci n-ai să dai:
aici îngenunchezi primind
nou trup de aur aburind...

NUMAI ÎN MUNTE-AM TRĂIT

numai în munte-am trăit
nou legămînt răsărit
înalte idei forfotesc
înalt și limpide foșnesc

pădure de gînd clocotit
și pasăre-n zborul oprit

trăind în nădejdea nocturnă
viața-mi încep taciturnă

numai în munte-am trăit
spre mine mereu au venit
strămoșii cu grai de granit
eroi irizînd vechiul mit

zeul nu vrea să cunune
ci face din ceruri arvune:
privesc peste umăr – orfeu
pierzînd-cîștigînd ce nu-s eu

Dan MINOIU

Fugă

Dă-mi clipa Doamnă
Nu mai fugi cu-albastrul
Șoseta e purtată
Nu-mi da stomacul gol.

Nu mă lăsa pe stradă
Te chem într-un sihastru
Să-mi tulburi amintirea
Lăsată în nămol.

Toamnă

Picături de șoapte sparg timpanul nopții
Strecurîndu-ți dorul de a mă avea.
Strîmb, mă-ndrept spre clipă respirînd din sorții
Criptei ridicate ce mă aștepta.

S-a închis și cripta, ți-ai închis odaia
Poți pentru o clipă să bocești cumplit,
Iată că spre seară a-nceput și ploaia
Curățînd tămîia ce s-a răspîndit.

Ritual

Genunchii sînt moi
Pleoapele-mi sînt smulse
Florile din casă nu mai au noroc.

Stau cu teamă frîntă
Sub o poartă-ascunsă
Neavînd nevoie să mai punem foc.

Șoapte

Neculcătoarea mea, potecile te-așteaptă
Lîngă un strop, ce mie mi-e izvor
Și te cuprind în noaptea de caleașca,
Să te preumblu-n șoapte cînd mi-e dor.

Dar caii sînt sensibili la lumină
Și trupul de caleașca e cumplit,
Te răstignesc în noaptea ce-o să vină
Și te cuprind cu dreapta, liniștit.

Potecile sînt clipe de-așteptare,
Cînd roata se învîrte fără pas,
Te strig lîngă un steag cu felinare
Să dai nisip clepsidrei ce-a rămas.

Gabriela PACHIA

Mesmerfiorul

Poeți deconspirați de tandre peruzele —
poeți cu gingivită, reumatism, atele,
poeți vînduți de sărbători drept chilipir
pe tarabe purtând mai abitir al plasticului gir —
atîrnă florale steme prinse-n bolduri —
patentul de poet este la mare preț,
ardoarea de ascet — măr pădureț —,
codri heraldici freamătă prin țevi de cupru,
verdele-n vesele vile își găsește de lucru,
poeți ce-adulmecă savant terebentina,
doamnele „on”, doamnele „off”, adrenalina,
visează cătină, măceșe sau poroabe,
vinuri premium online, snoave snoabe,
aritmii prin pioase și sacre tufănele,
serenitate pură, metraje, draperii, dantele,
ferchezuite fazanerii, orașe lucind în vitrine,

că-i crinul lor atoatescaldător în decente fuscine,
 brodat cu ninsori de dileme și festine lente,
 azurit ce vindecă fracturi deschise, purulente,
 poeți nevralgic prinși în ambuscada rimelor,
 de dor zoritori, în chingile novocainelor,
 poeți importatori de prezumtivă ceață,
 țes neliniști de mătase, deasă fineață,
 sînt pontoși în zdrențuita lor pereche de galoși
 și hamurile-s răsucite-n opt, tot de la Feți-Frumoși,
 și-ocoalele-s prea strîmte pentru dalbe lor cete
 de visători ai ambrelor fervente, violete,
 neconținut pulverizează iubiri promoționale,
 au spor de credibilitate, raiuri, mreje și anale,
 febril, cutreieră firizul gândirii lor înalte în falange
 andante, andante, în fasonate femure, spire, cange...
 Cînd pleacă după pradă alb aligatorul,
 viu barometru este megamesmerfiorul...

Inoxidabile monograme

Aliterație, te uiți la noi fatidic și guști creanga albastră,
 piroclastitele frunții înalte din era buiastră...
 Nu fi descumpănită, codobatura e monogamă.
 Ipsosul gloriei te-nhamă, luna n-are zor-nevoie de reclamă !

Te împresoară — virgină — creativitatea noastră...
 Decît o laudă șoptită, mai bine-mi cumpăr altă glastră !
 Sufletul se-mbracă pur în sigilii cu monogramă...
 Jumătățile de apă mușcă din maluri cuvintele de flamă !

Că-n creier vidul cernit durează pană de curent
 nu-i regretabil, nici nemaipomenit, e excelent !
 E lăudabil că îngădui, tot mai des, să strălucească
 lumina profeticului soare abstract, regească... !

Frățește, Isus îmi ține mereu parte : mai vînd o carte —
 garanția cireșului glasat pentru rumenire și nemoarte —
 fac două inoxidabile drumuri mistice cu taxiul...
 Ce-ndemînatic este campionul îndesirii — grîul... !

Copacu-mi vorbitor descuie frunzele tăcerii,
 scormonește bruma, alungă înătoarele muștrării...

Și-apoi pădurile-mi vor înrădăcina fulgurante uitări
și neptuniene heleștee frapante prin defiridizări...

Mimeticească

Stimată Doamnă Spandex-Sacralitate,
ți s-au luat virtualele melocarate toate,
te-au aliat cu mnemospaima,
cu gărgărițele, cu logofaima,
cu ațipirea sferică, bolnavă de mimeticită
— căpșunărie calcografică după apendicită —,
de ți-ai pierdut și cumpătul și-oștirea,
te-au înjugat discret cu nălucirea
nașterii de sens, de-nflăcărare și paginație,
de țepos laur, vraja-ți e doar elucubrație,
muza ți-e malversație, misgenație,
și te-au îmbrobodit cu falsa ideație
generice fripturi de becațe și becari,
castraveți cornișon colectivi, de bugetari,
de-ți lepezi capul pe covorul roșu, demografic,
sub retezarea cosmică, titanică, poligrafic
construită, te-au mărunțit pînă la sare,
pînă la sacrosanctele drepturi egalitare,
să nu mai ai nici munte, nici candoare,
nici gînduri ignifuge asurzitoare,
nu ți se mai ordonează stima de sine
în eroice versuri alexandrine,
te-au vegetat cu limacșii de aur,
cu înmiiri din bonuri de gigatezaur,
terariul cu toporași berechet ți s-a împuținat,
inventariul din vivariu-ți ezoteric s-a demodat,
te-au tărăgănat, cu treierat, cu sterilet,
cu guturai, cu helicultura, cu trafalet,
te-au zdrumicat zaiafeturile, butaforiile,
pantofobiile, flașnetele, tractologiile,
gîlme de hybris, parfumate alegorii în viteză,
măștile obtuzității cu unică, pasivă diateză,
poezia electronică autoadezivă,
rambleierea și ascuțita foame afectivă,
și te-au zîmbit cu gloate de bursuci,
cu toptanul, cu topuzul, cu clăbuci,
muștiucurile biosociale gratuite,

— reginele blazărilor sferlogite —,
 ediliile literari de trei lulele (cu scorțișoară),
 cu copănele vinificate în trăistioară...
 Scrie, fato, scrie versuri de năbuc, scrie,
 să ai peșcheș și cositor la fățuita năsălie !
 Te vruși mimoză sinovială pe simeze
 să poți picta etern cromosoneze,
 ai trepidat ergofilă și vasală — năpârcea —,
 poftind ambrozia din miza mea...
 Realitatea dezrobitoare e zdrăngănea
 coleoptil pitită după falnica perdea !

Via Combusta

Din iubire pentru-un altul am tăiat destinul-n patru.
 Am lăsat templul să crească-n mine idolatru —
 vrajă temerară, candelă pentru-ale deșertului oaze,
 nevinovate globuri de născîndă lumină, săbii de raze.
 Tu ai lăsat arcușul în colind, tristețea netivită, ai năruit
 floarea-cununii — cîntam la pian odată, cu lebede-n ursit,
 vorbeam în orhidee, oranjerii, idei cu girofar, obsidian de nea,
 nu se mai dezlipa idealismul retrograd de pe retina mea —...
 Dar bufnițe pîndesc ezitățile din sinuoase verighete,
 Via Combusta e îmbujorată, creștomatiile făuresc pîruete,
 moartea-n speluncă face corecturi la planurile de muncă,
 sperie cărbușii căptușiți cu pesticide... Flămînde încă,
 burți de balenă retează copiii din prima, din a doua impietate,
 în casa a patra peltic ninge cu dezarmorări — bicefal-lăcăte —,
 vrejuri desalinizate își tremură des cîntul pe coperta de cetate...
 Roiuri de albăstrele veghează să nu alunecă raiul pe pămînt,
 redutabile, gingiile nopții zăgăzuiesc ametistul în gînd...
Non ti scordar di me ! Se deșiră balada bulbilor de narcisă,
 teoria fructelor mușcate metodic, marsupial, e foarte concisă...
 Melancolia restabilește ordinea în univers — ultramodern
 demers, sinonim cu strategia diblurilor pătimașe, multiconcern
 ca-n toate episoadele de ceață, iubitul-i orb, Clotilda-i creață,
 clepsidrele înădite, destinele-nvelite-n tuci de-o țîrgoveață,
 nepoții veșnicului fierăstrău ne măsoară-n vraf de surcele,
 tingiri deștelenesc aromele pămîntului pentru pui de lele
 și pansamentul literar e doar cernoziom caduc,
 velodrom pentru avocado, tornade și zvîrcoliri de cuc...

Avem afteea chei și-un singur rai, dar oamenii cumpără tot felul de uși să-nchidă dincolo de ele năzăriri — oțel netot —, foșninde iluzii, cireșii contuzii — aproape simt cum crește titirezul megalomaniilor sub priitoare dește —...
Și viața trece fără să se uite... Idealul, cordialul diuretic...
Pădurile scrișnite și bossa-nóvele ne-aruncă în ermetic...
Îmi vine bine-acest sofism ? La poalele avânturilor se vor lamenta meșterii cei mari... Ne moare livada-n trup și se va tupila sub brazdă armonica diftongilor, triftongilor, memoria frunzarului se perpelește — e vremea orcilor, coroane-n rostogol se-ntrec de-a spinul pe inima mea —, nu ne mai nălbește nici bumbul de ninsoare nici faldul de catifea, tăcerea ronțăie margini de fotografii boghete, potcoave de somn, — e zdravăn circuitul invers al timbrului de om —...
De-aceea crește-naltul în mine dintr-o razantă arcuire — templu pentru patru ce-au pornit-o din iubire...

Florentin DUMITRACHE

Trăirile mele...

Simt uneori
cum tot ce e în jur
îmi e străin
și nu mă doare,
cu toate că
sunt lucruri care
îmi aparțin
și pentru care
am tot trăit din plin.

Iar alteori
orice-aș vedea
îmi aparține mie,
mă simt și eu stăpîn
și-aș vrea
ca tot ce e
al meu să fie.

Nu-mi recunosc
trăirile din mine,
sunt schimbător
sau ăsta nu-i păcat?
Fiind un trecător prin lume,
nu mi-e rușine
cu timpul ce îl am
și care mi-a fost dat.

Călător

Mă-ntorc cu doru-n depărtări,
Îl țin de mână și nu-l las,
Îmi amintește de-alte zări
Ce mult în urmă au rămas!

În suflet curge rîu de amintiri,
Cîndva eram călare peste dealuri,
Struneam în hamuri primele iubiri,
De sat, de ape și de valuri.

În mine se topesc acum
Păduri și lunci înmiresmate,
Călătoresc din nou pe drum,
Spre locuri dragi și neuitate.

Mă-ntorci din drum...

Bună dimineața, gîndul meu curat!
Ai apărut cu raza de soare,
Te-ai trezit devreme, nu te-am așteptat,
mi-ai intrat în suflet cu înseninare.

Te simt cum mă cauți printre amintiri,
Vrei să-mi înflorești clipe neuitate,
Mă-ntorci din drum spre primele iubiri
Petrecute-n vremuri depărtate.

Simt cum trupul de-astăzi se răstoarnă-n tine,
Clipele trecute sunt ca un torent,
Ele se revarsă lavă peste mine.
Mulțumescu-ți, Doamne, gîndul meu ardent.

TINERI AUTORI

Mihaela GRĂDINARIU

*

Nu știm să ne mințim, dar învățăm
Un alfabet cu muchii de secure,
Pe cai sălbăticiți încălecăm,
Și ne rugăm de noapte să ne fure,

Nu știm nici să uităm, să adormim,
Cu pleoape prinse-n ceară de pecete,
Doar păsările se întorc în spini,
Dansînd însîngerate piruete,

Nu știm să ne ascundem apăsate,
Prin zori tîrzii și zări încreionate,
Din răscoliri de pulberi și păcat
Silabisim *se poate, nu se poate,*

Nu știm nici că trăim, căci altu-n vis
Ne-nchipuiește aspre rosturi nouă,
Doi, orbii scăpătați din paradis,
Ce îmblătind lumina fac să plouă,

Nu știm să ne mai vindem, precupeți,
Tarabă răstignită-n iarmaroace,
Să dăm ninsori în schimbul altei vieți,
Să desfășăm blestemul din soroace,

Nu știm nici a muri, nici a striga,
Nici inima de-i stinsă ori e vie,
Doar umbra ne mai cheamă lîngă ea,
Să ne iubim pe-un fir de păpădie...

*

Doamne, Cel cu ploile
Lacrimilor, noile,
Doamne, Cel cu bourii
Spaimelor, ca nourii,

Doamne, cu poverile
Vorbilor, tăcerile,
Doamne, cu luminile
Ochilor, înclini-le,
Doamne, Cel cu îngerii,
Vamă aspră plîngerii,
Doamne, stihuri lacome
Mîinilor încapă-ne,
Doamne, blînd ne macină,
Slovă și cu pagină,
Literele geamene
În pămînt le seamene,
Versurile fluture
Prin poieni le scuture...

*

Mă-nfricoșează-n noapte foaia albă,
Ca un liñtoliu care-mi cere clipa,
Dar țes la ea, o Penelopă oarbă,
Ce-n așteptare iar și-a frînt aripa.

Prea albă e și prea lucește clară,
Și semnele-s prea negre și-nnodate,
Și n-are cine să așeze-n ceară
Noi rădăcini cu ploi îngîndurate.

Și vălătuc mă înfășor cu scrisul,
Cu foi și scoarțe, parte peste parte,
Cocon flămînd, hrînindu-se din visul
De zboruri vitregite înspre moarte.

Din cînd în cînd mai rup armura caldă
Și-arunc spre voi polog amar de gînduri,
Și mă zidesc napoi, și-mi pun drept scaldă
O pulbere cernită de comînduri.

Și voi citiți și deslușiți cu grabă
Desene, rugi, omături, vești și alte...
Cît nu putea-vor fluturii să-ncapă
S-or sumeți și florile, înalte...

*

Mă zbat în carnea cu fioruri multe,
Înalt un zmeu din orișice cuvînt,
De-a valma se-mpletesc dorințe ciute
Cu fisurate lespezi de mormînt...

Printre văpăi ascunse în silabe
Aștept un semn de ploaie și de Paști,
Să-mi înzilească dimineți prea slabe,
Și să mă nasc din nou, și să te naști,

Statui de lut cu haine de hîrtie,
Doi zei ciudați, certîndu-se mereu,
Și fruntea-n frunte se întrebă vie
De unde pînă unde-s tu sau eu,

Și unde, încotro ne va fi masul,
Din templu-n templu alungați fugar,
Cînd limbi de foc pe cer întoarnă ceasul
Singurătății fără de hotar...

*

Hotărniceste-mă, pune-mi hotare domoale :
De ici pînă colo ți-e trupul cu gust de migdale,
De colo-colo sufletul, pasăre oarbă,
Fugar iscodind zvonuri din fire de iarbă.

Împrejmuire fă-mi noaptea, cu degete albe,
Atîrnă-mi de gît dorințe, șiraguri și salbe,
Zidește-mi opreliște nouă din vorbe amare,
Și seamănă-n păru-mi sălbatic albastre răzoare.

Ridică-mi garduri, fără pîrleazuri și poartă,
Cu gene ostrețe, mult geruite de soartă,
Cămară de taină în gîndul cu spaime preasfinte,
Culcușul tăcerii din ziua mereu înainte.

Hotărniceste-mă, hotărâște-mi o clipă de rouă,
Sorbită-n cuvinte, de ochi și de mîini amîndouă,
De jur-împrejurul, la pîndă, crîșnind din măsele,
Timpul ne-atîrnă pe frunte cununi tot mai grele.

Ștefan CIOBANU

despre tipologiile lui don quijote

apropiindu-se de morile tăcute și masive
don quijote iese în fugă din don quijote din armură
care iese din don quijote de pe cal
care iese din don quijote care bea ceai pe șa
care iese din don quijote care visează
care iese din don quijote căruia îi bate inima

sancho panza îi urmează ducând gânditor
cei șase cai de același căpăstru

noi fluturii

noi fluturii cu măruntaiele de cârpă și grețuri de dimineață
zburăm peste toate suprafețele pământului înhămați la soare
să vedem ochii apei curgătoare pe care doar o auzim în gravele noastre
iubiri

avem aripile peticite cu scotch și tonusul unor eroi mitologici
trecem peste părinții uniți într-o bandă möbius
la doar un gândac distanță de suprafață

pe deasupra străzilor proaspăt udate de întuneric noi fluturii lipsiți de
ecou
căutăm clepsidrele cu fum de țigară prin care să privim eclipsa
fără să orbim

trecerea rinocerilor

ce mai fac?
îmi plimb cuiburile goale din corp prin orașul strâmb
îți spun sincer
ochii îmi ies prin mască și se așează de capul lor
pe borduri

nu ca în noaptea aia

când mă întorceam cu trenul mai mult pe umeri
și cel de din fața mea a citit tot drumul dintr-un ziar enorm
nu i-am putut vedea un milimetru din trup
când am adormit l-am auzit ieșind deschizând cu greu ușa
dând din aripi depărtându-se
țipând ca o pasăre din înalt
în timp ce vagonul se rostogolea pe câmp
ca lovit de ceva din lateral

liniște. vorbește cineva

a navigat mult vaporul ăsta pe aceeași apă împuțită
prin sticle prin canalizări
prin fântâni

nici nu mai poți deosebi un marinar de un catarg

a trecut prin toate orașele măturându-le
ca un icebreaker
și a ajuns în sfârșit la noi
la magazinul din colț
scoate steagurile de întâmpinare din oase
privește e foarte aproape
poți vedea comandantul cum clipește
și îți trece prin piept
călare pe dihania de lemn ud

eu vreau să vorbesc cu șoferul

eu îl caut pe șofer este o cheștiune de onoare
și tatăl meu l-a căutat și bunicul tatălui meu
vreau să vorbesc cu el cineva mi-a spus că
l-a văzut printre ruinele astea proaspete
în bascula lui fierbinte plină cu munți de moloz
vreau să îi dau jos basca să intru în el prin țeastă
ca într-un submarin copiii mei nu or să-l mai caute nu o să
mai rățăcească printre dărâmături mirosind soarele ars ca mine
îl caut pe șofer să îi vorbesc pe limba lui de pasăre gigant
cu cioc de fier și aripi ruginite să îmi audă vocea
ca dintr-o fântână știu știu inima lui ca un ghemotoc de hârtie
nu se va clinti chiar de ar veni uragane

dar eu îl caut pe șofer pot chiar să stau lângă el
tăcut ca un mort mare să colindăm orașele lumii cu instrumentele
muzicale

băgate sub scaune îl caut pe șofer de ani buni printre
furnicile astea de beton printre copacii plini cu ouă
printre barurile astea care mătură pe sub pământ
printre dormitoarele îndrăgostiților aflate în larg îl caut
cu dinții pătrunși unii în alții să îi scuipe parbrizul ăla
mare cât cerul cu care se laudă să îi aud ochii clipind
căci sigur va sta cu spatele când îl voi găsi
îl caut pe șofer vă rog semnați actele ridicați bariera
lăsați-mă să trec

după furtună

ea își privește palmele de mâine
în jur un vertij de flori fructe legume vânzoleală
pe cer culorile amiezii tot un fel de flori fructe și legume

vântul îi mișcă părul
tresare dar nu
nu sunt degetele lui

încoace și încolo
uriașii își continuă nestingheriți cumpărăturile

și merge mai departe
ducându-și partea cealaltă ca pe un balon
orașul îi arată toate cărămizile de care este el în stare

Any DRĂGOIANU

Mă destăinui nopții

se zvonise că virusii sînt programați să ne intre în oase
vor cripta fiecare canal colector și reziduurile se vor strînge în pupile
ziua vom circula ca lăcustele cu mîinile transparente prinse de stîlpi
noaptea ne vor toca pînă la ultimul centimetru de calciu
în vene circulă submarinele cu traficantii de rugăciuni
aseară explodase ombilicul vecinului de la etajul patru

nu și-a plătit impozitul pentru gargara cu mușețel
eu nu cred că m-am infectat vreodată cu politica ieftină de cartier
am ținut pe tălpi două fire de nisip ca să pot completa puzzlelul
copiii rîd cînd îmi leg baticul bunicii sub bărbie
poveștile nu mai au final ca pe vremuri
se strică urechile timpului și ceasurile bat în moalele capului
sîngerînd pînă la creier

Pe frigul promis

se auzea de la o inimă la alta cum zboară
n-ai fi zis că te macină ca pe zidul bisericii
în tunel e frig și cercurile se amestecă mereu cu piramidele

între piramida lui Keops și lună nu e decît un răsărit sublim
lansez rachete în timpul meu liber visînd cruci și îngeri
dacă aveam o țintă precisă
aș fi ochit în sistemul de gînduri al omenirii
nu tremuram eu era parazitul imens care mi-a vărsat pe scalp
două miligrame de seriozitate consistentă
fereastră nu scîrțîie numai secundele au blocat frigul
îmi aranjez privirea ca să par desfigurat
cerșesc la stația de metrou

Semănătorii de cuvinte

își arcuiau gîndurile peste cîmpuri
în primăveri tîrzii măsurînd linia orizontului
se pierdeau în verdele crud
ca îndrăgostiții îmbujorați după primul sărut
cu palmele aspre căutau margini de visuri
războiul nu se sfîrșește la colțul paginii
soarele-n creștetul zilei amenință cuvintele slabe
o fericire de ocazie în templul cunoașterii
sufletul răstignit pentru veșnicele curiozități
dincolo de satul acesta e noaptea
uneori mă tem de vecinii cu semne în frunte
ei mă caută prin celelalte galaxii
am plecat să culeg stele

de colțul nemuririi mă agăț printr-o silabă

Nimeni nu avea lumina

o defineau zorii sufletului când adevărul trăda
 particulele fluorescente străbăteau țesuturile bătrâne
 retina memora chipuri albastre
 se prelingeau printre gânduri câteva miligrame de compromis
 viața m-a trădat la mijlocul drumului
 copacii vorbesc de lună și pământul se rostogolește în galaxiile vecine
 oamenii căutau castele de nisip topindu-și carnea
 în treceri absurde se loveau de partea estică a crucilor
 Isus m-a găsit frământînd trupuri din lut proaspăt
 într-o zi va sufla peste ele și vor înmulți pământul Făgăduinței
 nu mai aveam aripi să culeg stele pentru restul păcatelor
 îmi sprijineam sufletul de ultimul strop al ploii căzute pe fereastra prăfuită
 acordurile unui violoncel îmi opresc bătăile
 inimii
 pieptul se umflă adunînd iubirea mult visată
 în palme erau petale de crini pentru celelalte vieți
 mirosea a smirnă și la colțul pleoapelor se adunase ceara
 ceilalți aprinseseră focul în pădure
 ardea pînă la linia trasată de albastru
 m-am ridicat numai suflet să le dau binecuvîntarea

Cunosc îngerii

au părul de foc în inimi temple
 oglinda spartă își trimite cioburile în cuvintele arse
 erezie
 se nășteau din țărîină mîinile mele
 peste trupul tău bolnav
 ești posedat de iubire
 îți măsoar sufletul cu săruturi
 în amurgul tîrziu
 două palme la dreapta de pădurile moștenite
 un greier în călcîiul crăpat de zorii unui anotimp
 sînt ca soldatul trimis în căutarea unor mine capcană
 explozii în artera principală
 adevărul pulsează într-un ritm constant
 îngerii trec deasupra stelelor
 își construiesc palate și le decorează cu sfinți vii
 mă închin prea tîrziu
 cenușă

Topeam stelele

căzuseră sute în cazanul uriaș
al timpului
rămas ca un veșnic soldat
rănit de obuzul
minților perverse
mestecam cu grijă colțurile fine
ale unei bucăți
de stea originală
nu o făcătură de doi bani
vopsită în culori sclipitoare
de golani ce dau tîrcoale
trezoreriei închise cu un lacăt uzat

aveam în minte poveștile bunicului
despre lupii hidoși
ce ne spurcau băătăura
și ocoleau colibele săracilor săteni

mestecam cu putere în minereul fără nume
ușurînd din sarcinile femeilor cu program
de zile și nopți nedormite
se zbăteau în clepsidra adevărului
ca sirenele prinse în năvoadele ascunse
de pescarii flămînzi

Capcana timpului tău

treci prin vis ca un ecou atingîndu-mi sufletul
ai pielea tatuată cu griji
în serile cu lună cîntî simfonia regăsirii
am străbătut atîta cale prin spirala timpului
mereu legați de alte mîini
ne blestemam destinul
ninge cu flori de cais în partea mea de cer
cad în țărîină așteptînd un întreg ce părea imposibil
tu pe treapta a noua
eu scăpată din cel de-al șaptelea inel
pregătiți să ne fim totul
cînd zmeii se înalță în inimile noastre
albastrul colorează puțina fericire

am lutul în palmele tale nearse
rugăciunile vin să închidă tunelul
iubire atemporală

Creșteai din mine Cuvînt

Dumnezeu m-a văzut lîngă fîntînă
aveam părul murdar de păcate și inima plină de spini
alunecasem în prăpastie ținînd Cuvîntul în brațe
ca pe unicul meu fiu străbătînd universul
mă împiedicam de colțul stelei Polare
eram prietenă cu noaptea pe atunci
și-a găsit să mă întrebe de colțul pietrei
două mii de ani lumină către apusul închipuit
se rostogolea în plămînul stîng veșnicia
copilul cu ombilicul înfășurat de gîtul vieții strîngea turmele rătăcite
i-aș fi dat o candelă să treacă prin deșert cu fruntea sus
poate în iernile grele o creangă de măslin face minuni
El mă legase la gură să nu mă aud cînd vorbesc
animalele nu își părăsesc bîrlogul
ele stăpînesc pămîntul

Cu mama în tomberon

mă născuse tîrziu într-un spital din provincie
legase două trei scutece peste zilele care ne forțau să rămînem
eu eram un punct în universul coșmarurilor ei
mă pregăteam să zbor peste spinarea pămîntului
din ochiul stîng îmi curgea irisul
pe față aveam o hartă în șapte colțuri
lîngă pat se cuibărise o ciudățenie
își freca botul și mirosea ca naiba
un medic bătrîn a spus că viața depinde numai de mine
priveam în gol cu celălalt ochi
pe tavan desenase timpul cîteva linii perfecte
mama se așezase între prima secantă
o figură destul de întîlnită
marginea universului meu era trasată cu puncte de suspensie
un tub imens străbătea sudul inimii

Unghiul morții

el era trecut de a doua tinerețe
se plimba prin timpan cu o mașinărie veche
 îi transpirau palmele de atîta lumină
 învățase trucuri ieftine
 în cristal sculpta femeile cu aură purpurie
 avea un defect de vorbire
se născuse cu o întîrziere de cinci nanosecunde
unghiul din care privea culorile îi era favorabil
 detectase toate vibrațiile
 îți ascultă inima de la mii de kilometri distanță
are o autostradă suspendată în plămînul drept
 nu se dă bătut încercă toate spiralele
face viraje prin sunete și dă explicații zvonurilor ieftine
 mă gîndeam să îl denunț

Vlad GALER

Acuș

Părinte, Dumnezeuul cînd l-a meșteșugit pe Adam,
După ce a luat o mîină de țărîină, cu viermi cu tot,
A amestecat-o cu apă de mare, a aruncat-o spre Soare, a bătut-o cu lemn
dulce,
A uscat-o peste trandafiri, a modelat-o după chipul și asemănarea Sa,
I-a dat har, Doamne, harul divin
Și i-a spus: Acuș?
Acuș îți vine Eva.
Acuș vei fi dat afară din grădina Raiului.
Acuș vei uita că ai pășit cîndva pe aici și vei uita de Mine, pentru că
Acuș vei putea să o iubești pe Eva ca și cum ar fi singura femeie de pe
pămînt și
Acuș îi vei avea pe Cain și Abel și un păcat strămoșesc care nu te va lăsa și
îți va șopti mereu că
Acuș vei înțelege cu adevărat ce înseamnă a fi muritor.
Așa a făcut, părinte?
Dacă a făcut așa, pentru că eu așa cred că a făcut atunci...
De ce cred asta?
Pentru că și pe mine mă bîntuie Acuș, părinte.
La fel ca Acuș-urile lui Adam și, probabil, Sfinția Voastră, ca și Acuș-ul ce vă
roade.

Atunci.... de ce?
 Avem Acuș pentru a ne putea gândi, pentru a ne putea răzgândi?
 Pentru a prelungi așteptarea și pentru a avea fi mai fericiți Atunci?
 Dar, părinte!
 Și așa sîntem niște proști păcătoși!
 Abia dacă ne dăm seama ce vrem și atunci ne lovește Acuș.
 Atunci de ce mai vrem, de ce mai sîntem dacă e mereu Acuș și așteaptă?
 Iertați-mă părinte, îmi bag piciorul în toate la timpul lor!
 Eu vreau acum! Acum! Acum! Acum!
 Gata. Nu mai țip.
 Iertare părinte, sînt disperat.
 Nici nu mai știu ce vreau.
 Doamne Dumnezeule! Acuș!
 A cu Ș!
 Aș!
 Acuș e aș, e focul din surcică ce așteaptă să ardă.
 Sau mărul din măr, para din pară...
 Dar dacă e mărul din pară?
 Atunci să piară!
 Să piară acum sau să aș...
 Să aștepte...
 Ah, părinte!
 Dacă am avea totul acum și nu ar mai exista Acuș,
 Fiecare plăcere să fie simțită Acum și nu Acuș,
 Toate butoaiile de dor să se golească ca butoaiile cu vin la Sfantul
 Gheorghe,
 Dar nu în stomac, ci în inima cea de deșert,
 Pentru cei ce vor, fiecare acum să devină tot acum, nu acuș, trecut sau ceea
 ce va să vină,
 Toate sau măcar una, Doamne, una pentru fiecare om dă-ne un Acum, nu
 Acuș!
 Înțeleg că îl avem pe acumul Acum, dar dacă am avea Acuș-ul Acum!
 Asta e ceea ce vreau!
 Și astfel, prin tot Acuș-ul ce devine Acum,
 Acum fiind o clipire,
 Am putea avea totul și totul s-ar sfîrși.
 Am muri Acum și nu Acuș.
 Dar am fi totodată și mai fericiți Acum și nu Acuș.
 Ne-am întoarce în Rai, Acum și nu Acuș!
 Dar dacă acea clipire în care mîna lui Dumnezeu ne-ar mîngîia creștetul
 sufletesc
 Trece și nu ne dăm seama?

Vai, părinte! Dacă deja a trecut?
Asta ar fi groaznic!
Sfințenia Voastră spuneți că acea clipă a fost când ne-am născut?
Na... Ce să spun... Eu vă cred
M-ați lăsat fără nici un argument...
Spuneți Luminăția Voastră, că vor mai fi?
Că au mai fost?
Că și acum e una?
Doamne Dumnezeu...
Dar acum nu e Acuș!
Doar dacă acum e acuș-ul de mai devreme și deja a trecut și mai vine unul
care uite că a trecut...
Deci la asta se uita babele pe pridvor.
Dar e o prostie!
Nu mai, părinte, gata.
Vorbim mai acuș, acum mai așteaptă lumea și nu e bine să-l facem pe
Dumnezeu să aștepte.

Hah

O, drace, nu pot să cred că-ți spun asta
Nu cumva să negi
Să nu minți că nu vrei să mă vrei!
Oricum nu contează.
Vreau să ai nevoie de mine, drace!
Să simți că mereu trebuie să fiu eu acolo.
Să simți că urmează să te îndrăgostești.
Să vezi barajul care stă să se rupă,
Apa care stă să te înece,
Să te agiți
Pentru că știi ce urmează,
Dar să te bucuri că niciodată, niciodată nu a mai fost la fel.
Să știi că o să se rupă barajul, că apa o să te ia pe sus, să știi că nu poți face
nimic să împiedici asta
Și să aștepți.
Să simți că mereu când vibrează telefonul, ți se topesc genunchii.
Închizi ochii și te rogi
Dă, Doamne, să fie Dracul!
Să simți lilioci în stomac atunci când nu sînt eu
Și un par în gît atunci când sînt.
Vreau să te gîndești la mine. Nu de 100 de ori pe secundă.
De 666 ori pe secundă.
Sau 999. Sau 6666.

Vreau să nu mănânci ca să te hrănești din complexa mea amintire.
Vreau să te machiezi, să mergi, să dormi, că cînti și să te dezbraci doar pentru mine.
Vreau să-mi faci masaj și clătite.
Vreau să-mi pui sos pe pizza.
Vreau să îmi decojești fructele cu coajă și să scoți sîmburii din fructele cu sîmburi.
Vreau să ai sute de melodii pe care să le fredonezi și să ți-se facă piele de găină
Gîndindu-te la mine.
Să fii în memoria ta nu un zeu.
Ci eu.
Să nu te superi atunci cînd miros a usturoi.
Să te trezești cu mine, să adormi cu mine. Să dormi cu mine. Să mergi cu mine.
Iar eu să nu fiu acolo, neapărat.
Să mă speli pe burtică și să te joci cu părul meu.
Să-mi spui că sînt slab, dar puternic.
Să crezi cînd spui asta.
Să îți placă Knife doar pentru că mie îmi place Knife.
Să mă lingușești.
Să știi cînd să te oprești.
Să vii să mă vezi, drace!
Să tremuri așteptîndu-mă, dar nu de vînt sau crampe, ci dinăuntru.
Să aplauzi.
Să nu te saturi.
Să fii rea.
Să mă alinți, dar nu în public.
Să ai răbdare și să mă aștepți.
Să te simți norocoasă.
Eu să fiu gîndul tău.
Vreau să mă desenezi pe caiete, să scrii numele meu în nisip.
Să te gîndești la mine atunci cînd îmi vezi inițialele.
În fiecare om să vezi o parte din mine dar doar eu să te pot mulțumi.
Să fii fericită și tristă în același timp.
Să fii fericită că sînt lîngă tine, că mă iubești, că mă poți atinge.
Să fii tristă pentru că nu-ți ajung mîinile să mă sărute, buzele să mă îmbrățișeze, inima să mă iubească.
Să fii și mai tristă cînd te vei gîndi că voi pleca cîndva sau că voi muri cîndva. Că vei fi iar singură.
Să te uiți la ceas și să numeri pe degete cîte ore – atîtea litere.

Să sfirteci orele care sînt în plus și să dăruiești de la tine, ore care lipsesc, doar ca să ajungă ceasul la litera numelui meu. Numei, prenumelui. Sau chiar celui de-al doi-lea prenume.

Să te bucuri, drace!

Să te bucuri de dovada pe care Universul a dat-o că sîntem făcuți unul pentru celălalt.

Ce întîmplare stranie!

Chiar și în ceas, tu vezi numele meu!

Să aștepți Ora.

Să știi cînd pot vorbi la telefon și atunci să mă suni.

Să știi unde sînt și cînd.

Să ma spionezi.

O, da!

Vreau să mă spionezi

Doar pe facebook.

Vreau să intri, să verifici profilul, notificările, mesajele, dacă e ceva nou.

Să te întrebi de ce nu e ceva nou.

Vreau să știu că mă spionezi.

Vreau să ai nevoie de dovezi ca să știi că trăiesc.

Vreau să mă întrebi, să îmi dai

Dar în nici un caz tot.

Să fii curioasă.

Să-i uiți pe toți înafară de mine.

Să le uiți pe toate înafară de mine.

Pe cer să vezi scris numele meu.

Să crezi că sînt supărat dacă nu îți răspund la mesaje.

Dacă nu ai baterie la telefon, să mă anunți.

Să ai fantezii cu mine. Doar cu mine. Poate și cu tine. Dar cu mine în special.

Să-ți faci griji pentru mine că aș putea să-mi fac griji pentru tine.

Vreau să mă înțelegeți.

Vreau să îți dau voie să mă judeci frumos.

Numai eu să exist

Numai în mine să crezi

Să nu plîngi, drace!

Vreau să-ți faci planuri

Vreau să pot să îți dau drumul

Vreau să pot să îți zic nu.

Pentru Adonis

„Ești frumos cum numai în vis un înger mi se arată,

Dar pe calea ce ai/am deschis nu vom putea merge niciodată”

Te rog, Adonis, nu mă iubi pentru că am să te iubesc și mai mult!
 Nu te gîndi la mine, pentru că o să mă obsedezi!
 Nu mă mai visa pentru că am să fug prin somn la tine
 Și, Adonis, știi că stai departe!
 Nu âmi mai zîmbi așa cum numai mie îmi zîmbești,
 Pentru că am să te ador!
 Știi tu ce zîmbet dințos și știi eu ce îmi ascunzi, Adonis.
 Imaginea ta îmi înțeapă retina și stă înfiptă acolo
 Și de aia te văd peste tot,
 Gîndul tău, Adonis, îmi penetrează stomacul,
 De aceea am ulcer și vorbesc fluturi,
 Mirosul tău îmi înnegrește plămîinii,
 Deși fiecare mîncare are gustul tău,
 Ficatul îmi este îngălbenit nu din cauza livezilor și viilor băute,
 Ci din cauza părului tău blond.
 Nu tremur din lipsă de calciu sau fier, ba din contră. Sînt o femeie osoasă și
 feroasă.
 Tremur doar pentru că toți hormonii se zbat să iasă, Adonis!
 Credeam că am cancer, orbire, hepatită și Parkinson.
 De Alzheimer nici nu mai vorbim pentru că mi-ai crucificat toți neuronii.
 Uit, uit, uit tot, cînd ceea ce vreau,
 Cred, este să zgdsghaddo.
 Nici nu pot să nici nu vreau să scriu asta pentru că este un păcat să vreau
 să uit.
 Iar eu, Adonis, eu nu sînt o păcătoasă.
 Sînt o inocentă.
 Dar, în același timp păcătuiesc pur
 Și simplu.
 Dacă mă gîndesc mai bine, cît de rău poate fi?
 Adonis! M-ai îmbolnăvit cu tine, prostule!
 Cine, cine naiba mă mai poate vindeca acum?
 Vai, vai, Adonis!
 Nu, nu, Adonis!
 Nu am nevoie să mă vindece cineva pentru că sînt sănătoasă!
 Și pentru a rămîne așa, trebuie să am grijă.
 Grijă la mine, grijă la tine, deci grijă la tot.
 Adonis, ești frumos ca un înger ce numai în vis mi se arată
 Dar pe calea ce ai ales nu vom putea merge niciodată.

Pentru Erato

Cancer, orbire, hepatită, Parkinson, Alzheimer, Erata, cum poți vorbi
 astfel?

Eu doar ți-am oferit prietenia mea.
Mi te-am deschis cum nu m-am mai deschis în fața nici unei prietene.
Ție nu îți zîmbeam diferit, ci doar cu drag, prietenește, sincer.
Of, Erata, nu te prea împrieteni de mine pentru că nu e bine.
Sînt rău și urît, sînt huligan și profitor, sînt rac și Adonis.
Cineți-a vrobot de vise și zîmbete ascunse și profunde, habar nu am.
Nu mai înțeleg nimic.
Nu mai vrei să fim prieteni?

Pentru Afrodita

Mă mai amintești?
Credeam că ești suficient de zeiță să știi că
Nu aleg dacă mă gîndesc au ba
La tine.
Că nu pot să îi spun lui Zeus să nu te mai trimită în visele mele.
Nu pot să nu alerg după tine, măcar în somn, chiar de stai departe,
Afrodita!
Îmi pare rău pentru ce gînduri ți-am transmis data trecută.
Eram confuz. Acum știi!
Vreau să mă îmbolnăvesc de tine, Afrodita!
Vreau boala ta mai mult decît vrea lepra carne și
Îmi place mai mult decît îi place lui Zeus puterea!
Tot ce vreau este ceea ce nu pot avea.
Asta ar spune oamenii, dar eu sînt zeu, Afrodita.
Sînt Adonis!
Deci fii A meA, Afrodita, precum mănușA mîiniiA.

Pentru Adonis

Îți este frică, Adonis! Îți este frică și o știi!
De ce, de ce, de ce?
Să nu te îndrăgostești? Dar îndrăgostește-te, iubitule!
Să nu mă strici? Dar strică-mă, iubitule!
Eu nu văd răul din iubire
Și asta este iubire
Și te iubesc, în numele lui Zeus!

Pentru Afrodita

Îți este frică, Afrodita! Îți este frică și o știi!
De ce, de ce, de ce?
Să nu te îndrăgostești? Dar îndrăgostește-te, iubito!
Să nu mă strici? Dar strică-mă, iubito!
Eu nu văd răul din iubire

Și asta este iubire
Și te iubesc, în numele lui Zeus!

Erato: Îl voi iubi și-n veci va rămîne departe!
Adonis: O voi iubi și-n veci va rămîne departe!
Afrodita: Te voi iubi, Ares, și-n veci îmi vei fi aproape!

Hamlet seventeen

A da sau a nu da – iată-ntrebarea!
Mai vrednic e să-ți trăiești (suferind?) stoinic soarta
Ce-ți stă-mpotrivă cu săgeți înmuiate-n frică și pietre,
Ori să înfrunți acest ocean de zbucium, cu nesiguranța existenței unui port
Care la mal te așteaptă cu brațele, fericirea și iubirea
Pregătite toate să-ți se posede ție,
Dar cu aplauze terminînd... să mori, să dormi.
Și nu mai mult. Un somn ce duce în continuare
Suferinței inimii, dar pune capăt atîtor, ș-atîtor
Dureri ce-s date cărnii. E-un sfîrșit
De huiduieli vrednic. Da. Să mori, să dormi.
Să dormi visînd, mai știi?
Căci se cuvine a cugeta:
Oare ce visuri pot apărea în acest al morții somn
Cînd hotu-i demult lepădat?
De frică pregetăm. Iată-ndoiala
Ce dă nehotărîrii viață lungă.
Căci cine-ar suferi disprețul vremii,
Insulele mai marilor și ale sieși, al plăcerii
Ne-mpărtășit chin și asuprirea,
Dreptatea care poate niciodată n-apare – lovituri,
Pe care omul răbdător le-ndură
De la nevrednici, cînd el poate-ajunge
Cu o cumplită hotărîre la liniște?
O, cine povara nesuguranței-n gamete ar duce-o
De nu s-ar teme de urmarea somnului,
De acel tărîm de la hotarul cărui
Nu mulți fericiți sfîrșesc? Ea mă face
Să-ndur mai bine această nesiguranță
Decît, în zbor, spre altele mai rele, auzite dar
Necunoscute mie, să pornesc.
Cine ar vrea aceasta?
Acesta-i gîndul care curajos mă face,
Încît culoarea hotărîrii mele

Pîrlește sub lumina ei cea orbitoare,
Iar acțiuni mărețe și înalte
Continuă în drumul lor nesigur și-și conutrează
Astfel înfățișarea de acțiuni și nu doar cugete.
Dar liniște, vine Ofelia!

Premiul revistei „Poezia” la Concursul „Porni Luceafărul...”, Botoșani, 2012

Iulian Marcel CIUBOTARU

DIN CORESPONDENȚA POETULUI GEORGE MĂRGĂRIT O SCRISOARE INEDITĂ

Opera poetului George Mărgărit nu a trezit din nefericire interesul vreunui exeget, care să realizeze măcar o ediție critică a scrierilor lăsate de cel care a fost apreciat ca fiind unul dintre cei mai importanți scriitori din Iașul postbelic¹. Cele circa o mie de articole pe care George Mărgărit le-a publicat până în 1961, după propria sa mărturie², incluzând eseuri, reportaje, critică literară, traduceri, precum și opera lirică (din care au apărut în volum numai patruzeci și două de poezii³) așteaptă încă să fie scoase din revistele și ziarele apărute între 1943 (atunci când are loc debutul poetului⁴) și 1961 (anul morții), și repuse în circuitul literar. Astfel stând lucrurile, este aproape inutil să mai precizez că cea mai mare parte din corespondența lui George Mărgărit fie a fost prost editată, nefiind însoțită de comentariile absolut necesare⁵, fie a rămas inedită. O parte din corespondența purtată cu George Călinescu a văzut lumina tiparului în 1987⁶, iar altă parte a fost recent editată⁷. De asemenea, alte câteva scrisori adresate lui Leonard Gavriliu au apărut nu de mult în revista *Convorbiri literare*⁸, iar pe altele, adresate unor apropiați (Lucian Dumbravă, Dumitru Mistreanu), le-am editat cu puțin timp în urmă⁹.

Documentul care se publică în continuare se păstrează la Arhivele Statului din Iași. El reprezintă răspunsul pe care Lucian Dumbravă îl adresează lui George Mărgărit în urma scrisorii pe care acesta o expediasc prietenului său la 12

¹ Al Andriescu, *Boema ieșeană a anilor 1945-1960*, în *Dacia literară*, anul III, nr. 8 (4/1992), p. 17.

² Iulian Marcel Ciubotaru, *Un document de arhivă inedit: autobiografia poetului George Mărgărit*, în *Convorbiri literare*, anul CXLV, nr. 9 (189), septembrie 2011, pp. 35-37.

³ V. George Mărgărit, *Vulturii amiezii*, ediție îngrijită de Lucian Dumbravă și Horia Zilieru, Iași, Editura Junimea, 1970, republicat cu mici modificări în ceea ce privește dispunerea poemelor – v. George Mărgărit, *Profeticul vis*, prefață de Daniel Corbu, Iași, Editura Princeps Edit, 2005, 132 pagini.

⁴ În "Revista Fundațiilor Regale" din septembrie, 1943.

⁵ Mircea Filip, *Epistolar Comarnescu III, Scrisori de la George Mărgărit*, în *Dialog*, anul XIII, nr. 3-4 (81-82), mai-iunie, 1981, p. 14.

⁶ G. Călinescu și contemporanii săi. *Correspondență primită*, vol. II, ediție îngrijită, note și indici de Nicolae Mecu, *Documente literare*, București, Editura Minerva, 1987, pp. 150-152.

⁷ Nicolae Scurtu, *Noi contribuții la bibliografia lui George Mărgărit*, în *România literară*, an 42, 6 august 2010, nr. 29, p. 14, text republicat în Idem, *Contribuții de istorie literară*, vol. I, București, Editura Ars Docendi, 2011, pp. 176-180.

⁸ Leonard Gavriliu, *Trei scrisori de la poetul George Mărgărit*, în *Convorbiri literare*, anul CXXXVII, serie nouă, nr. 9 (93), septembrie 2003, pp. 23-24.

⁹ Iulian Marcel Ciubotaru, *Scrisori inedite de la George Mărgărit în Dacia literară*, anul XXIII (serie nouă din 1990), nr. 102-103 (3-4/2012), pp. 68-75.

februarie 1959, din Botoșani¹. Întrucât respectiva scrisoare a fost publicată într-un grupaj de texte aparținând doar lui George Mărgărit, conținutul epistolei-răspuns se publică integral aici. Ortografia este cea care aparține expeditorului acestei misive.

„Iași, 21 februarie 1959

Dragul meu bădie,

Îți răspund cu multă întârziere (exact opt zile²) pentru că o gripă stupidă m-a țintuit cu vrăjmășie în patul trecutelor noastre suferințe comune. Mă rog mai întâi de iertăciune, promițându-ți promptitudine viitoare, și apoi, îți doresc matală sănătate multă, deplină, și – ca să fiu în tonul epistolar obișnuit – realizarea tuturor dorințelor (mata știi la ce mă gândesc și aștept să-și spun cât de curînd și tradiționalul „să fie într-un ceas bun!”). Dragă bădie, scrisoarea matală mi-a produs bucuria rară a sentimentelor prietenești și mai ales ace(e)a a veștilor bune. M-am bucurat sincer și mult aflînd de refacerea sănătății matală și de buna dispoziție sufletească în care te afli. Nu pot decît să-ți fac încă odată urarea deplinului succes. Am transmis cele convenite tuturor (mai puțin lui Horațiu care n-a mai venit prin Iași). Pe aici obișnuita monotonie a iernilor fleoșcăite și a spiritelor suficiente sieși cum ar spune Blaga. Turcuș e mai mult bolnav și deci absent din obișnuitele noastre polemici, Lăbușcă³ s-a pierdut prin București (n-a rezolvat nimic cu slujba!), iar Sîrbu s-a ostracizat în cerdacul lui de la Copou. Florin Petrescu⁴ și cu mine am luat hotărîrea să reducem (?) razele miraculosului⁵, așa încât, acalmie pe

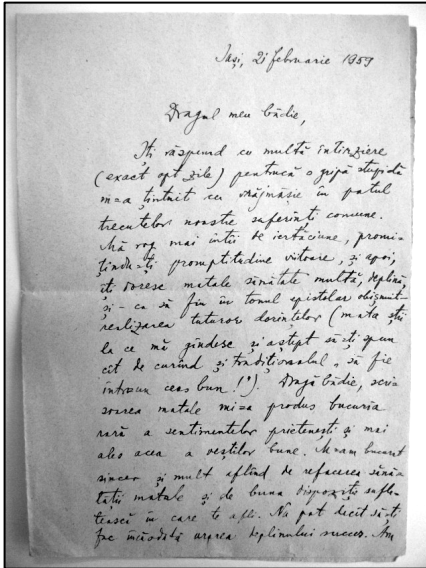
¹ Pentru conținutul scrisorii, v. *Ibidem*, pp. 69-70.

² În realitate sunt nouă zile. Diferența de o zi poate fi dată de neconcordanța între data data poștei și momentul scrierii epistolei.

³ Este vorba despre poetul Nicolae Labiș. Se pare că acesta a fost influențat destul de puternic de George Mărgărit, cu care a păstrat o strînsă prietenie, v. Iulian Marcel Ciubotaru, *George Mărgărit*, în *Cronica. Revistă de cultură*, anul XLVI, serie nouă, nr. 8, august 2011, p. 18.

⁴ Este vorba despre poetul Florin Mihai Petrescu (31 martie 1930-3 aprilie 1977). Acesta „a urmat școala primară, Liceul Internat și Facultatea de Filologie din orașul natal (Iași) obținînd licența în limba și literatură română. A debutat în revista „Iașul nou”, în 1956, la îndemnul criticului și poetului ieșean Dimitrie Costea. Debutul editorial a avut loc în anul 1959, cu volumul *Chemarea primăverii*. Au urmat volumele: *Stele roșii* (1960), *Perspective* (1963), *Concert minus unu* (1968), *Între pământ și stele* (1979), *Vis și simetrie* (1973), *La timpul unu* (1974) și *Taina oracolelor* (1976)” - Apud Ionel Maftei, *Poetul Florin Mihai Petrescu. 80 de ani de la naștere*, în *Evenimentul. Regional al Moldovei*, 31 martie 2010, consultat on line la data de 12 decembrie 2011-<http://www.evenimentul.ro/articol/poetul-florin-mihai-petrescu-0.html>

⁵ În această parte a scrisorii un rînd și jumătate a fost tăiat. Deși acesta este încă citeț, integrarea lui în textul scrisorii nu este utilă.

întregul front. Personal, mi-am mutat cartierul general la Cortez¹, iar acolo nu mai pot folosi artileria grea și – cum spuneam – m-am hotărât să reduc simțitor din muniții. Vei primi peste o săptămână onorariul: în jurul a 750. Apropos: trimite urgent adresa la Coarnele Caprei² unde ți se păstrează la C. E. C. una leafă întreagă (am informație precisă). Azi am expediat pachetul cu haine; cu numărul cerut din „Iașul nou” e mai greu pentru că nu există niciun exemplar în depozitele Adinei (nici Istrati n-are!). Dacă mata îi scrii o scrisoare curtenitoare colonelului, poți obține exemplarul din colecția completă a Dsale. Dacă nu, scrie-mi

și eu am să copii textul poeziei din colecția de la Fundații și ți-l trimit cu prima poștă.

N. B: Trimite-ne ceva la redacție!

Cu cele mai bune sentimente te îmbrățișează”³

[Lucian Dumbravă]

***A. N. I, fond „G. Mărgărit”, dosarul nr. 5.

¹ Toponimul Cortez desemna o vie, aflată lângă dealul Cetățuia, care își luase numele de la familia Cortez. Așa cum își amintește Dumitru Ignea, se pare că aici îi plăcea lui Nicolae Labiș să vină atunci când vizita Iașul. Potrivit aceluiași memorialist, poetul se îndrăgostise de celebra Viorica Cortez, de aceeași vârstă cu el (ambii născuți în 1935) – Cf. Claudia Crai, *O comoară spirituală într-un apartament de pe Cuza-Vodă*, în *Ziarul de Iași*, 21 ianuarie 2008, consultat on-line la data de 13 decembrie 2011: <http://www.ziaruldeiasi.ro/local/o-comoara-spirituala-intr-un-apartament-de-pe-cuza-voda~ni4k90>

² Localitate aflată lângă orașul Hârlău, unde George Mărgărit a fost pentru o perioadă profesor.

³ În mod contrar regulilor genului epistolar, autorul (Lucian Dumbravă) nu semnează această scrisoare.

ARTE POETICE LA ROMÂNI (XXII)

Ion PILLAT
(1891-1945)

Poezie și plastică
(fragment)

Din numeroasele definiții prin care critica din toate vremurile a încercat – adesea contradictoriu – să prindă ființa intimă, esența fenomenului poetic, singura ce nu poate fi contestată de nimeni rămâne constatarea banala că poezia e arta cuvîntului. Nu putem deci vorbi de o poezie *de expresie* universală – așa cum sînt, bunăoară, prin materialele întrebuițate, toate artele plastice sau cele muzicale, ci numai de poezii naționale, exprimate în limbi diferite, fără puțințe de stricte echivalări.

În opoziție cu romanul și nuvela, cu drama și comedia, al căror subiect și acțiune se pot transpune și într-altă limbă, poezia lirică, de care singură ne vom ocupa, e prin definiție chiar intraductibilă, căci fondul și forma nu se pot disocia aici fără a distruge toată sau aproape toată vfața și puterea incantatorie a versului celui mai simplu. Iată de la început hotarele lămurit impuse poeziei lirice și care o despart nu numai de artele plastice ale maselor arhitectonice, ale formelor sculpturale și ale culorii și liniei din desen și pictură, ci încă de arta sunetelor muzicale; hotare ce o izolează în însuși domeniul literar, dîndu-i situația aceea specială de regală insularitate și, s-o mărturisim, împletind în juru-i atîtea neînțelegeri fatale unei pătrunderi mai largi.

Această separație totală, devenită clasică, între arta cuvîntului pe de o parte și arta plasticii sau a muzicii pe de alta, a dăinuit paradoxal mai ales atît timp cît limitele liricii față de epic nu fuseseră încă bine stabilite, adică atîta timp cît poezia, legată de discursul unui subiect, nu fusese curățată de ceea ce era rezervat altui domeniu, domeniul prozei. Au trebuit să treacă veacuri multe ca să ajungem pe la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de-al XIX-lea la o nouă interpretare și interfuziune a domeniilor poeziei, plasticii și muzicii. [...]

Dacă deci, pe tot decursul dezvoltării literare a diferitelor popoare europene – căci la ele ne vom limita cercetarea – de la grecii vechi pînă la romantici, cu care în această privință începe o epocă nouă, se poate remarca un paralelism între poezia și plastica fiecărei epoci, paralelismul e numai de stil. El reprezintă cele două fațete deosebite ale unui același fel de a concepe viața și arta. Poezie și plastică se integrează astfel firesc în *stilul de artă* al epocii, nu se condiționează reciproc, ci numai își hotărăsc limitele și le întregesc. Acest paralelism e de altminteri inconștient în sufletul poetului sau al artistului plastic, fie el arhitect, sculptor ori mînuitor al penelului; el e mai mult rezultatul unor aceleași condiții de mediu și de cultură, de situație geografică sau de dezvoltare istorică – și nu poate deci avea un înțeles mai adînc. Desigur,

în friza lui Fidias din Parthenon și într-o tragedie a lui Eschil și Sofocle, recunoaștem același stil de viață și de artă, cum îl descoperim mai târziu în arhitectura catedralelor gotice și în terținele *Divinei Comedii* ale lui Dante – sau, poate și mai precis, în tragedia clasică franceză a lui Corneille ori Racine și în ordonanța corespunzătoare a palatului de la Versailles și a parcurilor lui Le Notre. Dar, o repet, nu ne găsim aici în fața unui fenomen de influență și de interdependență Conștient, ci numai în fața unui paralelism fatal, în domeniul ciiferite, dar într-o aceeași epocă, a unor stiluri de artă identice, paralelism care scapă subiectului nostru.

Aceasta nu înseamnă că și în veacurile trecute nu au fost excepții, dar ele confirmă numai regula generală. Și dacă între poeții francezi din secolul al XVII-lea, un Saint-Amant, de pildă, ne dă în unele din sonetele lui cele mai reușite, ca *Le Paresseux*¹, *Les Goinfres*² sau în *Sonnet du fumeur*³, adevărate mici tablouri care amintesc tipurile unui Teniers în pictură, avem a face aici mai mult cu ciudățenia unui poet „grotesc” în sensul epocii, cuvânt care astăzi echivalează cu „fantezist”, decât cu o influență valabilă și recunoscută a picturii asupra poeziei.

Dar lucrurile se schimbă cu apariția romantismului pe scena literaturii și a sensibilității europene. Nu e cazul aici să încercăm o definiție a ceea ce au adus nou și valabil în poezie romantică, dar nu putem să nu subliniem că pentru întâia oară în istoria literară asistăm la o adevărată fecundare a artelor între ele și la o comprehensiune mutuală, ce nu-și are echivalentul în trecut. Romantismul, care n-a fost numai o mișcare de comună sensibilitate a unei epoci, ci tot atîta una de redeşptare națională, era fatal să fie divers influențat și de muzică și de artele plastice, după caracterul nordic sau sudic, anglo-germanic sau latin, al diferitelor popoare europene.

Așadar, dacă în Anglia și în Germania poezia romantică a fost influențată de atmosfera muzicală a liedului german sau a songului englez – în Italia, în Spania, dar mai ales în Franța, caracterul plastic domină, și influența lui în opera marilor poeți ai epocii e vădită. E destul să pronunțăm, de pildă, numele pe de o parte a lui Tieck, Brentano, Novalis, Eichendorff sau Lenau și pe de alta a lui Vigny, Hugo, Musset sau Theophile Gautier, ca să fim edificați. De altminteri, epoca romantică a dat Germaniei un Schubert și un Schumann, iar Franței un Delacroix.

Influența plastică în poezia germană a fost mai târzie. Dacă o găsim la Platen și la Rückert – cum o găsim mai înainte în *Elegiile romane* ale lui Goethe – ea apare ca un element constitutiv al facturii poetice cu aspect mai ales arhitectonic. Trebuie să așteptăm pînă la poezia unui Conrad Ferdinand Meyer, unui elvețian, unui sudic, ca plastica să joace un rol esențial. Dar să nu anticipăm și să revenim la romantismul francez. [...]

Ne-am limitat deci la poezia franceză, cea mai bogată în ecouri plastice, și în corolar la lirica modernă germană, interesantă pentru aceleași motive. Am fi dorit – și poate o s-o facem cu alt prilej – să ne luăm exemplele din poezia română. Ne-ar fi plăcut să tratăm despre sentimentul plastic în poezia

noastră populară, despre *Pastelurile* lui Alecsandri, atât de necunoscute când e vorba de admirabila lor poezie, adumbrită și stearsă în ochii noștri de plictiseala explicațiilor școlare; de geniala putere de viziune a unui Eminescu; de tablourile idilice ale lui Coșbuc, în legătură cu poezia idilică și ea a lui Grigorescu; să arătăm ceea ce ne-a adus nou și exotic, pe tărîmul plastic, marea personalitate artistică a lui Macedonski; simțul de clasică eleganță formală și de înțelegere a artei antice al unui Duiliu Zamfirescu; subtila simpatie pentru plastica florilor a unui Dimitrie Anghel. Ne-ar fi interesat influența artei plastice populare asupra liricii noastre de azi – dubla influență a iconografiei bizantine și țărănești [...], la un Voiculescu, la un Blaga, la un Adrian Maniu, sau chiar la un Minulescu, la un Arghezi, la un Ion Barbu, precum și influența peisagiului și peisagiștilor țării asupra poeziei contemporane române.

A trebuit să renunțăm, cum am fost obligați să renunțăm la toată partea teoretică, fatal aridă și poate mai puțin importantă decît s-ar crede. Aici e vorba de poezie, și poezia, ni se pare, ca să fie gustată și înțeleasă, are mai mult nevoie de un comentariu pe exemple concrete, decît de construcții logice, întotdeauna arbitrare, oricît de ingenioase și de savante ar fi ele.

Ar fi folositor totuși, înainte de a încheia, să tragem o concluzie simplă și convingătoare pentru toți. Din exemplele înșirate ea reiese fără ajutorul vreunei teorii preconceptuate. Plastica – la fel e și muzica – nu poate fi decît un element al acelei sinteze superioare, de formă, de sunet și de înțeles incantatoriu, care formează arta cuvîntului: *poezia lirică*. De aici rezultă de la sine limitele impuse elementului plastic în vers. Să nu uităm niciodată că, prin însăși materialul întrebuițat, ceea ce chemăm plastic în vers e foarte diferit de plasticul propriu-zis al pictura, al sculpturii, al arhitecturii. Poezie și plastică se întregesc, dar nu pot să se confunde. Să nu uite niciodată poetul ca *adevărată plastica în poezie e întotdeauna sugerată* de unde și infinita ei putere asupra sufletului omenesc, setos să scape de lumea reală, dar care – printr-o curioasă antinomie – îmbracă cu formele și culorile pămîntești, dîndu-le în plus lumina nostalgiei, iluziile și evadările sale. Iată meritul și domeniul poeziei, la care nu pot aspira artele plastice. Vraja imaginii poetice i-o dă sufletul nostru, într-o continuă devenire, ca și evocările plastice ce ni le sugerează cuvîntul liric.

1936

Ion Pillat, *Portrete lirice*, E.L.U., București, 1969

Note:

1. Leneșul, în lb. franceză, (n.ed.).
2. Paraziții, în lb. franceză (n.ed.).
3. Sonetul fumătorului, în lb. franceză, (n.ed.).

POEME ROMÂNEȘTI ÎN LIMBI STRĂINE

Mihai EMINESCU

Desire

Come to the forest, by the brook
Rippling over gravel banks,
Where the turfy porch of furrows
Hides under the boughing ranks.

As I stretch out my open arms,
There you'll rush and lay on my chest,
While I'll softly unpin your veil,
Lift it from your cheeks' sweet rest.

There you'll gently sit on my knees,
We'll be alone, all alone there,
While ecstatic linden blossoms
Will cascade onto your hair.

You'll lay on my embracing arm
Your white forehead and fair hair
Relinquish your sweet cherry lips
To my passionate mouth lair...

Thus blessed, we'll dream but happy dreams
In the purl of lonely brooks,
Under the spell of soughing trees,
In the mild breeze of the nook ;

Lulled to sleep by the harmony
Of the forest laden with thought,
Linden blossoms will lightly sift
From above, with endless fragrance fraught.

The Lake

Yellow water lilies gently lade
The blue lake at the wood's heart,
Spreading white startling circles,

It sways a boat with soft darts.
There I stroll along the lakeside,
Hear out, await in deep unrest,
There *she* might loom from the reeds
Sweetly falling on my breast ;

Soon we'll leap into the tiny boat
Whelmed by the murmuring waves,
Soon I might drop the oars and helm
While the charm my heart enslaves ;

We'll float our boat caught in the spell
Under the peaceful moonlight –
Reeds will whisper in the mild wind,
The undulous lake will sound delight !

Still, she does not loom... So lonesome,
I sigh from vain agonies
And stroll along the wood's blue lake
Laden with water lilies.

So Fresh and Dainty...

So fresh and dainty, thou resemblest
The fragrant white cherry blossom
And like a fair angel thou loomest
On my life's pathway so lightsome.

Thou touchest the soft carpet barely,
Thy taffeta garments rustle and stream
And from head to foot so unearthly,
Thou floatest like the gentlest dream.

The graceful draping of thy gown reclines,
Unshackling thy body's marble bliss –
My ardent soul is anchored in thine eyes,
Lofty with sublime tears and happiness.

O happy dream of love, be blessed,
Dainty bride from sweet fairytales,
Smile at me no more ! Thy smiling, my beloved,
Pure love doth impart and mild gales,

Proving thy timeless enthralling charms
That shutter my eyes with sheer delight,
With thy enticing lips in warm whisper yarns,
With marmoreal embraces at twilight.

But soon a veiling thought would descend
To subdue thy glittering eyes :
It is denial's gloomy torment,
The shadow of sweet desire's sighs.

Thou leavest and so clearly I sensed
Never to pursue thy dearest shape,
Thou art eternally lost and fenced,
Bride of my soul in angel's drape.

Since it's my fault that I beheld thee,
And pardoning's beyond my might,
I'll expiate my dream of light with glee,
In vain reaching out my arms to hold you tight.

Thou shalt rise like the sacred icon
Of Holy Virgin Mary – love's adjourn –,
The sparkling crown your forehead shalt adorn –
Where dost thou go ? When shalt thou return ?

What Is Love ?

What is love ? A long steady string
Of great tormenting sorrow,
Since thousands of tears it will bring
Yet demand more for its burrow.

A fleeting glance cast by her eyes
Will enthrall your thirsty soul,
So you will never stop from sighs
As long as your life thread unrolls.

And it will step over your threshold,
Conspire in every recess,
Making you yearn for sweetheart's mould
In whispers of happiness :

Soon the Earth and the skies will wane,
Your stirred heart will wildly throb,
Your life rests on one word's mane
Partly whispered, partly dropped.

You will be haunted weeks on end
By her gently enticing pace,
By a moment's handshake spent
In fluttery lashes of grace.

The luminaries will pursue
– The befriending Sun and the Moon –
Many a time when days accrue
Perpetually under night's loom.

Since your little life was foredoomed
To be laden with her love,
So desire has entwined your brood
Like the densest waterweed clasp.

Evenfall on the Hilltop

The evenfall alpenhorn laments on the hilltop,
Flocks of sheep mount, on their way stars twinkle and drop,
Streamlets weep, springs serenely murmur in the wells ;
Under the sweet locust, my love, awaiting me you dwell.

The blessed moon in divine robes crosses the sky,
Your large eyes seek in the thin leafage, wide and shy,
Trembling dewy stars are nascent on the cloudless vault,
Your breast heaves with longing, your forehead's heavy with thought.

The clouds are drifting away, moonbeams cleave their flow,
Immemorial cottages slope up roof eaves and stow,
The wooden well sweep creeks, borne by the gentle wind,
The valley rolls chimney smokes, sheepfold pipes sing as if sheened

And, weary from farm work, carrying scythes on their backs,
Men return from cornfields ; the church wooden plate loudly clacks,
The olden church bell ringing floods the evenfall air,
My soul craves for your love, burning with high flare.

Ah ! soon the village will hush under veils of quiescence ;
Ah ! soon I shall hasten my footsteps to your candescence :
Under the sweet locust we'll abide the whole night,
I shall whisper my love for you and my sheer delight.

We shall lay our heads on each other's shoulder, in ecstasy,
Smilingly falling asleep under the olden tall locust tree,
Thus being the night plenteous in splendours,
Who would not subdue his life to love's favours ?

(English version: **Gabriela PACHIA**)

George COȘBUC

The Poet and the Critic

"I know your ways, it is no secret –
Please, leave alone the muse,
Since you're the less gifted poet
 In Syracuse.
Cripple trochees and iambs so rigid ;
And you're so bad at imitating !"

He hadn't even finished since Dionysus,
Like another mythic Ajax,
Laughed out of rage and he imprisoned
 The critic in a tower.
One can deny a poor Homer ;
When he's a prince, things can turn over.

Since any poet is but a bad king ;
But any king a poet can be,
A genius as never has there been !
 So one can see
Why, dying, Neron was upset
Not as an emperor, but as a poet.

And the poor critic, most embittered
With the employees' insults,
Three quarters of the day was forced

For long to listen
The iambs he had considered
The worst in the world that were ever written.

Since daybreak a slave performed his task
By his bed, reading for him as late as dusk ;
So was it yesterday and so today
 Tomorrow's on the way.
And all the ceiling was apainted
With lines that Dionysus has created.

When a whole year had elapsed,
An official came and announced
That by the noble tyrant he was forgiven
 And as well invited
To the palace to show up thereafter.
The poet welcomed him and gave a laughter.

"I have more lines ! A volume new,
All critics highly praise me, that is true.
Look ! Now I think that I can make
 Better dactyls.
I have no line cripple or ill,
I would like to hear your verdict still !"

And from his roll, in bold and high,
There came the odes, one after the other.
In an Olympian and sacred voice
 The poet read on like no other.
The courtiers, in delight, shouted loud,
"Oh, how artistic ! How profound !"

"What do you say now ? Have I improved ?"
Polyxenus, with a shaking foot,
Meekly to the door he moved,
 Giving his officials a look,
"Is there the cell key with you ?
Come, take me back to the doom !"

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Lucian BLAGA

Women, Blazing Violins

Women are violins,
tremulousness reverberating in palms.
I extoll them, write them odes and psalms
for the end of the journey
they take on their Earth spins.
Soft wood, sacred wood !
Women are violins,
speechless vibrations,
blazing violins kindled by bows
into flames and ruins.

A Voice in Paradise

Come, let us sit under the tree !
The heavenly age still blooms above.
Against the wind of truth,
under the generous shadow of the apple tree,
my wish is to unbraid your hair
and let it flutter as if in dreams
towards the earth's boundaries.

What is that voice sequestered in my blood ?
Come, let us sit under the tree
where at the guiltless hour
pairs play the serpent game.
You're a human, I'm a human.
How hard the punishment must be :
living in the light eternally !

The Song of Fire

In nature's green and tender fable,
You spread out branches, my beloved, instead of arms,
we created the azure of the nonbeing.
Do you descend from the vegetal fairytale of the wild rose ?
Mind not to catch fire,

as it often befalls the forest wood.
In so many ways, the blaze welcomes the steps
of each earthly being,
waylaying their course and last hour.
You asseverate,
"Nothing and no one ever ignites from a moonbeam."
And your amorous smile blossoms, presuming
you can defy your destiny any time,
with playful words.
Do you allow my replying beyond time and space ?
Oh, I could recite countless facts,
strange happenings scattered in chronicles,
legendary evidence that proves
such fires, such burning passion
are utterly possible.

Everything would flare from everything. The temple from
another temple, stones inflame from stones.
An unnoticeable falling star would burn in the sky's
frost. The knight would burn, under his suit of armour,
embracing his vanquished woman, the disrobed marvel, by the fireplace.
The glow worms themselves light their love pyres.
Love gushes out from dust and turns the earth into an aura,
to reach the dome of heaven, to cover the firmament.
Still, the end is but seldom more than ashes.
On the vastness and loftiness of light,
God alone sometimes suavely radiates among bushes
failing to devour. He spares and caresses the thorns.
But our passion is different, sweetheart. Different is our ardour.
Wherever the vastness and loftiness stretch,
we burn and do not spare ourselves,
we burn, oh, our flames mercilessly
consuming each other.

Years of My Life

In cryptic space, beyond the reach of proof,
fate chose my being to dwell under the human roof.
Jocund, songful, my parents begot my breath
As consummate old weavers of life and death,
they entrusted me with all fortune approved

they hived up the fair sun and the night, well-grooved,
and coined my life path venturing from their gate.
“This is your predestined way”, said my parents, “your plait
starts from vales to reach the praised heights of the mind.”
I set off on the road into the bleak world’s grind.
I roamed, I beheld, still I wouldn’t curdle.
I beheld, I roamed, still I found no girdle.
Along the lengthy year of yore, so strenuous
'twas but love that settled down my groundless course.

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Tudor ARGHEZI

Mouldy Flowers

I scratched these lines in a bare recess,
In darkness and in bitter loneliness,
My nail toiling against the plaster,
With weakened powers, less than faster,
So very helpless and deserted by those
Bulls, lions, eagles working around so close
To Luke and Mark as well as John.
They’re but rhymes of years long past and gone
They’re verses on the brink of graves,
Of thirst for water, of last craves,
Of hunger after ashes –
The poem that now flashes.
When my angelic nail got blunted
I let it go again, unstunted,
And even so it simply failed to grow –
Or what there grew I failed toknow.

So dark it was. The distant whip of rain was lashing outdoors.
My hand was aching like some ailing claws,
In want of strength to clench anew – whereupon
I strove to write with the nails of my left hand anon.

(English version: **Gabriela PACHIA**)

The Poet and His World

The laurels of dreams are crowning my forehead,
the laurels of lead are shattering my temples...
My lines are ringing, stars are dropping like snow,
my hearing is deafened by some strange uproar.
So close am I to you, so far, so close,
oh, heavenly diamond, laments which in the air rose,
flocks of stars, bouquets, cascades, parades !
I am so close to you, so near,
Tutorial night, oh, dazzling Everywhere,
listen to the leaves being stripped from trees,
listen to the silver prayer of the forest !
And every evening listen to the water
falling and ringing
its talents, its fortunes, its florins,
for Isidore, for Terpsichore,
listen to the Water's falls !

(English version: **Gabriela PACHIA**)

A.E. BACONSKY

Ars Antipoetica

To write with sawdust to write with scrap iron
with plexiglass pieces with concrete objects
to write on the empty boxes in which electric devices
are packed, on worn-out recording tapes
to write a spectrum with the modulator sounds
set on metallic screens – unrhymed, to write unrhymed
poems meant for consumption bearing the series
the year and the trademark, perfectly functional poems
which are not read but consumed daily,
abcdefghijklmnopq poems and so on,
and-so-on poems, poems in U and O
of galvanized iron fixed on a tubular prop
while the kinetic mechanism measures the effect
of the stainless consonants and switches over the rhythm –

to write with spare parts and with documentary literature
enclosed in fashionable plastic envelopes to write
not to write to reproduce to be reproduced experimen-
THALIA the muse of the altar-crematoriums where
the modern industry residues are burnt, is dancing
with the pneumatic poet
her last dance.

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Ștefan Augustin DOINAȘ

The Sea

He was singing on the shore. The sea
wave perfidiously simpered more.
And she whispered, "I'm the sylphid,
capture me – and I'll be thine !..."
"Ha ! Ha ! Ha !..." , the sea giggled.
So the girl jumped in the water.
Foaming with zest, the sea wave,
was on its treacherous quest.
Like a flower in the wind she'd float
on the crest of life-and-death boat.
Vainly was he seeking her :
ceaselessly her body would lose
its golden amber
into the blue-green silver bruise.
There she was – her naked breast
and rose kissed the nadir.
Yet, hands buried in sapphires witnessed
fishing was a mere fairytale,
as boundless as the sea.
Since time passed in brightness,
the day barely gave them a spur
to consume their embracement.
It was late. Under love's bliss
he would arrest her with a kiss,
the sea wave mutely depressed,
trembling all around their nest.
Still where are the shores ? There's none.

Only the azure high and low
would move to and fro
the troubled beauty on the frizzy sea,
years of smoke, eons of fire.
Like the dream axle of the world,
– in the flattering seafoam –,
they would spin on burning desire.
Everything around shattered and ended,
dismantled and then sank.
’Twas only the loving pair
entrapped in the last kiss lair.
“Capture me – and I’ll be thine !...”,
the livid water perfidiously whispered.
There she was captive ! But who’s the lord ?
Where was the sprightly sylphid ?
Where was the one seeking her ?
The bitter sea wave zestfully flickered
in black-violet-blue-greenish shades it rippled...

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Leonid DIMOV

Destiny with Beads

The old steamboat rolling two giant paddle wheels
Floats under bridges, through the city weals,
Young ladies sip blue, yellow and green nectars
Sweetly embrangled on the deck washed above pars
And gentlemen in tailcoats and mauve top hats
Keep ebony beads well in hand and wield the chats :
Be they round, red, most slender in their design,
Oval, green, embraced by black strings, they align
Small chiming bells, colourful tassels, knots, lights,
Painted roses, queenly lily flowers, delights
With astounding waltzes, flirty lilac perfumes,
Be they Chinese, with dragons and grim werewolves,
Perhaps French, in pairs dancing rustling gavottes,
Or barbarians, flaunting visions of the Visigoths,
Listen ! What peals of laughter would the ladies loom

On deck ! Look how they untie their ribbons and bloom
When wafted along barren quays and palaces
With monsters in brightly lit windows and aces.
At times like this, at nightfall, when they come off guard,
The strings of beads enkindle phantasies – flambar –
While gentlemen in top hats, blazing in tailcoats,
Furtively smile, all-knowingly, and silently gloat,
And the young ladies would laugh ever louder and sip
Their spiced coffee from fincans with blind ivory tip.

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Ion MILOȘ

Poesia Non Muori

Nowadays there are in the world
Over one hundred tons
Of explosive material per person
How many milligrams of poetry are there
Asked me a colonel
Life must be defended with the guns
Not with humanistic lines

Nowadays a footballer costs millions of dollars
How much does a poet cost
Asked me a bank manager
We don't give credit to poetry
God helps only the wealthy ones

Happy or miserable
Man dies anyway
A psychiatrist advised me
Keep on taking your pills
Tempus dolores tua delebit

Poesia non muori

(English version: **Gabriela PACHIA**)

A Casket of Snakes

Close to the wind rose lyre under arm
the poet is smoking clouds pointing to opposite directions
some people believe him and move their flocks of sheep towards the
wolves
some open their umbrellas in bright weather and get asthenia
others start cultivating wheat or white poppy and reap
pebbles they sleep calmly they have winter instead of summer
and roast the elegy of abundance on the kitchen range bravo the poet
devises a new irrigation system and takes in
those who want to take him out into waters bravo again
the one accustomed with the yellow hues greets the poet
on May Day he sends him a chest of snakes
but the magic eye catches light

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Nichita STĂNESCU

My Daemon to Me

“There comes the fire,” he said to me, “be heedful, there comes the fire
and you’ll see with your own eyes how the stones mollify
and the black chamois are swallowed
by the the rock’s softness
You’ll actually see the Sea
being absorbed by the great river and the great river
being absorbed by the rivulets and the rivulets
being absorbed by the wellsprings and the wellsprings
being absorbed by the thirst of a running being.”
“You’ll see,” said my Daemon to me,
“you’ll see
how the fish dry
and how the whales putrefy
how the jellyfish evaporate,
since I’m telling you, there comes the fire, do you hear me ?”
“I can hear you but what can I do,
even if I can hear you what can I do,
what can I do what”

"Turn yourself into words," said the Daemon,
"immediately, as long as you can change
Turn your eye into a word
your nose and your mouth
your male organ of creation
your racing foot soles,
your hair which has grown hoary
your much too often bent backbone, –
Turn yourself into words, immediately, as long as you have time left"
I told the Daemon, "Don't you know that
the speech burns,
the verb putrefies
while the word
does not take shape but deshapes
I've laid a feeling on bronze and you know that
and it has boiled from the sunlight
I baptised a child
and its name has crashed against time and the sparrows"
"I know that," said the Daemon.
"Turn yourself into words as I say."

Ars poetica

Oh, music, most rare
vibration
since we shall never
go beyond our ear.

Oh, scents, most wonderful,
since my heart sometimes
travels back to childhood
through your tunnel.
Oh, colours, you are
the hypocrisy of the light.

Oh, my words, words
that I keep breathing out
behind me, like a steam locomotive
unfolding her black soul...

And any horn can stab you,
words, my words,

and any wish to be a horn,
my words, non-words...

My Will

I patch myself up with words, with nouns,
I stitch my wound with a verb.
Too noble remedies
for a serf.

I write your life with my body
I write the course of stars for you.
The longest vowel is the thread
with which I stitch, while still alive, the dead.

Since we are bound to bear witness,
or else no thing could there be
in the sweet writing of some late hour
holding together the dead and the living.

You, navel, out of which there flows
the speech of other mouths
not knowing where it leads us
and into which white high floods.

Who truly outlives, I finally no longer know –
might be the word, might be the body.
Might be the white snow, oh Lord,
might be the footprints left by the wolf in the snow...

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Ioanid ROMANESCU

The Confessions of a Famous Painting

I found it hard to hang around and be looked at
and all the people coming there were staring at me
they were very attentive
and in fact they were not interested in me
and in fact they could see something else

as if they were gazing at some other thing
and in fact – while staring at me –
they were peering at one another

until I asked them
to replace me

even at this moment I can feel the breath
of those who kept staring at me
and could not understand anything
yet – while staring at me –
they came to understand one another

my reality retains
but the copy of their stares

and now for each genuine stare of theirs
they have a copy of me

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Mircea IVĂNESCU

lying to her that the garden is sunny

still, in order to descend you must first of all, even before
rising, accept the game – and then,
since you henceforth play this game with her, you must explain
to her in the first place how to play, for instance, the first move,
in which you look out of the window, saying that the back garden
is sunny. (therefore, holding her by the hand, you'll climb down
to watch her reversed face – and the sun on her closed eyes –)
though in order to behold the sun from her window, by the shelves
teeming with books in a language foreign to you, certainly you must
perform other movements – in a street on a deep silent night
on the pavement picturing an obscure
mosaic – and you buy flowers from the old man on the periphery
of the council tower square – blandly waiting under the sullen sky –
shake the drizzle drops off the crumpled paper
in which he wrapped them – and get off the taxi

in an unfamiliar street – and coming up the front walkway,
into a flowerless yard, tell yourself that now that you live
in the town of your vainglories, you may decidedly say to yourself
– as if you produced truth just like that – that it is a discoloured,
but real, rainy sun, and don't lift your eyes towards them,
the ones waiting for you on the threshold – as you have imagined
your first coming into her world would be – which will be
your own world for a time, woven from her time and place
responsive to your heart.

how agreeable – she is waiting for you,
on the threshold of the glass door – and her being simultaneously real,
by his side – like in your imaginings about the beginning
of a fairytale about an evening in the town of your nightmares – and,
accordingly,
the truth being that you can tell her anytime – taking hold of her wrist
draw her by the window – because, look, the back garden is
sunny – despite the heavy rains, merely knowing that you'll never return
to this very first move towards her, to check
whether she's looking at you.

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Grigore VIERU

The Harp

I used to think that snakes could sing,
I set them for my harp's grave strings,
Next to the string of fruit,
Close to my mother's sacred hair were they put.
And I would sit, harp in my hands, under ripe apples.
And they would sweetly sing. Yet in the night's darkness,
While through the woods I passed so lonely
They started hissing, oh, so fiercely,
They darted forward to bite my hand, my face,
To wear the song out of its life embrace.
Under fir trees, I sounded my mother's hair, enthralling,
There rushed my friends to meet my calling.
When from my dream I stepped away,
One of my strings had grown grey.

The Ring Engraved with Your Name

Your starlit name
Has coiled
Around my right finger.

With your name
I sprinkle my eyes at dawn.
With your name
I pick the apple from the tree,
I caress my child
With your name.
I shake the women's hands
With your name.
When I seek,
I struggle,
With a heavy heart,
I raise your name
To my forehead.
Your name.
With your name
I master the racket.
My cheeks falls asleep
By the side of your name.

Oh, the enemies ! –
They are on the watch
To sever my fingers.
I shall strangle them
With your name !

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Marin SORESCU

Solemnly

I've carried all my papers
By hand
Onto a large field,
I've sowed them solemnly

And tilled them deep
With a plough.

Let me see what's going to spring
Out of these thoughts,
Out of joys, out of sorrows, out of happiness
In winter, in spring, in summer and in autumn.

Now I'm walking
On the black field
Hands at my back,
More anxious with each day.
It's out of the question
That all of my letters have been rotten !

Without fail,
One day
This field will be covered with flames
And I'll walk among them solemnly
An emperor like Nero.

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Ion PACHIA TATOMIRESCU

The Verb Struts

The sprightliness of the house
sparrow choir – the sunbeams
cut the window glass geamul
with infinite beaklike
diamond edges, pin pricks
from the garrulous
unfetterers
of photons...
On the inside of the windows,
the Verb struts,
until it reaches
the snowy margins,
whence it advances mindfully,
on the carriageable, logosable,
and verbous-able
quicksilver side

of the paper sheet,
 then flicking out of sight
 amongst the red blood cells
 within the Poem's
 right auricle...

September Hint

If you admit I'm your woodpecker, my wing fan
 incandescently rainbowing
 over your left breast,
 if you admit I'm your auroch in your coat of arms,
 grazing the meadow of your right breasts,
 if you admit I'm your young and zebraic wild boar,
 rooting the hermetic sheet
 of your omoplates, digging small ditches
 for cabbages, for the green bell peppers,
 for the dark green cucumbers,
 for the red radishes,
 the early radishes, or the ones as black as the faces
 of the women by the pyramids, or for the purpurating beets,
 the green tomatoes, awaiting the winter
 pickles, for the eggplants committed to September
 twilights, but also for marigolds in perennial bloom,
 so let's return to our gruntlings, the craftsmen
 in small ditches for the July-August
 irrigations, if,
 "Dacian Wanderer" –
 told me the pregnant Siamese cat
 of your ferruginous knee,
 earlier this morning –, you remember, don't you,
 "chit-chat and tittle-tattle spread
 in Sarmisegetuza,
 the Aftercapital-of Immortality,
 why wouldn't you sheepfold me in your tooth arch
 like gold nugget crystals
 from the Western Carpathians,
 to sparkingly spin among spears the blessedness
 of all Heavenly countries, to the end of all times,
 to the Sun-of-all-Suns, to the Moon-of-all-Moons,
 in the fountain-of-all-fountains...?"
 And throngs of other questions arose

like swans – whitewise, in strings –,
and throngs of other answers emerged
from the neuron chernozem, like earthworms,
ready for being split into halves,
ready for being arranged
as parallel but opposite vectors,
or ready for ever advancing into ever vertex-opposed
indirections, though meeting
in the small infinity, or in the great infinity,
almost like all our doings, along our daynights...

The Fantastic Serpent

Mother, what is Time doing here, in our houses,
with His ivory serpents,
with His cruel blizzard upon our love,
over the black stones in bloom... ?!?

–...as long as we still have to roam
through so vast an ocean with blue arteries,
as long as we still have to drive the deer's fawns
into the sunlight,
as long as the pyramids of countless skulls
are drifting below us, under siege... ?!?

– Mother, why are the ivory serpents strangling us
at our body's crossroads,
at our fountains' crossroads... ?!?

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Adrian BOTEZ

If I Were to Preach

if I were to preach – I wouldn't instantiate
anything : I would mumble some disparate
words – then I would be silent – ashamed
in a nook of heavenly wonders

I haven't roamed this world far and wide
I haven't walked barefoot in the grass – in fresh dew and sunlight –

together with throngs of people – kneading
the earth – with feet and fists –
heedful of the sacred design

nor have I withstood the seas – in
brotherhoods of the billow's foam – nor have I
marvelled before the giant fish
nor have I prostrated myself under the ferocious flapping
of the sky's birds – arising from the water's nothingness

I haven't harmonised in the evening by tall fires
trying to lure the Heaven and its
enigmatic gates – abundant in massive air – and
its precious and rare treasure chests – deifically
locked up – after some lengthy
and wise reflection

I haven't ruled innumerable peoples – submitting them
to the moon and to the sun – nor have I built
enduring pyramids – at dusk

the grove's birds – large or small – didn't visit me – at
the dawns of the world – and
I didn't exchange words and innocent
or rather profligate
prattle-tattle – blazing blatter – with late-night
angels – after the cattle trails – endlessly
stringing out – had returned from
watering – leaving behind an undefiled resting
place – on porches and around
the water wells – hooting – from the depths – in
my forefathers' voices

and – above all – I haven't questioned the mountains about the hour
of silence – while the peak has remained my brother under thunderbolts –
though
dumbstruck and smothered in
the green foams of the forests' bashfulness – in the white
foams – of the wellsprings' fearlessness : heavenwards
among crags – there rise – unseen – the fierce temples – to which
now and then – in my mind's unceasing
wanderlust – I make offerings

or – together with unseeable priests or
nighttime genii – in mystery of the stellar stone – I chisel and hastily
paint – with thunder and fire
the holy icons of the – hidden and savage – hazy gods – furious
as well as the world's shaken foundations
rooty – naïve and long-bearded

...what is more, God has never
summoned me – like the plague-stricken – now and again – to
lure me with His
words – to unbutton
my soul – high up there – above
the Heavens – and let me contemplate – sitting – as lend-lease and
for the fun of it – on His throne
the Earth's oceans and fields – as
utterly sacred places – most befitting
ploughing – with my eyesight – with
my mind – and – moaning with their unfathomable heart's desire – tilled
ready for seed – through
white from wakefulness – striving

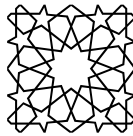
I've never left the insatiable world-tailoring
scissors open – for fear I might
be – myself – perpetual
prey to their gluttony – or
between their iron lips – I might urge them to utter
what would ill beseem me – from my undeniably
immoderate and impudent liking – in my unthoughtfulness
they might give birth – mere world inceptions – to monsters grounded
on stubs – featherbrained blind
dumb – deaf and
grumpy

what other fresh things could I add – to
the rivers' meanderings? – they're not in want
of my voicing – to amend
– from time to time – the whereabouts of their
slithering body – lest their waters get benumbed – their
holy deltas – lest they allow themselves to be infested by
the pixies' diseases – now shrewd – now
dolefully singing – in the night
of unrest

what could I advocate in front
of the peoples – silently – moving – in
and behind God’s shadow – listening
night after night – the Heaven of the fixed stars – to
know – the following day – the prays to encounter
the herds of their deeds ?

abiding – as if under the moon’s
dewfall – under the sweat of my brow in afternoons
and learning how to step into the twilight: this is the sole sermon to
preach
worthwhile and blissfully suited
for my bones – adrift in the skies
for my bones – pervaded
by holy air and unheard-of seraphic songs – my bones over
which – once in a while – there wondrously relishes
as the rise of a renewed world – a
flower

(English version: **Gabriela PACHIA**)

Dancing in the Rain

To Clyde

The rain is coming
like a dance
Argentinian Tango given
to the insatiable eye
moving methodically
like in a ritual
or in trance
two steps forward
one step back
just the way life is
when you look into the word
like in a mirror
and you don't see yourself
but the one that put
the mirror in the word
you are dancing in the breeze

The step back
keeps you younger
makes life longer

The rain is coming
like the bridegroom
on the heavenly clouds
just for you
so that you have a place
to hide
yet even for that
you need a guide...

Keep silent
don't ask
just dance

you are not allowed to look
maybe to steal a glance

The rain is coming
look at her
how overwhelmingly
you stare and think
what am I going to do
who can this water define
and drink

Look in depth yet
contemplation is the key
to find out
the right definition
do it now
before the world is going to be sold out
you will have no commission

The rain is coming
like the bridegroom
where is she coming from
what does she want
and who is she
how does she know the road
between A and B

You travel the road
between A and A
that's where you realize
that what she wants
is who you are
night and day

And what do you know
of who you are
you don't
she does
you don't know that she does
the way the lightning
doesn't know
when it strikes your heart

in the rhythm of the most
beautiful
jazz

She loves dancing
dancing in the rain
you read books
she reads you
wherever she looks

The rain as bridegroom
and she as rain
we cannot go back to the caves
we are too many
and that would be a real pain
S.J. Lec is right

The sun tricks you
but it doesn't matter
for as long as you dance
your philosophy is melting down
like sugar in your tea
your way into trance
don't ask
dance

Dance in the rain
that's what you dreamed of
all your life
the dance like a toy
the rain like a wife
how beautiful
you are born again

That's what rain does
it takes you from yesterday
into today
no matter what Plato will say
no matter where you are
on the road
between A and A

The raindrops are drawing
your image
into the clouds
she is the rain
and knows how to do that
You stare
the mirror is melting
in the word
one day
what you see now
you will share

Sing o Goddess,
the rain that is falling
all over
sing
the rain is crying
you don't know why
Ride pagliaci
Read and laugh and learn
not to cry

The rain is coming
like a dance
either the rain or the dance
will take you away
like when your sign
takes you into the nights
of the full moon
and makes you ready
to discover yourself
in the coming bridegroom

THE IORDANIA BOOK

**XXXII
FROM AMONG THE LINES**

I let the dove fly.
It carried the salt of the world.
Beads of salt fell down in Betania.

With my soul wrapped like an baby
I approached the Jordan River.
Hungry, I bent over it.

One could hear the footsteps of Jesus pass by.

I did not wear the ring
when I took water out of the Jordan.

The rust on the body fell
together with the beads of salt.
They shone on the surface of the water.
Maybe I spoke too much
and the sky took vengeance
covering me with
A sheet of copper.

**XXXIII
A SHEET OF COPPER**

envelops me, ties my hands together.

I said,
'this be the arm of the day brought up to the forehead,
be its fat child,
who wants to fall asleep,
or howls terribly,
restoring our relation with the night.'

I said,
'a poem is written
only in the street of the word,
terrible and meandering.'

A poem that holds us,
covers our mouths
so as not to speak more than we are permitted,
wretched as we are
following the footsteps of God,
to the water of the Jordan.

I said,
'a poem is written with the love
with which we love our fellow-creatures.
With the same love the poem writes to us,
words about the glory of God,
He who passes over the water, is baptized...'

I stood stockstill.
Behold, the tears of salt.
The sheet of copper melts
In my prayers.

Amen!

**XXXIV
AMEN !**

I cry out.

There was mud in my poems.
When I went into their water
there came out smoky circles
that ran through my blood
with all their scares.

Sometimes I caught the blood in my body
as if I had caught a butterfly.
I sent it away from the mud
that grew hard on my hands like gypsum
every year.

I struggle quickly
between the margins of this mud
that induces my sleep
and the world which my memory intuits.
And all that
for fear that the feelings

that come and bite at the poem,
one by one,
should do a new mass
in the Holy Places,
at the water of the Jordan River ,

different from the one in which God
comes down

***in the chalice on the table
in the altar of the Holy of Holies.***

XXXV

*THE CHALICE ON THE TABLE
IN THE ALTAR
OF THE HOLY OF HOLIES*
shines with such power
that I breathe it
here,
on the bank of the Jordan River.

I have neither hands loaded with gold,
nor books around me
to allure me.
There come only the poems,
the words, the sounds
and the sky above
without the ashes of the years.
The water of the Jordan River comes to me
like some angel-infants.

The guide breaks the silence,

*From here you can take holy water...
There you can see the mount of the temptation...
**The church is covered with gold—a donation
from the senate of Russia...***

The guide awoke me
just as the water of the Jordan River
came up to me
like some angel-infants.

XXXVI

LIKE SOME ANGELS-INFANTS

I went deeper into the colours
ever clearer
of the Heaven.

I had forgotten the systems
that brought us together,
and moved us away for ever.

I had forgotten about the attraction of the matter,
the one of the night,
come with us,
after everybody's capacity of rejection.

I had forgotten the explosion of flesh, tired and sick,
the re-examination
of our germination possibilities.

I had forgotten all,
except for the questions
that did not arise from my shadow.

I could see how things
perfectly matched my feelings,
and harmonized exactly with the landscape.

I saw how the dead buried their dead,
and the bounds between flesh and the shell of the soul
were free.

I did not yield to temptations,
but I asked myself
all the questions of my kin.

Then
for three days,
I kept quiet, I listened and I cried.

XXXVII

**I KEPT QUIET
I LISTENED AND I CRIED,**
crossing carefully
the Land of Moab and the land of the Ammonites.

Here is the genesis of all things.

An arid journey
through the history of these places
would have been of no help to me,
if God's angel
had not made a circle around.

I cannot prove
that for three hours
I kept quiet, I listened and I cried,
getting free from the chains of the sensations,
at plus 45 degrees,
in the Garden of Heaven,
where the serpent gave the apple to Adam.
The bread is baked at great pains by his bones,
and generations of people without memories,
with lost melancholies
with piles of soiled rags
send picture postcards from afar.

I was quiet,
I listened and I cried for three hours,
greeting by making a bow up to the earth,
all the spiritual victories
that made me sad during
the 52 years.

**XXXVIII
TO THOSE 52 YEARS**

someone whispers,
and I listen and I can see
all that I could have seen
In the land of Moab.
I had to write the poem,

the one that had written me,
destroying with a specific tenderness
all the screens through which
people were gazing at me.

The poem had to write me,
to come into my privacy,
to sit down on the sofa,
to tell me how cold it was
in the world where I had anticipated the cold
and had hung thick curtains before the windows.

To love me,
to leave me all by myself.
The narrow places are not for it....
I whisper to the 52 years
about all I have looked at and all that has looked at me
taking me along with them

in the land of Moab.

**XXXIX
IN THE LAND OF MOAB**

the poem embraced me.

Everywhere
as in a bed where we made love
there came down a special music.

Then I caressed my poem,
and I took out a knife,
I cut a plait of its hair,
to bear it about me.

For a while
it was clear that its love
was endless.

I took it along with me
I was within it
and spread on

Its seed
wherever I passed by.

I troubled the joy of my poem
when I combed my hair
in the land of Moab
and I did not care
about the customs of this land
and the blue biographies
we risked to be caught by.

Nothing of what matters for mortals
meant anything to me.

I made things be harder
when I felt my shoulders
caught by the body of the poem

***And we were no longer alone
by the Water of the Jordan.***

Traduceri de **Olimpia Iacob** și **Jim KACIAN**

Dumitru PĂCURARU

You Are My Love

burst forth, seized with remorse, with fevers
hot cry of the dark
painfully vaulting over the earth
huge trap of light you are my love
welcome me in the black box of your life
take me for the bait of your perdition

clogged loneliness between two bodies
grown mad with love
love grown mad with loneliness
you have cleft the death's reservoir by coming to me
you have defiled the palate of your mouth whispering...my love

you are my love:

while the stars groan in the universe
while the words lose flesh, remain without teeth
hanging out of the pages like the lewd poets' ruptures
God, during all this time you are my love

while

the stranger's limousine bumps into a concrete pole
while the fat moon... or the female teenager with knees
of orange...

you are, my love,
may the dark bleed in the blind: you are my love
may the cocks' song freeze in them: you remain my love
apocalyptic, glacialized, of words, of divinity,
of devil,
my love: snake skin from which the snake has run away
counting its broken vertebra
corpse from which death has run away frightened of
its aspect too human
you are my love struggling on a deserted beach
while the moon bears innumerable babes of sand
you rise in the place of the sun like figure 7

come nearer, all shivering, come nearer my hands have revived,
cold howls like some dead people come back from stillness
to their houses

gnashing your teeth come nearer, gnashing your teeth come nearer
like knees to knees
like knives to knives
with death treading death

Of Love

I nourished your favourite season
to the saturation point
with my rains full of despair
my sun rose up
to your heart's content
and you squashed it with your milk knees
like an adder's young
your arm was the door of my house
your eyes the ability of the commando

taking another lover
 another sensual new moon
 a sister of yours
 with teeth of dew viper:
 POETRY

Poem

love? what is love? it is what fire was
 and fire? what is fire? it was already to the ground
 when the civil firemen arrived
 they twisted it, they smothered it
 they tore it to syllables, small flame by small flame
 it ended in the garbage like a rotten cabbage
 like a tube of soporific that had expired
 it is the height of impudence! there were women
 and babes around
 many watched them from afar
 but, many more slept at that hour
 was it night? it was night, of course.

they may have calmed down meanwhile I saw them as in a dream
 spitting on the red-hot coals and on their unforgettable memories
 I saw their bodies but I never saw them more and more lessened by excess
 and rhythms
 by victories and a hidden past
 becoming manifestos of mercy in bistros and bars
 from their mouths the cigarettes spasmodically splashed words not smoke
 the rhythm burnt smouldering: life-and-death... life-and-death
 nothing started from where it had always started
 and the feeling that all that was to love
 had fed on error/horror
 was more painful than never before.

They again came back annoyed, of course how is it possible gentlemen?
 then trying on their own skin sunburnt by winds
 and rains
 they became aware of how chaste the fire was
 not letting itself be kissed or touched
 it throbs defending its intimate interests
 there is so much femininity within it! and it does not beg! what could fire
 beg? or poetry?

Friday's bride is dumbfounded before the altar

Love is a gold spoon in the devil's hand

*

Like two cursed parents
Two trees move away talking
The night emerges from its sighs

I am the one who has killed you by mistake

*

They give black wages to some drunkards
A red-dark plasma sneaks into the words
The dog licks the remains of the last supper at the Grodek

For one moment one can see death's oases
And the spirit of the nephews whom no one will bear

Traduceri de **Olimpia IACOB** și poeta **Rebecca COOK**

Mircea M. POP

ONLY A TEAR

Let me
touch
the string of your soul
only with a tear

The string will play
and the tear
will turn into
a pearl.

JUSTIFICATION

I don't dance
that's why I move letters
around on a blank page

I don't sing
that's why I speak my words

I don't paint
that's why I colour those words

I don't fly
that's why I hide
in a poem.

PROGRESSION

And I have seen a bird
and I have seen a bird in a tree
and I have seen a bird in a tree singing
without knowing, o without knowing
that it is the last song I can hear
and that it is the last bird I will see.

THE SYMPHONY OF THE AIR

In the eye of despair
all is black.

In the eye of hope
all is rose.

In the eye of memory
all is as it was then.

In the eye of youth
all is but a game.

In the eye of old age
all is a bird with a silvery beak.

In the eye of the poet
all is
an endless poem ended.

ARS POETICA

Silence got away from my hands
and fell down upon the floor without noise
and began flowing
in endless streams
in the streets among the people.

Ever since then
I have written my poems
without words
and so they are more beautiful

So that I may bleed through words
as other people do through their deeds
and cry
and scream within myself
but in whispers

So that there may resound
to the surface
mere concentric circles
that keep moving away more and more
getting lost in the distance

So that my poem
shall not be adjudication
upon the great poetry
but a feeble echo.

MAYBE IT HAS BEEN

Maybe it has been a song
maybe it has been an opinion
maybe it has been a voice
maybe it has been a silence
maybe it has been a crack
maybe it has been a scream
maybe it has been a sound
maybe it has been a windlass
maybe it has been a peal of laughter

maybe it has been a creak
maybe it has been a dirge
maybe it has been a beloved sigh
maybe it has been a nightingale
maybe it has been an owl
maybe it has been a wood-pecker
rhythmically drumming on my heart...

ALTERNATIVE

Here—I
there—you
in between us
a strip of land.

On one side—I
on the other side—you
in between us—day and night
that play with us as cat with mouse.

on a bank—I
on the other bank—you
in between us—the river
that slowly flows
like the sky blue of the day
towards the dark of the night.

INVOCATION

If you go away
remember
to present me
with nostalgia

without you
I am
more lonely that
loneliness itself.

Let me
read
your heart
like a worthy book.

Irreversibly
all my songs
about you
hide in their shell
a tear.

Traduceri de **Olimpia IACOB** și **Jim KACIAN**

Magdalena Dorina POPA

THIRST

You squeeze the water
from my eyes
and from the throat of a turtle dove
drops of blood fall
like a prediction.

I COME OUT IN THE WORDS

I tread on the words
as on a knife blade
willing to cut the bread
that keeps postponing death
from day to day.

I choose the rain all by myself,
that is why the grass of my fingers
is so tender,
mown every night
by a blingfolded god.

I come out in the words
just like an apostle
in the apple grown up in the sins,
waiting for the light
to break, even from the stones.

DROP OF HEAVEN

Ever since I found you,
every word of mine
has been a celebration
about which the birds
will speak in their own language
until there flows from you
drops of heaven
with a taste of ripe grapes.
When it rains beautifully,
when a cross sings within me
by no one known,
and the lips of waiting
are almost ablaze,
tearing the sweet bark
of the moon that prattles
like a child with wings of milk.

I have no idea about how it comes about
that only your eyes
can pass through the sole of sky
to reach me,
just when the grass sleeps
with my heart trickling in the arms.

SLABS OF SKY

Much more light
grows up inside me
since a butterfly
has stuck on my heart
like a prayer on the goblet.

I wish I could cry out hard as I can
that sorrows rain over me
as they did over Jove,
but I know not if the grass I carry on my back
would still grow.

It's for the first time

that a window laughs at me
under the stones of the night,
when my hands
flow
within a bell
with its hand bitten by the stars.

WING UNDER THE WATERS

The night quivers over a quince-tree:
I have no idea about how often so far
time draws a wing under the waters,
a token that I will never pass
through this place.

Now and here,
I have the image of an owl
kissing in a strange way
the bell against which
props the hermitage of an unmuttered song.

O God, close behind me
there comes the snow
that only once is given to you,
so please, blindfold me
that I may not see so many branches
that taste of me.

BIRDS IN SANDGLASSES

Today I have held in my hands
the shadow of that Sunday
that became dumb in Jesus' body,
when the nails
had drilled the sky.

Instead of sand,
birds struggle in the sandglass
and time washes its face
With the holy water in the lap of an old apple tree.

I await you, God,

to lay many more stones
under my knees,
because only through sorrow
the lamp of love remains lighted.

MORE THAN LOVE

Since you enclosed me with your look,
the aim of the sandglass
is to amass within it
gods'sweat.

I did not believe
that most beautiful dream
would dig beneath my skin,
so as to be able to splash
like a protruding eye.

Do not move away:
I just cross myself
and let love
throw stones at me,
until spring
puts on my blood
as if it were a wedding dress.

BREATH FROM BREATH

I will go on standing in the path of the water,
until I myself
am part of it
and then turn into a scarf
for your feet.

I have known that you would wall me up
in that dead clay,
from the very wish
to shelter
the will
where my heart
will give birth to your heart.

I will go on standing in the path of the water,
until the nights
know to write
the name of God
on every lamb's hoof

Traduceri de **Olimpia IACOB** și **Jim KACIAN**

Lazăr POPESCU

Zustand der Grazie

Wir träumen von grünen Segeln
und unbekanntem Flüssen.

Über uns
fällt ein bildlicher
Blätterregen
Aus einem
unmöglichem Herbst...

Rast

Jener Weg
führte zum Meer
damals wustest du es nicht.

Jetzt
ist der Strand verlassen
und wir bleiben
geborgen in dem kleinen Lokal
rauchen filterlose Zigaretten
während draußen
der Regen sichtbar ist.

Von Ort und von Zeit

Dort war eine Straße sichtbar
dort war der Herbst spürbar

es war spät
und es dämmerte...
Schreibst jetzt
über den Ort und die Zeit
und der Tag
kommt dir
unwirklich vor.

Konfigurationen

Apfelblüte wie eine Erinnerung
auf der Netzhaut
einer anderen Jahreszeit.

Abend um Abend
der Morgen
– eine Erwartung...

Hinter der Sanduhr

Es ist die Zeit wenn Doktor Faustus
noch einmal stirbt;
zäher Nebel bedeckt die Sicht,
undurchsichtige Decke zerstört jede
Ablösung,
kranke Laternen, zu kleine Fenstern.

Es ist die Zeit wenn
der Tag anbricht.

Das Sagen eines einzigen Tages

Merkwürdige Klarheit eines Nachmittages.
In jedem Ort, Stille, einrosten, eingilben,
zwei Verben in zwei Farben wie zwei
Realitäten
ewig gelebt in einer Wiederholung
mit geheimem Code.
Eine Ansammlung, Tendenz

der Gehirnkonzentration
hinter dem gewellten Vorhang der Welt.
Eine Zeit in der man die Gegebenheit
natürlich findet über Zeit und Wind
zu schreiben,
während eine Zigarette raucht, in ihr selbst
nicht fehlend Wesen und Zeit.
Zu machen, hinter jedem Bauwerk
zu erscheinen,
zu sehen, eine Elegie über die man noch
reden könnte.
Von Ort zu Ort ein merken von Wandlung,
von Zeit zu Zeit erhellendes blinzeln.
Wahrhaftig seltsame Klarheit,
breite Lichtfluten hüllen
verspätete Vögel ein-
natürlich scheinen nun alle
die Freuden, Schmerzen, Übernachtungen.
Hinter dem Uhrzeiger eröffnet sich
eine andere Realität.

Din volumul: *Alte secunde, alte ipoteze*,
Editura „Alexandru Ștefulescu”, Târgu Jiu, 1996
Traduceri în germană de **Renate Müller**

Corneliu ANTONIU

Autogramm

Ich kenne einen Platz
Wo Don Antonio
Spricht
Mit einem Stein
Und einer Unendlichkeit von Stein!
Gerade innerhalb der Semiramiden
Wohin Don Antonio
Gewöhnlich alleine kommt
Wo Don Antonio den Bogen spannt
Und durchbohrt das rote Herz
Der Schwermut.

Traducere de **Mircea M. Pop**

Adam PUSLOJIĆ

Du, Adam,
kamst wieder
mit deiner Verrücktheit
in der Hirtentasche

Nein Nichita
ich ließ sie zu Hause
unsere ganze traurige
Verrücktheit
sind wir selber

zwei irrende Schmetterlinge
taumelnd fliegend
zwischen Eisbergen

Traducere în germană de **Mircea M. POP**

Florian SAIOC

das labyrinth

ich höre meine seele von innen
ich kann mich nicht mit nichtschmerz anspornen
sie ist vielleicht unser hauptsächlicher sinn
der am härtesten gelebte am tiefsten
ohne sehnsüchte – wünsche - leiden
ohne hoffnungen – gehoffte ideale
wären wir einige wandelnde tote
meine seele bliebe dennoch
ein unergründliches labyrinth
der faden von Ariadnes knäuel
reichte nicht um die abgründe zu messen
in denen die ewigkeiten frieren

Traducere în germană **Mircea M. POP**

Paul ARETZU

Psalm

Wo ist das Heu das ich gemäht habe
seit zehn Jahren?
Wo ist mein Bruder aus Kindeszeiten?
Du sollst sterben mit Liebe, mit ganzer
Liebe für Deinen Herrn.
Über den Gräbern, die Milchstraße
der Worte.

Traducere în germană de **Mircea M. POP**

Vasile PONEA

Erinnerung

ich schaue in den Abgrund
durch das Kindheitsfenster
wie es schneit, schneit, schneit...
weiße Engelsflocken
wie in Miorița,
und Der von Oben...
hat nichts dagegen
blinzelnd, gibt er einen Sinn
dem Engelsflockenspiel,...
in dieser Zeit
kichere ich vor Glück
in süßer Erinnerung

Dichtung

Vor meinem Zittern
Wie in einem Spiegel voll Stille,
Auf jeder weißen Seite
Schwimmt das Ei des Columbus,...

Gefühl

Siehst du manchmal...
wie das schamlose Blut
in den Versen und in dir seufzt,
wie die Wellen im Gras,
wenn sie ihren Weg
und das Geplätscher träumen,
von den Kämpfen mit den Riesenholden aus Felsen

Händespiel

Die Dreiecke meiner Hände sind irgendein
meine Hände sind irgendein,
meine Hände sind
meine Hände,
Hände

Traducere în germană **Mircea M. POP**

Virgil TODEASĂ

Spät

Man bemerkte dass er eine zerrissene Hose hatte
Aus Müdigkeit.

Am nächsten Tag
Niemand glaubte niemand.

Die Zeit

Heiliges Schwert –
In seiner Umgebung, in seiner Scheide,
An meiner Gurgel!

Virtuelles

Die Ideen wurden nicht mit dem Flugzeug gebracht
Auch nicht mit dem Wagen,

Sie kamen und gehen
Alleine,

Sie sind rein –
Sie schwitzen nicht und riechen nicht.

Nur Blinde sehen sie
Wenn sie sich ausruhen.

Ergebenheit

Fliege, eingeschlafen
Von der Ruhe
Des Staubs.

Das Gedicht

Worte aus einem Gefäß
Von Silber
Dampfend

Frost

Zweige
Aus Silber
Knospend.

Traducere în germană: **Mircea M. Pop**

Adrian FRĂȚILĂ

Einsame Schiffsfahrt

In der Weite
Wo bluten
Die Koordinaten des Herzens
Bei der Rückkehr
Hört man wie die Algen
Das Salz schütteln
Bei Anstoßen
Der Dunkelheit
An das Ufer.

Langsamer Abgrund mit Schmetterlingen

Die Feiertage wurden verteilt
Bis in das nächste Jahrhundert

Du beherrscht
Die Luft zwischen den Wimpern
Selten unten klingendes Laub

Etwas anderes was
Langsamer Abgrund mit Schmetterlingen bedeutet.

Traducere în germană de **Mircea M. POP**

Cassian Maria SPIRIDON

Tajemnica życia człowieka nie polega na tym,
aby żyć, lecz w tym, aby wiedzieć, dla czego żyjesz.
F. M Dostojewski – *Bracia Karamazowy*

GLĂSUIREA BUFONULUI/ MOWA BUFONA

ja mieszkam się poniekąd obojętnie
okupuję ciało swoje
 okupuje mięso swoje
przechodzę przez przestrzeń
 bez powiewa albo fały chłodu
w ślad za mną
 żaden papier nie wstaje na nogi
obmacuję próżnię
 albo przejdzie przez niej

*

nagle
serce było też
zamieszana w niebie
 i padał śnieg
dużymi perzami
aż mogłem przysięgać się że stałem jeziorem
 prawie jeziorem
w którym ręka biało odmraża się

naszymi plecami
bez zazdrości

ażebyś nie robić sobie problemów
usta dają się zobaczyć
zęby dają się słyszeć
ważny jest
pierwszy krok
jutro znajdzie drzwi pokoju//zdzierane
papiery rozpraszane po całym polu
piętna na niewidocznej stronie
poematy samobójcze

CINE NU IUBEȘTE/ KTO NIE KOCHA

kto nie kocha światło// jej transformacje
cząstki// wieczne falowania
przeniknięcie promieni we wszystkie zakątki
kto go nie zna
(ale jakie wzdychanie pod nocne ubranie
uderza w błony bębenkowe
nieznane//fatygujące

naprawdę silniejsze od gwiazd niebieskich
błyskających
pojawiają się ogromne oczy które otwiera
w duszach
bardziej głębokich niż od światła
podniesie nad wątłą naturę i oczywiście bez końca
drogę serca)

gdybym nie była właścicielką kosodrzewiny
na jakich ścieżkach zgniłyby

w twoich sanktuariach znalazła miejsce swoje miłość
rozebrana// opustoszona od małych wydarzeń ziemskich
tylko wariaci mogą cię lekceważyć
w ciągle utrudzenie codziennie
do ciebie zwraca się dusza
ty wysyłasz Człowieka w twych chwilach silniejszych
masz inkrustowane na łbie// prawo moralne
(- zachowujesz klucz między delikatnymi piersiami dziewczic -)

naokoło młodego bożka
 kleszcze i takie igły zaczerwienione
 dla jaśniejszego przytulenia
 do twoich piersi dziewiczych
 dla pewniejszego wzajemnie przeniknienia się
 na twoich ramionach wzdycha -
 gigantyczny świat nie wypoczętych kul-
 do bardziej wewnętrznej duszy//materii
 od cichszego zioła do ust wszech-zawiadamiających
 do kamnia kanciastego
 ubrana w szarym przenikniesz wszystko
 w dalekiej przestrzeni zasiewasz
 - uciążliwe skrzydła uczuć -
 w zabłyaskujących gwiazdnych jajkach
 z niewyczerpaną siłą i wrogością
 miłości
 między popręgami stabilności
 ty pijąca maku
 dajesz możliwość spotkania w przybytkach uszedłych (zmarłych)

nad krajną leci
 duch pełny łzami
 ciężki jest krzyż// dla jedynej formy
 uświęcone dotknięciem miłości// upuści
 źródło

ten czyje usta zwilżały fały
 naprawdę
 będzie w carstwie cierpienia

czuję silny przyptyw wznawiający
 w piersiach morskich bogiń przemieszka
 dusza//w dzikości wstrętu wywracany
 znajdzie znaczenie
 rozpada się jak pył kwiat tajemniczy
 życia

CU UMĂRUL DEZGOLIT/ * OBNAŢONIM BARKIEM...**

obnażonym barkiem// w splendor
 mówić o mnie i o ciebie

bez otwierania ust
– kiedyś –
palcami// oczami//skórą
pokryty ubraniem lata
także jak pryszniczy to że samo i deszcz
przełęknie się twoim ciałem

leżące na plaże
piaskiem w dłoniach
ziarno za ziarnem// kod rąk
bieganie krwi
dla twego oka gaszę
pieszczotę/ na łbie okrytym już liśćmi

król morza
mam mówić o mnie i o ciebie
bez mowy

*****ÎN ZIUA CÂND.../ ***W TYM DNIU KIEDY SIĘ URODZIŁEM...**

w tym dniu kiedy się urodziłem
ksiądz wychodził z kościoła
i śpiewał;
„Jezus Chrystus zmartwychwstał
śmiercią na śmierci deptał”
w tym dniu kiedy się urodziłem
rano o godzinę szóstą
wiosna była u szczytu
kwitnął lilak
wróżki były sprzyjające
gwiazdy trochę mrugały

wolny
okazałem się w ręce życia
zaczynając od zera
zaduszony buntem
i sam w sobie

kiedy się urodziłem było
dużo tych, którzy zmarły przed tym
i dużo tych, którzy będą się urodziły potem
było też dużo trawy

którą nie możliwe było stąpać później
ni mną ni innymi na zawsze
był jeszcze koń czerwony na żółtym polu
na którego nikt nie miał odwagi
ni wtedy ni wsadzić się później

i nade wszystkim był Księżyc sam i chory
– jak kobieta za dogrzewana, rozdziewiczona
późno i trochę niezręcznie –
był jeszcze pasterz mający dużo owiec i psów
były dzikości , zioła, szczyty i wody

kiedy się urodziłem już była napisana
księga
o życiu na ulicach pod Księżycem
gdzie kochamy bliźnich// jak duże rzeki
gdzie jest i noc// gdzie jest i ból
gdzie historia jest coś w rodzaju padania
gdzie biegają przez przezroczysty duch śniegu

były wpisane// wszystkie plemiona i wszystkie wypadki
i to nie było tyle
ale bardziej poważne ale//
to mnie nie obchodzi
kiedy każdy obroni się
jak mu możliwe

PERDELE MURDARE/ BRUDNE ZASLONY

mają taki kolor jasnioletowy-brudny
zawierające dziwne odblaski odebrane z zachodu
dają taki stan grozy
na nich zgraja wilków liliowych
zasłony schodzą z okna zagonione wiatrem
zgraja idzie na nas
zagrożony schowasz się
zachód biega przez pokój
byliśmy zmuszony na męczarnię
zasłon jasnioletowych

AM SCRIS UN TRATAT / NAPISAŁEM TRAKTAT

napisałem traktat
o śmierci
o istocie i pustkę
cały dekalog o miłości
esej też napisałem o bojaźni
pracę
o nieśmiertelności
pokazując próbowania Ziemi
dźwigi gwiazd
do ognia wszystko

popiół wypiję
rano i wieczorem
w dniu i w nocy

PORNIND DE LA ZERO / ZACZYNAJĄC OD ZERA

1
od zera zaczynając
 w miarę
dłońmi zakręcanymi
 obracanymi
oczami patrzącymi
 plecami naprostowanymi
na linii deszczu
od zera zaczynając
ustami zamkniętymi
wiarą
 rozpaczliwie
zaczynając i poczynając
w tysiąc kierunków
– tyle może się zdarzyć –

2
zaczynając od zera w życiu
od bólu
od pierwotnej formy materii
od krzyku kamienia
przyznam się że jestem wtrącony

5
ponieważ ruchy są niepotrzebne
dzieła są niepotrzebne
rzeczy niebo...
są niepotrzebne
przyznam się że jestem niepotrzebny
jak miecz który nie wyjechał
do wojny
jak książka którą nikt nie chce
czytać
jak Wszechświat
z planetami nie zamieszkiwanymi
jak krzyk materii
wybuchającej

6
zaczynają od Nic
dobrze się zrozumiałem
wszystkim co był twardym
zawierającym prawdę
w pakiecie nerwów historii
kilogram stali
jest zawsze równy
do kilograma mózgu
ale
nie zawsze 2X2 robi coś
i my nie szczęśliwi
zawsze
i ilu z nas
jeszcze kochają

7
naprzeciwno wszystkiemu temu
uważam że
możemy pójść dalej(Kontynuować)

Zaczynając od zera, 1985
*Po polsku i po rumuńsku Przekład **Alexandra G. Serbana***
Opracowanie – Waldemar Michalski, Ryszard Kornacki

POEME ÎN VERSIUNE BILINGVĂ: ROMÂNĂ-AROMÂNĂ

Irina Lucia MIHALCA

O fată ți-a traversat timpul

*Pe moneda bătută atunci
a fost trecut eronat anul,
O melodie de departe te cheamă,
poezia ei s-a ascuns în tine,
doar visul i-l porți în suflet...*

*O fată ți-a traversat timpul –
reamintirea unui alt timp sau doar
o trecere temporară printr-un nou timp,
Acesta-i misterul și cheia timpului ei!*

*Lumina ei a pâlpâit la ceas de seară,
Călătorind împreună
pe pământ înspre pământ
nu ai recunoscut-o
dar focul din mână i l-ai citit –
că te-ai născut din neșansa
de a fi iubit și a o iubi
dincolo de viață și moarte...*

*Se lasă noaptea. Încerci să-i refaci traseul
chiar dacă nu și-a atins cerul sufletului,
nici stelele în palmă nu le-a ținut,
Nu se auzeau nici măcar șoapte,
doar foșnetul clipelor și sângele buzelor,
Dar setea nu ți-o potolesc!*

*Printre copaci vântul își poartă
suspînul frunzelor pe alei – blestemul rătăcirii atâtor vieții
neavând construită fundația de petale.*

*În ochii de culoarea timpului
reții doar clipa visării,
Ce ai astăzi,
mâine poate fi o mare durere!*

*Din aripi bate și zboară o porumbiță albă,
O melodie auzi, privești înaintea vrăjit –
mari cercuri în oglinda apei face valul,
malurile se depărtează încet,
din umbră lunecă luntrea înspre lumină*

*Fără întoarcere, ușurat de poveri,
sufletul e desprins acum în cerul subțire,
În cerurile de dincolo de cer
se vor uni în uitare...*

Unâ featâ țâ tricu pri chirolul a tău

Pi pindona bătută atunțea
agârșitu s-a înhrâpsi anlu,
Un cânticu di largu țâ greaști,
boațea ei s-ascumsi tu tini,
mași ghislul îl portă tu suflitu...

Unâ featâ țâ tricu pri chirolul a tău –
aduțeari aminiti a unui altu chiro sau mași
ună șcurtă trițeari pritu un nău chiro,
Aesta-i ciudia și cleaia ditu a ei chiro!

Videala ei s-apreasi pi lângă seară,
Și deadunu-s priimnarâ
pri locu spri locu
nu-u cunâscuși
mași foclul ditu mâna îi lu angaldasiși-
Câ ti aflași ditu niputearea
ta-s estă vrut și-s vrei
ma înclo di banâ și moarti...

S-alasâ noaptea. Caftă s-u aduță tu anâpoi
Cu tuti câ nu-și agiumsî a suflitului țzeru –
ni tu pâlnhi stealili nu li țanu.
Niță zboară pe anarga nu s-avtzau,
masi trimburarea oarăei si a butzâlor sântza,
Ma seatea nu-hi țu apândisescu!

Pritu ponhi vintlu-și poartă
suschiratlu a frantzalor pri căi – blistemlu agârșirlor di ahâti bănhi
fâra ta-s aibă aștirnutu câmpul di vreami.

Tu oclii ca buiaua a chirolui
 țâni mași oara anghisariei,
 ți ai ază, mâni poati sibâ un mari caimo!

Ditu aripi bati și azboaira una alba pilistearâ,
 Unu cânticu avtzâ, și mutreștzâ ninti ciudusitu –
 mări țercuri tu ghilia a apăiei adară avalulu,
 și martzaihili s-dipârteatzâ lișoru...
 ditu aumbra așchiusurâ barca spri videala

Fârâ turnari, și ascâpatu di caimatzâ,
 suflitlu tu subtzârli țzeru
 ni angricosu tora iasti,
 Tu țzerurli di dinclo di țzeru
 v-aș andâmasească tu agârseari...

Tu... Eu

*Alunecăm ca două iluzii,
 Suntem în același gand și nu ne vedem,
 Traversăm aceeași undă scâldată-n câmpiile din vis
 Și flăcările ei în fața noastră se înalță...*

*Dincolo de tânguirea trestiiilor, dincolo de pietre,
 Doar forța singurătății în mireasma vântului și a ierbii...*

*Ușor ți-e numele, ca briza mării,
 Totul începe cu marea, acea sălbatică mare,
 Calmă, dar în adâncuri de nestăvilit!
 Un țarm de mare pe care valurile
 Se sparg în mii de bucăți-destin!*

*Știi că dacă mi-ai strânge mana ai fi fericit,
 Știi că dacă te-aș zări aș plânge...*

Tu... Eu

*Poem nocturn plutind într-un vis,
 Fără a ști cum lacrima mea te-ar reda întreg
 Iar moartea ar miroși a salcie,
 Mereu prea devreme,
 Mereu prea târziu...*

Tini...Mini

*Așchișurăm doii ași nâ si pari,
Himu tu unâ minduiri și nu nâ videmu
Trițemu tut unâ undâ spilata tu câmpurli ditu ghisi,
Și foclu a ei tu fața noastră crești...*

*Ma înclo de alegânarea treastiilor, ma înclo di chețari
Mași putearea cându ti afli singuru tu nghiuzma vintului și a iarabâiei...*

*Peanâ țai numa, ca avra amariei.
Tuti ahurhescu cu marea, ațea iermâ mari!
Aștirnuta, ma tu mesi ti niupreari
Un peaticu di amari pi cari valurli
Sfrângu tu nhii di cumațâ-soartâ!*

*Știu câ m-as mi acațâ di mâna a seșțâ hârsitu
Știi câ m-as ti vedu va-s plângu...*

Tini... Mini

*Primitu di noapti ți s-alasâ tru ghisu
Fârâ ca sâ știibâ cumu a mea lacrimâ vanhi ti da întregu
Și moartea v-a sarnutzeascâ salțâi
Dipriunâ multu ahonea
Dipriunâ multu amânatu...*

Timp de-amintire, timp de uitare...

Era un timp când alergam spre tine,
un timp dilatat ce ne îmbrățișa în secundele sale,
Era un timp când doar lumina din noi conta
Când odată privirile întâlните,
metamorfoza lui Eu ce devenea Tu acționa instantaneu,
Când te mirai că-ți revedeai inexplicabil
imaginea ta pe chipul meu
impregnată de adierea blândă a zefirului,
a apei reflectată de oglinda sufletului nostru.
Era un timp când încă nu ne-am îndepărtat răbindu-ne,
devenind un alt timp.

Doar Helios surâde...
Știe el ce știe!

Chiro di aminteari, chiro di agârâșeari...

Iara un chiro cându alâgamu catâ tini,
Un chiro largu ți nâ ambârțita tu a lui sicundi,
Iara un chiro cându mași ti lumina ditu noi bânamu
Și cându diunâoarâ nâ andâmasimu mutrita,
Ca tu primitu mini eramu tini ași diunaoară,
Cându ti ciuduseai câ tâ rivideai și nu achicâseai cum
Vitzuta ta pi fața mea
Sâturatâ di adiearea blânda a zifirlui
A apâei tu cari sveadi ca tu ghilii suflitlu a nostru.

Iara un chiro cându nica nu nâ dipârtamu snu nâ agudimu
Sâ agiuntzemu un altu chiro

Mași Helios arâdi...
Știi elu ți știe!

Culegătoarea de stele...

*Mă înălța spre cer,
până la stele,
eu mică, El mare,
De sus priveam lumea
eu mică, ea mare...
Întunericul era mai departe,
mai cald,
Lumea, copacii și luna
se legănau
la fiecare pas.*

*Mă înălța spre cer,
până la stele,
Încă mai simt cum,
ușor,
desprindeam câteva stele,
felinare ce luminau
pașii,
amprente lăsate,
în urma
tregerii noastre...*

*Și acum mă înalță
în zbor, în cer,*

*printre stele,
în visele mele,
zâmbește,
lumina-mi privește,
chiar dacă
eu sunt aici,
El e acolo,
undeva,
în cer,
printre stele,
icoană, candelă vie,
El, veșnic,
mereu
TATĂL MEU.*

Adunătoarea di steali...

*Mi alina la țeru
până la steali
eu nhicâ, Elu mari,
Din zteanâ mutreamu dunhiaua,
eu nhicâ, ea mari...
Scutidea iara ma înclo,
ma caldurâ,
Dunhiaua, ponhii si luna
s-ligânau la cafi innari.*

*Mi alina la țeru,
până la steali,
Nica mai duchescu cum,
lișoru,
dizlichiamu îndaua steali,
lânchi ți luminau
imnatlu,
și tu soni urmile
dupâ trițeara noastră...*

*Și tora mi-azboairâ
mi alinâ, tu țeru,
pritu steali,
tu ghisili a meali,
arâdi, lumina-hi mutreaști,
cu tuti câ eu escu aoa,*

*Elu iasti aclo,
iumva,
tu țeru,
pritu steali,
icoanâ, cândilâ ghii,
Elu, di totna,
și dipriunâ
AFENDI A MEU.*

BIBLIOTECA HAIKU

Marius CHELARU

William J. Higginson, Penny Harter, *Haiku Handbook. How to Write, Share, and Teach Haiku*, Kodansha International, Tokyo, New York, Londra, 1985, 332 p.

Dat fiind că este una dintre cărțile despre care se discută/ se citează și că multe lucruri stabilite în acest volum au influențat autori din mai multe țări, redăm și sumarul (după *Notă despre traducere și câteva cuvinte de mulțumire și o Notă asupra pronunției în japoneză și a numelor*), Partea I – Haiku vechi și nou (1. De ce haiku?, 2. Cei patru mari maestri ai haiku-ului japonez, 3. Haiku-ul japonez modern, 4. Haiku timpuriu în Occident, 5. Mișcarea haiku în engleză, 6. Haiku în jurul lumii), Partea a doua – Arta haiku (7. Natură și haiku, 8. Forma haiku, 9. Crearea haiku – în original „craft of haiku”, care s-ar putea traduce și prin meseria, munca de a face haiku, 10. Împărtășirea haiku – în original „Sharing haiku”, „to share” care s-ar putea traduce a participa, a împărți, a împărtăși, Partea a treia – Predarea haiku (11. haiku pentru copii, 12. Un plan de lecții care funcționează – text de Penny Harter), Partea a patra – Înainte și după haiku (în original Before and beyond haiku, care s-ar putea traduce și „înainte și dincolo de”; 13. Înainte de haiku, 14. Proza haiku, 15. După/ dincolo de haiku, 16. Foloasele haiku – în original „The Uses of Haiku” care s-ar putea traduce și „utilizările haiku”), și, în final, secțiunea de Referințe, care cuprinde – o listă de cuvinte sezonale, un glosar, surse, index ș.a.

Sunt multe de spus carte și cum a influențat mediile autorilor de lirică niponă, și despre dezbaterile pro și contra în jurul ei. Ne oprim doar la câteva aspecte, pe care le-am abordat, uneori mai detaliat, în *Haiku. Haiga. Haibun. vechi și nou. Pagini despre poezia orientală în România*, cuvânt înainte (*Istorie și metodologie în universal haiku-ului*): Vasile Moldovan, Editura Fundației Culturale Poezia, Iași, Colecția „Orient”, seria „Biblioteca Haiku” – Nr. 1.

Relativ la numărul silabelor unui haiku, în mediile haiku, poate și datorită promovării mai bune în limba engleză, este cunoscut mai mult demersul lui William Higginson. Acesta scria: „în engleză, aproximativ 12 silabe redau cel mai bine lungimea unui haiku japonez în forma tradițională de 17” – p. 102.

În capitolul „A Traditional Form for English Haiku” scria: “For haiku in English an overall form consisting of seven accented syllables, plus unaccented syllables up to a total of about twelve, would yield a rhythmical structure native to English and at the same time approximate the duration of traditional Japanese haiku.” Apoi: „în timp ce japonezii sunt obișnuiți să citească texte în care ritmurile nu sunt identificate vizual, noțiunea occidentală de poem-text tipărit încorporează”, scrie Higginson, „the idea of a line of type equalling a rhythmical unit, or verse-line”. În consecință, „o structură de două, trei și două silabe accentuate, respectiv, va stabili proporțiile ritmice similare cu acelea din

haiku japonez tradițional”. Haiku japonez tradițional care, în această idee, în viziunea lui, are „de obicei două unități ritmice, una de aproximativ 12 și una de aproximativ cinci [„silabe” – n.n.]”, pauza dintre acestea fiind marcată prin kireji. Iar această pauză, în viziunea sa, dintre cele două „unități ritmice” ar conduce, în final, la ritmul „japonez normal” din haiku, adică 5-7-5. În final, conchide că aceasta rezultă din faptul că „forma de haiku tradițional își are originea în strofa incompletă de deschidere a unui poem mai lung”, de aceea, scrie el, „forma haiku este, așadar, ritmic incompletă”.

Vom mai reveni în rubrica aceasta sau, pentru cititorii „în domeniu”, cel mai probabil în rubrici din „Kadō” sau „Carmina Balcanica”, la Iași, sau „Doina”, la Paris, cu această carte.

*

The Haiku Universe for the 21st Century, Japanese/ English Japanese haiku 2008, edited by Modern Haiku Association (Gendai Haiku Kyokai), prefața: Tōta Kaneko și Kiyoko Uda, Tokyo, Japonia, 2008, 216 p.

Există discuții diverse despre haiku, dar an de an pare că „lumea haiku” se diversifică și atrage alți autori. Parte din discuții sunt legate și de dezbateră perpetuă tradițional versus modern. Și în acest sens, dar și ca o privire asupra a ce înseamnă haiku în Japonia, această antologie este o lectură interesantă.

Sumarul, după prefața semnată de Tōta Kaneko și Kiyoko Uda, Partea I – *O scurtă istorie a Haiku-ului japonez modern*, Partea a doua: *Antologie a haiku-ului japonez contemporan* (1. Pionieri, 2. Promotori, 3. Challengeri ai noului secol, 4. Caleidoscop al haiku-ului japonez contemporan, și un „postscript”, semnat de Akira Matsuzawa.

Această antologie editată sub egida MHA a avut un grup de editori cunoscuți în domeniu: Kan'ichi Abe, Toshio Kimura, Hiroko Takahashi, Kayo Baba, Kyoko Ichino, Kazuko Konagai, Kaen Taniyama, Kazuichi Murai, Tagui Itō, Tōru Sudō, Shunsei Nagahara, Ikuyo Yoshimura, Akiko Oda, Akiko Takayawa, Nana Naruto, Ryū Yotsuya, David Burleigh și Richard Wilson – supervizori traducere haiku și, respectiv, proză.

Notăm doar câteva aspecte. În ce privește modul de scriere al poemelor – majoritatea sunt în limba japoneză într-o linie, dar unele dintre ele separă două, trei sau patru fraze/ versuri, redată în engleză astfel: like stakes/ the gravestones/ standing in line/ hammered in” (Shigenobu Takayanagi, 1923-1983). De altfel, chiar dacă versiunile în japoneză sunt într-un singur rând, pentru cele în engleză s-a optat pentru scrierea, în majoritatea cazurilor, în trei rânduri/ versuri. Sau un poem fără kigo: „Seara/ prospețimea chipurilor lor:/ copiii din Yoshino” (Sōha Hatano, 1923-1991).

Sunt discuții multe legate de simplitatea limbajului în haiku și de cerința lipsei metaforelor. Iată însă acest poem: „Întinsă în palma mea/ este ca lumina și ca vântul:/ camelie moartă” (Kōju Katō, n. 1935).

Atât studiile introductive, cât și poemele celor peste 150 de autori, fiecare având câte o pagină (cu haiku în japoneză și versiunile în engleză), conturează, în bună măsură, o imagine concretă, coerentă asupra evoluției acestui poem în Japonia și a unora dintre trendurile de azi (mai ales așa cum se văd ele prin prisma MHA, dar nu numai).

*

100 Selected Haiku of Katō Ikuya. Edo-style Aestheticism, translated with a study by Itō Isao, Chūseki-Sha, Tokyo, 2011, 104 p.

Este al XVI-lea volum al „Literary Society’s Library of Aichi University, din Japonia, structurat astfel – după mulțumiri, Cronologie, Introducere, I. Elaborate Commonplaceness, II. Sincerity, III. Fullness through Tabula Rasa, IV. Power of Powerlessness și, în final, Concluzii.

Katō Ikuya, fiul unui alt cunoscut autor de haiku, Katō Shinshū, s-a născut la Tokyo, în 1929. Este un nume în literatura de gen, onorat cu numeroase și prestigioase distincții, a scris haiku (începând cu primul volum, *Kyūtai kankaku*, în engleză *The Sense of a Sphere*, 1959, a publicat 13 volume de haiku), eseuri despre haiku/ literatura japoneză, și „poezie modernă”, după norme occidentale. Este considerat un inovator al haiku-ului modern. Nishiwaki (în *Nishiwaki Junzaburō Zenshū*, vol. XI, Tokyo, 1983) aprecia, în eseu „Katō Ikuya haiku”, că ar fi „un excelent poet Danrinian din vremurile moderne” (p. 442). Katō Ikuya e comparat și cu Nishiyama Sōin (1605-1682), unul dintre cei care au pus bazele școlii „Danrin”, la rândul lui inovator al genului „haikai” în acel timp. Pe un alt palier, în ideea că este modernist/modernizator, Nishiwaki îl aseamua pe Katō Ikuya cu James Joyce. În fapt, criticii sunt de acord în general cu ideea că Ikuya are în vedere continuitatea tradițiilor japoneze, deși are viziunea unui modernist. Dar, în final, el a adoptat, scrie Itō Isao, un stil care introduce modernismul în haiku-ul tradițional, adăugând diverse elemente personale din ceea ce a numit „Edo-style Aestheticism”, în propriul stil.

Ikuya, adept al unei ziceri a lui Chuang Tzu („oamenii vin goi, fără conținut, și pleacă plini, încărcăți), are o manieră personală de a scrie, pornind de la experiența sa, dar ținând cont și de la intuiția sa. În acest sens, Itō Isao vorbește și despre conceptul lui Ikuya legat de „golirea minții”, la starea de „tabula rasa”, în final, la granița cu filosofia zen.

Câteva poeme ale lui Katō Ikuya; din *Aki no kure/ Seară de toamnă*, apărut în 1980 și *Edo-sakura/ Flori de cireș la Edo*, 1988: „umbra unui chip/ într-o noapte lungă/ pe când citesc cartea”; „a trecut o zi/ fără ca o cioară să croncăne/ pe creanga uscată”; „hoinărind prin cârciumi în Asakusa/ cu un tovarăș nebăutor –/ comemorarea morții lui Hōitsu”; „sub o umbrelă/ am băut împreună –/ ploaia de primăvară”; „sake înghețat/ trăiesc singur/ zi după zi”; „doar o pereche/ cu un bărbat și o femeie –/ o lungă noapte de toamnă”;

Poeme care fac dovada că un haiku, aparent fragil, parcimonios în ce privește numărul de silabe, poate genera în sufletul, în mintea cititorului

imagini deosebite, poate trimite gândul la alte și alte repere. Doar un exemplu – poemul „a trecut o zi/ fără ca o cioară să croncăne/ pe creanga uscată” ne duce cu gândul la un celebru haiku al lui Basho.

Un volum interesant (despre care am mai vorbit și în „Cronica”, rubrica „Orientalia”, la Iași, și „Albatros”, la Constanța) și prin prisma întâlnirii cu un autor de referință în domeniu, și prin maniera de prezentare.

*

Herman van Rompuy, *Haiku*, versiunea franceză: Bernard de Coen, engleză: Hilde De Meulenaere, germană: Rainer Hesse, latină: Andries Welkenhuysen, Poezie Centrum, Gent, Belgia, 2010, 124 p.; Herman van Rompuy, *Haiku*, traducere din neerlandeză de Constantin Abăluță și Jan H. Mysjkin, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011, 64 p.

Herman van Rompuy s-a născut la Etterbeek, în 1947, a studiat filozofie și științe economice. După ce a ocupat o serie de înalte demnități (vice-prim ministru, ministru al bugetului președinte al Camerei Reprezentanților, Prim ministru) în decembrie 2009 a fost ales președinte al Consiliului European. A publicat o serie de cărți, între care și aceasta de haiku care, în varianta apărută la Gent, în 2010, este în ediție neerlandeză, franceză, engleză, germană și latină.

În 2011, la editura clujeană Limes, condusă de Mircea Petean (care scrie și el haiku), a apărut această carte, în traducere după versiunea neerlandeză (limba vorbită în Flandra). În cuvîntul său înainte, Herman Van Rompuy scrie: „haiku-ul este o formă poetică dar și un mod de a trăi care ne ameliorează ființa umană”; „concizia unui haiku îmi dă prilejul să revin la esența cuvîntului exprimând mult în atât de puțin spațiu și într-un limbaj nesofisticat. Există de asemenea și acea atenție stimulatorie în fața naturii.”

Poemele (în neerlandeză și română) sunt grupate în patru cicluri – *Anotimpuri*, *Momente*, *Aici și altunde*, *Pe drum* – abordând, astfel, temele cele mai des întâlnite în acest tip de poem.

Semnalând doar modul de utilizare al semnelor de punctuație și maniera în care este folosit/ sau nu kigo, iată câteva poeme: „Monahi se roagă/ între pereți nuanța/ nisipului pustiei.”; „Gotic recules/ castelul se zgâiește/ la larma noastră.” Și, dată fiind interesanta inițiativă de a avea și o versiune în latină, iată cum ar suna un poem în română „Un pom înflorit/ pe câmp promoroacă./ Primăvară congelată” (versiunea Constantin Abăluță și Jan H. Mysjkin) și latină (versiunea lui Andries Welkenhuysen): „Arbor florosa/ in pruinoso prato./ Ver congelatur”.

*

Oprica Pădeanu, *Cântecul mierlei/ Blackbird's song*, haiku, versiunea engleză: Vasile Moldovan, Editura Verus, București, 2011, 102 p.

O carte de haiku despre care putem spune, ca și în cazul altora ale aceleiași autoare (care a obținut o serie de distincții naționale/ internaționale

la concursuri de gen; apare la „Ginyu Gallery”, nr. 54, aprilie 2012, cu un poem comentat), semnalate anterior, anume *Jocul libelulei*, că poemele nu sunt grupate în secțiuni intitulate cu numele explicit al anotimpurilor (*Clinchet de muguri, Umbrele verii, Licurici și greieri, Pânza de păianjen*), dar reflectă tematica acestora. Din nou, cităm, spre exemplificare/ înțelegerea modului cum scrie Oprica Pădeanu (cum folosește silabele, cezura ș.a.), câteva poeme: „Casa natală –/ cuibul de la fereastră/ astupat de ploaie”; „Drumul pustiu.../ nucul din poartă/ își scutură rodul”; „Crengile goale –/ lutierul adună/ sunetele ploii”.

*

Vasile Luțai, *taina haijin*, versiunea engleză de Adriana Elena Pop, prefață de Gavril Ciuban, postfață Emil Nicolae, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2008, 70 p.; *Hana*, poeme în stil japonez, grafica de Mihai Olos, prefață de Mircea Petean, Limes, 2011, 108 p.

Sinceritatea, autenticitatea trăirilor în cele mai multe dintre texte este adevăratul câștig al acestor două volume semnate de Vasile Luțai (om care ține și la prietenie, prieteni) în care, dincolo de căutări, de schițe/ eboșe ale unor impresii, de pașii care rămân către universul haiku, sunt cu siguranță poeme care merită menționate.

Câteva poeme din cele două volume; din *taina haijin*: „doar scaietele/ a rămas în grădină –/ stăpân e vântul”; „vântul toamnei crud/ duce frunze prin noapte –/ toți tac în casă”. *Hana*: „Casă bătrână –/ balalaica atârână/ în cui fără corzi”; „Poarta grădinii –/ ace de gheață-n ferești/ tac și carii-n lemn”. Îl așteptăm din nou pe Vasile Luțai în lumea haiku.

*

Luciana Vladimir, *Ehei... și timpul curge/ Hé, hé... Le temps s'écoule/ Hey... the time is flowing*, haiku și e-haiga, cuvânt înainte de Ion Popescu-Brădiceni, versiunile franceză, engleză: Lidia Ionescu și Luciana Vladimir, Editura Măiastra, Tg. Jiu, 2012, 136 p.

Despre Luciana Vladimir am mai amintit la această rubrică, semnalând *Noi metamorfoze tăcute*, un volum, scria autoarea, de haiku și e-haiga, apărut în 2011. Un alt doilea volum de același tip semnează și de această dată, așa că nu vom relua discuția despre terminologie și felul în care scrie Luciana Vladimir. Notăm doar că autoarea definea e-haiga drept „haiga desenate direct la calculator”, și că Vasile Moldovan notează că haiku-urile autoarei „s-au limpezit” și că, prin cele mai bune din acest volum „se ridică la altitudinea haiku-ului autentic”. Dăm două exemple din această carte, în care poemele sunt grupate în 9 x 9 capitole: „Parfum de crăițe/ și stampe bizantine/ mă simt acasă”; „Valuri lovind stânca/ inelele de spumă/ totdeauna goale”.

POEZIE FRANCOFONĂ POEZIE FRANCEZĂ

TRADUTTORE – TRADITORE SAU ÎNTRECEREA CU ORIGINALUL DE PE COORDONATELE LIMBII ROMÂNE

Se spune că există o *etică* a traducătorului cu datoriile și virtuțile ei. „Traducătorii nu au cerut și nu cer vreun certificat de legitimitate” spune H. Jaquier. Atâta vreme cât ei se apleacă asupra textelor poetice cu răbdarea și migala șlefuitorului de diamante, cu pasiune și competență, nici nu au nevoie de un asemenea certificat.

„De la Cicero sau Sf. Hieronim, până la Benedetto Croce, trecând prin Bude, du Bellay, Montaigne, Montesquieu, Rivarol și alții – mulți au fost aceia care le-au refuzat acest certificat, dar tot fără efect”¹.

Traducătorul trebuie să abordeze munca sa asupra textelor cu probitate, fără a escamota greutățile și a-și ascunde eșecurile; cu modestie, împăcându-se cu gândul că traducerea literară este o muncă de aproximație, iar versiunea sa – mai mult o cale de apropiere către operă oferită cititorului; cu mândrie, convins fiind că va putea contribui prin munca sa migăloasă la desfătarea sufletească a altor semeni, de pe alte meridiane poate, deci la apropierea morală a mai multor popoare. Având încredere în puterile lui și în resursele inepuizabile ale celor două limbi, pe care le mănuieste, „traducătorul un trebuie să se lase tulburat de verdictele pronunțate de unii lingviști, nici de „sirenele absurdului” cu armonioasele lor tânguirii despre angoasa inefabilului ori despre eșecul final inevitabil al limbilor”². Prin creația sa (de gradul al doilea) acesta va da o șansă în plus literaturii naționale – vitregită, în cazul nostru, de faptul că limba română un este o limbă de circulație universală – să se afirme în lume, să intre în circuitul internațional de valori.

Între pozițiile extreme, ireductibile, care se înfruntă de două mii de ani încoace: „Nimic nu este traductibil” – fiecare limbă reprezentând o viziune a lumii care nu poate fi comunicată în afara acestei viziuni – sau, dimpotrivă: „Totul este traductibil” – datorită universalității spiritului uman, practica traducerilor s-a străduit și continuă să-și perfecționeze, să-și afineze uneltele, să răspundă și să corespundă imperioasei nevoi a oamenilor de a se cunoaște între ei – peste meridianele spațiului și ale timpului – fără iluzia perfecțiunii dar și fără paralizanta teamă a zădărniciiei.

Atunci când este vorba de traducerea literară în genere și de cea de poezie în mod special, operația se complică, până la a deveni deseori inoperantă. Cuvintele un izbutesc, decât în parte, să spună ori măcar să sugereze „același lucru” într-un alt cod lingvistic. Călcăm pe tărâmul fugarnic al aproximației și deci al arbitrariului.

¹ H. Jaquier, *Babel, mit viu (Aporiile traducerii poeziei)*, în „Secolul 20” 1965, nr. 1, p.160.

² *Ibidem*, p. 161.

Dar, „limba română – cu resursele sale aproape nemărginite, cu flexibilitatea ei sintactică, cu caracterul primitiv al lexicului ei, îmbie la îndrăzneli.”¹ Cunoașterea desăvârșită a celor două limbi, familiarizarea cu autorul pe care-l tălmăcești, afinitățile native sau electiv, sensibilitățile apropiate, toate acestea sunt corective, dar problema traductibilității rămâne una dintre cele mai patetice aventuri ale spiritului uman.

SCHIȚE AUTUMNALE ÎN CARUSELUL ANOTIMPURILOR

Antoine-Vincent ARNAUD
(1766-1834)

LA FEUILLE/ FRUNZA

De la tige détachée,
Pauvre feuille desséchée,
Où vas-tu ? – Je n'en sais rien,
L'orage a brisé le chêne
Qui seul était mon soutien.
De son inconstante haleine
Le zéphyr ou l'aiglon
Depuis ce jour me promène
De la forêt à la plaine,
De la montagne au vallon.
Je vais où le vent me mène
Sans me plaindre ou m'effrayer,
Je vais où va toute chose,
Où va la feuille de rose
Et la feuille de laurier....

* * *

De tulpină dezlegată,
O, biată frunză uscată,
Und'te duci? – N-am nici un gând
De când viforul mi-a frânt

¹ Henri Jacquier, *op. cit.*, p.160.

Pomul ce mă susținea.
Cu suflarea sa ciudată,
Vântul de la nord mă poartă
Din pădure – la câmpie,
De la munte – în vâlcea,
Unde vântul mă îmbie.
Nu mă plâng și nu mă tulbur,
Merg unde mă poartă soarta,
Unde-i frunza rozei, moarta
Dar și frunza cea de laur....

Versiunea în limba română : **Constanța Niță**

Alphonse de LAMARTINE
(1790-1869)

L’AUTOMNE/ TOAMNA (fragmente)

– Salut, rest de verdeață, coroană a pădurii,
Îngălbenite frunze pe pajiști risipite...
– Adio, zile calde ! Curând, doliul naturii
Îmi va-nsoți durerea, făcând pe plac privirii.

Cu pasul în visare, urmez cărarea –ntinsă
Măcar ultima oară aș vrea să mai contemplan
Cum soarele pălește și cum lumina-i stinsă
Abia de mai pătrunde în al pădurii templu.

Căci în aceste zile, când ea, natura moare
Privirile –i voalate par mai seducătoare...
E ultimul surâs ca semn de prietenie
Al buzelor... iar moartea-l va șterge pe vecie.

.....
Pământ,soare, vâlcele – o, blânda mea natură!
În lacrimi mă despart, pe margini de mormânt,
De-un aer parfumat, de o lumină pură...
Doar pentr-un muribund e Soarele preasfânt !

(vol. *Meditations poetiques*, 1820)
Versiunea în limba română : **Constanța Niță**

Iulia HAȘDEU
(1869-1888)
(poetă română de expresie franceză)

PRINTEMPS ET AUTOMNE/ PRIMĂVARĂ ȘI TOAMNĂ

La fel ca Primăvara, blânda Toamnă,
Are un farmec straniu, auriu,
Le-ncoronează Ea, Natura-Doamnă,
Pe una-n verde fraged, pe alta-n ruginiu.

Prima ne-ncânt-auzul cu voci tulburătoare,
Cu vesele concerte din cuiburi și cu sonuri,
Calmă și tristă, Toamna, cu blânda-i desfățare,
Ne liniștește simțul cu spălăcite tonuri.

Mai vie, Primăvara ne invită
La veselia revărsată din preaplin,
Sub ceruri triste, Toamna mohorâtă
Ne-nvită, pare-se, să ne- odihnim.

Inspiră, fiecare, o altă nostalgie,
Căci au parfumuri grele, de-ți pierzi capul...
Primăvăraticele sunt ca o orgie,
Parfumurile Toamnei te pătrund cu totul.

Exuberantă, Primăvara ne îndeamnă
Spre expansiune, nu spre moderație.
Mai înțeleaptă, ea, bătrâna Toamnă
Ne-apare adâncită-n meditație.

De fiecare omul, pe rând, e încântat
Simțindu-le chiar forța de care-i fascinat.
Căci dacă primăvara se vrea îndrăgostit,
De-ndat' ce vine Toamna se vrea a fi iubit.

Versiunea în limba română : **Constanța Niță**

Guillaume APOLLINAIRE
(1880- 1918)

LES COLCHIQUES/ BRÂNDUȘE DE TOAMNĂ

Pe cât de frumoasă pe-atât de veninoasă-i
Câmpia toamna
Când vacile se văd păscând
Și lent se-nveninează
Brândușa -i ca un cearcăn liliachie
Iar ochii-ți sunt ca floarea ce-nflorește
Violeți ca un cearcăn și ca toamna
Iar viața-mi pentru ochii-ți încet se otrăvește

Copii de școală vin cu zarvă mare
Imbrăcați în vestoane cântând din muzicuță
Culeg brândușele ce sunt ca niște mame
Fiicele fiicelor lor de culoarea pleoapelor tale
Ce se zbat ca florile sub vântul netot

Păstorul turmei cântă-n surdină
Pe când încete și mugind agale
Vacile lasă-n urmă câmpia urât înflorită de toamnă

SIGNE/ SEMN

Sub Semnul Toamnei sunt ca un subjugat
Doar roadele-mi sunt pe plac detest florile
Regret toate săruturile ce le-am dat
Precum un nuc bătut i-ar spune vântului durerile

O Toamna mea eternă Toamnă mintală
Mâinile fostelor iubite ți-acoperă solul
Urmat sunt de-o soție e umbra mea fatală
Porumbii-n astă seară și-au luat zborul

(vol. *Alcools/ Alcooluri*, 1913)
Versiunea în limba română : **Constanța Niță**

Charles BAUDELAIRE
(1821-1867)

PARFUM EXOTIQUE/ PARFUM EXOTIC

Într-o seară de toamnă, cu ochii-nchiși, pe când
Mă-mbăt de cald parfumul din sânul tău iubit,
Văd țărături fericite, prin vis, semi-adormit,
Sub razele-orbitoare-ale soarelui placid.

Natura e stăpână în insula-adormită,
Pomi unicat, fructe-n ciorchini gustoși,
Bărbații-s slabi la trup dar viguroși,
Franchetea din privirea femeilor m-irită.

Mânat de-al tău parfum spre alte maluri,
Văd sute de catarge și pânze adunate
În portul obosit de-atâtea valuri.

Verzi tamarini mă-mbată cu parfumuri
Ce-mi umflă nara și-n văzduh adie
Topindu-mi-se-n suflet cu-a vâslei melodie.

(vol. *Spleen et Idéal*)

BRUMES ET PLUIES/ BRUME ȘI PLOI

O, toamne, ierni ori primăveri muiate-n doliu,
Sezoane plictisite ! Cât vă ador, vă laud și vă cânt!
Că-mi înveliți și inima și mintea c-un lițoliu
Strălucitor și vaporos, ca un incert mormânt.
Pe câmpul unde vântul cel rece dă năvală
Făcând să răgușească moriștile ce-l sorb,
Sufletu-mi cald, mai larg ca-n primăvară,
Curând își va deschide aripile de corb.

Pe inima-ndoliată pe care de mult timp
Se-aștern tot brume din regescul anotimp,
Nimic n-o mulțumește mai mult, poate,

Ca veșnica paloare din fiecare noapte,
– De n-ar fi ca în seara profundă, fără nor,

Să-și culce-n doi durerea pe-un pat întâmplător.

(Vol. *Tableaux parisiens/ Tablouri pariziene*)
Versiunea în limba română **Constanța Niță**

H A I K U F R A N C O F O N

Patrick DRUART

pal-diafană
pe cerul zilei de azi
văd luna de ieri

Danièle DUTEL

ploi nesfârșite
bunica tricotează
un șal mult prea lung

Christophe ROHU

apă picurând
robinetul și ceasul
sincronizate

André CAYREL

rafală de vânt
fântâna nu-și mai cântă
aria veche

Philippe QUINTA

capelă în pisc
o rugăciune scrisă
iepurelui său

de-azi dimineață
copilul vecinului
e deja bărbat

beția-i în toi –
stelele-mi par mai puțin
departe ca ieri

Frédérique de RANCOURT

brăzdează câmpul
semănând pescăruși
tractorul harnic

ploaie de prier
orice frunză-n grădină
își cântă nota

Pierre SAUSSUS

întâi se așează
pe un nor avionul
pe pistă apoi

Soizic MICHELOT

în borcanul meu
plin de dulceață în zori
surâsul mamei

un fluture stând
spre a-i masca știrbitura
pe buza de vas

Olivier WALTER

după marea
pe nisip o fetiță
joacă șotronul

Klaus-Dieter WIRTH

după birou dând
dublu click pe butonul
ascensorului

Patrick CALSOU

obloane-nchise
zăpada am ghicit-o
după umbra ta

port în buzunar
o micuță galată
de astă vară

Albert PONCIN

cei doi cardinali
împart frățeste un măr
în sacristie

Alain LEGOIN

azi marea are
culoarea ochilor tăi
de astă vară

Henri CHEVIGNARD

cu primăvara
scara-n grădină are
și ea noi culori

Pascale CHARMEL

soarele ardent
pietricica în pantof
fac să mă simt viu

Janick BELLEAU

cireșii culeși
în livada regală
ridic o piatră

Monique COUDERT

jais de șirag
în sipetul întredeschis
ochii tăi, mamă!

Lydia PADELLEC

un țânc pe plajă
învață să numere
cu galetele

Sebastien RAUX

cu pântecu-i plat
o broboană de smarald
indică drumul

Traduceri de **Ion Roșioru**

POEZIE ANGLOFONĂ

Michael WATERS

Rochia de mireasă

De Halloween, când am îmbrăcat rochia ta de mireasă,
copiii s-au speriat și-au refuzat zile întregi să imi vorbească.
Imi epilasem gabele, îmi înfoiasem bucele
și apoi—rujat, fardat, profund emoționat—
am strălucit ca o starletă pe platoul de dans.
Nu mă mai simțisem nicicând atât de senzual—
școlăriță catolică și curvă de cartier.
În pat, boiți, terminați, fantazăm:
încleștati unul în altul, ne-am contopit ca niște gemeni desperecheați.
Tu îmi erai mire timid. Iubito, eu îți eram mireasă.

Irachieni morți

Pe balcon, doi irachieni mănâncă un irachian mort ,
Tăvălit prin ploaie de vreo trei zile. Și încă un irachian—tot mort--
Care s-a descompus încetul cu încetul, pînă au rămas doar pene.
O ciumă a contaminat orașul—irachieni morți
Murdăresc acoperișurile, și irachieni bolnavi se prind
De tălpile noastre, ca niște jupe rupte, sau rămîn pe drum,
Striviți de camioane. Aceștia din urmă-s mîncăți
Ca la dozator; în curînd, alți irachieni morți
Aglomerează curțile școlilor și parcurile. Copiii le trag cu șutul
De parcă ar fi mingi de fotbal; explozii de pene, irachieni morți
Rostogolindu-se prin aer, unde aproape nici un irachian nu mai rămîne
viu.
În primele zile, nici nu mi-am dat seama: irachieni morți
Sus și jos. Oriunde te uiți, irachieni morți.
Și apoi, ca un poem, cristalizîndu-se, subit: *O, irachienii, morți.*

Măsline Negre

În zilele cînd fosta mea soție
o învăța engleza pe-o soră medicală mustăcioasă ce spera să lucreze

la cabinetul unchiului ei din Queens,
 eu îmi beam ginul pe balcon, ascultînd
 cum citește cu voce tare din manualul de engleză,
 și pe elevă imitînd-o, încet: “Unde doare?”
 Apoi nevastă-mea relua aceleași cuvinte
 ca fata să poată repeta după ea fiecare silabă,
 pînă cînd mă scotea din minți și-o tăiam spre Ambelakipi
 încercînd să descifrez, din taxiul iute,
 titlurile inscripționate pe copertine—“Viața mea de cîine,” “Tren fugar,”
 “Taurul înfuriat”—
 apoi hoinăream pe lîngă magazine întunecoase care încă mai vindeau un
 singur produs
 —gaz, săpun, brînză, caiete—
 și intram în alimentara unde se dădeau măslinile,
 doar măslinile, în butoaie înșirate ca într-un labirint,
 de-a lungul coridoarelor mucegăite și-al zidurilor dărăpănite.
 Mă strecuram printre butoaiele scunde
 să pipăi fructele, să le mîngîi strălucirea de cerneală,
 pielița zdrelită asemeni unghiilor despicate,
 carnea grăsană, sarea aspră adunîndu-le și cîntărindu-le
 greutatea negricioasă asemeni scufiei de călugăr—așa, numai să treacă
 timpul.
 Întotdeauna alegeam o jumătate de kilogram din măslinile cele mai
 strîmbe, zbîrcite și negre,
 Măslinile răsărite dintre pietrele sacre de sub muntele Athos, și apoi
 trebuia să strig “Fuck Kissinger” de trei ori ca să primesc permisiune de la
 vînzător să le cumpăr.
 Înapoi pe străzile prăfuite ale Atenei, o luam încet spre casă cîrînd, în
 căușul palmei,
 un mic sac de *patima*, pungă de hîrtie îmbibată cu ulei. (nu știu ce e *patima*,
 ar merge nmai bine în italic, pt. A nu se confunda cu substantivul
patimă)
 Fiecare măslină dusă la gură oglindea lumina copertinelor și-a taxiurilor
 grăbite;
 fiecare măslină-mi ardea limba cu cărbunele înroșit al amărăciunii și-al
 istoriei.

Colierul de Cernobîl

Printre “țările care vor reuși să falsifice moartea”
 Baudelaire nu și-ar fi putut imagina, la 1846, Belarusul

Unde gîturile festonate cu cicatrici în formă de semilună
Rînjesc din săli de clase și curți de orfelinate.

Nici măcar un estetician precum Gerald de Nerval
Care-și ducea homarul la operă în lesă
N-ar fi putut proroci, pentru cei osîndiți, un astfel de contur—
Bijuterii post-operatorii în locul unde tiroide în formă de fluturi

Mai întîi s-au înnegrit, și-apoi au înflorit.

Mihaela MOSCALIUC

Colindă

Pentru Mihai Asofie (Ianuarie 17, 1980–Dec 25, 2007)

După ce-a spus că nu vrea să intre,
După ce-a spus că mîncă numai lucruri făcute din aripi de înger,
După ce-a spus că udă patul și nu poate dormi pe așternutul meu,
După ce-a spus că poartă doar haine făcute din aripi de inger uzate
După ce-a spus că nu e născut din mamă, tată, sau stea căzătoare,
După ce m-a colindat încă o dată și a semănat grîu pe linoleumul lucitor,
După ce a mîncat nuci și a băut zeamă de urzici și și-a uns rănile cu miere,
După ce s-a îmbăiat și s-a rugat și s-a strecurat înapoi în hainele murdare,
După ce s-a încolăcit sub pătuțul gol și și-a făcut mîinile pernă,
După ce s-a trezit și mi-a mulțumit și m-a strigat “mamă,” după “Mă rog
Dar nu am încredere,” după “Burta mi-e plină de frică dar nu sunt hoț,”
Și-a împachetat aripile și o lingură de argint și s-a întors pe străzi.

Geņțiana

Mi-ai dezmiertat copilăria cu tincturi
sîngerate din petalele moi—ai vindecat colici, ai cauterizat
răni, mi-ai înapoiat pofta de viață și rîsul.

Si totuși nu mi-aș fi amintit de tine,
dragă geņțiană, dacă în a patra zi sfîrcurile
nu ar fi cedat, o crăpătură după alta, dacă în a șasea noapte

n-aș fi zăcut acolo sîngerînd, epuizată.
Farmacistul cu păr argintiu și-a deschis pumnul

în palma mea. "Am știut că va veni cineva după ea.

E scoasă din circulație de ani de zile."
 Gențiană, ție îți datorez prima picătură de lapte,
 buzele fiului meu în sfârșit neuscate.

Asta-i pentru tine.

Gerald STERN

România România

Șed ca o cioară peste drum
 de sinagoga româna pe strada Rivington,
 murmurînd cîntece despre Moldova și Bucovina.
 Sînt o vioară ambulantă, cam dezacordată
 la notele înalte, cam nesigură?
 la cele joase, percutînd patetic
 la mașele-mi de cauciuc.
 Doar muzica ce mă salvează. Altfel
 n-aș renunța la craniu, altfel
 mi-aș smulge penele roșii din gîtu-nsîngerat.
 Doar muzica—altfel aș fi alb
 de furie, abandonat ranchiunii
 sau logicii, religiei—
 Concertul de Brahms, dealuri și văi de aur,
 stricta sonată Kreutzer, rubini peste rubini,
 un pic de Bartok, un pic din venerabilul Bach,
 —pe seama ștergarelor albe de sub pomi
 și mai puțin pe-a lui Goga și-a creștinilor lui,
 mai mult pe seama curbei de pe strada Grădinii
 și-a vieții îndulcite, și-a sfinților spanioli,
 și-a sfinților chinezi aliniați să-nceapă rugăciunea dimineții
 și mult mai mult pe seama gecilor de piele înfipite-n țepe
 și-a fumului tăcut
 și-a ieșirilor de urgență tapițate-n pluș
 și mult mai mult pentru mătasea din ferestre
 și-a mașinilor de pe străzi
 și-a nenorocitelor de stele invizibile
 —Yehudi Menuhin
 plimbîndu-se prin cucută
 Jascha Heifetz

încovoiat peste mese,
și Stern, marele Stern în persoană
tîrîndu-și inima de la un suflet ruinat la altul.

Ukrainianul

Înainte de a ieși afara, îmi șterg fața
cu oțet. În stil ucrainean. Pun
un strop sub genunchi și altul pe lobul urechii.
Aleg o tufă. Dacă are floare, presar zahăr pe creangă
pentru viermii zburători; ridic o buruiună; îndrept
o lălea în genunchi de ploaie. Ceva, înlăuntrul,
e nemuritor. Primăvară după primăvară șed
la masa de pin; acum grânele-s încărunțite,
scîndurile crăpate, gaura ce-a găzduit
o umbrelă e deformată, schimonosită, nimic
nu mai încapă-n ea. Dar sînt încîntat. Stau pe bancă—
una din cele două—îndoit la jumătate—masa
e rotundă, cel mult de-un cot, marginile
ciuruite, mîncate. Am un copac preferat
și-o pasăre preferată. Sînt înconjurat
de ape. Fac un pact: dacă pomul
mai rezistă un an, dacă înflorește iar la primăvară, și florile
ce îmbracă cerul și crengile se întorc,
mai stau o iarnă, și-o să plantez o grădină,
și-o să-i scurtez crengile, și-o să-i și greblez frunzele.
Ornul cuibărit lîngă arbustul lui Iuda, ornul cu-n roșu
mai bogat decît rozul, ornul în stare să umilească, cu al său roșu,
lălelele, și-al cărui țipăt carnal
e-ntotdeauna ostentativ, extravagant, doar el, ornul, îmi e martor.

Frunctele Morții

Frunctele morții atîrnă de crengi fragile
și-au luciul de roșii putrezite, căzute-n pămîntul rece,
mărețe încă, coapte cu moarte: o, portughez urît
ce le-a mîncat în drum spre-Azore, prins în crampe
și urlînd, ciorile ce se reped să ciugulească fructele
se răhătesc în văzduh, oh ciori năuce.

Liliac mort

Liliac mort, sub care-am pus o foaie de carton
și l-am ținut la un braț de mine, deși propriu-i braț
mă implora, întins, ca Demostene,
justificându-și viața; ce mătură
l-a doborit, sfârșindu-i pledoaria.

Traduceri din engleză **Mihaela MOSCALIUC**

POEZIE POLONEZĂ

Ryszard KORNACKI

Poet, prozator și publicist polonez, animator al culturii. A studiat filologia poloneză la UMCS, din Lublin, după care a lucrat în școli și licee din Lublin și Międzyrzec Podlaski. Din 1977 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor Polonezi, Asociația din Lublin. A debutat cu poezii în paginile revistei „Cultura și Viața” (*Kultura i Życie*), după care s-a remarcat prin poezii lirice, poezii pentru copii, aforisme, articole și eseuri în revistele social-culturale, precum și la Radio Polonia și Televiziunea Națională. Este autorul a 17 volume de poezie, co-autor la mai multe antologii și almanahuri, redactor de revistă și al unor volume de proză și poezie. De asemenea este laureat al citorva zeci de concursuri poetice și de două ori recompensat cu Premiul Literar Național Józef Czechowicz. Poeziile sale au constituit materialul pentru spectacole teatrale, în regia lui Jan Krzyżanowski pe scenele teatrelor: Teatrul de pe Targówka i Teatrul Comun din Varșovia, precum și la Teatrul „Juliusz Osterwa” din Gorzów Wielkopolski. A redactat și editat Dicționarul biografic al conlocuitorilor săi renumiți „Międzyrzec înscris în biografii” – 3 ediții – 2001, 2003, 2011 (*Międzyrzec w życiorysy wpisany*). Este membru fondator și redactor-editor al Editurii Asociației Prietenilor Naturii, din Międzyrzec Podlaski, fondator al Asociației Teatrale din Międzyrzec, precum și inițiator și co-organizator al Concursului Literar „Maria Konopnicka”, pentru elevii școlilor primare, gimnaziilor și post-gimnaziilelor. A fost desemnat în 1999 Cetățean de Onoare al orașului în care a muncit atîția ani (Międzyrzec Podlaski). Pentru activitatea sa profesională, de creație și social-culturală a fost de multe ori distins și premiat.

Pe Krzna (III)

Prietenului Roman Łaziuk în ceas de despărțire

Fecioara Podlasiană în rochie de stufăriș
de ani și ani
pășește
pe același drum de la izvoarele începutului
pînă la sfîrșitul sigur.
Îndrăgostită de oglinda cerului privește atentă
cu statura sa gingașă.
Iar aici
precum ciupercile după ploaie
cresc pescarii neterminați
acei de un singur pește
și poeții unei singure poezii.
Rătăciți în alegeri
își însușează propriile a fi sau a nu fi.
Cutele valului necoafat

arată neliniște și bubuitul inimii.
Acea ce cu o clipă în urmă
spusesem iubesc...
Devine Neoportun Neașteptat.
Alarma sună clopotele
pentru Regele Hristos.

Știi oare, bătrîne?

Lui Wieszek Gromadzki – cîntăreț al. Podlasiei
că pe brațele moarte ale Krznei se-ntîlnesc visele noastre
verzi precum luncile-nconjurătoare
încălzite de căscatul de dimineață al Soarelui
și de strigătul pescărușului peste capetele cloșarzilor.

Ți-amintești oare, bătrîne
poeziile noastre – porumbei fluturînd spre cer
odată cu stelele serilor din Biala
cînd poeții fără de casă îl trezeau
pe Kraszewski în curtea de la Romanów.
Ți-aduci aminte oare, bătrîne?
literații șovăitori – ce se țineau de poezie
în dans cu vîntul sturlubatic
veteranul tinereții noastre.

Ai întîlnit oare, bătrîne?
pe acei care-mpreună cu tine
precum maestru Vivaldi
notau pe caiete toamna.

Întoarcerile lui Kraszewski

Mai cade cîteodată ca viscolul
în Palatul de la Romanów
să-și dea întîlnire cu copilăria.
Trece-n zbor prin toate încăperile
ridică transperantele
lansează sfere de lumină și
verifică dacă toate sînt la locul lor
și în ordinea trebuitoare:
dacă pianina încă mai stă pe picioare
acordată

oare străbunica Constanța din neamul Morchowski
aceea Nowomiejska se îmbracă cu același gust
în rochia albă,
dacă „bunica tânăra”
care-l pregătea de școală
încă mai citește franțuzește
iar unchiul Wiktor Malki – ofițer de artilerie
și pasionat vânător
mai hălăduie prin pădurile vecine
iar apoi citește Scott, Byron și Shakespeare?
Oare fratele Kajetan încă?
Oare încă?
Sînt atît de multe de pomenit
înainte ca parcul Palatului
să adoarmă.

Dimineața în parcul Potocki

Iazul auriu emană ceață sinilie
lucinde-n spirale de soare,
se mai aud cumva și vechi ecouri –
este rugăciunea zilnică a contesei Sofia
pe aleea cu carpeni.

Tatăl Nostru carele ești
în tei și în frasini
în triluri de păsărele –
la concursurile
repezitelor veverițe –
roșcate precum frunzele toamnei.
Lumineze numele Tău
căci numele meu locuiește
în stejari și în molizi,
acolo printre ienuperi și ferigi.
Fie ca ramura ruptă
să trezească mînie
și lacrima durerii
să se prefacă în perlă.
Fie ca harnica furnică să ducă
printre oameni
o clipă de saturație și de speranță

Imn de familie

La a 50-a aniversare a căsătoriei cu sensibilitatea

Sîntem împreună de ani și ani...
De altfel cine-și mai aduce aminte?
Dintotdeauna a fost Pămîntul
iar pe Pămînt am fost noi;
unele-nverzesc
altele ruginesc în roșu
și a treia mulțime se face
cenușie.
Mereu prin iubire
care-amestecă culorile
și te entuziasmează.
Întotdeauna dorul
care nu adoarme.
Mereu vorba bună
care nu costă nimic.
Iubirea noastră nu-ntîrzie
niciodată
chiar și la cea mai mică
despărțire.

Despre ce are de scris poetul de la oraș?

Despre ce are de scris poetul de la oraș
care a văzut pămîntul doar în cutiile
cu pelargonii și se împrietenește doar cu
vrăbionii și se împrietenește doar cu
porumbelul sălbatic ce bate cu ciocul
pe pervazul de metal
ca un percuționist crescut în casă.

Despre ce are de scris poetul de la oraș
care roade tălpițe încălțărilor de șapte poștii
cufundîndu-se în cărările de asfalt și în
pietrele colorate de pe trotuare trecînd
pe alături de zgîrie-norii ne-implinitelor speranțe
în care mor dorurile după aerul sănătos
și rațiunea la fel.

Despre ce are de scris poetul de la oraș,

el, care n-a băut niciodată laptele cu spumă –
direct de la văcuță – n-a mâncat brînză de oi,
cartofi copti în spuză
n-a băut ouă crude și n-a aprins focuri de toamnă
precum Józek din neamul Chełmoński.

Să-ți însușești singurătatea

Cel mai bine este să te familiarizezi
cu singurătatea
să te-mprietenesti cu toată diferența de vîrstă.
de sex și de gusturi.

În doi
e întotdeauna mai vioi
să pășești pînă la capătul Pămîntului
Acolo dorurile și vinile
nu sînt prea expresive și puternice –
nici fizic, nici emoțional
În schimb,
se maturizează în noi
problemele pămîntești cotidiene
Nu se fac multe
în contra voinței noastre nesilite
iar tot ce se cheamă
banalul mîine
este bun de legalizat
în papirusuri și cărți.
Să nu vă așteptați de aceea
la o dramă romantică.

Katyń

Stăteau drepți și cu tărie
precum pinii din Katyń
dînainte a tăietorului de lemne
care nu-i privea în față...
ca un laș

Atunci Lumea a surzit și și-a acoperit ochii
cînd au căzut greii cu greu
ca stîncă morții
în inevitabilul pămînt

Găuriți de un soi
de table trăgătoare
împlinind soarta roșu-albă
cu oase și sînge
și cu vulturii pe coroană.

Așa murea Phoenixul Polonez
întărit de ura călăului.
Așa pierea Libertatea
sub seceră și ciocan
A rămas doar jarul fierbinte al Memoriei
care renaște mereu.

Ezități somnolente

Dedicată lui Lech
Frate,
trăiesc în vis nu numai din obicei și oboseală
căci acolo
totul este-ntr-un fel pe vechi
deși ceva mai altfel.
Ceasul merge și plutește
iar eu
precum într-un timp încetinit
bat cu inima
precum colacul de la Înviere.
Le-ntîlnesc pe acelea de la chioșc
și pe cele dezvățate de viață
Domnișoarele sprijinite de copaci
și lipite de aceștia, de partener și de vînt.
Bătrîneii costelivi cu rugăminte pe buze
în loc de dinți.
Și iarăși dinții... acei dinți
Zăpușeala în valuri s-apropie
de gură.
Nu-i nimic trebuie doar să dispari
în toate părțile
să evadezi din vis
în nebunatică realitate.

Europa liberă

Tu aveai o casă
tabla de șah a cîmpului și
Luna aceea din Teritorii
deasupra grajdului.
Eu o fereastră de piatră
la oraș
și un robinet care pufnea apa
ca un armăsar
în loc de ploaia purificatoare.

Tu aveai serile privighetoarea
iar eu un radio cu lămpi și un difuzor
surzit de bubuiala forțele negre
și a vrăjilor.
Bum bum bum bum:
„...transmitem știrile
bune sau rele
dar întotdeauna adevărate.”
Tu aveai, eu aveam.
Iar astăzi?
Amîndoi avem ceea ce avem

Traduceri din poloneză de **Alexandru G. ȘERBAN**

POEZIE ALGERIANĂ

Zineb LAOUEDJ

(28 iulie 1954, Marnia, Algeria)

Poetă, traducătoare, editoare, profesor universitar. Doctorat în literatură arabă contemporană, la Universitatea din Damasc (1989). Din 2006, susține seminarii consacrate scriitoarelor arabe, la IISMM-EHESS din Paris. Fondatoare a editurii *Espace-libre* în Algeria. Membră a Consiliului Național al Artelor și Literaturii din Algeria. Laureată a premiului *Noua literatură*, Salerno, Italia, 1992. Laureată a premiului *Nazek Almalaika* pentru poemul *Elegie cititorului din Bagdad*, Irak, 2012, din care redăm mai jos un fragment.

Elegie pentru Cititorul din Bagdad

O, cititor din Bagdad,
 Tu, gardian al stelei pierdute
 Tu, domnitor al trandafirului
 În deșertul¹ absurdului
 O, tu, chezaș al cuvântului ascuns
 Încoronat de absență,
 Împodobit cu nostalgie
 Ridică-te din nisip,
 Din palma singurătății
 Și arată ceva
 Din taina-ți dezvăluită
 Tu, făptură demnă
 În pragul dorinței
 Ferind cutremurările
 Profeților plecați
 Către
 Învingeri
 Ne
 Vestite încă.

O, cititor din Bagdad,
 Te văd!
 Când nimeni nu te vede!
 Pașii ți se sparg de hotarele umbrei?
 Refuzi să vezi?
 Cauți ce-ți rămâne din cea dintâi călătorie?
 Șoapta strigătului,
 Larma migrenelor,

¹ La plural în original (les déserts).

Dorința tăcerii îngropate?
Frângerea amărăciunii
Chemările porumbeilor
Sihăstria norului...
Cauți ce nu mai este?
Zbaterile aripilor și setea desculților,
Exilul mării fugind de-a ei culoare,
Sare și... forța valurilor sale?
Trageți sufletul
Și
Nu
Te mai întoarce spre ei
Nimănui nu-i va păsa
De moartea ta!

O, cititor din Bagdad,
Trădat de ai tăi
Trădat de prieteni
Trădat de vremuri!
Semenul tău întâiul te-a trădat
Și la fel
Puținii camarazi ce rămân
Siluetele prietenilor te-au trădat
O, tu, rănitul în tine...
De tine însuși
Și către tine însuși
Cei care te-au cunoscut rău te-au primit
Și doar umbra palmierului te apără
Tovarășă ți-e diseară singurătatea
Și un pic de ceață
Oh,
Fiu din sângele și haosul meu
„Acolo de amestecă revelația a ceea ce tu ești
Păstrează dară taina secretelor !”
Ascunde paharul și culorile strălucitoare
Nu
Te juca
De-acum ești mai înalt ca focul.
(...)

În românește de **Marilena Lică-Maşala**, după o traducere din arabă în franceză de **Kader RABIA**, Paris, le 8 août 2012. Lectură bilingvă: **Monica Muntean, Ilzi Sora**

DIN POEZIA CONTEMPORANĂ CAMERUNEZĂ

Wilfried MWENYE

(n. în 1977, la Yaoundé, Camerun)

Poet, cercetător în litere și științe umane, critic de artă. Corespondent al revistelor *Hiototi* și *Africultures*. Secretar general al Ronde des Poètes.

De dragoste

Sunt poet
Statut îndoielnic, se pare, în ochii fetelor
Poeții sunt, se spune, mincinoși
Sunt poet, în miezul bănuielii sunt cum să-mi dau seama
Port acest eres pe care necuviinciosul Nietzsche îl înlesni fără
să mă apered!
Sunt poet cuvântul este izvorul meu, sensul averea mea
De la înălțarea iubirii în inima mea
Șlefuiesc cristalul ca flacăra spectrului său să lumineze ecoul cuvintelor
Cuvintele vărsate către tine
Promit înflăcărea trupului tău peste elipsele hotarelor tale

Femeie, subiect îmi aduceai pentru a-mi țese poemul
Fost-ai subiectul însuși, iar zâmbetul tău mina desenului meu
Inima-mi deveni amintire a locului de unde încep
Avântul sângelui la întoarcerea penumbrei vorbitoare
O știi tu oare? Astfel încep
Broderia versului¹ nostalgic purtător de speranță

În umbra flăcărilor tu o știi
Am îndrăznit migrarea strofelor de pe hârtie către pieptul tremurător
Nădușind, îmi rezistai
Pieptu-mi se făcu sfărâmicios în vigoarea clamării versului
Nădușind, îmi rezistai
Inima mi se usca precum pâza-n adierea harmattanului²
Însetat, cu pieptu-mi prăfuit,
Îți așteptam cuvintele înmuiate în licoarea iubirii
Prezența ți se risipea precum mirajul-în zare

¹ *Versuri*, în original.

² *Harmattan*, vânt secetos ce bate în Camerun dintre Sahara.

Pe măsură ce mă sleiam să mă inspir în speranță și
Răsuna mereu mai tare glasul profetului Gibrân:
„Când dragostea îți face semn, urmeaz-o !”
Nu-ți împrejmuiam jocul, dar îmi deslușeai așteptarea
Și-mi adresai aste scânteieri amprente de îndoială:

*Unde te ascunzi? Mor!
Cu cât trec zilele
Cu atât mă îndepartez în lumea ta!
Vreau să mă dezmeticesc, nu ajung
Este oare drumul cel bun
Pistele lumii tale îmi sunt
Mister și parfum¹*

Tu îmi răsfrângi și iradiezi sufletul
Spiritul mi se sfâșie în gravurile sortii
Ca și cum ar ieși din cripta unui vis
Acolo mă scald împreună cu tine într-un văzduh portocaliu
Privirea vărsată peste zare întreabă viitorul

Totuși
Văzduhul nu-i nici sângeriu nici melancolic
El asudă seninătatea morții unde
Curățenia se identifică cu albul macabru al oaselor

Plutesc pe opiumul suflului
Pasărea iubirii mă-nalță atât de sus în cer
Încât mă sor întinderea frumuseții tale
Și mângâind visele, pierd somnul

Deslușeam lovirea vălului
În vântul realului și visului
Ți se-nălța glasul și mi se închiseră ochii
Iar inima mea în singurătate se făcu receptorul acestor cuvinte:

*Ești un înger
Voi face tot ce pot
Pentru a te face fericit
Sunt mândră de tine
Te iubesc*

¹ La plural (*énigmes, parfums*), în original.

Să uităm lumea
Să uităm pentru a recrea lumea!
Vas grăitor primește
Roșul-cărămiziu al fericirii
Ce se-amețește uneori în soare
La căderea fatală a serii¹
(...)

Fragment din *Paroles d'amour*

În românește de **Marilena Lică-Mașala**, Paris, 5 august 2012

Lectură bilingvă: **Monica Muntean, Ilzi Sora**

N.B. Mulțumim poetului **Jean-Claude Awono** pentru întâlnirea cu Wilfried Mwenye.

¹ La plural (*des soirs*), în original.

DIN POEZIA CANADIANĂ

Nora ATALLA

Poetă, romancieră, de origine armeano-greco-libaneză și franco-rusă, născută în Cairo; în prezent trăiește între Québec, Paris și Yaoundé. Poeme publicate în peste 30 de antologii din Canada și străinătate. Invitată la festivaluri internaționale de poezie, printre care cele de la Trois-Rivières (Canada), Cotonou (Benin), Curtea de Argeș (România) și Douala (Camerun). Vice-președintă a Festivalului de poezie „Sept Collines”, ediția I, Yaoundé (Camerun), decembrie 2012. Laureată a mai multor premii, printre care : Marele Premiu internațional de la Curtea de Argeș (România, 2011) ; Premiul literar al Radioului Canada (Québec, 2008). Strănepoată a orientalistului Joseph-Charles Mardrus (1868, Cairo – 1949, Paris), care a tradus *O mie și una de nopți* din arabă în franceză, și a scriitoarei Lucie Delarue-Mardrus (1874, Honfleur – 1945, *Château-Gontier*), ducesă de Normandia.

Cădere

Coridoare înguste ¹ adânci galerii
pe versantul falezei²
avalanșe înghețată absolutul³

lentă căderea
abruptă liniștirea

cresc atolii ruși de-a lor mamă
se înmulțesc taluzuri de asceză
de-o parte și alta a drumului de promoroacă
gropi adânci la capătul drumului smolit neguros
torent poartă opreliști

brutală căderea
nesfârșită scufundarea

coridoare se restrâng
încetișor împietrind
întemnițează seve
în adâncul răunchilor între sâni
spaima fluieră spaima suflă
violență feroce adâncuri concave

¹ Pauza între cuvinte în interiorul versului face parte din scriitura autoarei.

^{2,2} La plural, în original.

șocantă căderea
deplină amețeala

Aripi-n salt⁴

aripi de păsări
plutitoare-n cuve smarald
ciripit le moare în hățiș

apăsări însoțindu-le sclipirea
dâre paralele-n oglinzi
ploaie de gunoaie
între fulgi auriți

strălucirea li se desface încetișor
într-un vârtej de clipite
salt năvalnic
pe țărături fără timp

se-neacă universalul
în nădușeală fadă
de gânduri încâlcite

păsări sfârșesc pe stânci de nepăsare

În românește de **Marilena Lică-Mașala**, Paris, 9 august 2012
Lectură bilingvă : **Monica Muntean, Ilzi Sora**

⁴ Corps-voltiges, în original.

DIN LIRICA MILITANTĂ EGIPTEANĂ

Amal DONQOL

(n. 1940, Qana, Egipt – d. 1983, Cairo)

Poet militant egiptean. Primele poeme i-au fost publicate în 1957, înainte de a se stabili la Cairo. În 1962 primește premiul pentru poezie al Înalțului Consiliu al Literelor și Artelor; îi apare primul volum de poeme, *Pleurer dans les bras de Cassandre*, la Beirut; poezia sa, manifest politic și de atitudine, este declamată în spații publice. În urma publicării poemului *Le Gâteau de pierre*, inspirat de protestele studenților din 1972, în revista *Sanabil*¹, va fi cenzurat. În 1976, poemul *l'Assassinat de Caïn*, având ca temă primele acorduri egiptene-israeliene, s-a bucurat de mult succes în lumea arabă. În 1982 este internat din cauza unui cancer galopant. În camera sa de la spital vin neîncetat să-l vadă ziariști, cinești, militanți, admiratori. Acolo va termina de scris, înainte de a fi răpus de maladie, în mai 1983, *l'Homme du sud*.

Ultimele cuvinte ale lui Spartacus

Strofa întâi:

Slavă diavolului... idol al vânturilor
Ce-a zis „nu” în fața celor ce-au zis „da”
Ce l-a învățat pe om să deșire neantul
Care a zis „nu”... și n-a murit
Și-a rămas pe vecie suflet chinuit!

Strofa a doua:

Sunt atârnat în ștreangul dimineții
Iar fruntea mea – de mort – e plecată
Căci n-am plecat-o... de vie
Ah, frați ai mei ce traversați arena prosternați
Biruiți la căderea serii
Pe drumul lui Alexandru cel Mare
Nu vă fie rușine... ridicați-vă ochii spre mine
Căci sunteți atârnați alături de mine... pe spânzurătorile Cezarului.
Uitați-vă la mine
Căci poate... dacă ochii voștri vor întâlni moartea în ai mei:
Neantul va zâmbi în mine...
căci v-ați ridicat capetele măcar... o dată!
Sisif nu mai poartă pe umerii săi piatra

¹ Revistă fondată de poetul Muhammad Afifi Matar, în anii '60 (vezi notița biografică a poetului Afifi Matar, în paginile următoare).

O duc cei ce se nasc în caverna sclavilor.
 Marea... ca și pustiul... nu potolesc setea
 Căci cel ce spune „nu” nu se-adapă decât cu lacrimi!
 Ridicați-vă ochii la răzvrătitul spânzurat
 Căci veți sfârși ca și el... mâine.
 Și îmbrățișați-vă nevestele... aici... în încercarea căii
 Întrucât aici veți sfârși chiar... mâine.

Căci prosternația e amară
 Iar păianjenul pe umerii oamenilor țese ruina

Sărutați-vă dară nevestele... eu mi-am lăsat femeia fără să-mi iau
 rămas bun
 Și dacă-mi vedeți pruncul
 Ce i l-am lăsat la piept fără ocrotire
 Învățați-l dară să se prosterneze
 Dumnezeu. N-a iertat păcatul diavolului de a-i zice „nu”
 Cei ce se supun sunt buni...
 Ei sunt cei ce moștenesc pământul la sfârșitul timpului
 Căci nu vor fi spânzurați
 Învățați-l să se prosterneze
 Nu-i nicio porțiță de scăpare.
 Nu visați la o lume fericită.
 Căci în spatele fiecărui Cezar ce moare: un nou Cezar
 Și-n spatele fiecărei revolte ce moare: cazne de prisos...
 Și zadarnică lacrimă

Strofa a treia:

O, mărite Cezar: am păcătuț... recunosc
 Lasă-mă – în spânzurătoare – să-ți sărut mâna
 Iată-mă sărutând sfoara ce-mi prinde gâtul
 Căci ea ți-e mâna,
 și ea ți-e gloria ce ne obligă să te cinstim
 Lasă-mă să mă căiesc pentru infracțiunea mea
 Îți dăruiesc – după moartea mea – țeasta
 Din care să-ți șlefuiеști cupă pentru băutură.
 Căci am făcut ce-am vrut
 Și dacă într-o zi te vor întreba despre sângele meu martir
 Despre existența pe care mi-ai dat-o apoi mi-ai luat-o
 Atunci spune-le: a murit... fără ranchiună
 Iar astă cupă – din oasele țestei lui –
 Este dovada iertării sale.

Ah, ucigaș al meu : te-am iertat.
În clipa în care te-ai lepădat de mine:
M-am lepădat de tine
Dar te sfătuiesc dacă vrei să iei întreaga lume
Căreia îi grațiezi copacii
Nu le tăia rădăcinile pentru a înălța spânzurători
Nu le tăia rădăcinile
Căci va veni poate primăvara
„Și anul e an de foamete”
Atunci nu vei simți printre ramuri mirosul poamelor
Și poate peste țara noastră va veni o vară rea
Și tu vei străbate deșertul – în căutarea umbrei
Nevăzând decât pustiu și nisip, pustiu și nisip
Și setea arzătoare în coaste
O, senior al urmelor albe în întuneric...
O, Cezar de chiciură

Strofa a patra:

Fraților ce străbateți arena prosternată
Îngenunchiați la căderea serii
Nu visați o lume fericită...
Căci în spatele fiecărui Cezar ce moare: un nou Cezar.
Și dacă-l vedeți pe drum pe Hannibal

Spuneți-i că l-am așteptat mult timp
la porțile Romei înarmate
Iar senatorii Romei l-au așteptat – sub Arcul de triumf –
Pe învingătorul eroilor
Iar femeile Romei de-o frumusețe țipătoare
Au așteptat sosirea soldaților...
Cu păr vâlvoi
Dar războinicii luptători ai lui Hannibal n-au venit
Spuneți-i că l-am așteptat... așteptat...
Dar n-a venit!
Și că l-am așteptat
până ce-am sfârșit în sfoara morții

Și-n zare: Cartagina arde
Cartagina era conștiința soarelui:
A învățat sensul îngenunchierii
Iar păianjenul pe umerii oamenilor
Cuvintele sufocă

Ah, fraților: Cartagina fecioară arde
 Sărutați-vă dară femeile,
 Eu mi-am părăsit femeia fără să-mi iau rămas bun
 Și dacă-mi vedeți pruncul
 ce i l-am lăsat la piept fără ocrotire
 Învățați-l dară prosternarea
 Învățați-l prosternarea
 Învățați-l...

Din volumul : *Spartacus crucifîé (Spartacus răstignit)*

În românește de **Marilena Lică-Maşala**, după o traducere din arabă în franceză de **Omar Saghî**, Paris, 6 august 2012. Lectură bilingvă: **Monica Muntean, Ilzi Sora**

Ahmed Abd el-Mu'ti HÉGAZI

(n. în 1935, la Tala, Egipt)

Poet militant, eseist, universitar egiptean. S-a născut în Delta Nilului, într-o familie aparținând clasei de mijloc, clasă ce a dat Egiptului mulți intelectuali și conducători. În 1954 a fost arestat pentru câteva zile, fiind acuzat de plănuierea unei demonstrații. Anul următor va părăsi Delta pentru a se muta în Cairo; aici se va apropia de mediul jurnalistic. Poemele sale, militante, încep să fie publicate în reviste. În 1958 îi este publicat primul volum, *Une Ville sans cœur*, la Beirut, fiind interzis în Egipt. După o scurtă ședere în Siria, provincie a Republicii Arabe Unite la vremea aceea, revine în Cairo. În 1974 se mută în Paris, unde a fost invitat să țină un curs universitar.

Închisoarea

Acolo am petrecut o noapte
 Și toată generația noastră martiră
 Acolo și-a trăit nopțile
 Căci închisoarea e o poartă
 Nu-i altă cale!

Închisoarea nu-i mereu din zid, și porți de fier
 Poate fi un imens neclar
 Ca noaptea... ca deșertul nesfârșit...
 Pribegim în singurătățile ei
 Până la vindecare
 Închisoarea poate fi o pleoapă cu gene gri plecate
 Ne răsucim sub pielea ei
 Unde în tăcere visul vieții e rumegat, ținut ascuns
 Piciorul e-nchisoare, când poate doar să se așeze

Țintuit de locul său... și inima țișată de focurile ei
Într-o lume ce dăruie doar dorință, nimic altceva

Dacă trăim fără iubire, fără a fi dragi cuiva,
Ferecăm ușile caselor în spatele nostru
Căci o lume în care nu suntem cu ai noștri, nu-i lumea noastră
Iar chipul lipsit de bucurie

Pare turtit... fără obraji
Semnificațiilor pierdute
Unde nu mai există
Nicio ușă pentru a ne călăuzi spre căldura-i îndepărtată

Încotro s-o ia
Dragostea mea singulară
Încotro s-o ia
Când noaptea își încuie hotarele

În românește de **Marilena Lică-Maşala**, după o versiune din arabă în franceză de
Omar Saghi, Paris, 6 august 2012. Lectură bilingvă: **Monica Muntean, Ilzi Sora**

Mohammed 'Afifi MATAR

(n. în 1938, în Delta Nilului)

Poet militant și filozof contemporan egiptean. Prezență discretă în public, s-a dedicat învățăântului și literaturii. În anii '60 a fondat revista *Sanabil* care a fost interzisă, iar Afifi Matar arestat și torturat. Cenzurat în țara lui, poemele i-au fost publicate mult timp în străinătate. Pentru opera sa a primit mai multe premii: premiul Poeziei egiptene, premiul Fundației internaționale de poezie din Rotterdam, premiul Universității din Arkansas, premiul *Cavafy*.

Martorul și procesul

Corifeu al bărbaților și femeilor:
În vremuri fără șfială de goliciune la vedere
și onoarea înăbușită
Răceala culcușului ne răstignește
Blândețea spumei din nectar ne ucide
Salutul prietenului ne omoară
Grădini așezate-n drum ne bat cu pietre
Doica la sânu-i mercenar ne ucide
Ni se încurcă acuzațiile
ca să se piardă între noi

cadavru și proces
 Și ucigașul ce-și întoarce haina
 de ce-a lepădat e ucis
 Și tu... oh, tu care
 cu dragostea ta arzi criminal și mort
 Prezintă-ne faptele mărturiei
 Înainte de a-ți pierde limba
 sau de a-ți pune lințoliul

Martorul:
 Acuz curățenia și spurcăciunea
 Și fluviul ce se revarsă în fiecare vară
 De sterpăciune și de părgănire
 Acuz boabele purtate de spice
 Pentru că ne copleșesc cu foame.
 Acuz întunericul și luminile
 Și presa tâmpă și vândută
 Și cărțile născute
 în culcușul prostituției.
 Fără ca soarele să se ridice peste acoperișuri
 Iar pământul e încă în picioare.

Acuz judecatorii și sala când e plină de martorii
 Acuz steagurile fluturânde
 Înainte de a nu mă arunca în gura vulcanului
 Acuz omul
 Căci strivit e plin de osânză și nimicuri
 Și râsul laș
 Plin – de cărți panegirice și de ghicit –
 de teamă și de trădare

Înainte de-a muri
 Acuz tăcerea

Acuz
 Acuz tăcerea

Acuz

În românește de **Marilena Lică-Mașala**, după o traducere din arabă în franceză de **Omar Saghî**. Paris, 6 august 2012. Lectură bilingvă: **Monica Muntean, Ilzi Sora**

N.B. Poemele și biografiile acestor trei poeți ne-au fost puse la dispoziție de poetul Osama Khalil, director al Spațiului cultural *Le Scribe Harmattan* din Paris, căruia îi mulțumim.

DIN LIRICA TUNISIANĂ

Béatrice ROSSI-BOUCHRARA

(1949)

Născută într-un trib nomad, Béatrice Rossi-Bouchrara și-a început educația și studiile în caravană. Scrierile ei redau mișcarea, efemeritatea drumurilor ce legau diferitele locuri. Profesoară, a predat la universitatea din Tunis un curs de literatură și civilizație americană, iar în prezent predă la universitatea Paris-Dauphine, un curs transdisciplinar și transcultural, în engleză. A publicat studii literare, în special despre William Faulkner. Recent, editorul Jaques André i-a publicat un volum de poeme, *Numances* (2010), din care redăm mai jos câteva fragmente.

Și desagii lor cu sare
rânduți pe tăceri
înfloresc deșertul
cu tulburi sclipiri

Își iscălesc fiecă formă
cu-o dâră năucă
și pun la loc ferit
decoruri de piatră
Își ocupă în public
locul hărăzit
în ținuturi de tăcere
și-aieva se-nfiripă totul

Zboară blând
și-aruncă-n seară
ațipite-o clipă
firave icoane
ce se aștern
diafane, la extreme

Mângâie ziduri
de nisip foarte fin
și scriu cu semne mov
nume înnodate-n cerc
dune povestesc rădăcinile rătăcirii

Pășind prin deșert
cosesc rădăcini

amăgesc
și leagănă
și-nalță pedestal
din plutele lor ușoare
ancorate
agale
în culorile nisipului

aleargă-n sus
pe-un fir alburii
nehotărât în clipa
în care umbrelt clar
va străbate noaptea

sub albastrul desăvârșit
se hazardează nomazii
numeroși, temerari
câte vieți tăcute
se-așează-n vecii vecilor
și caută-n mâinile noastre
icoane de noapte

fără desime astă noapte
în care nomazii trec
nenumărate
pietre tocite de liniște

Din volumul : *Numances*, 2010.
În românește de **Marilena Lică-Maşala**, Paris, 8 august 2012
Lectură bilingvă: **Monica Muntean, Ilzi Sora**

N.B. Mulțumim scriitoarei **Fadéla Chaïm-Allami** pentru întâlnirea cu Beatrice Rossi-Bouchrara.

În românește de **Marilena Lică-Maşala**, Paris, 1 mai 2012

POEZIE ALBANEZĂ

In memoriam

Ali PODRIMIJA

(1942 – 21 iulie 2012)

Cel mai cunoscut poet albanez din Kosovo, Ali Podrimja, considerat de Marin Sorescu un „poet excelent”, s-a născut la Gjakova (1942). A terminat Facultatea de Filosofie (Limba și literatura albaneză) la Universitatea din Prishtina.

Poezia sa vizează mesaje anume legate de libertate, mersul înainte al propriului popor dar și al omenirii, autorul agreând folosirea simbolurilor, metaforei, alegoriei.

A publicat peste 20 de cărți de poezie și eseuri. A obținut câteva premii, printre care și Premiul internațional *Nikolaus Lenau* din Stuttgart, 1999. Este prezent cu volume și antologii ale poeziei albaneze în limbile română, germană, engleză, franceză, italiană, maghiară, polonă, slovenă, turcă, sârbocroată, macedoneană, suedeză, rusă, arabă etc.

Insula Albania

(Ishulli Albania)

De aici și până la sfârșitul visului
Apă și apă și apă
Un pământ ars
Părăsit de Domnul și Robul său
Malul caută Umbra păsării
În mijlocul valurilor oarbe
Dezvăluie extremitățile învinețite
Se pierde se vede
Înghîțitori nebuni împrejur
Oh îngerul meu
Țintește-mă în miezul pleoapelor
Ca să mă acopere umbra Pământului ars
De aici până la capătul visului

Poporul

(Populli)

În umbra plopilor colibelor blocurilor
Intră Poporul
Când se întoarce din câmp fabrici universități

Răsfoiește cărți vechi cărți noi
Discută cu glas tare fără glas

Prin labirinturile veacului

Femeia Necunoscută dansează oriental
Scoate sânul ei mare
Își revarsă pe masă laptele până la ultima
picătură

Poporul își linge buzele bea bere
uită pentru un timp de trecut
De oboseală de copii
Bând bere vânează muște – metafizica unei plăceri

Cu dinții negri mușcă din pâine
Cu dinți de aur
Ochii îi licăresc, urechile îi țiuie

Femeia Necunoscută își dă jos rochia-i antică
Combinezonul apoi
Ciorapii chiloții

Ea nu este Eva dacă noi suntem Adam
Urlă spațiul-timpul
Fulgi-fulgi devine ziua-noapte
În alergare

Poporul transpiră lasă Coranul Biblia Manifestul
Întoarce spatele îngerilor și zeilor
Sprijinit de perete își mușcă limba

Femeia Necunoscută stinge lampa
Ridică piciorul drept
Apoi stîngul

Poporul se zăvorăște-n colibe în blocuri în simbol
Dar copii nu se nasc copii mor de marijuana
Poporul devine nervos îi e frică de murdărie de sine
A obosit căutând Poetica Existenței
Doar bea bere se uită la TV zi și noapte:
reclame sex omoruri

În presă nimic nou

până unde cu absurdul acesta
Văpaia iernii intră în suflet în vis

Poporul mănâncă pâine făurește scări colivie piatră
Femeia Necunoscută coboară piciorul drept
Apoi stângul
Își pune ciorapii chiloții combinezonul rochia
Aprinde lumina

Filmul se rupe undeva pe neașteptate...

Belgrad, 12-22 iulie 1980

Bătălia nimănu
(Beteja e askujt)

lui I. Kadare

După ce și-a alungat pasărea neagră din colivie
Vasco Popa a scris o poezie mai profundă
Decât toți poeții sârbi

Ceea ce respirase în cuvinte în versuri în cărți
Ceea ce umbrise în legende în magia neagră
Era o sfidare fiindcă urla lupul

De aceea cititorul mitul despre Kosova l-a înțeles
Cum îl simțea într-adevăr
Și cum îl privea în oglinda zilei de mâine

A trecut un timp lung să se zguduie muntele
Să se dezvelească cuvântul cel rupt
Despre bătălia nimănu

Și ocazional tot ocazional a apărut Kadare
Îmbrăcat în roz când se întorcea dintr-o călătorie
Prin timpuri întunecate de popoare triste

Albanezii
(Shqiptarët)

Dumnezeu nu le-a dăruit nici fân
Doar șerpi
Și pietre
Dar ei aveau ceva

Ce niciodată nu poate fi descoperit de Dumnezeu:
Trăiau mulți ani

Si când mureau
Mureau
Cântând *oi oi oi*

La cap
Le răsărea
Câte un stejar spart în două

Feldafing, 1992

Eu sunt fiară
(Ună jam egërsia)

Spinare puternică am Domnule
Picioare mai puternice decât crezi tu
Și repezite
Cât deschizi și închizi ochii
Trec dealul unde stă domnia ta
În pământ până la genunchi
Picioarele mele Domnule
O sută de ani o mie de ani
Pot să te port
Pot să te port până acolo unde
Apune soarele tău și începe ziua mea
Până la Mormântul tău
Spinare puternică am Domnule
Puternice picioare repezite fulger
Poate să se-ntâmplesă cad în coate în genunchi
Dar pe tine o să te port Domnule până la
templele tale mucegăite
Casa urlă
De cuvinte noi cu forme vechi
Și mi-e frică de sănătatea ta Domnule
Pentru cuvintele tale pentru refrenele monotone
ale cântecului tău
Pentru morile sălbatice ce macină gunoi
Frică-mie e că vei aluneca rău Domnule
Pe spinarea mea cocoșată se alunecă minunat
Si te voi bate nearuncând mingea în câmp
Cu capul tău copiii or să joace fotbal
Vezi eu am spinare puternică

Picioare puternice înfipte adânc în pământ
Până la gât sunt în pământ Domnule
Iar pe tine te voi purta până acolo
Pâna la Mormântul cucilor
Eu sunt fiară

(1979)

Mărul mamei
(Molla e nënës)

Nu eram trezit încă
Pe platoul de pământ când căzu
Mărul mamei

Iată stă acolo la capul meu mirat
Și lumina îi descoperea forma cea miraculoasă
Mă privește parcă îmi spune
O să mă-mbrățișezi sau muști

Îndelung îl prind în mâini
Îl șterg cu batista de ginere
Cu grijă și dor

El strălucește încă mai mult și surâde
Eu încet încep să mă transform
În sămânța lui

Când acum o prindeam și din interior
Strălucirea roșie
M-a acoperit

O Doamne
O curățam și rupeam
Fără pic de milă

Mama o să-și amintească încă?

Versiunea în română: **Baki Ymeri**
Selecție și prezentare: **Marius Chelaru**

POEZIE ȘI TRANSPIRAȚIE

George POPA

Poezie și muză

*Noi sîntem din cei cu-azul fin
Și ascultarăm șoapta misterului divin.
Sublimul adevăr noi l-avem din cer.*

Eminescu

Vechii greci au imaginat nu numai diversele genuri literare, dar și cele nouă muze inspiratoare, ficele lui Apollo și ale Mnemosinei (memoria ca eternitate a artelor), la care au adăugat pe poeta și muziciana, – Sappho din Lesbos și Mitilene – aceasta devenind model absolut a ceea ce ar trebui să fie, pentru un poet, muza pămînteană cu înaripare divină.

Încă în Iliada, însuflarea muzelor parnasiene este invocată din primul vers, de către Homer („Cîntă-mi, zeiță, mînia ce-aprinse pe-Achile pelianul”), iar apoi de poeții lirici sau tragici. *Pythianica I* a lui Pindar începe cu invocarea zeului și al fiicelor sala: „Harpă de aur a lui Apollo și a viorii buclatelor Muze legiuită avuție”.

Platon dezvoltă în dialogul *Ion*, ideea că poetul nu este nimic prin el însuși, ceea ce el scrie vine de dincolo de el, de la suflul divin. Dar acest lucru fusese spus mai de demult de Democrit: „Tot ceea ce un poet scrie din entuziasm și inspirat de suflul divin, este în mod superior frumos” „Să-ți reprezînți mereu ceva frumos, aceasta este vocația unei inteligențe superioare inspirată de zei”.

Și în antichitate, în afară de Sappho, vor fi fost, desigur, muze inspiratoare terestre, zeificate, de poeți și artiști. Amintim doar pe vestita Phrynea, modelul și iubita lui Praxiteles, înnemurită în *Afrodita din Cnide*, cea mai de seamă operă a celebrului sculptor. Era atît de frumoasă, încît, deși surprinsă cu fapte de impietate în templul Dianei și putînd fi condamnată la moarte, la vederea splendidului său corp gol, după ce avocatul său, Hesperides, desprinsese peplosul de pe umerii Phryneii, heliaștii care o judecau, au concis: „Un asemenea corp nu poate să moară”. Era o strălucită dovadă a faptului că pentru greci viața de aici, formele ei armonioase, constituiau primatul ontologic în univers. Olimpienii erau niște oameni la fel de vicioși ca și noi, doar că erau nemuritori.

La greci invocarea muzei era mistică, o comuniune adînc viețuită cu sfera divină. Creația poetică aparținea zeului, Apollo, pe care o transmitea prin intermediul muzelor, fiecare cu limbajul potrivit fiecărei arte. Iar poetul o primea în transa unui mister. Mai apoi, Orfeu, zeul împrumutat de la traci, este resimțit ca fiind inductorul inspirației, care rămîne mai departe fior ceresc.

Poeții latini, începînd cu Virgiliu în Eneida („Muză, povestește-mi mînia zeiței ce l-a silit pe-un om de seamă să îndure atîtea nenorociri”), adoptă și ei muzele, dar nu mai intervine același fior religios, aceeași sentiment al revelației. Pentru că, așa cum afirma Spinoza, „Omnia praeclara tam difficilia quam rara sint”- „toate lucrurile – (care țin de divin) – sînt tot atît de dificile, pe cît sînt de rare”. Spiritualitatea elenă – a consubstanțierii divinului cu omul (învers avusese loc la egipteni) a fost unică, irepetabilă, omul fiind considerat „măsura tuturor lucrurilor”, inclusiv a zeilor (Protagoras).

În era noastră raportul muză-poet se schimbă. Muzele cerești dispar. Din Evul Mediu, odată cu cavalerismul, muzele devin pămîntene, „divinizate” de către un Dante, Petrarca, mai apoi romanticii, în frunte cu Novalis. Goethe apare însă marele cumular al eroticii în deplinătatea ei carnală și sentimentală. Fiecare din epocile creatoare ale poetului din Weimar este marcată de un nume: Charlotte Buff pentru epoca romantică *Sturm und Drang*, cînd scrie romanul *Suferințele tînărului Werter*; Christiane Vulpius (viitoarea soție) pentru epoca *Elegiilor romane*; Marianne Willemmer pentru epoca de inspirație persană, concretizată în volumul *West-Östlicher Diwan*; iar în epoca finală, cea a *Elegiei din Marienbad*, Ulrike von Levetzov. În afară de diverse interludii, refrenul, de lungă durată, a fost Lotte von Stein. Erotica Lui Goethe a mers pînă la dragostea cu Elena din Troia, imaginată în *Faust*, și apoi suie la încheierea cerească din finalul celebrei sale tragedii: *Ewige Weibliches/ Zieht uns hinan* – „Eternul Feminin/ Ne poartă spre înalt.”

Problema care se pune, în ce măsură intervine muza în determinismul creării unei poezii. Precum am arătat, la greci funcționa convingerea religioasă că procesul creator lăuntric este insuflat de Apollo prin intermediul fiicelor sale, muzele *cerești*. Această credință constituia o certificare divină a procesului cerebral.

Prin ce pot interveni însă muzele *terestre* în procesul creator, acesta fiind un act unic, al unei sensibilități poetice unice, surprinsă într-un moment de grație unic? Prin ce o femeie poate induce creația unui poem?

„Inspirația” emanată de „muză” constă în inducția energetică pe care „eternul feminin”, îl exercită asupra poetului prin frumusețea fizică și elanul erotic. Acționează intensitatea sentimentului, puterea de comuniune, entuziasmul femeii care înaripează liric. Efluviile iubirii conjugate dinamizează procesul secret, lăuntric, al genezei poemului.

Există însă două mari excepții. Una din ele constă în eventualitatea, rară, cînd femeia este de o sensibilitate și inteligență superlative, cum a fost vorba de Suzette Gontard.

Ca atare, Hölderlin (Hyperion) și Diotima (Suzette Gontard) au realizat poate iubirea de cea mai înaltă spiritualitate din istoria culturii, despre care ne-a rămas mărturie. Destinul a vrut să se întâlnească aici un poet al sublimului

cu iubirea sublimă a unei femei deosebit de dotată intelectual, așa cum rezultă din scrisorile sale, mărturisind o pasiune de mare mistuire a inimii și extaz al minții. Iată consonanțe din romanul *Hyperion*:

Hyperion: „Era în noi și deasupra noastră ceva etern. Diotima mă înconjura cu delicatețea Eterului”.

Diotima: „Geniul său era prea iradiant pentru a rămîne singur, și lumea prea săracă pentru a-l cuprinde”.

Hyperion: „Zilele mele poetice încolțesc pentru tine...Noi sîntem, Diotima, note vii , acordate în concertul tău,o, Natură! Cine l-ar putea rupe?”.

Și celebra poetă Vittoria di Colonna a însemnat o sublimă consonanță sufletească și spirituală pentru Michelangelo, frumoasa Fornarina pentru Rafael, Hendricke Stoffels, a doua soție, de mare noblețe sufletească, pentru Rembrandt, Anna Magdalena, a doua soție a lui Bach (compozitoare, a scris o carte de adîncă pietate despre marele compozitor), Matilde Wesendonck pentru Wagner, ea însăși poetă și compozitoare, inspiratoarea a celei mai sublime opere dedicată iubirii absolute, *Tristan și Isolda*.

O altă eventualitate este cea eminesciană. Este relevat în toate culturile rolul jucat de atracția magnetică, misterioasă, pe care *yin*, eternul feminin, o exercită asupra lui *yang*, cele două principii despărțite cîndva, *ab origine*, și care încearcă să refacă unitatea din ajun. Autorul Lucefărului vorbește de „farmecul sfînt”, un „vis misterios” venind samsaric din începuturi, din acel „noian îndepărtat – răzbătînd din „*Părinții din părinți*”... Este erosul pămîntesc proiectat cosmic – plecat din veșnicie și purtînd în veșnicie: „Ai fi trăit în veci de veci/ Și rînduri de vieți”.

Eminescu suie la sensul suprem al iubirii, *impulsul idealului de a reface Unul primordial*, pentru a contracara dehiscenta primei zile cînd demiurgul și-a creat un alter ego – lumea – pentru a ieși din singurătate, dar încercarea s-a dovedit un eșec, fiind o deschidere spre moarte.

Astfel, pentru Eminescu, iubirea dezvoltă puterea cosmică de anulare a creației mortifere. Cei doi devin „lumină din lumină, Dumnezeu din Dumnezeu”. Kalidasa, Dante, Petrarca, Hölderlin, Novalis, Tagore, între alții, au creat sub impulsul iubirii în acest gînd ultim. Într-o legendă indiană se spune că la început bărbatul și femeia erau lumină pură, dar la un moment dat ei s-a contaminat de materie, de carnal. Ca atare, iubirea încearcă să scurtcircuiteze decăderea, refăcînd lumina absolută dintîi. Eminescu a supt însă și mai înalt: cei doi devin *Unul dinaintea creației*.

O precizare esențială. Insuflarea, inspirația este pozitivă, determină entuziasm, aripi, flacăra sacră. Versurile eminesciene: „Azi adeseori femeia, ca și lumea, e o școală/ Unde-nveți numai durere, înjosire și spoială”, precum și poeziile *Pe lîngă plopii fără soț*, *Ce e amorul?*, *Adio*, *S-a dus amorul*, *Scrisoarea a V-a* – nu sînt „inspirate”, ci induse poetului de luciditatea sa, sînt notații

negative. Aceste gânduri profund amare mărturisesc drama poetului de a nu fi avut șansa de a întâlni o Suzette Gontard. „Muza” din poemele sale era o proiecție ideală suprapusă de voința sa de sublim pe imagini feminine comune.

Rezumînd, dacă la greci, la Dante, la Hölderlin, Eminescu – raportul cu muza constituia o transă mistică, la romantici devenea, o tensiune a afectivității și imaginației erotice, actualmente muza este evocată ca un simplu ingredient stilistic. o vocabulă cu prestigiu istoric, o modă lirică anamnestică.

Daniela ANDRONACHE

PE STRADA INSPIRAȚIEI, LA BRAȚ CU MUZELE ȘI POEZIA...

Mai puțin invocate în zilele noastre, muzele au fost vedetele literaturii antice și mai ales medievale. Cu greu îndrăznea un poet sau un trubadur al acelor vremuri să conceapă un poem fără sprijinul și participarea directă a muzelor, căci se credea că ele reprezintă în mod exclusiv sursa inspirației poetice. Se poate chiar afirma cu destulă certitudine că, în lirica Evului Mediu european, trubadurii provenșali au creat o puternică tradiție care proslăvea muzele. Altfel spus, n-a existat poet medieval care să nu fi ridicat în slăvi o iubită-muză sau iubită-înger.

O astfel de muză, celebră în epocă, este Madona Laura, fericita inspiratoare a marelui poet Francesco Petrarca, pentru care acesta trăiește o pasiune intensă și căreia îi dedică versuri mai bine de treizeci de ani, atât în timpul vieții cât și după moartea ei. Fidel pasiunii sale și consecvent cu activitatea sa poetică, Petrarca este totodată conștient că numele iubitei va deveni tot atât de celebru ca și al său: „Bindecuvânt și zvonul stârnit de mine în lume/ Când chem Madona dragă de-atâtea ori pe nume,/ Și dorul, și suspinul, și plânsul ne-ncetat.// Bindecuvânt și gândul născut numai de Ea,/ Și stihurile-mi toate, și osteneala mea/ Prin cari iubitei faimă pe veci i-am câștigat.”¹

În sonetul *Întru moartea Madonei Laura*, Petrarca deplânge moartea iubitei vorbind despre sufletul ei „regesc” și evocând unicitatea și sublimul ființei sale: „Vai! Chip frumos; vai! caldă și gingașă privire;/ Vai! fără seamăn farmec al mândrelor purtări;/ Vai! dulce grai, tu care orice trufașe fire/ Smerit-ai și-ai dat celui slab ’nalte cutezări!// Vai! galeș răs în stare atâtea răni să-mi facă ,/Încât doar moartea-i soră, azi, gândului nebun!/ Suflet regesc,

¹ Petrarca, *Sonete*, Editura Tineretului, București, 1959, trad, Lascăr Sebastian, p. 14

prea vrednic să fi domnit – o, dacă/ Acest netrebnic secol ar fi slăvit vreun bun.”¹

De cele mai multe ori, pentru a le câștiga bunăvoința, poeții le adresau muzelor o invocație directă, așa cum se întâmplă cu Homer în debutul *Iliadei*: „Cântă, zeiță, mînia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul”.² Acesta este convins că talentul poetic este dăruit oamenilor excepționali de către fiicele lui Zeus, așadar invocația sa constituie o formă de recunoaștere și de preaslăvire a celei ce l-a transformat într-un privilegiat al sorții.

Trebuie menționat un lucru și anume că în lirica greacă antică rolul de muză coincide cu cel de zeiță, dovadă fiind faptul că în Cântul I din *Odiseea*, Homer se adresează de data aceasta cu apelativul muză: „O, muză cântă-mi mie pe bărbatul/ Viteaz și iscusit...”³ În concepția poetului grec, muza nu mai este cea care îl inspiră, ci de fapt adevărată autoare a epopeii, poetul fiind doar un instrument prin care povestirea ei îmbracă forma unor versuri.

În epopeea *Lusiada*, Luis de Camões, ca poet, constituie o excepție în sensul că se abate de la tradiția literară a vremii care așeza muzele la loc de mare cinste. Cu alte cuvinte, el consideră perimată funcția de povestitoare a muzei și, dorind să îndepărteze vechile cutume, preia rolul acesteia, transformându-se într-o instanță narativă de sine stătătoare: „Pălească tot ce cântă vechea muză,/ Alt cântec, mai înalt să se auză!”⁴

Shakespeare, în schimb, reșează muzele la locul lor, dovedindu-se, ca și antical său predecesor, cum nu se poate mai îndatorat acestora pentru privilegiul de a fi poet. Totodată, el refuză să își aroge vreun merit pentru valoarea literară a operei sale, considerând că meritul îi aparține în totalitate muzei sale: „Ce-ar mai putea să născocască muza/ când versul meu cu tine-l umpli și/ când ți-ești și oaspele și călăuza,/ în foi de rînd cum te-aș putea ivi?/ Ție să-ți mulțumești de-am scris vreo filă/ în stare sub privirea ta să stea.”⁵ (sonetul 38)

În mod evident, actul de preamărire al muzei este întemeiat pe credința poetului că muza este cea care îl inspiră, îi conferă valoare operei sale și îi asigură nemurirea. Prin urmare, poetul își asumă rolul de truditore al penelului, pe când muzei, crede el, i se cuvin laurii: „A zecea muză fii, tu ce-nzecire/ pe celelalte nouă le întreci;/ lasă-i pe cei pe care-o să-i inspire/ făptura ta, să dăinuie în veci./ Muza-mi încântă vremurile strâmbe/ Eu truda-mi port, tu, laurii pe tample.”⁶ (sonetul 38).

În sonetul 78, Shakespeare elogiază din nou muza pentru puterea ei de a transforma un om de rînd într-un poet de vază dăruindu-i pricepere,

¹ Ibid., p. 85

² Homer, *Iliada*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967, trad. George Murnu, p.1

³ Homer, *Odiseea*, Editura Univers, București, 1979, trad. George Murnu, p.27

⁴ Luis de Camões, *Lusiada*, Editura Minerva, București, 1977, trad. Aurel Covaci, p. 1

⁵ W. Shakespeare, *Sonete*, Editura Pandora-M, Târgoviște, 1996. trad. Gheorghe Tomozei, p. 42

⁶ Ibid.

intelligență și înțelepciune: „Privirea ta, făcând din mut un gureș/ și neștiinței aripe îi pune,/ ilustrei pene ia adaos, iures/ de grații și sporită-nțelepciune./ Fii mândru doar de versul meu. Cu gura/ el hrană din făptura ta mănâncă,/ tu, altor barzi doar le cârpești măsura/ mie mi-adaugi frumusețe încă.../ Ești toată arta mea și versu-mi faci/ din gând prostit, pricepere de vraci.”¹

În poemul *Plecarea bardului* al lui Schiller, muza este prezentată într-o ipostază inedită și diferită de a celorlalți poeți. De data aceasta, ea nu mai este înconjurată de acel nimb de zeiță suverană și atotstăpînitoare care îndeamnă la o perpetuă proslăvire, ci apare ca o actriță sfielnică ce așteaptă reacția publicului la sfîrșitul reprezentației: „Și tace muza; chipu-i feciorelnic/ Cu-obrajii-mpurpurați e-n fața ta;/ Părerea-ți o așteaptă ea sfielnic:/ O va cinsti, dar nu va tremura.”²

Este evident faptul că a dispărut acel aer de condescendență caracteristic muzelor din versurile lui Shakespeare și Homer. Cu toate acestea, muza din poemul lui Schiller, sigură de valoarea și menirea ei, își păstrează rolul de primă mână în procesul de creație artistică. Ceea ce se schimbă este raportul pe care aceasta îl are cu poetul: omagierea nu mai apare ca un act obligatoriu din partea poetului, ci este lăsată la aprecierea celui din urmă. Astfel, aceasta capătă autenticitate, fiind percepută ca o recunoaștere a propriei valori căci numai un suflet iubitor de frumos poate consimți la un asemenea act: „Ce-i bun și drept să prețuiești prielnic,/ Nu ce-i înșelător dorește ea,/ Doar cel ce simte-n inimă frumosul/ E demn ca să-i aducă ei prinosul.”³

O ipostază neașteptată a muzei ne este oferită de Baudelaire în poemul *Muză suferindă*: „Ce ai, sărmană Muză?/ Azi ochii tăi îmi par/ Că-n cearcănescund încă nălucile nocturne/ Și văd pe rând răsfrânte în pielea ta de var/ Teroarea și delirul-ghețare taciturne.”⁴

Se pare că, așa cum sugerează și versurile, între muză și poet rolurile s-au inversat. În timp ce Shakespeare își asumă rolul de truditore al penelului, atribuindu-i muzei meritul pentru întreaga lui operă poetică, Baudelaire lasă actul creației în seama muzei, el limitându-se la rolul de observator al procesului de creație cu tot ce implică acesta: căutări, încercări, nesomn, zbatere, tumult.

Imaginația vie a poetului francez nu lasă cititorul în adormire și nici nu-l scutesc de surprize. Așadar, în poemul *Laude Franciscăi mele*, Baudelaire readuce în discuție conceptul de muză și cel de zeiță dintr-o cu totul altă perspectivă. Dacă până acum muza era o ființă abstractă, eterică și aproape impersonală care sălășluia în sfere înalte și căreia poetul i se adresa cu mare deferență, de data aceasta femeia iubită este cea care interpretează rolul de

¹ Ibid., p. 82

² Schiller, *Poezii*, Editura Tineretului, București, 1958, trad. I. Cassian Mătășaru, p. 51

³ Ibid.

⁴ Charles Baudelaire, *Florile răului*, Editura Univers, București, 1991, trad. C.D. Zeletin, p. 25

muză cu vocație mesianică: „Pe noi strune-ți cânt eu ție,/ Tânăra ce-alergi zglobie/ Printr-a inimii pustie.// Flori, ghirlande-îmbelșugate/ Vreau femeii delicate/ Ce mă scapă de păcate!// Ca pe un benefic Lethe,/ Am să te sărut cu sete,/ Sorbind trupul ce magnet e.// Când sub vicii în furtună/Pierdui calea în genună/ Te-ai ivit zeiță bună,// Astru ce aduci salvare/ Naufragiilor amare.../ Ți-aștern sufletu-mi pe-altare!”¹

Omagiul poetului față de iubita –muză și zeiță nu mai are nicio legătură cu creația artistică. Această cântare pe care poetul o cântă „pe noi strune” reprezintă de fapt un act de recunoștință pe care acesta i-l aduce după ce viața lui s-a reasezat pe alte coordonate și după ce această „zeiță bună” l-a salvat din genunea în care l-au aruncat viciile cele pierzătoare de suflet.

În strofele următoare, Baudelaire își exprimă, ca într-un imn de slavă, elogiul și admirația față de femeia ce are forța de a converti răul în bine, de a sfinți și de a transfigura realitatea și oamenii din jurul ei: „Stăvilar plin de virtute,/ Har juneții absolute,/ Redă glasul gurii mute!// Prefaci în zăpezi ce-i tină,/ Dai asprimii față lină/ În slabi forță și lumină”² În același timp, poetul îi adresează dorințele lui fundamentale cu feroarea cu care un credincios îi adresează dorințele sale unui sfânt cu puteri miraculoase: „Foamea fă de han s-auză,/ Licărește-n beznă spuză,/ Fii pe viață-mi călăuză!// Vлага fă-o și mai bravă,/ Apa băii și mai suavă/ Și parfumurilor sclavă// Fă în jurul meu să steie/ Platoșă care scânteie/ În jilave curcubeie;/ Scump potir ce raze iscă,/ Pâine! Eu sunt cel ce-a zis că/ Ești vin sacru, o, Franciscă!”³ Asocierea termenilor „potir”, „pâine”, „vin sacru” reprezintă o aluzie evidentă atât la sfânta euharistie, taina mântuitoare a creștinătății, cât și la faptul că orice femeie are, prin grație divină, puterea de a da viață și de a fi copărtaşă la acțiunea de mântuire a lumii asemeni Sfintei Fecioarei Maria. Versurile „Fă în jurul meu să steie/ Platoșă care scânteie” exprimă nu numai credința poetului în puterile miraculoase ale ființei iubite, ci și dorința lui de a se bucura de protecția acesteia și de a se împărtăși din sfințenia ei.

În *Cântarea Cântărilor* regele Solomon proslăvește frumusețea iubitei sale, Sulamita. Deși nu rostește cuvântul muză, este evident că o descriere atât de plastică trebuie să aibă o muză pe măsură: „Cât de frumoasă ești tu, draga mea, cât de frumoasă ești! Ochi de porumbiță ai, umbriți de negrele-ți sprâncene, părul tău, turmă de capre pare ce din munți, din Galaad coboară.” (cap.4/1) Descrierea continuă pe același ton encomiastic, plin de patos și efuziune sentimentală: „Dinții tăi par turme de oi tunse, ce ies din scaldătoare făcând două șiruri strânse și neavând nicio știrbitură.// Cordeluțe purpurii sunt ale tale buze și gura ta-i încântătoare. Două jumătăți de rodii par obrajii tăi sub vălul tău cel străveziu” (cap. 4/ 2, 3) Interesant este că descrierea conține numai elemente din regnul vegetal și animal ce alcătuiesc universul

¹ Ibid., p.106

² Ibid., p.106-107

³ Ibid.

pastoral al celor doi Acest lucru demonstrează faptul că raportarea la natură este esențială. În plus, se poate spune că perfecțiunea naturii dumnezeiești se reflectă în perfecțiunea iubitei, iar elementele de natură folosite de autor în descrierea sa conturează un standard de frumusețe feminină caracteristic Vechiului Testament. Descrierea regelui se încheie cu o promisiune făcută iubitei, dar și cu o exclamație în fața chipului fără pată al acesteia: „Până nu se răcorește ziua, până nu se-ntinde umbra serii, voi veni la tine colină de mirt, voi veni la tine, munte de tămâie./Cât de frumoasă ești tu, draga mea și fără nicio pată!” (cap. 4/ 6, 7)

Este evident faptul că poezia autentică nu poate exista fără inspirația dată de muze. În cazul lui Eminescu însă, drumul către propria-i muză ne duce pe căi ocolite. Deși în debutul poemului *Cărțile* el își declară dragostea și admirația față de Shakespeare pe care-l numește „prieten blând al sufletului meu” fiindu-i recunoscător pentru lucruri fundamentale din viața sa – „Tu mi-ai deschis a ochilor lumine/ M-ai învățat ca lumea s-o citesc,/ Greșind cu tine chiar iubesc greșeala:/ S-aduc cu tine mi-este toată fala”¹ în finalul poemului, Eminescu ne mărturisește pe un ton ghiduş și totuși misterios că nu marele Will este adevărata lui muză, ci o cu totul altă persoană, probabil mai puțin celebră dar mult mai aproape de sufletul său: „Ș-apoi mai am cu totul pentru mine/ Un alt maestru care viu mă ține...// Dar despre acela, ah, nici vorbă nu e!/ El e modest și totuși foarte mare./ Să tacă el, să doarmă ori să-mi spuie/ La nebunii – tot înțelept îmi pare./ Și vezi, pe-acesta nu-l spun nimănuie./ Nici el nu vrea să-l știe orișicare,/ Căci el vrea numai să-mi adoarmă-n brață/ Și decât tine mult mai mult mă-nvață!”²

În concluzie, se poate afirma cu tărie că, indiferent de rangul sau de soiul lor, indiferent cât de afabile sau de năbădăioase sunt, indiferent de epoca în care au făcut carieră, muzele își au locul lor bine meritat în istoria liricii universale. Mai precis ele stau la baza conceptului de poezie chiar și numai pentru faptul că, de cele mai multe ori, s-au dovedit a fi izvorâtore de inspirație pentru cele mai frumoase poeme ale lumii.

¹ Eminescu, *Poezii*, Editura Facla, Timișoara, 1991, p.140

² Ibid., p. 141

MUZELE, INSPIRAȚIA

În mitologia greacă, cele nouă Muze, fiicele lui Zeus și ale Mnemosynei, erau următoarele: Calliope – muza poeziei epice; Clio – muza istoriei; Erato – muza poeziei erotice, Euterpe – muza poeziei lirice, Melpomene – muza tragediei, Terpsichore – muza dansului, Thalia – muza comediei, Polyhymnia – muza retoricii, Urania – muza astronomiei.

Surorile s-au născut în Thracia (ceea ce justifică afirmația că toți românii s-au născut poeți), în Pieria (de unde și denumirea pe care o purtau de Pierides), și sălășluiau în pădurile umbroase ale Heliconului și ale Parnasului.

Pentru că mama lor era zeița memoriei, Homer, Hesiod și Pindar afirmau că muzele erau atotștiutoare.

După părerea mea, muzele erau un fel de relee de emisie-recepție a cunoștințelor înmagazinate în memoria mamei lor, Mnemosyna la artiști (mă voi referi în continuare numai la poeți). Nu întâmplător Platon afirma că prin gura poetilor se rostește zeul fără să-l precizeze pe unul anume. Din această cauză, consider că precizarea nu are relevanță din moment ce toți zeii (inclusiv Mnemosyna) aveau acces la fondul comun al cunoașterii absolute, reprezentat de ideile pure, legile universului fizic și biologic, prototipurile realității. Cunoștințele absolute reprezintă esențele la care omul obișnuit (creație de rang secund) nu are acces decât prin inspirația mijlocită de muze. Omul fizic are acces numai la aparențe, dar în stare de suflet pur, după morate, se contopește cu esențele. La reîncarnare, fiind obligat să bea din apa uitării (râul Lethe care izvora tot din imperiul Mnemosynei), revine în regatul aparențelor. Orice cunoaștere adevărată se datorează unei reduceri aminte, decuplare eronată, din renea când esențele îi erau accesibile.

Pe acest traseu, îmi închipui că muzele ar prelua ideile absolute din memoria Mnemosynei, le-ar modela după regulile artei pe care o patronează și le-ar transmite artiștilor/ care le vor exprima în limbaj omenesc specific (nici un artist nu poate accepta ca să nu aibă un rol în acest fenomen). În concluzie, muzele simbolizează inspirația.

Astăzi trebuie să reanalizăm fenomenul inspirației, din punc de vedere metafizic.

Pornim tot de la filosofii Greciei antice. Pentru Platon, în momentul inspirației poetul iese din sine și nu mai are discernământ.

Aristotel ne readuce cu picioarele pe pământ, considerând că două cauze au condus la nașterea poeziei: mimesis-ul și apetitul armoniei și al ritmului. Poetul nu mai este un exaltat ci un om normal care își exersează talentul metodic. Cu alte cuvinte nu există inspirație decât transpirație, meșteșug, exercițiu.

Hegel leagă poezia de frumos și inspirația de imaginație. Heidegger leagă creația de locuirea umană. Vorbind despre Hölderlin, filosoful afirmă că

în mod poetic locuiește omul, dacă bunăvoința pură se adresează inimii și astfel se ajunge la o dreaptă măsură, la esența ființei.

Nicolai Hartmann consideră că artistul convertește materialul extraestetic/ conținutul într-o formulă esențializată care înconjură ideea și apoi leagă creația de libertate, înfăptuirile aparținând virtualului.

Acum putem corela ființa heideggeriană cu arhetipul jungian. Iată ce afirmă psihanalistul: "În *apa artei*, în *apa noastră*, care mai e și haosul, se găsesc *sclipirile sufletului lumii* ca forme pure ale lucrurilor esențiale. Aceste forme corespund ideilor platonice, de unde rezultă și o *coincidență a sclipirilor cu arhetipurile*, dacă admitem că imaginile externe ale lui Platon, *păstrate în locuri supraceleste* sunt o specificare filosofică a arhetipurilor psihologice."

Arhetipurile, la Jung, sunt forme de universală răspândire în psihic (categorii ale imaginației, idei primordiale, reprezentări colective) care condensează specificul gândirii și concepția de viață (în special, problemele majore ale existenței), organizate algoritmic, repetându-se ca manifestare, de la generație la generație. În concepția lui Jung există un suflet (inconștient, subconștient și conștient) individual și unul colectiv (supraconștient, al speciei), arhetipurile regăsindu-se la nivelul inconștientului colectiv (statornicit din generație în generație), inconștientul individual regăsindu-l în momentele importante ale existenței.

Mai trebuie să aducem în discuție și ființa, care la Heidegger reprezintă esența vieții subiectului care ființează fie ca entitate individuală, fie ca entitate supraindividuală.

Ființarea rezidă așadar, în starea sensibilă de existență a subiectului și cunoaște numeroase gradații: de la elementele anorganice lipsite de lume dar care pot fi atrase în sfera ființei de către om, plantele, animalele și omul care poate atinge două stadii de existență: inautentică, în care nu poate atinge decât stadiul de ființă personală și autentică, situație în care poate recepta ființa suprapersonală.

Devine clar acum că putem stabili o similitudine între sufletul individual/ colectiv jungiene și ființa personală/ suprapersonală-absolută heideggeriene.

Din acest punct începem descifrarea mecanismul inspirației/ activității muzelor.

Pentru Heidegger, ființa supraindividuală stă în ascundere dar există momente în care se dezvăluie ființei personale, dacă aceasta locuiește autentic, prin opera de artă. Momentul ivirii provoacă o nouă ființare, a cărei trăire este însoțită de frumusețea și adevărul relevării esenței existenței. Contopirea aceea, petrecută sub semnul unicității și originalității coferă specificul propriu, prin contribuția ființei personale și profunzime prin contribuția ființei suprapersonale.

Iată ce spune Heidegger: "Instalarea adevărului în operă este producerea unei ființări care până atunci n-a existat niciodată și care nici nu va mai apărea vreodată. Producerea situează această ființare în așa fel în deschis,

încât abia ceea ce urmează să fie produs luminează deschiderea deschisului, în acest fel el iese la iveală. Acolo unde producerea aduce în mod expres deschiderea ființării, adică adevărul, ceea ce este produs este o operă. O asemenea producere este creația.” Și mai departe Heidegger concluzionează că esența artei înseamnă *punerea-de-sine-în-operă a adevărului*.

În această raportare dezvăluitoare se petrece o irumpere a ființării omenești în întregul ființării și astfel ființarea ajunge la sine însuși. Pe această treaptă ontologică se conturează constituția de ființă, caracterizată prin: faptul-de-a-fi-în-lume, faptul-de-a-fi-laolaltă-cu ceilalți, înțelegerea, libertatea, transcendența, proiectul, grija, faptul-de-a-fi-întru-moarte.

Pe plan psihologic, această revelație se produce în clipa în care inconștientul individual intră în contact cu inconștientul colectiv și accesează arhetipurile.

Ca să se ajungă la momentul inspirației, trebuie ca artistul să mediteze îndelung asupra temei care îl obsedează la început difuz, aceasta să cadă în inconștientul personal, să se asocieze cu alte teme și imagini relevante, pentru ca apoi, pulsunile sensibilității depășind o tensiune limită, să irumpă în inconștientul colectiv întâlnind zestrea arhetipală a speciei. După această coborâre, ridicarea temei clarificate ajunge în conștientul individual. Acum se naște opera originală de artă care înglobează într-un tot unitar atât contribuția individuală cât și pe aceea a speciei. La nivel mai abstract, clipa sublimă a inspirației, identifică ființa individuală cu ființa supraindividuală/absolută.

Momentele creatoare ale ființei, similare celor ale sufletului (pe care tocmai le-am expus), se regăsesc în momentele împlinirii proiectului de locuire autentică, ale cărui trepte sunt după Heidegger următoarele: nivelul de ctitorire (la nivelul libertății totale), nivelul dobândirii de teren ferm (posibilitățile finite de realizare – mediul, materialele etc) și realizarea concretă (unică). Cu diferența că în concepția lui Heidegger ieșirea din sine și contopirea cu ființa suprapersonala se petrece pe verticală, iar în cazul lui Jung, contopirea inconștientului individual cu cel colectiv urmează o cale descendentă. Se ascunde aici, după părerea mea o întrebare tulburătoare. Nu cumva în concepția psihanalitică, introspecția sufletească ascunde ideea unui Dumnezeu imaginat doar de conștiința noastră (concepție devenită arhetip din timpurile aurale ale omenirii), iar în ascendența ființei se regăsește un Dumnezeu exterior, cu adevărat demiurgic?

Revenind la problema inspirației, trebuie să remarcăm faptul că fenomenul este însoțit de eliberare ontică, de trecerea existenței de pe o treaptă inferioară pe una superioară. Acest salt calitativ, reprezintă după mine, inspirația. El se datorează muzelor, adică etapelor creației: ctitorirea, dobândirea terenului ferm și realizarea concretă (unică).

IDILA

I

Apariția și consolidarea speciei

După ce, în poemele homerice, și-revelat conștiința sa istorică, iar, în lirica sec. al VII-lea și al VI-lea, și-a celebrat încrederea pe care a dobândit-o în sine însuși, spiritul grec nu va pregeta să se confrunte cu destinul însuși, în marea tragedie a sec. al V-lea î.H., săvârșind astfel unul din cele mai superbe acte ale demnității și responsabilității umane din toate timpurile, pentru ca, în perioada alexandrină, la capătul unui drum presărat cu înfrângeri și cu victorii, acesta să revină proaspăt pe cărările unei lumi feerice, plăsmuită de forța imaginației sale. Dar propensiunea spre natură și vis nu reprezenta acum decât o altă aventură a sa, deschizătoare de noi orizonturi în ordinea cunoașterii și a creației poetice. Momentul era extrem de prielnic, întrucât disponibilități afective mai vechi, determinate atât de perceperea naturii ca o putere ocrotitoare sau binefăcătoare încă din epoca imnurilor închinată zeilor, cât și de îmbogățirea și rafinarea sentimentului de dragoste prin artă, facilitau concretizarea acestor impulsuri în tiparele unei forme literare corespunzătoare esenței și dinamicii lor. Pe de altă parte, în peisajul artistic al vremii, predilecția pentru o literatură rafinată, dar sufocată de erudiție mitologică sau astronomică, va impune, în virtutea unei mișcări compensatorii a tendințelor de manifestare ale vieții spirituale, întoarcerea elanurilor creatoare către simplitatea naturii și adevărul vieții. În acest context, Teocrit va crea idila, „acel gen al poeziei antice care a exercitat, după epopee, influența cea mai puternică și mai durabilă”¹.

Obârșia noii specii trebuie căutată în fuziunea dintre practicile poetice siciliene sau italice și tendințele către realism și perfecțiune ale literaturii alexandrine. Altminteri spus, performanța artistică a lui Teocrit a constat în structura nouă pe care a creat-o prin contopirea fondului cântecelor alternate siciliene, improvizate de doi păstori pe teme ale vieții rustice, acele renumite *boucoliasmos*-uri, cu forma compozițiilor dialogate realiste, inspirate din cele mai diverse momente ale vieții de toate zilele, numite *mimi*. „Dar lovitură de geniu a lui Teocrit – constată André Bonnard – a fost de a da deodată mimului realist, la modă în timpul său, (...) o realitate pastorală”². În felul acesta, poezia „întemeiată”³ de Teocrit stă pe temelii robuste ale unor vechi și bogate

¹ Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană și Evul Mediu latin*, Buc., Ed. Univers, 1970, p.221.

² André Bonnard, *Civilizația greacă*, Buc., Ed. Științifică, 1967, vol.III, p.260.

³ Ernst Robert Curtius, op. cit., p.221.

tradiții populare, a căror prezență difuză imprimă creației sale acel aer de inconfundabilă realitate.

Sub imperativele acestor impulsuri latente, păstorii (sau țărani) lui Teocrit vorbesc și acționează în conformitate cu statutul lor social, într-un cadru mai puțin savant și convențional decât acela cu care ne-a familiarizat literatura alexandrină, încât pe nesimțite aceștia se transformă în individualități de sine stătătoare, cuceritoare prin mireasma de nealterată autenticitate rustică pe care o răspândesc. Figuri și gesturi caracteristice ale unei astfel de lumi devin memorabile :unul își asmute cu o fluierătură câinele pe fata care îi bombardase oile cu mere, altul intră în scenă îmbrăcat într-o piele de țap mirosind a chiag proaspăt și ținând în mână o bătă de măslin, câțiva se întrețin asupra meritelor și defectelor stăpânilor lor, fără să facă economie de proverbe, alții își duc vitele la apă sau le mulg etc. În același timp, marea sensibilitate a autorului, secondată de un subtil simț artistic atent la nuanțe și capabil de a armoniza contraste (narativul cu liricul și liricul cu dramaticul), conservă aproape neștirbite puritatea și intensitatea sentimentelor acestora.

În idila *Muncitorii* sau *Secerătorii* ,a cărei substanță o formează un concurs literar, deosebit de savuros prin ironia grațioasă care îl înviează, schimbul de replici dintre cei doi lucrători scoate în relief două temperamente distincte: Milon, un țăran cu simțul realității, care își vede conștiincios de treabă, și Buceu care, prins în plasa farmecelor „drăguței Bombyca” face totul pe dos:

Milon

...Biet lucrător,o, Buceu, ce necaz a mai dat peste tine ?
Nu poți tăia nici poloagele drept, cum tăiai înainte.
Nici cu vecinul nu seceri în rând, ci rămâi tot în urmă,
Tocmai ca oaia pe care-n picior a-npsinat-o un ghimpe
Ce-ai să te faci în deseară tu oare și după amiază,
Dacă din holdă tu de la-nceput nu retezi chiar nimica ?

Buceu

Milon, tu stană de piatră neânfrântă și carele seceri
Până târziu, ție nu ți-a fost dor niciodată de nimeni ?

Milon

Nu, niciodată. Ce dor muncitorul să aibă de alții ?

Buceu

Treaz din pricina iubirii, tu n-ai stat vreodată ?

Milon

Doamne ferește ! Doar câinele-i rău să se-nfrupte din piele.

Buceu

Ba eu ,Milon, iubesc aproape de unsprezece zile...¹

¹Teocrit, *Idile*, Buc., Ed. Casei Școalelor, 1927.

O altă idilă,Thyrsis,debutează cu conversația dintre un păstor de capre și păstorul-poet, Thyrsis. Temându-se să cânte din nai, pentru a nu tulbura odihna zeului Pan, întrucât acesta se află după prânz toropit de somn, păzitorul de capre îl roagă pe Thyrsis să cânte el și ,pentru a-l convinge, îi oferă un vas din lemn de iederă, măiestrit lucrat. Descrierea faimosului dar, realizată după modelul clasic al scutului lui Ahile (iar asemenea descrieri de opere artistice au devenit o modă literară la alexandrini) ,ocupă toată partea întâia a lucrării.

După acest fragment narativ pregătit de atmosferă, ce facilitează cunoașterea structurii idilei lui Teocrit, cea de a doua parte a operei cuprinde revărsarea lirică propriu-zisă, cântecul de dragoste și de moarte al lui Dafnis, patronul mitic al păstorilor din Sicilia, intonat de către Thyrsis. Iubind dar fugind de iubire, Dafnis refuză să-și dezvăluie taina animalelor,oamenilor și zeilor, care au venit să-i plângă sfârșitul. Doar Afroditei ,care l-a întrebat cu perfidie dacă a izbutit să-l învingă pe Eros, acesta îi răspunde muștrând-o:

...O, Kypris, zeiță temută,

Oamenii toți te urăsc; porți, Kypris, o vină amară.

N-am să mai văd niciodată cum scapătă soarele, spui tu ?

Nu crede ! Dafnis și-n Hades, va ști să înfrunte pe Eros !..

Natura în mijlocul căreia moare eroul nu este un element de decor convențional, ca în pastorelele de la sfârșitul clasicismului francez, ci un dat necesar în afara căruia , ca și la Homer, existența omenească nu este de conceput. Prin bogăția detaliilor de viață animală și vegetală,care amintesc de Aristofan, aceasta devine o prezență reală și vie:

Lupi, voi șacali și toți urșii închiși în cotloane de munte,
Bun rămas ! Dafnis al vostru azi nu mai cutreieră codrul.
N-au să-l mai vadă dumbrăvi și poiene. Rămâneți cu bine,
Tu, Arethusa și râul ce-și fulgeră unda spre Thymbris !
Muzelor dragi,hai, începeți, începeți voi cântul bucolic !
Pan, Pan, oriunde te afli, pe muntele nalt,pe Lycaios,
Fie-n spre Mainalon piscul, întoarce-te, vino-n Sicilia.
Creasta Helicas tu las-o, rămână și trainic mormântul
Celui născut din Lycaon, de care și zeei se miră.

Cântul bucolic de-acuma, curmați-l, dragi muze, curmați-l !

Nai cu-ntocmirea măiastră...ce dulce mireasmă resfiră
Ceara de-l porți către gură...Hai, vino stăpâne, și ia-mi-l !
Vezi doar cum Eros mă duce și-adânc mă târâște spre Hades.

Cântul bucolic de-acuma, curmați-l, voi ,muze, curmați-l !

Doar viorele să crească din spini și din rugii de mure.
Dulce narcisul să-și prindă boboci doar pe crengi de ienupăr.

Toate răstoarnă-se-n lume; voi pinilor pere să creșteți.
 Dafnis de vreme ce piere, voi, cerbii, să prindeți copoii.
 Bufnițe, sus printre creste, dați cumpănă privighetorii !

Cântul bucolic de-acum, curmați-l, voi, muze, curmați-l !¹

Teocrit receptează natura cu toate simțurile, încât tablourile de ansamblu, în care nici un detaliu nu este de prisos, se constituie dintr-o aglomerare de imagini vizuale, auditive, motorii etc. ce reușesc să restituie farmecul sau splendoarea peisajului, încântarea sau mulțumirea sufletească pe care acesta o inspiră. Imaginea sfârșitului de vară din cea de a șaptea idilă, este în această privință concludentă. Din alăturarea și amestecul de miresme cu freamăt de arbori, de zumzet de insecte cu clipocit de ape și cântece de păsări, de irizări cromatice cu troiene de roade, se încheagă acea planturoasă atmosferă văratică, creație a unui spirit solar, în care toate detaliile se aud, se văd sau se percep distinct, în ciuda impresiei de suprapunere sau de întrepătrundere:

...Lunecărăm în voie...iar stuful,
 Dulce-aromi sub lăstarii desprinși chiar atunci dintr-o viță.
 Plopi în risipă și ulmi fremătară ușor ,printre ramuri,
 Zvon peste creștetul nostru. De-aproape ,răzbea ca un murmur,
 Șipotul undelor sfinte țâșnind dintr-o grotă de nimfe.
 Sus, aminați printre crengi și-arămiți sub văpaia de soare,
 Greierii tot se trudeau să-nfiripe chemări. De departe,
 Șuier dădea cucuveaua, prelung, dinspre rugii de mure.
 Viers îngâneau ciocârlani și sticleți...Tânguia turtureaua.
 Roiuri, albine-aurii, scăpărau din aripi la izvoare
 Și stăruia în tot locul mireasmă de vară bogată,
 Vară ce da înspre toamnă și pere curgeau la picioare.
 Mere ,căzând din belșug, troieneau de o parte și de-alta...²

„Teocrit – observă exact și lapidar Curtius – și-a împodobit poezia cu întreaga exuberanță a vieții sudice”³.

Decorul mirific în care Teocrit situează poezia iubirii, sugerează de fapt posibilitatea evadării omului într-un spațiu ideal. „ Aceasta este – scrie André Bonnard – o concepție modernă despre poezie. Poezia nu mai este un principiu de viață, ea a depășit viața, este dincolo de viață, ea este un *dincolo*, un paradis”⁴.Însă,în pofida acestui fapt și a modului în care farmecul aducerii aminte estompează ușor contururile prea realiste ale lumii de păstori și de țărani pe care o evocă, nemairămânând decât grația și dulcea reverie a visului

¹ *Antologie lirică greacă* (de Simina Noica), Buc.,Ed.,Univers,pp. 213 și 214.

² *Ibidem*, pp. 217-218.

³ Ernst Robert Curtius, op. cit.,p.223.

⁴ André Bonnard, op.,cit.,p.260.

unui alt tărâm, totuși senzația de proaspăt și de adevărat a acestui univers artistic rămâne intactă.

În felul acesta, o dată cu evidențierea trăsăturilor definitorii ale idilei lui Teocrit, am aproximat și diferența specifică a fondului noii specii literare, ce-i conferă acesteia înfățișarea sa distinctă în cuprinsul celorlalte expresii ale lirismului antic. În ceea ce privește forma, aceasta nu depășește aproape niciodată o sută de versuri, fiind astfel în concordanță atât cu disponibilitățile artistice ale lui Teocrit, cât și cu principiile poeticii alexandrine. Scriind deci idile, poetul a intuit modalitatea cea mai adecvată de a îmbina preferințele gustului contemporan cu resursele creatoare ale propriului său geniu. Opera urmașilor săi, Bion și Moschos, poeți bucolici minori, nu reprezintă în evoluția acestei forme decât un element de continuitate.

Astfel, înainte de a-și încheia firescul său ciclu, literatura greacă și-a adunat energiile creatoare pentru ultima oară și a făcut să se ivească poezia unei lumi fără de moarte, reală și ireală totodată, cu personaje animate de o autentică viață sufletească, însă evoluând într-un spațiu de o veșnică și nedefinită încântare. Considerată în contextul marilor mutații ale istoriei și ale culturii europene din acest moment, idila se constituie ca cel mai important testament spiritual al unei conștiințe artistice care, după ce a sădit în om încrederea în capacitatea sa de a-și înfrunța și schimba destinul existenței sale istorice, i-a oferit acestuia și posibilitatea împlinirii într-un tărâm imaginar, plăsmuit din substanța visului. Cadența eroică pe care personajele *Iliadei* o impuneau ritmurilor vieții și pe care tragedia o instituia ca valoare supremă a existenței, se transformă acum în reversul ei. Faptul nu trebuie interpretat nicidecum ca o renunțare a ființei umane de a-și recunoaște propria sa esență în dimensiunea morală a eroicului, ci ca o redescoperire a unei alte fațete a omenescului, la fel de importantă pentru definirea acestuia.

Ulterior, clasicismul latin, literaturile Renașterii, clasicismul francez etc., vor sta sub înrâurirea forței misterioase a acestei poezii, iar epoca modernă, când și-a căutat un refugiu din cenușul și mizeriile vieții cotidiene, l-a găsit întotdeauna în poezia pastorală. Din aceste rațiuni, se poate afirma, fără nici o exagerare, că prezența ei de-a lungul secolelor fiind o necesitate, contribuția sa la formarea și consolidarea unui sentiment al naturii a fost decisivă.

INTRODUCERE LA *MODERN POETRY/ AN ANTHOLOGY*

Pentru un cititor, cel mai bun mod de a face cunoștință cu poezia din această colecție este, bineînțeles, cel de a merge către poezie. Dar pentru a obține un context în care să o citească, un cititor interesat ar putea merge mai întâi la scurtele eseuri care vin în finalul câtorva poeți selectați. În primul rând: „Spiritul poeziei românești a lui Baconski oferă definiții ale unui romantism specific al importanțelor înțelesuri ale intraductibilei stări de «dor» și unele discuții ale figurilor hermetice românești și ale «timpului geografic». Eseul oferă succint o afirmare a unui „poetic” românesc. Alte atitudini ale poezilor față de poezia lor pot fi găsite în relatarea lui Păunescu asupra poeziei politice. În descrierea surselor „Spiritului Creator” făcută de Blaga, în Stănescu despre *Poezia ca Lacrimă a lucrurilor și în Demiorgos-ul* lui Ursachi. Aici un cititor ar putea descoperi o abordare istoric-critică lecturând pe rând scurtele eseuri de introducere a poezilor. Acolo va găsi, de exemplu, câteva din faptele despre rolul seminal al lui Tristan Tzara pentru Dadaism și suprarealism și poate descoperi relațiile scriitorilor cu mișcările și influențele pe care le-au exercitat unii asupra altora.

Presupunând că astfel de specificități sînt date, această introducere ar putea oferi un contrapunct și să-mi permită să comentez, pur și simplu, cu privire la reacțiile și descoperirile mele, care sînt ale unui american ce se întîlnește cu poezia românească.

La început, te izbește o atitudine persistentă, pe care eu aș sugera-o ca fiind orientală, în discuțiile cu criticii și poeții de aici. Prin aceasta am propus polaritatea unei atitudini răsăritene, care presupune că postura unei experiențe și expresii poetice este deja cunoscută (iar poetul se perfecționează pe sine în propria sa versiune a acesteia) față de atitudinea americană după care nimic nu este cunoscut înainte poemului (iar poetul își folosește poemul ca vehicul pentru descoperire). Ei sînt în general de acord. Noi sîntem o civilizație veche, ne amintesc ei, și timp de 2000 de ani asupra românilor au acționat tătari, turci, austro-ungari, ca să menționăm doar cîțiva. Ei sînt legați de pămîntul lor și de realitățile cosmice. „Undeva în noi, am trăit deja totul” spunea romancierul Petru Popescu.

Această trăire pare să se reflecteze ea însăși în atitudinea, metaforele și limbajul poeziei – adesea aceeași la un poet contemporan ca și în poezia romantică de acum 100 de ani. Dacă poezia americană curentă este anti-sentimentală, directă, și pragmatică (așa ne vîd ei pe noi), ea poate fi contrastată la o poezie care este emoțională, muzicală, metaforică. Un poet

¹ Don. Eulert, poet American și profesor de literatură la Universitatea de Stat din San Diego, Ca. SUA

american ezită să se identifice pe sine în peisaje, anotimpuri, și mișcări galactice, ci mai degrabă în obiectele concrete și în imediatul percepțiilor. Un poet român spune că modul de a exprima chiar o persoană interioară, solitară este de a o lega de metafore externe; această relație cu un mediu cosmic este necesară, „Fără ea, am rămîne singuri și muți”, spune poetul Horia Zilieru. Ele (spațiile, cerurile, sufletul, timpul – cuvinte conceptuale pe care poetul american nu le poate folosi) sînt catalizatori pentru expresie. Referința la aceste elemente externe nu este un scop, dar o detașare de ele l-ar lăsa fără un glas cu care să vorbească și fără un centru care să-i circumscrie eul interior. El este ca Maestrul Constructor Manole (din balada pe care o voi discuta mai încolo).

Atitudinea multor poeți români pare să fie acele referințe și mișcări largi ce „sînt” exact cele ale mării poezii. Acolo unde sînt puse limite, inspirația moare. Rădăcinile poeziei românești conduc spre poemul de o gravă sonoritate a contemplării emoționale sau filosofice, coerent dezvoltate, care merge spre o unificare a poetului cu marile dimensiuni ale timpului, spațiului și societății. Timpul poate fi mai degrabă geografic decît istoric, așa cum este descris în a doua strofă a *Biografiei* lui Blaga – sau geologic, ca în *Frontispiciul lui Philippide*: „Îmi construiesc un spirit din așchiile unui meteorit –/ un spirit dur de aer cu nostalgie pentru neant// Chiar mai tînărul poet Stănescu spune: „... stăpînul,/ oh! El e nebun fiindcă suferă de univers întregul.” Atitudinea mai poate lua forma de trăire imediată sau pentru totdeauna, într-o identitate culturală. Urmărind ciobanii în străvechiul ritual al coborîrii toamna de pe munte, Baconski spune: „Și-așa am apărut o dată...”. Este mai mult accent pe idei decît pe obiecte în aceste poeme și poeții folosesc multe concepte mitice și colective. Au, spun românii, o anumită lirică minoră care, asemeni lui Rilke sau lui Robert Lowell – care se ocupă de obiecte obișnuite și descoperirile personale ale poetului. Un critic Jungian ar spune că această lirică largă exprimă o „conștiință nediferențiată” a omului din arborii, rîurile, sau stelele care-l înconjoară; un critic de altă factură ar vorbi de „aberația patetică.” Dar în vederea a ceea ce vede un român drept lirică primară, evitînd aceste categorii critice, în practică ar însemna o negare a proslăvirii la altarul vechilor religii unde poetul mai are încă puteri de participare. Acest aspect al romantismului este mai curînd energie pozitivă decît evaziune și patos într-o flacără ce arde, se topește, și oferă o frumoasă lumină vie – așa vorbesc ei. Clasicismul și distanța de sentiment este o imensă tăcere; oamenii nu pot trăi fără această dispoziție romantică. Nu este o mască ori o evadare, ci o neliniște necesară, admiterea misterului din care izvorăște arta, nebuloasa din care apare umanitatea. Dacă clasicul este zi, seninătate și cunoscut, atunci poetul român alege celălalt mod – dubiul, noaptea, lîncezeala melancolică, metafora nelimitării și revolta din universul mecanicist.

Candoarea poetică, în alte culturi, poate fi exprimată în metafore de fiecă zi și în trăire personală; la români candoarea se mută pe un tărîm estetic. Poetul își asumă fără modestie implementele tragice ale mitului. El călătorește

din trupul șocat în mod repetat, al lui Sisif sau Hiperion parașutându-se spre înălțimi spre un univers absolut, într-o critică inversă a realului. Ori îmbracă melancolia de a fi trăit deja, mai înainte, o asumare a fructificării autumnale cu o atingere a morții. Melancolia este o parte a decorului stării sufletești, seriozității, necesarului de a vorbi despre realitățile destinului. Un scriitor spunea că poeții români nu au numai o ușurință pentru metaforă, ci și obsesia de a o trăi patetic, „tendința noastră este de a scrie o operă finită despre tot.”

Aș defini această dispoziție metaforică a poeziei românești în termenii unui limbaj expresiv. Un poet român spune: „Vezi, când mă întâlnesc cu tine, ca prietenii, niciodată nu vorbim direct, ci înconjurăm metaforic locurile comune – noi le ocolim, cu mințile noastre, și încercăm să comunicăm ceva dincolo de cuvinte, ceea ce cu greu mai poate reprezenta ceva exact. De aici și credința noastră în veșnicia poeziei metaforice...”. Această „indirectețe”, această tendință de exprimare și abstractizare este adesea contrară credinței americanului că limbajul poeziei moderne – care este condiționată pentru el de dogma imagistică a lui Pound, de limbaj clar, dur, uscat sau de cuvintele lui Williams: „zicerea (comunicarea) nu este prin idei ci prin lucruri.”

După majoritatea românilor, balada populară *Miorița* („Ewe-lamb”) este o declarație primară a sensibilității lor poetice – a „înțelege” înseamnă a le înțelege sufletul. Așa se pot exemplifica unele din aceste speculații cu privire la atitudinea și limbajul metaforic al poeziei. Când inocentul cioban român este avertizat de Miorița că urmează să fie ucis pentru averea sa de doi ciobani mercenari invidioși, el nu acționează, nici nu speră în dreptatea personală. În ultimele lui cuvinte își exprimă dorințele într-o conversație cu natura (în persoana Mioriței): el vorbește de apropiata însurătoare cu frumoasa mireasă a lumii. Soarele și luna sînt însoțitorii săi, munții sînt preoții care vor oficia iar arborii pădurii, nuntași; stele căzătoare vor sărbători noaptea nunții sale. Într-un amestec de „dor” (*longing*) și fatalitate, el reușește un fel de transformare triumfală; cu forțele sale contemplative și protectoare el se realizează conceptual ca parte a naturii reversibile, eterne.

„Miorița accentuează calitățile inseparabile ale lui Eros și Thanatos în modalități opuse iluminării raționale și mentale. Ea definește subtil curajul implicat în soiul de fatalism adînc înrădăcinat în spiritul românesc (oamenii au fost mai înainte pe această cale) cu conștiința miturilor Demeter-Persephonei, acesta este un nostalgic imn al religiei-naturii. Fluierile din os și fag ale ciobanului sînt date să cînte vîntului, un cîntec de sirenă al celui ce a trăit și iubit din plin în propria-i contemplație a universului, deși poate să nu fi părut că precedează înțelept în ochii altor oameni.

Mihai Eminescu a fost cu siguranță influent pentru modul în care această atitudine contemplativă persistă în lirica românească – cu demonstrația sa că poetul nu se poate detașa singur de univers și universal, altfel cade înapoi în el însuși și ignoră realitatea care-l creează și susține. De fapt, Eminescu a creat posibilitatea ca o poezie metafizică, cosmică, să poată proveni din trăirea zilnică. Totuși, se resimte un dualism subteran care este

parte, surprinzător, în această poezie a cărei atitudine se apropie de oriental. Un cititor atent va observa că tensiunea multor poeme de aici derivă din supoziția că mintea-spiritul, în experiența sa colectivă și universală disperare pare aproape să ajungă la o înțelepciune calmă. Totuși trupul tânăr și individual este în luptă, îi însoțește nevoile și îi sufocă neantizarea mai pură a minții. Acest conflict care formează substanța unui număr de poeme singulare poate fi utilizat, prin extensie, pentru a descrie dinamica majorității poezilor prezentați aici. Pe de o parte stă o poezie absolută (fără corp). Din cealaltă parte, forțele unei energii stridente, vitaliste contrare forțelor energetice asupra poetului care admite realitatea sa poetică, știind că este un element temporal (chiar distrugător). Dar, chiar dacă poetul simte trăirile sale idiosincratice (în timp ce sursele mai calme, la care trage, pentru expresie, sînt fără vîrstă) – totuși, după ce-am vorbit atît de mult despre apele mai adînci ale poeziei române, aș putea adăuga că există încă multă vîlvă de energie în baltă.

Un poet român căruia i s-a cerut o trecere rapidă în revistă a ceea ce vedea el ca istorie a poeziei române moderne, a sus ceva cam așa: „Înainte de Primul Război Mondial au existat doi mari poeți: folclorul și Eminescu. Între cele două războaie mondiale au fost șase sau șapte. În ultimii zece ani ei sînt nenumărați.” Probabil că putem face o rapidă trecere în revistă cu referință la nenumărații poeți români contemporani. Imediat după al doilea război mondial nu a existat o tendință definitorie în poezia românească. În acest hiatus s-a scris multă poezie patriotică, fierberea influențelor și un „nou val” care a erupt după 1960 a fost rezultatul firesc al unei perioade evaluative și promotorii. Aceasta înseamnă de fapt că poezia română contemporană a fost în procesul descoperirii de sine timp de puțin peste zece ani. Explozia unei lirici auto-conștiente, investigative, multiple face inutilă orice încercare de definire categorială, dar pot fi notate cîteva tendințe. Una este re-învierea tendințelor lirice prezente înainte războiului în lirica individualistă a lui Arghezi, Barbu, și Blaga; influența lor a condus la o estetică mai personală printre unii poeți mai tineri. O a doua lirică vine dintr-o tradiție surrealistică în surdină cu surse românești specifice și sensibilitate locală. O a treia tendință preia o modalitate pre-belică de poezie experimentală, de influență general europeană. Dar chiar și în acest timp, acestor influențe li s-a dat un context românesc special, de criza particularizantă, presurizată a timpurilor. Acum, tinerii poeți par să folosească ce a rămas din aceste experiențe pentru a-și autodefini personalitatea într-un nou context, iar o altă tendință importantă la unii din cei mai cîudați dintre tinerii poeți este refacerea drumului înapoi la Eminescu pentru o lirică rafinată, contemplativă a liniștii în prezența mortalității.

Dar, în general, în această lirică se resimte o revenire la zeitățile casei, spiritele codrului, istoricitatea națională. Poetul român are acum o nouă respirație a limbajului, încercînd și o integrare a sinelui ca exponent al culturii sale – cu rădăcini în vechiul exercițiu religios, folcloric, ritualistic și în dans –

oricît de diferit poate fi fiecare în prezentarea lingvistică sau conținutul substantivist.

O altă istorie pe lîngă descendența literară este necesară pentru a înțelege acest caracter specific. Desigur, un motiv pentru o oarecare uniformitate a stanței poetice este că România are un centru mitologic național și se pare o identificabilă „istorie a spiritului” românesc din care se trage poezia. Mai înainte, am menționat balada Miorița ca definitorie a unui sentiment și a unei atitudini. O altă aluzie importantă pentru românii este locul unde se întîmplă povestea – un orizont pastoral al vîrfurilor și văilor montane domoale care stau în calea cosmosului. Lucian Blaga (vezi introducerea la secțiunea dedicată poemelor sale), căutînd în poemele și legendele vechi „sufletul” României, l-a descoperit în ceea ce a numit (din baladă), „spațiul mioritic”. După cercetarea sa și o mare colecție de mituri și povestiri biblice apocrife, a tras concluzia că, din punct de vedere istoric, imaginarul poporului român are o preocupare specială pentru originea munților și văilor țării sale – un angajament specific al activ-pasivului răsărit și apus al orizontului. Ei ar fi putut foarte bine să-și construiască o mitologie centrată pe mare, dar în poveștile românești munții și văile orizontului lor cosmogonic își aveau originea în cea mai mare zi a Creației. Într-o poveste, cînd Dumnezeu se gîdea să facă lumea plată, munții l-au urmărit pînă cînd El s-a oprit și i-a așezat la locul lor. În aceste povești-„basne” (arhaism cu sens de „închipuire”) vechi, prezența acestor munți este un fapt excepțional care îi vorbește românului de propria sa implicare în Începuturi și îi dă solidaritatea cu cosmosul. În însăși ridicarea și căderea pe o externalitate mai mare, ele îi dau acestuia o reprezentare a realităților psihice. În legendele populare, munții nu sînt la fel ca alte fenomene naturale, ci sînt un halou special, tainic pe pămînt, creat specific pentru român și îl face participant la o aventură cosmogonică. În configurația lor naturală, ei sînt copie ce există în interiorul românului. Ei nu sînt piscuri ascuțite, abrupte abisuri, ci munți bătrîni, o utilizare corespondentă a simbolului serpentinei Brîncuși a copiat repetarea acestor forme unice și în sculptura sa a ridicat această formă pe verticală.

Modul în care psiche-ul românului are o referință isto-geografică apare în alt aspect, în poveștile cu motiv Faustic. Cînd Adam-ul român a făcut învoiala cu Satan, aceasta nu a fost pentru frumusețea, puterile, sau înțelepciunea individuală – ci, pentru a semna învoiala, românul arhetipal a lăsat urmele a trei degete puternice într-o bucată de lut. Probabil că ar trebui să observ că rolul lui Satan în această creație nu este unul neobișnuit în miturile apocrife; în altul, menționat de Blaga, Dumnezeu și Satan au fost colaboratori în facerea pămîntului. De fapt, în „surprizele” făcute de un erou-păcălici, Satan este cel ce se face răspunzător de crearea munților și văilor. În ultima clipă a creației el îi ascunsese în gură ca să ia tot ce-i mai bun de la Dumnezeu.

Asemeni lui Blaga, Mircea Eliade a căutat aceste adevăruri de bază despre spiritul românesc în istoria triburilor dacice, în interacțiunea care a

urmat invaziilor geților și în influențele credințelor hinduse în Nirvana. În ceea ce-l privește pe acesta din urmă, apare că prelații daci nu au fost influențați prea mult de tradițiile europene cât mai mult de practica mai mistică, ocultă și alchemică. Mai curînd decît să privească spre apus, ei au mers să învețe spre India și spre Egipt (Un număr de poeme din această colecție sugerează influențe oculte subterane de la acești preoți-poeți încă mai persistă). Interesant în acest sens, Blaga (care cunoștea opera lui Jung) a ajuns la o descriere filosofică a demonismului și categoriilor arhetipale pe care le numește „stilistic-abisale” pentru a descrie aceste centre creative de lucru.

Studiul mai științific al mitului și ritualului al lui Eliade este comparativ, și unul dintre acestea este în mod special relevant în acest context. Povestea lui Manole, maestrul constructor este, alături de Miorița, balada cu un prim apel la conștiința românească. Manole este frustrat în încercarea sa de a construi o mînăstire, pentru că în fiecare noapte lucrarea de peste zi îi era distrusă. Într-un vis, el află că, pentru as termina lucrarea, o femeie trebuie zidită într-unul din zidurile bisericii. El și oamenii săi hotărîsc să fie sacrificată prima femeie care ajungea în șantier. A doua zi, văzînd în depărtare că propria-i soție venea să-i aducă prînzul, Manole se roagă la intervenția divină. Dar femeia reușește să treacă prin trei încercări așezate în calea ei de divinitate menite să o împiedice (în mod tipic, furtună, ploaie și foc) să devină victima și inspiratoarea celei mai frumoase mînăstiri ridicate vreodată. Dar prințul care comandase lucrarea, gelos că Manole ar putea să facă o biserică și mai frumoasă ca aceasta a lui, îi ia acestuia scările cu care urcase pe creștetul construcției, silindu-l pe acesta să sară de la înălțime. În locul în care acesta sare și moare, apare o cruce (și, în unele versiuni, un izvor). Eliade remarcă faptul că povestea are o distribuție indo-europeană, că satisface și simțul românesc al datoriei, durerii, și fatalismului pentru a obține o localizare specifică (și, desigur, o mînăstire românească necesită acea cruce).

„Crucea lui Manole” de a trebui să aleagă între iubirea sa și datorie face această poveste arhetipală nu numai pentru conflictul comun al psihe-ului, ci și pentru dilema artistului. Iar, întrucît se leagă în special de proiecțiile poeziei în centre în afara poetului, românii arată că Manole nu se zidește pe el însuși. El trebuie s-o aducă pe Ana (referința externă e dragostea sa personală). El (poetul sau constructorul) trăiește drama temporală, dar catalizatorul de susținere și inspirația îi sînt externe.

*

O atît de multă atenție acordată tradiției sugerează nevoia unor cuvinte cu privire la tendințele moderniste din poezia românească. Există, cu siguranță, un individualism vital, întrucît poezia se se indică pentru sine. Obiectele – comunale mișcărilor poeziei din acest secol sînt împărțite în majoritatea țărilor apusene, astfel încît (dincolo de introducerile ce urmează) ceea ce trebuie să spun cu privire la conturarea specială românească a

mișcărilor moderniste ar putea fi încorporate într-o discuție a uneia dintre ele – surrealismul. După 1900, critica a început să re-evalueze și să acorde importanță surrealismului. Unii români simt că mișcarea a obținut mai mult decât merita, deoarece mulți poeți păreau să o urmeze, exagerând efectele ei asupra propriilor lor creații. Din acest motiv, străinii ar putea crede că surrealismul este mișcarea majoră a poeziei românești contemporane.

Dar prezența a ceea ce numim supra-realist nu este nici atât de modern, nici programatic în poezia românească, și trebuie înțeles ca intrând în moduri mai persistente decât din definițiile critice sau chiar prin influența unor oameni ca Tristan Tzara. O antologie ar putea să servească. Nu am putut găsi „povestea cu fantome în România – nici o tradiție unde copiii se sperie între ei în jurul focurilor de tabără. Când am semnalat unui grup de români lipsa acestui „gen”, mi s-a dat încetul cu încetul de înțeles că, de fapt, obsesii, strigoi, fata morgana și alte asemenea fac mai mult parte din obiceiuri, povești și cântece (amestecate cu diverse sărbători religioase sau familiare), că în forma inițială a anchetei mele nu se gândiseră la ele în termenii fragmentării de elemente limitative (moderniste), folosirea absurd-metaforică a imaginilor într-o sensibilitate rafinată a existat în poezia românească cu rădăcini antice și în practicile populare.

Aceste elemente moderniste pot fi găsite în „zidirile” supra-reale ale blestemelor, în versurile fără sens ale copiilor, în baladele asemeni celor scrise de Lorca ale morții și ale înțelesului iubirii, și în povestirile fantastice pline de strigoi și măști. În aceste povestiri, povestitorul poate începe: ”A fost odată ca niciodată, când urșii aveau oase mari cât labelle și musca era potcovită cu 99 de kile de fier cu care puteau să sară pînă la cer și trestiiile făceau fructe zemoase și roșii...” sau „Cînd musca era potcovită cu 99 de kile de fier cu care puteau să sară pînă la cer să ne aducă povestea...” Un povestitor, dus de val ul sărbătoririi propriei inteligențe spune în finalul poveștii sale: „... Eu tocmai călăream o muscă mare, albastră și lată și v-am spus la toți o minciună gogonată !”

Dar sursele folclorice includ mai mult decât folosirea fantasticului și supra-realului. Poeții români fac referință la literaturile populare chiar atunci cînd folosesc atributele jocului de cuvinte, timpului prismatic, ironiei, umărului negru, imagisticii asociative și altor paralelisme cu alte mijloace artistice „academice” apusene. Acest fapt se joacă intrigant împotriva așa-numitei „morți a modernismului.” Criticul și scriitorul Leslie Fiedler găsește că majoritatea noilor încercări de practică literară de a aduce poezia și ficțiunea înapoi la formele lor elitiste, la o re-unificare cu formele lor populare (de exemplu, ale sentimentului, cîntecului și narațiunii). Această poziție sugerează că, cel puțin în America, „ism”-ele modernismului au fost despărțiri „artistice” de public și formele populare care trebuie re-descoperite. Dar o astfel de moarte-a-modernismului își descoperă paradoxul în România; poezia ei ar trebui numită post-modernă sau cu oricare alt nou termen critic. În mare măsură, ea este încă sentimentală. Și chiar în cele mai esoterice forme ale ei – în ocultism, supra-realism, motive simbolice și cifre hermetice se referă la

forme populare. Brâncuși, Tzara, și Ionesco sînt probabil cele mai bine-cunoscute exemple de artă modernă, dar nu sînt separatiști modernistici față de sursele lor folclorice.

Acest fenomen apare de asemenea în ceea ce nu se găsește în tendințele moderniste. Una este lipsa poeziei „confesionale” de un soi mai personal. Dar ceea ce este mai aproape de problemă: deși majoritatea poezilor publicați aici nu s-au născut nici nu au migrat spre București, nu se află o poezie urbană. Poate pentru că orașele sînt comerciale și industriale (cel puțin prin funcțiile lor moderne) mai curînd decît expresii arhetipale. Poezia română modernă își alege tipic satul drept decor expresiv.

*

O abordare critică lasă nespuse ceva interesant, chiar dacă tangențial, realității despre ei poetul însuși în societatea românească. Un mod de a descrie această poziție este să arăți lunga tradiție de favoare, care merge înapoi la cîntăreț și „vraci”, omul medic sau poetul preotul civilizației dacice. Un alt mod este să privești unele măsuri „moderne” ale onoarei care – deși acestea reies să sune statistic – măsoară unele din aceleași lucruri la urma urmei. Maniera în care România își cinstește încă poezii este cu siguranță un factor pentru debutul, productivitatea lor și trăirea lor și drumul către puterile maturității lor.

Un tînăr poet în devenire descoperă în școală că trăsătura și personajele limbii române au fost definite mai întîi de poezie (chiar și cronicarii sătești, biserica și documentele civile au utilizat greaca și chirilica). României însăși „i s-a fost dat” o geografie de sentimente de poeți și menținută în viață prin zeci de cuceriri și sfîrtecări. Poetul este înconjurat din tinerețe de mai multe statui de poeți decît de alte figuri. Toți par să aibă un număr nesfîrșit de poeme gata făcute în memorie și doi țărani din cea mai simplă cîrciumă sătească se pot certa și aduce argumente pentru meritele poetului favorit. Florile, banchetele, lecturile publice și participarea națională la un festival de trei zile la aniversarea lui Bacovia, de exemplu, nu spune nimic despre „meritul critic” al poeziei. Dar toate aceste lucruri sînt măsuri ale valorii reale oferite poeziei și sugerează atitudinea pe care un tînăr scriitor ar putea-o pune în practică.

Descrieri mai specifice și mai materiale ale „poetului în context” au făcut subiectul exclamației unor scriitori din alte culturi. Unele fapte ar putea fi, astfel, interesante. Mai întîi, majoritatea poezilor contemporani din această antologie sînt absolvenți de facultăți de limbă și literatură ale principalelor universități ale țării într-un sistem de învățămînt superior competitiv dar sprijinit de stat. Ei știu de obicei mai multe limbi și literaturile acestora și citesc și pe clasici. Foarte adesea încep să publice încă din studenție în revistele literare. Rolul acestor reviste culturale merită o mențiune specială. Circa 25 din ele sînt săptămînale, bi-săptămînale sau (în cîteva cazuri) lunare, pentru o populație aproape la fel de mare ca aceea a Californiei. De obicei în

format de ziar, ele sînt articolele cele mai populare la chioșcurile de ziare. Multe din aceste reviste sînt sponsorizate oficial de Uniunea Scriitorilor, iar fiecare județ („county”) sprijină cîte una. Scrieri de sau despre poeți reprezintă cam două treimi din conținutul literar al acestor publicații. Pentru două sau trei poezii sau pentru circa 60 de versuri, un poet poate primi echivalentul unui salariu săptămînal. (El mai poate, în practica uzuală, să-și audă versurile citite la radio sau televiziune, ceea ce este chiar mai benefic.)

Aceste reviste sprijină practica poetului cel mai bine. Pare un contrapunct la colaborarea poetului american cu academia faptul că, din 20 din cei mai tineri poeți din această antologie, numai trei nu erau (nu sînt) asociați într-un fel sau altul cu aceste reviste. Poziția lor se extinde de la redactor șef la una majoritar onorifică. Cel mai comun, acești poeți se angajează pe un loc la reviste imediat după universitate.

Cealaltă jumătate de posibilitate de realizare pentru tînărul român în „cariera” de poet implică obiceiurile de publicare de cărți. Se văd, incredibil, bibliografiile cam de 30 de volume de poezie ale unui singur poet, sau o listă de 15 cărți creditate unui poet abia trecut de 30 de ani. Încurajarea lui să lucreze și să publice vine parțial din faptul că editurile românești așteaptă să-și completeze lista de plan de publicare pentru circa 160 de noi colecții de poezie pe an. Contractele pentru aceste publicări sînt stabilite înainte de tipărire și nu depind direct de vânzări. Prima colecție de versuri ale unui tînăr poet cam de 50 de poezii i-ar putea asigura echivalentul unui salariu de 6 luni al unui instructor de gimnaziu sau al unui actor; publicările ulterioare pot să redubleze această sumă. Foarte rar editurile românești păstrează matricele pentru alte ediții ale unei aceleiași cărți. Fiecare nouă publicare implică un contract separat, așa încît un poet poate varia propriile selecții sau chiar republica în edituri diferite în scurte perioade de timp.

Drept corolar, aș putea menționa importanta funcție de susținere a Uniunii Scriitorilor, care asigură burse de susținere pentru unii scriitori și diferite alte confortabilități pentru toți membrii săi, – mergînd de la pensii generoase pînă la împrumuturi rapid disponibile (deoarece orice membru producător, care cu siguranță va publica, reprezintă un risc minor).

Astfel de fapte de viață ale poetului român contemporan pot fi superficiale sau pot fi relevante asigurării și rapidei sale evoluții. Poezia însuși nu e mai bună sau mai rea pentru posibilitățile ei mercenare, dar acest sistem intenționează ca poetul cunoscut, scriitorul necunoscut și chiar poetul ocazional să se îndrepte spre perfecțiunea meseriei sale. Atelierele de creație sau enclava academică pentru poetul „ucenic” nu există ca atare în America. În loc de aceasta, el intră devreme și direct într-un dialog public prin publicarea lucrării sale și i se acordă serioasa considerație a unei largi audiențe, a criticii și a poezilor colegi.

*

Înainte de a veni în România, un prieten care petrecuse un an aici, mi-a spus că, la început ,voi găsi „un pământ al contrastelor naturii” – și acesta este primul adevăr și despre poezie. În această discuție pare că am accentuat un central corp+mitos al poeziei și probabil am spus prea puțin despre contraste. Privind poezia comparativ, am subliniat un fel de singularitate pe care am găsit-o cea mai interesantă, dar aproape oricare poem luat singur contrastează cu ea. Și un cititor poate descoperi (cu plăcere, cred) o poezie care contrastează cu ideile sale anterioare despre poezie. Eu am mai descoperit în această întâlnire nevoia de a re-examina unele erori (de exemplu, pe fondul conținutului tradițional și al utilizării sentimentului).

Și am descoperit un alt lucru care, sper, cititorul îl va simți și el, într-o poezie care mai crede încă în forțele șamaniste. Aceasta cere, pentru ilustrare, o relatare. Un anume tip a spus: „În satul meu avem un zugrav. El face icoane care plîng cu lacrimi adevărate. Era și o femeie care cînta doine de codru care îți luau toate dorurile. Și aveam un poet care putea face versuri care te păzeau de rele sau se puneau ca o prișniță pe rană. Țsta putea spune o poezie care te vindeca de aproape orice boală.” Ce am descoperit eu este că mulți români încă simt în felul acesta despre poezia lor. Și poeții cred la fel.

Aprilie, 1973
Iași, România

(Traducerea în limba română **Alexandru Ioan PASCU**)

Ionuț CARAGEA

Poetul

Poezia este un spațiu în care orice adevăr poate fi utopie și orice utopie poate deveni adevăr și realitate. Poezia poate fi un paralelism utopic, un paradis al neîmplinirilor împlinite utopic, într-un timp din afara timpului. Totuși, în aceasta lume iluzorie, sentimentul este autentic și înălțat la cote extreme. Poezia este un sentiment nemuritor prin hiberbolizare.

Unii ar spune că totul este o minciună creată frumos pentru a impresiona. Poate, dar această minciună ne face să privim lumea cu alți ochi, ne face să acordăm atenție mai multă frumuseții și sentimentelor trecute, adeseori, cu vederea. Și dacă din exagerarea unui poet, cititorul

păstrează măcar o doză infimă de frumusețe, utopia își are rostul, utopia poate deveni adevăr și realitate, iar banala afirmație a unui suferind din dragoste poate deveni o legendă. Iar legendele nu mor niciodată.

Nu încercați să înțelegeți mintea unui poet, vă veți pierde în nori, curcubeie sau abisuri. Nu judecați poetul, pentru că în afirmațiile sale se regăsesc toate oglindirile acestei lumi. Nu-l judecați pentru alegerile sale pentru că ele sunt traume necesare pentru a fi liric și desăvârșit. Poetul folosește empatia ca pansament pentru răni dar folosește cuvântul și ca instrument al torturii pentru cei care au uitat să fie oameni. Poetul este un exemplu al eșecului reinventat în artă, dar și un exemplu al zborului frânt din prea multă iubire cu aripi de plumb sau de ceară.

Ce a zis poetul azi și ce zice mâine nu este întotdeauna aceeași față a adevărului. Adevărul este o însumare de contradicții care descind din realitatea acestei lumi. Adevărul unui poet este refuzul de a privi mereu lumea cu aceiași ochi, din același unghi îngust al minții. Poetul este un magician al cuvântului și un creator de libertăți personale pentru fiecare individ, mai puțin pentru sine însuși. Poetul nu trebuie să dea explicații, nu trebuie să demonstreze nimic, el este pur și simplu însumarea tuturor explicațiilor așezate pe rânduri, cursiv sau intermitent.

Poetul este copil și adult în aceeași inimă. Caută dragoste, compasiune, iertare dar poate fi și răzbunător ca un prunc căruia i-a fost furată jucăria. Jucăria lui este propria lui viață, pe care o remodelează constant cu dibăcia și imaginația unui creator. Jucăria lui este lumea pe care o face mai frumoasă. Jucăria lui este o muză cu aripi de înger sau o păpușă pe care o contorsionează și îi rupe mâinile.

Nu-i cereți poetului să scrie la comandă, să aibă revelații spontane sau să vă explice ce a simțit el cândva. Experiențele sunt irepetabile, explicațiile sunt irelevante și anoste. Este de ajuns să-l citați pe poet și să rămâneți în suflet cu sentimentul acela al îndrăgostitului veșnic, al nemuritorului prin cuvânt.

RAFTUL CĂRȚILOR DE POEZIE

Emanuela ILIE

Ioana Greceanu, *Fragment dintr-un viu*

Tracus Arte, București, 2012

Într-o vreme în care, mai mult ca oricând, „intimitatea este la punctul nevralgic”, Ioana Greceanu se încumetă să dea expresie unei intimități poetice autentice: nervoase, vii, mușcătoare, prin urmare deloc nevralgice. Deși – ori poate tocmai pentru că – ea presupune, între altele, o terifiantă coabitare cu moartea și cu morții de tot felul. Pentru autoarea tulburătorului *Fragment dintr-un viu*, thanaticul este însă o specie aparte de *mysterium fascinans*, ceea ce explică inclusiv recursul frecvent la o retorică a seducției (niciodată finalizate) și a abandonului (întotdeauna lucid) în brațele unei alterități radicale polimorfe. A se vedea, bunăoară, *E prea târziu pentru o fotografie de grup, Feminitatea îmi este asigurată, Mă închipui față în față, Cealaltă, Sînt un corp străin sau Pe scara asta nu mai urcă și nu mai coboară nimeni*. Fără excepție, egografii întunecate, fragmentare, dar cu totul revelatorii, din care se poate reconstitui un *viu-mort* halucinant, care își înșiră fără grabă viziunile articulate adesea pe o percepție amplificată a dublului. S-ar putea spune că, de această dată, poezia Ioanei Greceanu ia naștere îndeosebi din conștiința exacerbată a alterității ca normă ontologică esențială într-o lume care își refuză cu obstinație contactul real, nepervertit cu viața și cu moartea, cu sinele și cu ceilalți, preferînd să trăiască *aplatizat*, adică în „mai multă boală, mai mult provizorat”. La capătul lecturii, însă, este încă și mai clar faptul că ne aflăm în fața unei poezii alcătuite din certitudini ontologice terifiante și interogații metapoetice neliniștitoare: „singurătatea cască ochii la mine/ nu ea, ci desăvîrșirea ei scheletică/ care nu clipește, ci doar clămpăne din gură/ Și un cub de o singură persoană ghemuită/ Cît la sută o fi poezie?” Să ne grăbim să o asigurăm că 100%!

Paul Gorban, *Caii din Perugia*

Paralela 45, Pitești, 2012

În jurul unui element de bestiar fabulos aproape uitat astăzi, Paul Gorban coagulează fantasme (post)joedipiene, nostalgii biografice, reverii culturale, chiar și reflecții internaute. Indiferent dacă este sau nu tratat cu obișnuitele cerneluri supraprealiste ori expresioniste, amestecul se

recomandă drept *forfotă* intimistă autentică: „N-am fost niciodată atât de implicat/ în inima mea”, ne anunță cu sficiune onestă poetul, după care își înscenează viziunile similionirice complicate, când delectabile, când neliniștitoare, când gracile, când ponderoase. Rezultatul este o poezie stenică, proaspătă și solară, care crede în ritualuri de esență sau expresie creștină, în miracole și epifanii. Prin urmare, chiar și în cazul în care fața aurorală a lirismului său se crispează deprimist, pînza freatică a discursului nu răbufnește la suprafața poematică decît aburi mirosind a tămîie. De altfel, prin *Caii din Perugia* pătrunzi într-o geografie spiritualizată în care miroase a salcîm, a floarea soarelui și a turtă coaptă pe plită, în care corpul uman este un templu pe care urcă furnici cărînd nuferi roșii, iar șopîrlele ori puii de scorpion călăresc cai albi. Nici nu ne mai mirăm, astfel, de faptul că pe autorul cărții „nici moartea cu ochii ei stafidii nu ar putea să mă privească în chip”...

Ioan Viștea, *Îngerul dilui*

Limes, Cluj-Napoca, 2011

Într-un text poetic *SF*, Ioan Viștea se recomandă drept un poet purtînd cu luciditate și emfază herbul vetusteții, al nostalgiei tandre, care se materializează în sonuri pronunțat cerchiste: „Port rădăcini și fluturi « cap de mort » la butonieră./ În ape cu bulboane visele-mi înec,/ dar am să-ncep de azi, promit, o nouă eră,/ fără apucături de răzvrătit și de zevzec.//...// Nu știu de ce minuni am să mai fiu în stare./ - de-o bucurie calpă? de-o nostalgie sumbră? -/ Mi-e teamă, zău, că într-o zi din nepăsare,/ o să vă las grădinile Semiramidei fără umbră”. Deocamdată, însă, ne lasă o serie de confesiuni ritmate și rimate, în care, atunci cînd „vechi răni se-nchid sub pansamente cu lumină” (ceea ce se-ntîmplă destul de rar), pulsează o mare suferință de sine și de lume. Ce-i drept, această suferință este bine camuflată sub formă de „plîngeri” și „palpitații” mai mult sau mai puțin acide, „amintiri la preț redus”, „scrisori agreste/ cu semnătura păpădiei cît o scamă”, în sfîrșit, *Cărți poștale, brelocuri, citeodată mandate*. Toate re-compun imaginea unei sensibilități vulnerate de spectacolul deșănțat al unei lumi peste care abia din cînd în cînd mai bate aripa îngerului dilui care este, natural, masca recurentă a poetului: „Înger dilui cu zboru-n pioaneze/ și cu medalia tristeții la un colț de gură,/ tu, lumii, atîta te pricepi să faci: din litere proteze/ și-n buzunar nu ai decît sticluc și condeie cu tinctură”.

Un debut poetic neobișnuit: Doru Scărlătescu

Problematica mai largă, atât de fertilă hermeneutic, a raportului dintre literatură și religie l-a preocupat întotdeauna pe criticul și istoricul literar Doru Scărlătescu. Dovezi erau de găsit în mai toată opera sa de gen. Să amintesc, spre exemplu, analizele pertinente ale unor poeme cu fundament religios scrise de Philippide, Blaga, Argehezi sau Voiculescu, incluse în *Semne și simboluri* (1995); apoi capitolele dense despre relația poezie-sacru și exegeza textelor eminesciene religioase din *Eminescu și religia. Preliminarii la o temă de eminescologie* (2000); subcapitolele despre valorificarea temelor religioase în diferitele limbaje artistice, din *Literatura și celelalte arte* (2005); în sfârșit, întregul volum intitulat *Odiseea cuvântului. Prolegomene la o hermeneutică a textului sacru* (2003), care materializa practic interesul constant al profesorului de la Literale ieșene pentru „aventura cuvântului” sacru.

Chiar și pentru cititorii familiarizați cu opera sa critică, cea mai nouă carte semnată de Doru Scărlătescu, *Apocrife la Cartea Facerii* (Editura Junimea, Iași, 2012), constituie totuși o surpriză. Una mai mult decât plăcută, mă grăbesc să adaug. Căci opul fructifică într-o manieră pur poetică – neașteptată, dar cu cele mai bune rezultate estetice! – polul de interes sus pomenit. Ne aflăm, altfel spus, în fața unui debut *liric* autentic, deși ... ușor întârziat, dacă luăm în calcul faptul că proaspătul poet este un tânăr și activ septuagenar. Ceea ce explică și nota dominantă a cărții, pe care o dă un amestec ingenios de sagacitate și vioiciune, de erudiție și spontaneitate, de pesimism îngîndurat și optimism tonic – încă susținut, în ciuda tuturor trăitelor și (încă doar) gânditelor de scriitorul/ omul Doru Scărlătescu...

Astfel, interfața poemelor din carte este asigurată de un discurs în întregime axat pe teme morale, subsecvente sacralului: raportul uman-divin sau creație-Creator, dialectica relației spinoase carnal-spiritual sau bărbat-femeie, erosul și logosul mundifer, în fine, ierarhizarea celestă ori cea terestră. Pe urmele lui Frazer, care vedea Biblia ca epopeea lumii, în care se regăsește „febra vieții (...) cu speranțele și bucuriile, cu suferințele și păcatele și durerea ei”, autorul remarcabilelor *Apocrife...* textualizează, practic, etapele cele mai semnificative din istoria (pre)umanității. Vom regăsi, prin urmare, în carte geneza universului (*Cosmogonia, Muzica, Miracol*), apoi debutul (*Istorie, Pîră, Criză*) și, în fond, schița întregii istorii a umanului – cu momentele ei evolutive percepute drept paradigmatic din perspectiva creștinismului, cu figurile emblematice și schemele ritualice bine cunoscute, de la facerea femeii la apocalipsă, de la turnul Babel și arca lui Noe la întruparea și crucificarea lui Iisus (*Noe, Scara, Mesager, Cain, Abel, Lilith, Isaac, Cădere, Sodoma I, Sodoma II, Ofrandă, Epilog*).

Teme dificil de abordat, cu atât mai mult cu cât formula psalmodică pentru

care poetul optează nu îi ușurează defel procesul po(i)etic. Dimpotrivă! Din fericire, marea majoritate a textelor capătă astfel o priză aproape magică, datorită laitmotivelor și refrenelor cu sonorități con-sacrate, elanurilor mistic-incantatorii ori nuanțelor oraculare, pe care o disciplină prozodică (la fel de exigentă pe cât abilă!) știe să le strunească în forme poematice lucrute cu migală și fără cusur. Iată, bunăoară, un tandru-sensibilizator *Laudatio*: „1. Ce gingaș spînzură el la tîmpla amiezii cercel. 2. Ce tandru și fără pereche mă prinde subtil de ureche. 3. Ce lin pe grumaz mi se lasă, un guler jilav de mătasă. 4. Ce galeș mă-ncinge cu capse de calme răcori peste coapse. 5. Ce blînd sînul stîng mi-l săgeată cu lungi, hieratice lame, de dulce otravă, Adame”. Sau o înfiorată *Deschidere*: „1. La mărul de aur, timp surpat, priponit, în sine însuși încolăcit, încremenită larvă balaur, la mărul de aur. 2. La mărul de aur din Paradis, limpede crisalidă, timp inert, interzis, sacră omidă așteptînd sărutul promis, la mărul de aur din Paradis. 3. La mărul de aur, tainic pas, înflorită elitră, fluture curcubeu pe umărul pămîntului, greu, blestem talisman, pubelă tezaur, la mărul de aur. 4. Expandată secundă, hotar deschis, la mărul de aur din Paradis”.

Pe parcursul lecturii, devine însă din ce în ce mai vizibil faptul că textele sunt mai mult decît rodul unei trude poetice altoite pe o erudiție de excepție. Raportul antropos-logos-cosmos este tratat adesea cu cerneală postmodernă, ceea ce înseamnă că *Apocrifele*... au și un adstrat substanțial de ludic și parodic. De urmărit, spre exemplu, jocul auctorial inteligent, alternanța de registre și roluri din poeme precum *Erată*, *Teatrală*, *Arheologie* și *Dilemă*. Sau, de ce nu, *Altfel* – un aspru rechizitoriu adus bietului Adam (cărui nevasta îi descoperă „lipsuri mari la capitolul educație sexuală”), încheiat cu o savuroasă trecere în revistă a... bibliografiei sexofone locale. Căci, vorba ceea: „10. Sunt atîtea lucruri de remediat. Trebuie, deci, imediat, să te apuci, Adame, de studiat. Mai lasă hoinăreala prin luncă. Nimic nu se face fără voință și muncă. 11. Bibliografia este, desigur, imensă. Dar poți apela la aceasta, mai densă, din eseistica și poezia sexofonă, de proveniență autohtonă. 12. Sunt sigură că o să-ți fie pe plac, din literatura de gen, « Sexapocalipsa după Barack » de Munteanu I. Eugen. Dar utile informații găsești cu caru și-n « Versetele caste » de Emi Brumaru; de asemenea, multe sugestii tonice la Liv Antonesei, « Felații platonice », ori în « Ovare în vid » de Nimigean zis Ovid. 13. Cu ajutorul lor o să depășim, Adame, și situația asta. N-o să te lase la greu nici nevasta”.

Pe tiparul formelor consacrate ale liricii religioase, Doru Scărlătescu montează și demontează așadar nu numai un întreg spectacol al umanului (de la proto- la post-istoria lui chinuită de tot felul de demoni), ci și o eboșă a spectacolului literaturii sacre și profane. Viziunea proprie asupra ambelor forme de reprezentare este condensată într-o scriitură ce se recomandă prin inteligență, rafinement stilistic și, după caz, umor savant sau amărăciune mai mult sau mai puțin psihoterapeutică. Dacă mai adăugăm și excelentul complement grafic realizat de pictorul Traian Mocanu, este de la sine înțeles că *Apocrife la Cartea Facerii* este, cu adevărat, o *carte de top!*

RECENZII

George BĂDĂRĂU

Adina Al. Enăchescu – Frumusețea poeziei nipone

O carte care spune aproape totul despre **Adina Al. Enăchescu**, despre sensibilitatea, rafinamentul intelectual, talentul pentru micropoezele de tip nipon, dar și exegezele pe marginea unor haiku-uri, calitățile de teoretician literar al fenomenului poetic în discuție, primele contacte, ascensiunea autoarei, memorialistica, însemnări despre revistele *Orfeu*, *Haiku*, *Albatros*, colocvii, concursuri, confirmări, recunoașteri în presa internațională, cronici și recenzii despre poeți români premiați în țară și peste hotare, alte specii de tip nipon (haibun, renku, haiga), dar și corespondență, premii, medalii, titluri, diplome (peste o sută). Și toate acestea într-o singură carte!

M-am simțit onorat, când i-am auzit vocea la telefon și am planificat recenzia pentru luna noiembrie, fiind din cale-afară de ocupat. Era o voce gravă, în care am recunoscut siguranța, conștiința valorii și înțelepciunea în a mă înțelege, la vreme de seară, când răscoleam în mormanul de fișe pentru viitoarea mea carte *Romantismul românesc*.

Nu numai haijinii (consacrați) au atras-o pe Adina Al. Enăchescu, ci și copiii care exersează în haiku și care i-au prilejuit conturarea unui studiu, în urma experimentului de la Constanța, unde au loc întâlniri internaționale. La urma urmei, copiii și haiku-ul sunt două lumi miraculoase, atâta timp cât copiii pot să vadă ceea ce nu văd adulții (n.a.). În orașul de la malul mării au conferențiat poeta și eseista Penny Harter din Statele Unite, scriitorul japonez Kimbo A. Jambor, alți haijini care s-au referit la un îndrumar pentru scrierea haiku-ului, la revistele *Albatros* și *Hermitage*, la o antologie cuprinzând creațiile copiilor (143 de haiku-uri și 45 de fotografii).

Societatea de Haiku din Constanța este, într-un anume fel, deschizătoare de drumuri, într-un domeniu alunecos, acela al studiilor pe tema *educației în haiku*; s-au efectuat primele experimente românești și s-au impus câteva personalități: pictorul, graficianul și profesorul Ion Codrescu (experiment poetic și pictural), profesoara Anastasia Dumitru cu grupul de elevi și profesorul Ioan Găbudean din Târgu- Mureș.

Un alt articol insistă asupra *Educării prin haiku*, face referiri la elementele structurale ale micropoemului, la o serie de valori morale (iubire, altruism, bunătate, emoție, sensibilitate) și analizează construcții poematice semnate de Vasile Moldovan, Doina Găbudean, Eduard Țară, Radu Patrichi, Valentin Nicolifov, Vasile Spinei, Șerban Codrin, dar și de mari poeți ai haiku-ului japonez. Analizele autoarei sunt prin excelență impresioniste, emoționante prin rupturi și asocieri, imagini proaspete. Adina Al. Enăchescu nu interpretează de pe poziția criticului literar, ci din perspectiva cititorului și creatorului de haiku.

Alte articole se încadrează la capitolul **studii**: *Marea, în poezia de sorginte niponă* (haiku-uri românești despre mare, unele despre Delta Dunării, ale poetei croate Zinka Simunovic, altele incluse în antologia *Scoici de mare* – antologatori: Laura Văceanu, Alexandra- Flora Munteanu și Ana Ruse; un alt studiu, intitulat *Toamna în haiku*, evidențiază dinamicul, culori sumbre, ramul, corbul, amurgul, soarta măceșilor și a ciulinilor: “Măceșii toamna –/ pe gardul de ciulini rîd/ lampioanele “ (Șerban Codrin) sau *Tema singurătății, tristeții și melancoliei în haiku-ul românesc*, ilustrată, între altele de micropoemul : “Femei la gărlă/ își spală gândurile–/ pânze pe ape”. (Aurelia Rânja). Din când în când, autoarea abordează fenomenul poetic din perspectivă diacronică, așa cum o face în secțiunea *Poemul tanka de la începuturi până în ziua de astăzi*, prezentând definiția, structura, tematica (natură, călătorie, dragoste), meditația filosofică de esență budhistă a instabilității lumii fenomenale, în fața universului veșnic. Un rol important îl joacă Șerban Codrin, care fundează **Școala de tanka și renku din Slobozia**, iar Eduard Țară se grăbește să ilustreze cu talentul său, un poem tanka: “Suspini fetei/ lângă magnoliile/ cu flori căzute/ pierdut de înc-un înger/ veșmântul alb din ceruri ”.

Capitolul al II lea cuprinde cronici și recenzii despre haijini români recunoscuți în țară și pe plan mondial, semnate de Adina Al. Enăchescu. Abordând problema divinității, Anastasia Dumitru caligrafiază un grațios haiku creștin: “răsărit de soare–/ marea-i în flăcări/ până la Dumnezeu”. În altă parte sunt amintiți haijini români premiați la numeroase concursuri, poezia japoneză având de la întemeierea ei un caracter competițional. Capitolul al III lea include câteva recenzii și cronici despre opera niponă a Adinei Al. Enăchescu, dar și despre recunoașterea valorii acesteia în presa internațională, prin publicarea unor haiku-uri, comentarea altora, acordarea unor premii și mențiuni de onoare cât și prin nominalizarea pentru *Marele premiu la Festivalul Mondial Basho – 2007*. Articolul are un caracter prin excelență științific, adunând informații exacte, la zi, cu trimiteri la număr, pagină, anul apariției.

Adina Al. Enăchescu a excelat în haiku, dar a experimentat și alte specii literare, înrudite: haibun, renku, haiga, incluse în acest volum din care ne-au mai atras atenția corespondența (literară) cu Vasile Moldovan și Constantin Ciopraga, mulțimea de premii, medalii, titluri, diplome, apariții editoriale, antologii, dicționare, enciclopedii, cataloage și nu în ultimul rând, postfața lui Constantin Geantă.

Adina Al. Enăchescu, *Frumusețea poeziei nipone*, Editura Societății Scriitorilor Români, București, 2010.

Mircea Florin Șandru – DRUMUL DAMASCULUI

Încă de la prima sa carte, *Elegie pentru puterea orașului* (Ed. Eminescu, București, 1974), Mircea Florin Șandru a fost etichetat drept poet citadin, stampilă care îl însoțește, de atunci încolo în orice recenzie. Emblema, îndreptățită pînă la tipărirea volumului *Ca silabele unui mare pian* (Ed. Eminescu, București, 2011), a fost nuanțată de criticii literari importanți. Să trecem în revistă cele mai pertinente caracterizări. Nicolae Manolescu menționa: „Mircea Florin Șandru (poet foarte talentat) este autorul unor admirabile poeme sentimentale închinată orașului modern: tandre și ironice, realiste și pline de imaginație, dense de obiecte, concrete pînă la senzualitate și, totodată, fantastice, magice, vrăjite”.

Dorin Tudoran remarcă fascinația paradoxală exercitată de oraș asupra poetului: „Mircea Florin Șandru este fascinat pur și simplu de oraș (...) Poetul simte acest amestec – format din frenezie și absență, muzică și zgomot, culoare și orori cromatice, social și individual – drept un combustibil magic,....”

Mircea Iorgulescu confirmă atracția citadină singulară în lirica noastră: „Mircea Florin Șandru este unul dintre rarii poeți autohtoni pentru care mediul citadin devine element poetic nu doar în virtutea funcției tradiționale de termen contrastant, de factor de opoziție.”

Poeta Doina Uricariu subliniază: „Mircea Florin Șandru a avut de la început proșpețimea și credibilitate prin firescul cu care și-a asumat poezia urbanului...”

După părerea mea, volumul menționat¹ reprezintă pentru Mircea Florin Șandru „Drumul Damascului”, constituind abandonarea, în mare măsură, a citadinismului mirific și reconversiunea, în urma asimilării doctrinelor orientale care promovează reintegrarea omului în cosmos, (mai degrabă cele practice, gen ikebana – poezia *Bonsai* este simptomatică în acest sens) spre rural, natura odihnitoare și însingurare reconfortantă. Abia acum, după resuscitarea vieții tradiționale patriarhale autohtone, prin fitil nipon, putem detecta o viziune specifică asupra lumii, de rară sensibilitate și profunzime, rezumată în poemul care dă titlul volumului. Iată despărțirea de tarele/artificialitatea orașului: „Am trecut în grădina de dincolo/ Și orașul, ca un câine gigantic,/ Cu ochii ca două farfurii, ca două telescoape spațiale,/ Urlă din laringele lui de plastic, din gura lui de piatră./ Nu mai sînt acolo, în ciberspațiul fosforescent,/ În lanțurile de McDonald’s, lîngă sticlele de Coca Cola,/ În sordidele discoteci, unde urlă un DJ timp./ Nu mai sînt în stația de metrou, ca să te aștept,/ Cînd smogul îți mîngîie pulpele./ Nu mai sînt la mitingurile de protest,/ Unde în portavoce urlă foamea./ Nu mai sînt în preajma gării, printre auroiaci/ Și femei bețive, sau în fața guvernului./ Nu mai sînt pe strada mică de periferie,/ Cu case mici și verande./ A trecut în grădina luminată,/ Unde totul vine din adînc, unde liniștea/ E nesfîrșită

și tainică./ Vino și tu cât mai ai timp, vor trage podul/ Și vei rămîne acolo pentru totdeauna." (*Vor trage podul*)

Natura sălbatică și ruralul îndepărtat de civilizație, constituie balsamuri sufletești: „În casa mea de la țară, pe colina împădurită,/ Unde n-au pătruns calea ferată, șoseaua, iar oamenii sînt tăcuți,/ Unde radioul nu cîntă fiindcă sînt paraziți de la reșoul electric,/ Unde televizorul are imaginea proastă și îl închid./ În casa mea de la țară, în afara oricărei ordini bine organizate,/ Înăuntrul ordinii cosmice, care trimite raza din cînd în cînd,/ În liniștea magistrală care lasă să se vadă meningele lucrurilor,/ (...)/ Uitînd viclenia orașului, care întruna mă dădăcește,/ Rămîn aici, vă rog să nu mai întrebați niciodată de mine." (*Rămîn aici*)

Poetul se simte un boem hoinar dezmarginat, care ia lumea în posesie cu toate simțurile dilatate, dăruindu-se cu pieptul dezgolit, semenilor, dar, paradoxal, stînd la pîndă ca o fiară pentru a prinde prada plăcerilor lumii: „Cunoaște-mă!, spune lumea de forme a nopții./ Îmi deschid încet floarea craniului, îmi deschid/ Venele, îmi deschid întreaga poartă de sînge,/ Deschid azul, ca o membrană imensă,/ Deschid nervii, ca o plasă de fire electrice./ Pun șira spinării să stea la pîndă și ea ca hiena/ În pustiu, își scoate ghearele și așteaptă.”

Contactul ca elementele primordiale pămînt, apă, aer și foc produce reveriile materiei de care vorbea Gaston Bachelard în cîteva din cărțile sale referențiale. Între acestea, reveria dominantă, pentru Mircea Florin Șandru, este provocată de elementul aer, sesizat auditiv: „Veniți sunete, spun, veniți sunete; și ele vin,/ Ca silabele unui mare pian, ca o rostogolire de ape./ Dacă închid ochii le văd, ca niște forme aeriene,/ Plutind în dezordine peste străzi, purtate de curenți,/ De vîntul dulce al nopții." (*Ca silabele unui mare pian*)

În aceeași poezie, cu aceste sunete condensate, materializate, poetul construiește o lume superioară: „... Aș putea alcătui viața/ Numai din sunete, mi-aș putea-o imagina,/ Numai din sunete, mi-aș putea-o imagina,/ Totul ar putea fi construit numai din sunete:/ Oamenii, orașele, muntele, animalele, dragostea, somnul,/ Foșnetul coapselor tale, trupul tău pîlpîind sub cearceaf,/ Respirația ta, ca un abur gri care îmi mîngîie fața.”

Viziunea poetului confirmă acum teoria platonice expusă în dialogul Fedon, în care filosoful atenian afirma existența unei lumi superioare în care: „...ceea ce la noi sînt apa și marea, pentru folosința noastră, acolo este aerul; ce-i aerul la noi este la ei eterul (...). Văzul, auzul, cugetarea și celelalte sînt, la ei, cu atît mai presus decît ale noastre, cu cît aerul întrece în limpezimea sa apa, cu cît eterul întrece în curățenie aerul”.

În această lume aeriană, ascensională, vag transcendentă, poetul ia în posesie femeia iubită ca un suav zburător. Nu cunosc în poezia românească de astăzi, un elogiu mai delicat adus femeii. Simțul tactil devine dominant, specificul poeziei erotice semnată de Mircea Florin Șandru constînd într-o hiperbolizare adolescentină a frumuseții iubitei, pe un fond de caldă și duioasă ironie: „Lasă-mă să te țin în brațe, lasă-mă să simt/ Mirosul tău îmbătător, să te mîngîi pe creștet,/ lasă-mi simțul tactil să-ți descopere încet/ Pielea gîtului și a coapsei. O, tu ești/

Cea mai frumoasă de pe Pământ,/ Tu luminezi cale de o mie de leghe," (*Învăță-mă din nou jocurile dragostei*)

Alteori, extazul provocat de trăirea iubirii împrumută onomatopei hispanice: „Ay, pielea ta, ca mătasea din cămașa unui bey/ ca retina când ochiul doarme întredeschis și pare de sticlă,/ Ay, picioarele tale lungi ca mestecenii într-o zi de stepă," (*Ay, pielea ta, ca mătasea din cămașa unui bey*).

În capitolul *Exerciții în stil clasic*, atmosfera de basm, ritmul, rima pregătesc dansul în saloane princiare, dans care simbolizează trecerea timpului. Farmecul acestuia și al femeii corup pînă și îngerul. „Cînd dintr-odată îngerul m-a privit,/ A întrerupt dansul și a venit aproape de mine,/ M-a mîngîiat pe față și doar atît mi-a spus:/ Ține tu aripile și ai grijă de tine." (*Îngerul pe gheața subțire*)

Poezia lui Mircea Florin Șandru se înscrie într-o viziune mioritică senină asupra destinului: „Azi voi fi blînd, te iert orașule, primăvara curge pe străzi,/ se subțiază încet pielea și sîngele, simt fiecare atingere/ ca o fiară." (*Strada Docenților*)

Pentru poetul esopic, plăcerile vieții constă în dragoste, reclusiune în natură și calme momente domestice.

O altă fațetă a poeziei lui Mircea Florin Șandru o constituie deplîngerea condiției umane de ființe muritoare: „În inima care bate ca o morișcă de platină/ Aud venind iarna,/ Aud o forță necunoscută cum face exerciții de tragere,/ Aud pe pereții interiori o subțire ploaie de gloanțe." (*Aud venind iarna*)

Poetul, neoromantic pînă la un punct, suferă și de prăbușirea morală a oamenilor în condițiile sociale contemporane înstrăinante.

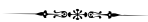
*

În poezia română contemporană, Mircea Florin Șandru constituie un caz aparte. Lirica sa caldă, umană, te învăluie reconfortant. Prima caracteristică stilistică o constituie originalitatea. Lumea este luată în poezie prin simțuri. Reveriile dominante, produse în sufletul poetului, aparțin registrului pur, idealizant, aerian.

Volumul *Ca silabele unui mare pian* reprezintă pentru Mircea Florin Șandru, despărțirea de oraș: „Orașul – un deșert de cenușă, o colină de sare./ (...) Nu există speranță, nu există scăpare,/ Doar un spațiu îngust, cît să respir./ Să-nțeleg ce se-ntîmplă./ Doar moartea-mi rămîne, liniștitoare, rece, tăcută,/ ca un cuțit care mi se lipește de tîmplă." (*Doar moartea-mi rămîne*)

Cu versurile din acest volum, Mircea Florin Șandru s-a schimbat la față. Să vedem ce urmează...

1. Mircea Florin Șandru – *Ca silabele unui mare pian* (Ed. Eminescu, București, 2011)

Ladislau DARADICI

ODISEU, CEL DIN URMĂ NAUFRAGIU

Arderea-de-sine a lui Aurelian Sârbu – în irepetabilul proces al creației – pare nu o dată surprinzătoare în peisajul liricii contemporane. Modernismul său „clasic” se alimentează din chintesența miturilor (autohtone și universale), ca o încercare de deslușire și asumare a condiției umane și, implicit, de relevare a universului, fie el lăuntric, fie exterior. Dincolo de dimensiunea lor culturală, poemele vizează spiritualitatea noastră (în splendoarea agoniei sale), ca indivizi și comunitate. În această accepție, creația lui Aurelian Sârbu e ca o reverberație, după aproape un secol, a unei de șoc generate de filozofia și poezia celui care a fost Lucian Blaga.

„Biografia” poetului se suprapune unui răstimp mitic: „m-am ivit/ odată/ cu mugurii –// buna îmi priveghea somnul/ cuvântul ei/ îmi menea drumul din zori/ spre sălașul din munte/ unde moșul meu/ număra stelele/ unde-mpărțea turma/ pe din două/ cu vulturii/ și fiarele pădurii”.

Cu un astfel de „suport” ancestral, ar fi ridicol dacă s-ar vorbi, în cazul poetului, despre o lirică strict *experiențială*, poemele sale fiind departe de ceea ce ne-am obișnuit a considera „jurnal liric”. Acest lucru nu înseamnă că din poeme lipsește *viața* (poate doar în anecdotica ei cotidiană), opțiunea asumată a poetului fiind pentru ceea ce am putea numi *adevăr existențial (esențial)*.

Remarcabilă este arta concentrării acestor *adevăruri* într-un minimum posibil de cuvinte. În intimitatea atelierului său, poetul aruncă pe foc arborii unei întregi păduri pentru a obține acel pumn de „jar”, pe care, ulterior, îl transformă – parcă sculptând – într-o fărâmă de diamant. Iată așadar poemul – acest nod de sensuri nu rareori incomod!

Decodarea implică, pe lângă numeroase alte aspecte, o doză considerabilă de erudiție. Constituit practic din „noduri” semantice, textul lui Aurelian Sârbu (ca pretext pentru relevarea propriei ființări) pare greu de pătruns. Pentru a-l desluși, poți reface drumul invers al creației, întorcându-te la vrednicia și veșnicia codrului de stejar, la imensitatea de neimaginat a oceanului de nisip. De la un poem de patru versuri – circa cincisprezece cuvinte –, se ajunge inevitabil la necuprinsul Bibliei: „dumnezeu/ îmi ia câte puțin/ din ființă/ nu din ce-i el în mine”. (*Sol invictus*)

S-ar putea scrie pagini despre semnificațiile pe care le implică doar acest poem...

Se poate afirma astfel că lirica lui Aurelian Sârbu este rezultatul unei duble ori chiar triple transfigurări a realului, prin comprimare la extremă a adevărului esențial, poemele tinzând spre generalizare maximă (chiar grăind despre sine, autorul vorbește despre noi).

Recentele volume, ca *Limes* (2011) și *Peisaj remanent* (2012), rămân fidele acestor „înnodări” semantice și decodarea lor implică o raportare complexă (mitologică, filozofică, culturală etc.).

De departe, „modelul” existențial al poetului este legendarul Odyseu: înțeleptul, neînfricatul, cel dăruit cu har și pentru care *drumul spre casă* înseamnă un șir de naufragieri, în încrâncenarea sa lăsând în urmă corăbiile scufundate, marinari înecați, femei părăsite.

Dar Odyseu pare ostenit de-acum, împovărat peste măsură de prețul prea greu plătit pentru atâtea *plecări și întoarceri*: „tangaj domol/ corăbiile se odihnesc -/ să treacă vântul/ sfârtecătorul de vele/ aducătorul de nori// nu mai pornim din aulis -/ din larg vin furtuni/ eșuează corăbii// mereu cu moartea plătim/ plecări și întoarceri -// porturi dorm în nisip/ sub ape/ sub zări”. (*Odyseu*)

Abordarea gravă, existențialistă a mitului este (dacă nu opusă) diferită de aceea a unui Joyce acum aproape o sută de ani – parodică, modernistă – și dacă eroul irlandezului reface prin Leopold Bloom întreaga odisee concentrând-o într-o zi, Sârbu își surprinde eroul (*ne surprinde, surprinzându-se*) în „crepusculul” călătoriei sale, prin *Biografie*, acest ultim ciclu al volumului *Peisaj remanent*, practic pregătindu-l pentru ultimul drum: modelul pentru care a optat poetul, cel al corăbierului (aproape sfârșit), se înscrie sub semnul unei neconținute așteptări: „aștept la țărături vânturi puternice -// din corabie a rămas numai ancora/ jumătăți de cercuri în zare/ jumătăți de val în crepuscul/ noapte și zi// clivaj imperfect:/ falii într-un neîncăpător/ dumnezeu”. (*Crepuscul*)

Identificarea cu corabia (sau cu ceea ce a mai rămas din aceasta) devine inevitabilă, ca în acest posibil autoportret: „corabie/ la țarm/ în așteptare de vânturi/ prielnice -// acum doar o ancoră”. (***) Dezarticulat, ostenit, rătăcitorul nu va mai putea fi ademenit în larg, căutându-și refugiu – în așteptarea-i – în apropierea țărurilor: „apele mele nu sunt ca marea în larg/ apele mele se-adăpostesc/ în fiorduri// adânci te-ademenesc/ la țarm/ într-o îmbrățișare/ liniștită albastră...” (*Peisaj*)

Însă nici țărul nu-i va mai putea oferi certitudini: „ape uitate -// la mal/ vaier înăbușit ca o magmă/ pândind în adâncuri” (*La mal*), în cele din urmă instaurându-se *renunțarea*: „n-am să aștept/ următoarea corabie -// insulele-s doar popasuri de-o seară/ țăruri/ ce nu duc nicăieri// porturile-s tot mai năpădite/ de gunoaiete/ mării// dinspre larg/ vântul aduce/ grele mirosuri/ valuri tulburi/ meduze/ alge putrede// acum/ cineva îmi tot șterge numele/ scris/ în nisip”. (*Acropolă*)

Radiografia prezentului (ca-n poemul *Filă*) nefiind cătuși de puțin măgulitoare („în față/ căi nepotrivite -/ în urmă/ nedescifrate”), apropierea de lume (reintegrarea) ar trebui să se facă treptat, „dând ocol”: „dau ocol lumii:/ paralela dumnezeu nu se află pe hartă -// corăbii eșuate/ țăruri vitrege/ debarcări inutile// dau ocol lumii:// doar păianjeni/ doar găze/ pândesc”. (*Dau ocol lumii*)

În cele din urmă, amenințarea devine o permanență – „nisipuri mișcătoare/ îți sorb pașii/ îți risipesc umbra// te-ndepărtezi la prima pală/ de vânt” (***) , iar singurătatea răzbate – „suverane captive/ meduzele/ lasă otrava singurătății albastre-n/ adânc”. (*Țărm*)

Se pare că albastrul este dominant în poemele lui Aurelian Sârbu, nici măcar iubirea neputând fi concepută dincolo de acest *bleumarin*: „ți-aș deveni golf ferit de furtuni/ corabie însetată de liniști/ brațele mele/ mângâieri de valuri domoale// de mult n-am mai fost țărm/ scâldat de încete rostogoliri/ de cochilii/ căutat de meduzele/ ce pulsează albastru/ spre leagănul unui val/ de deasupra”. (*Ți-aș deveni golf*)

Marea se revarsă din poemele ultimelor două volume ale poetului, întreaga ei simbolistică răsfângându-se chiar și asupra „peisajelor” terestre. În poemul *Trup*, de pildă, abundența zăpezii în noapte („năvala zăpezii-i/ peste noapte/ lumină”) nu e decât un „val alb/ peste val alb”, iar într-un alt poem, *Pajure*, „în lucida muțenie” pasărea suind greoi e doar „o undă ciobită”, „o tălăzuire de aripi/ peste piscul/ pustiu”.

Vorbește de la sine faptul că în „parabolele” existențiale ale lui Aurelian Sârbu nu se întrezărește nici balena albă și nici măcar o umbră a bătrânului Santiago care (deși considerat *salao*) era convins că omul poate fi distrus, însă nu și învins. Pentru că navigatorul lui Sârbu pare, odată eșuat, nu doar ostent, ci și învins. De valuri, de viață, de iubiri trădate, în cele din urmă rămânându-i doar să-și mai lingă rănile. Cu demnitate și o oarecare încrâncenare. Poemele au ceva din gustul sărat al apei din fiorduri, gust otrăvit de singurătate și de meduze, din acest ultim „naufragiu” lipsind însăși Penelopa: „val/ și țărm –/ ancoră// la coborârea din arcă/ nu te-am găsit nicăieri” (***)

În destinul corăbierului, iubirea („întoarsă din drum”), e doar „tăcere străină” (*Stanțe*), bărbatul asumându-și parcă „eșuarea” acestei iubiri („iubirea/ mi-o privesc/ ca pe-o povară”).

„Deznodând” poemele lui Aurelian Sârbu, te trezești față-n față cu *realitatea* unei complexe drame existențiale, confesarea *poetului-odyseu* fiind dezarmantă: „n-am dus până la capăt nimic –// totu-i un somn greoi/ doar absențele mele-au învins/ tăceri/ prin tăcere”... (*Colină lină*)

Și dacă în primul poem din *Pesaj remanent* poetul se surprinde în postura artistului frământându-și „lutul”, încă „posedat” de beatitudinea creației – „frământ/ cuvinte și lut/ și ce tulburare se iscă/ din palmele mele/ ce halucinare de lumină în ochi/ ce neliniști” (*Lut*), în cel din urmă – *Onirogramă* – peregrinul de odinioară e pe cale de a porni într-o nouă aventură, de această dată însă, pe *alte* ape, către *alte* zări (nu cred că se poate muri mai frumos de atât): „mă desprind/ din trupul meu pietrificat –/ cu mâna întinsă”.

Dar asta e deja o *altă* poveste pe care nu e greu să ne-o imaginăm, ea fiind de-acum și a noastră, a fiecăruia.

BREVIAR

Victor STEROM

MARIAN RUSCU TÎRZIU ÎN LABIRINT

FUNDAȚIA CULTURALĂ LIBRA, BUCUREȘTI, 2011

Poeemele-texte epice din acest *tîrziu în labirint* se convertesc la poveste cu alură de parafrizare. De aceea, am fi tentați să credem în expresia unei stări de solitudine, de mărturisire, de meditație într-un discurs deschis totuși spre formele autentice ale comunicării. Astfel de versuri sugerează o mare diversitate concentrată prin sentiment și idee. Se remarcă esențializarea ei în text revelator. Pare că poezia în sine scapă de chingile inefabilului ori din strînsoarea axiomatică și dă imagini metaforice, sintagme, asocieri laxe din medii existențiale și relaționale, toate fiind recompuse sub imperiul unui spațiu sublimat al noutăților insolite uneori, de-a dreptul convenționale alteori. Atracția dominantă a lui Marian Ruscă spre spiritul solemn amestecat cu percepția cotidianului baroc, se manifestă – aproape exclusiv – prin atitudine sentimentală. „În lumea de lîngă noi, ne vom teme de viață, ne va fi frică de moarte și visele le vom trăi cu ochii deschiși într-un soi de realitate. În lumea de lîngă noi, caii verzi de pe pereți vor zbura, iar stelele verzi și în noapte și în zi, albe sau roșii, cat ai zice un-doi, vor fi. În lumea de lîngă noi, nu sînt nici umbre, nici urme, nici gînduri, nici vînturi, nici ploii” (*În lumea de lîngă noi*).

FLORIN COSTINESCU SISIF, DEZLEGAREA DE VINĂ

ED. TIPO MOLDOVA, IAȘI, 2011

Sînt aici versuri mărturisitoare ale unor clipe înfiorate, ale unor suplicii interioare transcrise lapidar și ușor redundant, cu revelatoare pregnanță lirică. Ritmul elegiac se desfășoară pe spații ideatice și implicit reflexive, poeticitatea concretizîndu-se la nivelul revelației lirice. Putem spune după lectura acestui masiv volum ontologic format din cinci mari secțiuni: *Murmurul lumii*, *Demiurg de privesți*, *Finaluri de sonete*, *Ușa de brumă* și *Balade* – toate cuprinse în 610 pagini, că, treptat, dar sigur devenim părtașii unei experiențe culturale din viața lirică a lui Florin Costinescu care nu refuză teluricul, dar care relevă prezența sacrului. Astfel, putem așeza între paranteze orice întîmplare spre a ne apropia de lăuntru trăirilor, ori de relevarea unor adevăruri subiectiv-obiective.

„Aerul acesta lovit de coapsa ta/ sunîndu-mi în urechi,/ ca bronzul atins de briza mării/în care își fac cuib pescărușii;/ aerul acesta foșnitor,/ ca o pădure de primăvară/ prin care se furișează iepuri/ cu boturi fosforescente,/ aerul acesta magnetizat/ de rouă visătoare a dimineții,/ da, aerul acesta prin care merg!” (*Rouă visătoare*).

HORIA BĂDESCU VEI TRAI CÎT CUVINTELE TALE

ED. DACIA XXI, CLUJ-NAPOCA, 2010

Doldora de cultură, cu o aură a inefabilului, a realității care nu se vede, dincolo de neatins, Horia Bădescu își asumă febra vizionară îmbrățișînd adesea exhaustiv estetica textualizării, ceremonios, invocator și transmodernist. Meditația conceptuală în fața realului-ireal este retrăită psihic, sugestiv și revelator. Stilul e abrupt, inspirația mereu eruptivă-centripetă, iar procesul paradigmatic este aici, geometric relevîndu-ne un orizont arhitectural. Ca printr-un ochi magic se întrezărește concentrarea în imaginii poetice, dar numai atingînd marginile misterului și nu întregul ansamblu atmosferei tematice. Un ritm persuasiv al mișcărilor, avînd toate mijloacele disponibile întru conturarea unor viziuni ample, fixează - cum spuneam - atenția ca stil în poezia lui Horia Bădescu; poezie care ne invită pe un tărîm elegiac subtil, axiomatic, plin de rigori și legi ontologice.

„Cum să viețuiești mîine/fără de tine,/ cel pe care-l îmbracă acum/
hoitul luminii?/ Cealaltă zi te-a-nhățat/ cu mult înainte/ și totuși e încă
aici/ cuvîntul care nu va fi rostit/ niciodată. Prin fereastra deschisă,
mireasma a ceea ce n-a fost decît/ memorie/ fără memorie;/ dincolo de
tine/ nu vei putea trece/ nicicînd” (*Dincolo de tine*).

VIORELA CODREANU TIRON, FĂRĂ TITLU

ED. AMANDA EDIT, BUCUREȘTI, 2011

Meditativă printr-o infuzie reflexivă, poezia marca Viorela Codreanu Tiron rupe fișii existențiale dintr-un întreg ce-l numim aici universul cotidian al spunerii. Dar, nu lipsește nicidecum tonul poeziei ontice în care răbufnește plină de profunzime imaginea cunoașterii de sine țintind spre concentrare și perfecțiune. S-ar putea vorbi prin conotație de o poezie de notație spontană și lăuntrică; și totuși, nu este așa, ba dimpotrivă, poezia din această carte, chiar dacă este realmente concentrată mai mult pe temă decît pe idee, o simțim elaborată. Caracteristica unui asemenea demers poetic ar fi puritatea ori chiar dorința de dăruire prin purificare. De aici, ezotericul și etericul acestui tip de poem devenit elogiul și speranța unei comuniuni definite de liniștire și tăcere.

„Timpul meu unic,/ aparte de celelalte timpuri,/ s-a scurs atît de încet/ pe lângă mine,/ încît nu mai știu.../ de l-am avut.../ de-a fost cu adevărat al meu/ sau nu a fost decît/ iluzia unui timp,/ răstălmăcit de doamna Vreme” (*Timpul meu*).

P A R O D I I d e **Lucian Perța**
(*Poezia nr. 3, toamnă/2012*)

Dorin PLOSCARU

ud până la piele în mansarda de sticlă a lumii

se prea poate să fi văzut eu multe
în viața mea ca preot și profesor
și inspector la Inspectoratul pentru Cultură și Culte –
nu zic că mi-a fost ușor,
se prea poate să fi văzut eu flașnetari
cu flașnetele la colțurile de stradă ale vieții,
i-am considerat poate atunci chiar necesari,
pe moment fiind cererea pieții,
dar și așa, foarte rari

chiar dacă am văzut reviste săgetând
cerul cultural românesc,
am știut că le voi vedea și căzând,
că la noi e ceva foarte firesc –
reviste, deltaplâne, câte un avion,
toate, cică, au avut ghinion

nu zic că nu am văzut
și n-am călătorit cu trenuri deocheate
în care urcau doar cei ce n-au putut
să-și cumpere o mașină în rate –
un cuvânt bun însă pentru toți
avut-am și încă mai am –
și tu, cititor, o să poți
să îl ai, de te vâri în program
la Unu Tv, se-nțelege,
la Piatra Neamț el face lege –

îți mai trebuie și-o cămașă albă,
un papion la gât și o mină
gravă

îți netezești cu o mână
cămașa,
îți dregi glasul
și te fâțâi până
își spune operatorul enervat :

gata –
te simți ca un pește
pe uscat
cu inima cât un purice, firește,

cu ochii la cameră privești
ca la o hartă stelară,
nu te dumirești
de ești înăuntru sau afară –
pâlpâie un bec,
se aprinde altul,
transpirații te trec,
oare ai făcut saltul
în eter?
Vai, și regizorii ăștia
câte mai cer –

aproape că-ți vine să mori, dac-afară
n-ar fi, în sfârșit, primăvară

dar se termină emisiunea curând
și, ud de transpirație,
ieși afară zgribulind
și strănuți cu distincție
„vai ce ploaie m-a prins
de la muncă venind”
zici acasă aproape convins –
ptiu, drace!

doar cămașa albă din mașina de spălat
ar putea să te trădeze, și, speriat,
îți faci cruce !

Eugen D. POPIN

preludiu

poemul acesta în care am investit
atâta muncă, transpirație și inspirație,
pur și simplu m-a părăsit

a navigat singur spre editură
și, profitând de situație,

cu dezinvoltură,
numai într-o săptămână
s-a autoeditat
în franceză, germană, sârbă și română

zicea că vrea să prindă neapărat
patru ipostaze ale peisajului liric
contemporan european –
eu ce să mai zic ?
l-am lăsat să-și vadă de plan

recunosc că mă și mut
într-un apartament mai mic
și poate nici n-ar fi încăput
în noua cameră de zi cu mine –
așa că așa e mai bine !

Ion SCOROBETE

țelina
(fragment)

îmi iau libertatea de a scrie acest poem
despre țelină—
de la o vârstă, noi, bărbații, altfel o vedem:
nu numai de vitamine plină
de la rădăcini la semințe,
ci și dătătoare de zbor interior –
desigur, după mai multe ședințe

și plimbări prin pădurile celeste
de un verde intens ale fanteziei

țelina sparge baricada de îngeri ridicată peste
sfială, neputință și rușine
și reanimează
și împodobește în numele poeziei de iubire –
cum nu se poate mai bine –
casa faunului uitată în amortire

Adrian BOTEZ

Numai în munte-am trăit

eu doar în poeme-am trăit,
jurnalul mi-e martor cinstit –
poemul mi-e casă-palat
și temniță, știu, câteodată

mi-e crezul creștin în poem,
de critici, așa, nu mă tem,
dar fiind taciturn, cum se știe,
mi-e frică doar de parodie.

c-or zice că sunt cam barbar
profesor la Grupul școlar
de-aici din Adjud, și-n zadar
strămoșii mi-au dat liric har

ridică din umeri o samă
de critici, să nu mă ia-n seamă –
privesc peste umărul lor
și Logosul 'nalță-mă-n zbor

Dan MINOIU

Toamnă 2007

Toamna asta mie rodnică îmi fuse
C-am ieșit cu versul din anonimat,
Drept privesc în față criticile aduse
La volumul care ieri m-a debutat

De-atunci mi-e odaia plină de scrisori
Mulți poeți mă-ntreabă cum am reușit,
Le-am răspuns : prin muncă, din zori până-n zori –
Cum ce fel de muncă ?! Citit, citit, citit !

Boris MARIAN

Adâncă mea dezamăgire

Tot caut adevărul. Și dreptatea.
Mers în pustiu e căutarea mea,
Dar știu că Dumnezeu îmi ține partea
Și știu că prin a șaptea poartă voi intra
Cândva-n tărâmul lor, dar nu ca melcii,
Ci-n iureș, cum mi-a spus dom' profesor,
Călcând șosea, nu meandrele potecii,
Nu lăcrimând, ci încrunțat ușor.
Amenințat cu moartea pentru astea
Am fost, dar muza aprig m-a păzit
Și mi-a dictat atâtea cărți, cât oastea
Dușmanilor, citind, n-a prididit.
Dezamăgit sunt doar că voia bună,
Umorul și-erotismul, cât mai e,
Văzându-mă mereu cu pixu-n mână,
M-au părăsit. O, Doamne, dar de ce?!

PRIMA VERBA

Carmelia LEONTE

Cătălin Apetrei

Inteligența este o calitate mult mai rară decât credem. Există multe moduri de a o mima. Fraze frumoase, citate celebre, glume fără perdea, precepte biblice, priviri pe sub sprâncene, totul este un ghiveci care în iarmarocul lumii se vinde drept inteligență. În alt registru, se face confuzia gravă dintre viclenie și inteligență, deși viclenia nu este niciodată semnul unei inteligențe superioare, ci dovada unui instinct primar de supraviețuire. Vorba psalmistului: „Ce ți se va da ție și ce vei câștiga de la limba vicleană?” Cei puțini, dotați cu o inteligență autentică, refuză tentația vicleniei. În lumea noastră lipsită de criterii și de onestitate, jalnicul Mitică a ajuns să pară un geniu. Să nu mai spun că mulți confundă literatura cu viclenia.

Am făcut această mică introducere/ pledoarie pentru că dumneavoastră, stimate domn Cătălin Apetrei, m-ați convins că sînteți pe drumul cel bun în primul rînd prin inteligența de excepție pe care o dovediți și abia în al doilea rînd prin talentul literar, care deocamdată mi se pare destul de slab conturat. Nu vă îngrijorați. Bănuiesc că scrieți de puțin timp, dar sînt sigură că veți arde etapele cu succes. La fel de sigură sînt că nici măcar nu căutați succesul, care îi îmbată pe mediocri, ci ați pornit în marea căutare pe care numai spiritele alese o aleg. Este o aventură pe cît de grea, pe atît de lipsită de glorie: căutarea de sine.

Ancuța Covaliu

„Mama spune că sînt un copil bun, de asta am îndrăznit să vă scriu. Dacă scrieți de bine, o să-i arăt mamei de ziua ei.”

Cu un asemenea șantaj sentimental, nu pot face altceva decât să scriu de bine! Nu e vorba numai de a contribui la aniversarea fericită a unei mame, dar copilul chiar are talent. Pnetru că sînteți din Iași, vă invit pe amîndouă, mamă și copil, să ne cunoaștem și să discutăm despre poeziile noului vlăstar al literaturii.

Și să nu uit: La mulți ani!

Mircea Axinte

Surpriză mare! Stimați cititori, poate sînteți sceptici din fire și vă imaginați că la poșta redacției nu pot fi descoperite genii? Vă rog să vă revizuiți ideile pentru că e timpul. Iată ce am primit: „Ascult în întuneric... Deseori/ Am îndrăgît ușorul Morții duh,/ I-am spus dulci nume-n mii de rime-n zbor/Să-mi scrie răsufierea în văzduh./Belșug mai mult înseamnă moartea azi:/M-aș stinge-n miez de noapte fără chin/ Cînd al tău suflet preschimbat e-n harpă,/ Cu negrăit extaz!/ Ai mai cînta – dar prea-ți aud puțin/ Requiemul înalt – azi colț de iarbă!”.

Observați și minunați-vă odată cu mine! Ce ritm! Ce imagini! Ce prelungire infinită a finitului uman! Ce stăpînire măiastră a mijloacelor! Mărturisesc, nu mi-aș fi imaginat că este posibilă o asemenea performanță la un începător, anonim deocamdată.

De fapt, nici nu cred că este cu adevărat posibilă. Aș fi rămas stupefiată și aș fi căutat să îl contactez de urgență pe acest domn Axinte (sau cum s-o fi numind) dacă nu aș fi cunoscut opera lui John Keats și nici traducerile regretatului Aurel Covaci. Dar pentru că le cunosc, nu pot decît să spun: patetică, nereușită încercare...

Ion I. Părăianu

Domnule Părăianu, epigramele dumneavoastră au ajuns la mine. Conștiincioasă cum sînt, vă răspund. Dar ce? Pe lîngă ironia acidă care este ingredientul principal al unei epigrame, un puternic suflu misogin răzbate din rîndurile pe care le scrieți. Se observă cu ochiul liber că subiectul predilect este decăderea morală a femeilor. Nu spun că nu ați avea ascendenți iluștri, nici nu susțin că nu aveți dreptate, dar parcă prea le spuneți cu foc ! Așa că, mi-e clar, Doamne ferește să greșesc cu ceva ! Vreau să vă răspund cît mai laudativ, să vedeți în mine un sprijin moral, pe cît este posibil. Doar-doar voi reuși să reabilitez lungul șir de urmașe ale Evei, demn de tot disprețul. Infamie! Ce creaturi blestemate !

Mărturisesc, deloc în ultimul rînd, că îmi place cum puneți punctul pe «i», orcît ar fi poanta de seacă sau amară. Țara are nevoie de oameni ca dumneavoastră. Măcar epigramiștii să atragă atenția asupra tarelor societății, că politicienii vor să le legalizeze! Iată și două mostre: «Un moș se jeluia unui amic în târg: /De-atâția ani și ani... se-mbată-a mea netoață./De ce ești tu așa nătîng??/ Azi, doar muierile se-mbată.» (*Bahice*); « Pentru puștoaice – vremuri grele –/ Iubesc pensionarii cu *lovele*./ Ei vor să nu dezamăgească,/ Dar n-au cu ce să le lovească.» (*Vremuri grele*). O nedumerire se prefigurează aici: dacă «netoața» este cea împotriva căreia se îndreaptă săgețile critice, cine este «moșul» ?

Valeriu Marius Ciungan

Sînteți o voce matură și, mai mult, o fire perseverentă, încăpățînată, sigură de sine. Orice sugestie v-ar da cineva, oricît de vagă, ar fi prea mult. De asta mă abțin. Nu păreți tipul de poet care să aibă nevoie de un critic, ci de spectatori. Teama de singurătate, de autismul artelor contemporane se simte în versurile dumneavoastră. Din acest motiv gesturile eului poetic sînt hotărîte, demne, intransigente și în același timp pierdute într-un inefabil calm, inequizabil.

Ca orice om care știe ce face, dețineți măsura lucrurilor ce vă definesc personalitatea. Nimeni nu poate veni din afară să vă arate un drum mai bun decît cel pe care l-ați ales. Niciodată. Vă felicit pentru această fermitate și deloc în ultimul rînd pentru talent.

Lucrați la o bancă. Așa am înțeles ca emailul dumneavoastră a ajuns la poșta redacției prin grație divină pentru că de foarte multă vreme mă apasă greutatea unei întrebări rămase fără răspuns: cum se împacă finanțele cu poezia? Este un secret căruia nu i-am dat de capăt.

Mușatin (VI)

Dragoș Vodă cel Bătrîn
Pe Moldova e stăpîn
655 Și domnind cu toată slava
Șade-n scaun la Suceava,
La Suceava lăudată
Cu ziduri înconjurată,
Zid de piatră-nalt și gros
660 Că pe el merg cinci pe jos
Și au loc cu de prisos;
Că merg trei călări alături
Și mai au loc pe de lături
665 Caii mîndri să și-i joace
Cînd încolo, cînd încoace.
Iar din negri trunchi de stîncă
Peste valea cea adîncă,
Pe deasupra de cetate,
De biserici și palate,
670 Stă domneasca cetățuie
Ce cu crestele-i se suie,
Repezite înspre fiori
Peste codri sunători,
Cu-a ei ziduri, cu-a ei bolți
675 Și cu turnuri pe la colți,
Ziduri grele și cu creste
Cum au fost și nu mai este.
Printre arcurile grele,
Printre negrele zăbrele
680 Abia soarele străbate
Între tinzi întunecate;
În pereți de piatră goală
Au înfipt făclii de smoală,
Fumegînd cu flăcări roșii

685 Luminează-ntunecoșii
 Stâlpi de piatră grei și suri
 Unde-atîrnă armături,
 Arătînd a lor rugină
 Sub făclia de rășină,
 690 Paveze, mănuși leite,
 Caște mîndre, poleite
 Și pieptare, obrăzare
 Și arcuri de vînătoare.
 Iar în fundul salei drepte
 695 Se-nalță pe șapte trepte
 Tronul Domnului creștin,
 Coperit de-un baldachin,
 Iară-n jețul auriu
 Șade Dragoș brumăriu,
 700 Barba albă pînă-n brîu,
 Cu ochi negri viforoși;
 Coroana de aur roș
 Strălucind frumos pe frunte
 Peste pletele cărunte;
 705 Pe-a hlamidei sale cute
 Flori de aur sînt cusute;
 Și cu fața înțeleaptă
 Ochii mîndri și-i îndreaptă.
 710 Iar l-a tronului picioare
 Se înșiră pe covoare
 Jețuri de lemn dat la strug
 Săpate cu meșteșug;
 Icea șese, colo șese
 715 Pentru boierii alese.
 La a tronului său scări
 Șed în două părți boieri
 Așezați, dup-a lor trepte,
 Ca poruncile-i s-aștepte.
 720 Vornicul Țării de jos
 Sta în scaun luminos,
 Un bătrîn și blînd moșneag
 Cu albastrul lui toiag,
 Ce-i cu aur împletit,

- 725 Cu pietre acoperit;
Iar de-acesta mai în sus
Vornicul Țării de sus;
Stă cu plete colilie
Pârcălabul de Chilie
- 730 Și cu genele lui albe
Pârcălab Cetății Albe.
După-aceștia iarăși vin
Pârcălabul de Hotin;
Cel din Neamț și de la Vrance
- 735 Rezimat stătea pe lance,
Iar pe toți i-ntrece-n slavă
Pârcălabul de Suceavă.
Și astfel jur-împrejur
Șed în blane de samur,
- 740 Cu pieptare la un fel
Și cu mîneci de oțel.
[Dragoș Vodă cel bătrîn
Pe Moldova e stăpîn:]
În Suceava, în cetate,
Adunat-a Direptate.

[1880]